מהרב הגאון החסיד המקובל כבוד שמו מו"ה יצחק חיות זצ"ל.

מסכת ערכין

פרק ג מ"ה (לא נחתם גזר דינם אלא על לה"ר) שנאמר ויכו אותי זה עשר פעמים וזה נאמר במרגלים שהוא חטא עשירי ובתוי"ט בשם הרמב"ם ז"ל הוא ממ"ש ויוציאו דבת הארץ ע"כ. ר"ל דמיגפותא דמתני' לחודי' י"ל דלמא לא נתמלא סאתם עד שחטאו עשר פעמים ואלו טיט חטא אחר בעשירי הי' נ"כ נחתם גז"ד לכן מביא עוד קרא דכתיב ויוציאו דבת הארץ דמיותר הוא אלא לאורוי' שזה יגורם לחודי' וק"ל. וזה נראה הטעם מ"ש חז"ל בחלק דף ק"ח מ"ר יוחנן בא וראה כמה גדול כחה של גזל שסרי דור המבול עברו על הכל ולא נחתם גז"ד אלא על שפשטו ידיהם בגזל שנאמר כי מלאה הארץ חמס. ונראה הטעם דידוע דסקב"ה איננו פורע מן האדם יחיד או רבים עד שתתמלא סאתם ואיתא במדרש ובעטם ברשם כולם סתם מלאה שונאת מי מקטרג ברשם גזל אפילו היתה למטה בקופה דוחקת את עצמה למעלה ומקטרג ממלא דבכל פעם המדה נתמלא בגזל. וז"ש לא נחתם גז"ד אלא על הגזל דלא עמד עד שתתמלא סאתם ובכל פעם המדה נתמלא בגזל דדוחקת ועולה למעלה וזה שאמר הכתוב כי מלאה הארץ חמס ר"ל בחמס נתמלאה המדה וק"ל:

פרק ט מ"א (ה"ד אוכל ממנה שלש תבואות לשתי שנים) בתי"ט מפיק ליה בברייתא בגמרא מדכתיב מספר שני תבואות ימכר לך. פעמים שאדם אוכל שלש תבואות בשתי שנים ופרש"י מספר שני תבואות משמע כל תבואות שבשתי שנים תלה"ל למכתב מספר שני' או מספר תבואות דהוי משמע שתי תבואות ע"כ. ובתומים פרש"י ז"ל וח"ל ושני היו יולא מידי פשוטו כלומר מספר שנים של תבואות ולא של שלפון ומישוט שני שנים עכ"ל. וזה פי' דל"ת דשני קאי על תבואות ר"ל ב' תבואות לכן אמר דשני הוא לשון שנים אפי' ג' תבואות. ולפז"ק נמה לי תיבות תבואות דבשלמא בל"ז י"ל דשני קאי על תבואות והוא לשון שנים ר"ל דווקא שתי תבואות ולא שלש אבל השתא דשני הוא לשון שנים ל"ל תבואו' לכ"ל דאתי לגמ' ולא של שלפון ולפ"ז לא ידעינן כמה שני' לכ"ל ומישוט שני שנים, וא"ת מל"ל דלמא הפשוט הוא שני תבואו' ולא שלשה וי"ל דאי שני קאי אתבואות ה"ל למימר שתי תבואות לשון נקבה דלשון שתי מופל על תבואות אלא ודאי דשני הוא לשון שנים. א"ל י"ל דא"כ לכתוב רק תבואות ומישוט תבואות הוא שתים אלא ודאי שני הוא לשון שנה וק"ל:

מסכת תמורה

פרק א מ"א (וסופר את ארבעים) בתוי"ט כתב הר"ב כו' חוץ מנשבע ומימר ומקלל את הנירו בשם כו' ע"ש ומפרשינן בגמרא נשבע א"ק כי לא יעקה פ' את אשר יצא את שמו לשוא וטמ"ל לא יעקה ולשהוק. ס' ל"ל אלא ב"ד של מעלה הוא דאין מעקין אותו אבל ב"ד של מטה מלקין ומעקין אותו וכתיב לשוא לשוא שתי פעמים אם אינו עוקין לשבועת שוא תנהו עוקין לשבועת שקר דהיינו אכלתי ולא אכלתי כו' ע"ש. ר"ל דשוא הראשון הוא שבועת חנם כתרגומו דעל שוא ראשון כתב למנגא ועל השוא השני כתב לשקרא. וממעתי מהגאון הע"ז דהתרגום מתרץ בזה דקשה מדוע כתבה התורה כאן פעם יותר משאר מצות. דכתב לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא כי לא יעקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא ול"ל הלי כי לא וגו' לכך תרגם על הראשון למנגא ועל השני לשקרא ובגמרא דשבועות אמרינן דחמורה שבועת שוא משבועת שקר דנשקר יש לו הנאה קצת משא"כ בשוא. ולפ"ז ה"פ דקרא לא תשא וגו' לשוא ר"ל למנגא ומחן טעם כי לא יעקה ה' את אשר ישא שמו לשוא ר"ל לשקרא וא"כ כ"כ דלא ישא ה' על לשוא דהוא למנגא וא"כ בזה הטעם בא לשורות עוד איסור שבועת שקר וק"ל:

פרק ב מ"א (וקרבנות היחיד א"ד לא אתה שבת) ומקרבן שבא ליבא למיקני דהוא קרבן יחיד וד"ש דשאני פסח דכל ישראל מחויבי' לעשותו בזמן אחד בע"כ ובשעה אחת בין הערבים ומש"ה נהשב כק"ל ולהכי לא הקשה ר"מ אלא מחביתי כה"ג ופר יו"הכ ולא מפסח וק"ל:

פרק ג מ"א (ולד שלמים ותמורתן) בתוי"ט וז"ל יליף לה בגמרא. מדהמ"ל בני שלמים אם מן הבקר הוא מקריב וגו' אם זכר אם נקבה למה לי זכר לרבות את הולד כו' וא"ל מכ"ל דשניהם לרבות דלמא רק אם זכר לרבות ואם נקבה אצטריך לנופה דאי הוי כתיב רק אם זכר יה"א דלא אתי לרבות ולא שלמים אלא אתי למשוטי ולא נקבה להכי אצטריך נקבה לנופה.די"ל דא"כ לכתוב שלמים אחר פ' עולה ויהא למד מעצמו מה העולה זכר אף שלמים זכר ולמה כתיב אם זכר אלא לדרשא ולא למשוטי נקבה. אבל איכא למידק דליפיך קשה דמכ"ל לרבות מזכר ולא שלמים דלמא לנופה אצטריך דל"ת נקבה ולא זכר ואלא ליכא למימר דא"כ לכתוב שלמי' אחר חטאת ויהא למד מעצמו מה חטאת נקבה אף שלמים נקבה אלא לדרש' דז"א דהא חטאת דווקא כשבה או שעירה ושלמי' כל הנקבו' כשרים אף כבש ויש לישב ודו"ק:

פרק ו מ"א (והטריפה) כתב הר"ב דלא משכחת לה שאינה נכרת אלא כגון שנתערבה דרוסת הארי והזאב בנקיבת הקרן ובתוי"ט כתב וז"ל א"נ בולד מריפה ואליבא דר"א רש"י עכ"ל. ואמו קבלתי שמיירי בולד דרוסה שבדרסה אמה וגם הולד אסור באכילה דלמה הארם נכנס גם בולד ונתערב הולד באחרים וזה אליבא דכ"ע וק"ל:

מסכת כריתות

פרק ב מ"א (והמצורע) כתב הר"ב והא דלא חשיב והמצורעת כי היכי דחשיב זב וחבב. לפי שזב וזבה טומאתן תלוקה שזב מטמא בראיות כו' ע"כ. וה"ה דהמ"ל עוד חילוק שזב ממטא בלובן דווקא וזבה באודם וחדא נקט: מ"ב (ועל שבועת העדות) כתב הר"ב דבטלון כתיב ונעלם וכאן לא נאמר ונעלם. ועל שבועת הפקדון כתב דיליף תחמא תחמא בנ"ם מעדות. ובתוי"ט כת' בשם הכסף משנה יש לתמוה מה צורך לשבועת הפקדון ללמוד משבועת העדות תיפוק לי' דלא כתיב ונעלם בשבוע' הפקדון גופא. ונראה ברש"י הרבים בזה ולפיכך כתב. בטלון בכל התנאים עולה ויורד שבאותה פרשה כגון מטמא מקדש ושבועות בטוי דכתיבי בהדי שבועות עדות עכ"ל. ר"ל כוונתו דאם"ל למילף עדות מהבך לא לכתוב רק בעדות ונעלם שהוא המוקדם וכיתי הכי ומיליף מינ' או לא לכתוב כלל ונעלם ומיליף כולם מכל התורה דלא מליין קרבן אמזיד. א"ל מדכתיב אצל שני' ואצל עדות לא כתיב ס"מ דעדות הוא אף במזיד משא"כ פקדון דכתיב בפרשה אחרת אף דלא כתיב ונעלם ילפינן מכל התורה כולה דדווקא אשוגג הוא מביא קרבן ולא אמזיד לכן צריך לגז"ש חטאת. ומ"ש התוי"ט וז"ל ותימא דבר"פ שבועת הפקדון כו' עיין מה שכתבתי לעיל במסכת שבועות פ"ה מ"א:

פרק ג מ"י (והנדה מוזהרת עליו) כתב הר"ב דכתיב ונכרתו שניהם מקרב עמם וכתב בתוי"ט וכן פרש"י וקשיא לי דפסוק זה על עונה נאמרה ועדיין אזהרה לא שמענו וכדלקמן בבהמה אלא ה"ל לפירושי כפרש"י באחרי מות הפסוק לא תקרבו לגלות ערוה להזהיר הנקבה כזכר לכך נאמר לשון רבים עכ"ל. וי"ל דמלא תקריבו אינו מוכח דקאי אשניהם דאכתי י"ל דהיא אינה מוזהרת והא דכתיב תקרבו לשון רבים היינו לזכרים דעלמא שהם רבים אבל כאן דכתיב מפורש ונכרתו שניהם אזי מזה שמעינן דגם אזהרה דלא תקרבו קאי אשניהם דאין עושים אלא מזהירין לכן כתבו כאן ונכרתו. ורש"י בהומש שמך גם כן על זה הפסוק ולכן פירש דלא תקריבו קאי אשניהם. ומ"ש התוספת יום טוב כדלקמן בבהמה לגעגשת אף על פי שאינה מוזהרת הטעם הוא כדאיתא בגמ' דסנהדרין לפי שבא הקלה על ידה אי מטוש קלון האדם אבל באדם אין עושין אלא מזהירין וק"ל. א"ל י"ל דאלא נדה כתיב בפרשת אחרי מות ואל אשה בטומאת נדתה לא תקרב לשון יחיד ולא תקרבו קאי על שאר עריות לכן כתב מונכרתו וק"ל:

מסכת מעילה

פרק ג מ"ג (יצא לנחל קדרון מועלין בו) כתב הר"ב מדרבנן הוא ולא מדאורייתא דאין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו והוא מגמרא ויליף מדכתיב כי הדם הוא בנפש יכפר מקום לפני כפרה כלאחר כפרה מה לאחר כפרה אין מועלין אף לפני כפרה אין מועלין ואימא מה לפני כפרה יש בו משילה אף לאחר כפרה יש בו מעילה וכי יש לך דבר שבעצית מצותו ויש בו מעילה אמאי לא כרי תרומת הדשן שנעשה מצותו ויש בו מעילה מבוש דהוי ליה תרומת הדשן וכנגדי כהונה שני כתובים הבאין כאחד ואין מלמדין עכ"ל. הקשי משכיל אחד מאי משני דהוי ב"כ ואמ"ל הא תרוייהו אינטרך דאי לא כתיב אלא חד אז ה"א דהוא עם דם שני כתובים דהוי דרשינן גבי דם לאחר כפרה כלפני כפרה דמועלין ואם כן ה"א דתרומת הדשן אין מועלין לכן איצטריך לגופי' דיש בו מעילה ע"כ. ולכאורה קשיא חזקה שהקשה המקשן והרי הה"ל כו' קשה אם כן ל"ל הכיקש גבי דם דמילף מתה"ד דמועלין וע"כ ל"ל דהקושיא היא דנכוי דם ותה"ד שני כתובים וא"מ ואם כן מאי תירץ דהוי עם בנ"כ ב' כתובים דהא איצטריך לגופי' דם דכתב כל הנלבה מאחר דא"מ. אבל ל"ק מידי דשפיר תירץ דהוי הה"ד ובגדי כהונה ב' כתובים וא"מ ואין מעילה בבל התורה. דבדם איכא למימר דאתי להקיש לפני כפרה כלאחר כפרה דאין מועלין. או לאחר כפרה כלפני כפרה דמועלין. ויותר מסתברא שהתא לומר דמקשי' דלא יהא מעילה לאחר כפרה כמו בכל התורה כולה דבשלמא המקשן דלתיתי לא אסיק מנ"כ רק מתה"ד הקשה שפיר והרי תרה"ד דיש מעילה ואם כן גבי דם נמי יהא מעילה ויהיו ב"כ סבאין כא' וא"מ ובכל התורה לא יהא מעילה ול"ל כיון דבכל התורה אין מעילה גבי דם נמי לא יהא מעילה דאם כן יאמר רק תה"ד שיש בו מעילה ולא יהא ב' כתובים ויהיה גם בכל התורה כולה מעילה דילף מתה"ד וא"כ גם גבי דם דרשינן דהומרא ויהא בו מעילה וכיון דדרשינן לחומרא בדם הוי ב"כ וא"מ לכן הקשה שפיר. אבל התרצן שתירץ דהוי תה"ד ובנ"כ ב"כ ואין מלמדין לכל התורה אתי שפיר גבי דם דמילף כמו בכל התורה כולה לקולא וק"ל: מ"ז (שרשי אילן של הדיוט)

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

כתב הר"ב דבתי הפילין חזקין ופילין בשל הדיוט קאי וה"מ כשאין בין פילין לקרקע של הדיוט אלא ט"ו אמה או פחות כו'. ובסיפא כתב כגון שיש בין פילין של הקדש לקרקע של הדיוט יותר מט"ו אמה. והוא גמרא בב"ב דף כ"ו דמקשו ריבא וסיפא אהדדי דמרישא משמע דקאמר לא מועלין דבתי פילין חזקין לכן לא מועלין והא דלא נסגין היינו מדרבנן ובסיפא קאמר בפילין של הקדש הבא בשל הדיוט נ"כ לא מועלין משמע דלא חזקין בתי פילין. ותירץ רבינא דריבא מיירי תוך ט"ז וסיפא מיירי חוץ מט"ז ותוס' הקשו וליתני לידי ולידי תוך ט"ז ועיין בתוספת יו"ט ולישנא למידק דגמרא הכ"ל דף כ"ז מוכיח ממתני' דשביעית דתנן ג' פילונות וכו' חורשים כל בית סאה בשבילן משמע דיניקת הפילין הוא יותר מט"ז אמה פגנא דאמתא או הרי תלתא אמתא לגיסא ר"ת וכמה שהקשו שם תשובה דאמר ר"ז אמה ובשלמא נשונא משמי לא דק ולחומרא לא דק דיותר מט"ז אמה חייב בביכורים אבל כאן בסיפא דשל הקדש כו' דקאמר לאחר ט"ז אמה לא מועלין הא גם לחוץ ט"ז נ"כ שייך לפילין הני אמה או תרי הילתא דאמתא דמועלין ול"ל לא דק לנקוטא הוא. בשלמא בריבא ט"ז אמה הוא לחומרא ושייר לא דק משא"כ כאן הוא לקולא. ואין לדחוק ולומר דמתניתין דהכא מיירי בט"ז אמה בלא מקום הפילין אבל מתניתין דשביעית מיירי עם מקום הפילין שהוא אמה על אמה לכן הוא ט"ז אמה ופגנא לכל רוח דהכי משמע שלשה פילונות נוטעין כל בית סאה בשבילן משמע דהפילונות נ"כ בכלל בית סאה דלפ"ז קשה מאי פריך תשובה דגמרא נ"כ תירוץ זה ול"ש:

מסכת תמיד

פרק ג מ"ח (קול של בה"נ) בתוספת יום טוב קול העוטים בשכמל"ו עכ"ל. אבל לגאורה לא משמע כן מגמרא דיומא דף נ"ע וז"ל וכשאמר אנא השם נשמע קולו בריחו ובדף כ' אמרו דכה"ג משובח מנביאי ואם כן מוכח בהדיא דקאי אכה"ג ממש: מ"ש (ומצא שתי גרות מזרחיות דולקות) כתב הר"ב האי תנא סבר דמנורה מזרח ומערב היא מונחת ובתוספות יום טוב במסכת מגרות פרק י"א מ"ו ד"ה כל הכלים מייתי דרבי ס"ל מזרח ומערב היו מונחים מלכתיב בגר מערבי יערוך אותו לפני ה' מכלל דכולהו לאו לפני ה'. ואי קלקא דשתך נפון ודרום כולהו נמי לפני ה' ניהו ורבי אלעזר ברבי שמעון ס"ל נפון ודרום והא דכתיב יערוך אותו אגר אמצעי קאי דפיה כלפי מערב דאלו שאר פיות של הגרות מגדל להו אגדולי כלפי גר האמצעי כדכתיב אל מול פני המנורה יאירו שבעת הגרות עכ"ל. ורש"י בחומש כתב דמול פני המנורה גר האמצעי שאינה בקצה אלא בגוף של מנורה יאירו שבעת הגרות ששה גרות שעל ששת הקצה פונים כולם למול האמצעי. ומקשים כיון דפני המנורה הוא גר האמצעי יאירו ששת הגרות מבשיא ליה למימר. וי"ל דשאי גר האמצעי דכתב רש"י אינו אגר שדולק רק הכלי שמונח בו השמן במנורה בבית קיבול קרוי גר דהא בקרא כתיב אל מול פני המנורה והיינו כתב רש"י גר האמצעי אלא דפירושו הכלי וכמו שמצינו בשבת פ"ג מ"ו מפלגין גר הדש כו' ופתש ע"כ כלי גר ולא גר ממש דגר ממש אף בשאוא חדש ושלש מ"מ מוקצה היא ואסור לטלטל וה"ה פ"ג פי' הכלי ולא גר הדולק וה"פ אל מול כלי הגר האמצעי שהוא בגוף יאירו כל השבעה גרות והיש קשה לרש"י איך יכול להיות כן דהא כל גר הוא דולק ומאיר במקומו לזה כתב שגם הששה דמן הצדדים היו מאירין ופונים למול האמצעי. ואם כן א"ש יאירו שבעת הגרות דגר הדולק האמצעי היה עומד ביושר ומאיר לקבול עצמו וגם הששה היו פונים לאמצעי. אבל לפי מ"ש בתוספות דהאמצעית היה פי' נוטה לצד מערב וששה מהצדדים פונים לאמצעי לא אתי שפיר יאירו שבעת הגרות ודו"ק: שם (ובה ג' מעלות) כתב הר"ב כנגד ג' העלאות שכתובות במנורה בהעלותך את הגרות. והעלה את גרותיה. להעלות גר תמיד עכ"ל. והא דשרש"י בחומש בפרשת בהעלותך מעלה אחת היה דמשמע רק מעלה א' ר"ל דמכאן למדין מעלה א'. ומיהו נ"ע דהא כתיב עוד פעם א' להעלות גר תמיד בפ' אמור:

פרק ה מ"ד (והבזך היה בתוכו) בתוספות יום טוב ובמקרא כף אחת. לשון נקבה. אבל אמרו בשם הראב"ע כל שאין בו רוח חיים זכרהו ונקבהו עכ"ל. והא דאמר בסיפא לשון בזך משום דתרגומו של כף בזך והל"ל כף בלה"ק. דיש נומר דהכהנים עשאהו לסימן שידעו לעות להביא לעת הצורך וקרלו לגדול כף ולקטן בזך:

פרק ז מ"ב (במקדש היו אומרים את השם בכתבו) והטעם אותה דכל העולם מלא קליפות ואין כדאי להוציא השם של היה בכתבו. משא"כ במקדש דהוא נגד שער השמים ושום קליפה ומומאה אין יכולים לבוא שם היה מזכיר השם בכתבו ובזה כ"ל לפרש בפ' תרומה ושמו לי מקדש פרש"י ל"ל שיעשו מקדש כדי שיהא רשאי להזכיר שם השם בכתבו וז"ש לשמי וק"ל:

מסכת מדות

פרק ב מ"ד (וראוה בפתחו של היכל) כתב הר"ב אף שקרקע פתח ההיכל גבוה כ"ב אמה מקרקע רגלי הר הבית וכתב התוספת יום טוב וזה אליבי' דרש"י שאמר שעורת בכמים היה גבוה מעזרת ישראל שתי אמות ומחצה עכ"ל. וז"ל המשנה לקמן רש"י אמר מעלה היתה גבוה אמה והדוכן נתון עליה וכה שלש מעלות של חצי אמה ופי' התוספת יום טוב כאן לגר"א היה המעלה אמה והדוכן אמה ומאי מלבד המעלה ואם כן היה הקרקע של ההיכל גבוה מקרקע הר הבית כ"ב אמה. אבל בגמרא דיומא דף ט"ז כתב רש"י בד"ה ודוכן דלראב"י גובה קרקע ההיכל מקרקע התחתון עשרים אמה וחצי אם כן משמע דלראב"י היה רק המעלה אמה והדוכן עם מעלותיו היו בתוך האמה הזה וזה ודאי אינו לפי המשנה הכ"ל לכן נראה דטעות נפל בדפוס וצ"ל כ"ב אמה. וכן ברש"י שם ד"ה שכהן כו' כתב עד שקרקע ההיכל גבוה כ' אמה כו' ג"כ ט"ם וצ"ל כ"ב וק"ל:

פרק ד מ"ג (החמשה עשר בצפון) כתב הר"ב לקמן בפרקין במשנה ז' כי קא חשיב מצפון לדרום ע' אמה קתני כותל המסבה כו' ועיין בתוספת יום טוב ומלבד מה שכתב התוספת יום טוב כל הדוחקים קשה לפי פירוש הר"ב כמה קושיות כמ"ש. וע"כ יראה כפירש"י ביחזקאל שלא היה רק חצי אחד לרחבו וחמשה חצאים היו לאורך הצפון וכן לדרום ובזה אתי שפיר הכל כפשטה דמתניתין שלא היו חצאים בשובי הכותל. דלפירוש הר"ב צ"ל שהיה בצד מערב ד' כותלים כדי שיהיה ביניהם שלשה אוירים לשלשה חצאים וזה לא מצינו במ"ז רק ג' כותלים בותל היכל וכותל חצי אחד אחד ואויר אחד ביניהם לכ"א וא' ותו קשה שא"כ נותר לאמה אמה אורך מדת הכותל ד' וכן הקשה בתוספת יו"ע ע"ש. וכן מצפון לדרום ע' אמה דקתני כותל המסבה חמש ומסבה ג' כותלים כו' היינו עם האוירים אם כן לא יהיו כל החצאים שוים ברחבם וזה אינו דקרא סתמא כתיב הינא עם התחתונה חמש באמה רחבה וכן לפ"ד שהיו הב' חצאים עומדים לרחבן זה אצל זה אם כן לא היה מגרע בכותל רק חצי אחד שהיה אצל כותל היכל וכן חצי אחד למעלה ושוב חצי ג' למעלה ואעיהם נאמר התיכונה שם באמה וגו' אבל החצאים שאצלם לרוחב לא היו מגרעין והיה החתתונה ואמצעי הלישי שוים ובקרא נאמר סתם התיכונה שם באמה משמע דקאי על כל התיכונה. וגם באורך לפי דברי הר"ב היה אורך החצאים כולם נגד כל אורך הבית ששים אמה ומלבד עובי הכותלים וזה דבר שאין לו שחר שיהיה רק רחבן ה' אמות או פחות ואורכן יהיה יותר מששים אמה. אבל לפרש"י א"ש שהיו כל החצאים ברחבן שוים התחתונים כולם רחבן ה' לכל הג' רוחות שוות וכן התיכונות שם כולם שוות כו' כי המגרעות היה בכל התיכונות וכן למעלה בעליונות ואורך החצאים היו כל חמשה לצפון שוות ממלאות אורך כותל הצפון. וכן לדרום ולמערב וגם לדברי הר"ב היכן נקחו החצאים האמצעי אורם. וכמ"ש התוי"ט על פרש"י עיין בסמוך: שם (ושלשה פתחים היו לבאו"א) הקשה בתוספת יום טוב שאותן הצאים שאינה שאין להם עוד חצאה לא היו צריכים לפתח הנ' עכ"ל. ותמהני עליו שהרי כל החצאים היו מונעים זה בזה והקיטונה שבצפון היה מונע בחצי שבמערב והיה הולך כל החצי שבמערב וכן החצי שבמערב היה מונע בחצי שבדרום והיו פתוחים זה לזה החצי הקיטונה שבצפון פתוח לחצי הקיטונה שבמערב וכן ממערב לדרום. ודו"ק: שם (ובקרן מזרחית צפונית היו חמשה פתחים א' לחצי בן הימין כו') וצ"ל דמזה החצי נכנס לכל החצאים עד החצאים המערבים וממערבים נכנס לחצאים שבדרום לבולם ובצד דרום לא היה פתח לחצי החיצון רק פתח אחד היה בצפון לחצאים כולם ולפ"ז צ"ש דכתיב במלכים סי' ו' פתח הצלע התיכונה אל כתף הבית הימני' ובלולים יעלה על התיכונה וכתב רש"י בשם התרגום שהתיכונה רחבונה הוא ר"ל התחתונה והתיכונה שני' פירושה אמצעית ר"ל בין התחתונים לעליונים כי החצאים הללו לא היה להם פתחים לחוץ אלא ג' פתחים היו לכל אחד כך שנוי' במדות כו' ולומר כאן שאחד מהתחתונות שבכותל דרומית היה לו פתח אל החוץ ודרך אותו הפתח נכנסים לבולם ולצד התיכונה דקרא לאו התחתונה בין התחתונה לעליונה קאמר אלא תיכונה שבחמש חצאים שבדרום' כי' לה פתח אל החוץ בשורה התחתונה. ותמהני אפ"ז שתיכונה הוא אחד מחמש חצאי שבדרום' א"כ הי' לחצי אחד ד' פתחי' א' לחוץ וא' לחצי שבימין וא' לחצי שבשמאל וא' לחצי שע"ג ובמתניתין אמר שהם ג' פתחים היו לו רק לחצי שבקרן מזרחית צפונית היו ה' פתחים ועוד דבמתניתין משמע שמחצי הזה שבקרן מזרחית צפונית נכנסים לכל החצאים ולפרש"י שבפסוק משמע שמן א' מחצאים שבדרומית נכנסים לבולם. ולכן נ"ל שמאחר שפי' התרגום שתיכונה דכתיב ברישא היינו התחתונה איכ"ל שהחצי שבקצה מזרחית צפונית מיירי ותיכונה היינו התחתונה ויש לומר משום שהיה המסיבה מלד זה והיכל מלד זה קרא לי' תיכונה והא דכתיב בקרא כתף הימנית ובמשנה אומרים בקרן מזרחית צפונית יש לומר דגם בקרא מיירי מחצי שהוא במזרחית צפונית והא דקרי לי' אל כתף הימנית מיירי דרך כניסתן להיכל שהוא בימינו של אדם ולא בכותל דרומית וצ"ע: מ"ד (התחתונה חמשה) כתב הר"ב מחוץ לכותל המסיבה שהוא כותל החיצון של הקודש היו היציעים כו' לפי שכותל המסיבה היה סולך ומיצר כלפי מעלה כו' עכ"ל. והמשנה אלפ"ד משמע שהמסיבה היה אצל כותל ההיכל והחצאים היו אצל כותל המסיבה וזה אינו דמסורש בקרא כי מגרעות נתן לבית סביב וכן כתיב ויבן על קיר הבית היציע סביב להיכל ולדביר וגו' משמע שהיציעים היו אצל כותל ההיכל וכן במשנה ז' קחשיב כותל המסיבה חמש ומסיבה ג' וכותל שתא חמש והא של כותל ההיכל כו' מוכח בהדיא דזו המסיבה הי' אצל שתא והא הי' אצל ההיכל וק"ל: מ"ה (ומסיבה) כתב הר"ב כעין מהילה ומערה עיין בהוספות יום טוב דהוא כפי שפירש הר"ב בפ"ה מ"ג בעין אבנים מעלות מנגנות כו' ע"כ ולפ"ז לא היה כאן רק חדר אחד רחבו ג' כמ"ש לקמי מ"ז וכו היה בתי העמוד עד למעלה הג' והיה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מגולגל ומשלות סביביו ולפ"ז האורה באה אל התאים מהאר המזרח ולא כמ"ש בתוספו' יום טוב לשל מ"ג לפרש"י לא הי' המסיבה מקורה וממנה נעלה האורה אל התאים דרך החלונות הפתוחים לצד ע"כ. ולדבריו ל"ל דכותל המסיבה הי' הולכת על כל פני כותל לפוני והמהני שלא היה רק הדר א' כמ"ש. והא דתני ומסיבה הי' עולה מקרן מזרחית לפונית לקרן לפונית מערבית לאו שהיתה הולכות על כל פני אורך הכותל לפון רק שהמסיבה הי' פתוח פתוח לצד מערב וממלא. (כאן מתקו כמה היבות מכ"ר). לסבב את התאים היה הולך מקרן מזרחית לפונית לקרן לפונית מערבית וק"ל: שם (ובראשי פסקסין מבדילין) בתוספות יום טוב בגמרא דפסחים דעליית קדק"ד המורה מקדק"ד עצמו שעל עלי' אין נכנסין אלא פעם א' בשמיטה וכו' ואמרי לה פעם א' ביובל כי' ול"ל דמתני' דהכא דלא כמתניתין דפס"ק דכלים עכ"ל. ויש לרק את דלפי מ"ש בכלים עשרה קדושות כו' ה"ל למתני אחד עשר קדושו' דהא איכא עמי עליה בית קדק"ד שאין נכנסים אלא פעם אחת בשמטה. ולי נראה דלק"מ דלא תביב רק עשר קדושות בגבולי העולם זה לפנים מזה וזה בגבול רוחב אחרן אבל מה שקדק"ד חמיר בעלי' אין זה בגבול הרוחב רק למעלה ולא מיירי מזה וק"ל: כ"ז (וההיכל צר מאחוריו) כתב הר"ב לא אתפרש איך שהרי הי' ק' על ק' ולטעמי' אזיל שהחמשה תאים היו הולכים על פני כל האורך אבל לפרש"י הי' התאים עומדים רק א' ברוחב א"ש שהי' לר מאחוריו רק ע' אמות ולפנים ק' אמה ומ"ש בשמטה מלה על מלה סיימו עם האולם לפנים הי' מלה רוחב וק"ל:

מסכת קנים

פרק א מ"א (חטא' העוף למטה כו') וכ"ל ליתן טעם למה בעוף עולה למעלה וחטאת למטה ובהמה הוא לחיבך ואם שיגם בזה ובזה פסול. משום דבהמה הוא קרבן עשיר ועוף הוא קרבן עני ובעשיר שהביא חטא' שאינו מעלה אלא שמשים על גבו להביא קרבן לזה אבל עשיר החטאת למעלה אבל עני שהביא עולה מעלה הוא אלא דאף דעני הוא מ"מ מביא דורון להקב"ה לכן גבי' העולה למעלה וק"ל: שם (מה בין נדרים לנדבות אלא שהנדרים כו' חייב באחריותן) ובגמ' דמגילה פ"א ד"ח הא לענין בל תאחר זה וזה שוין ואיכא למידק לחי' בגמ' דנדרים ד"ש כנדרי כשרים לא אמר כלום כנדבותם אדר בגזיר ובקרבן ופריך מ"ש אדר דלא דלמא אתי לידי תקלה פרש"י דעבר על בל תאחר נדבה ממי לא דלמא אתי בה לידי תקלה כו' פרש"י נדב' ממי כי אמר הרי זו קרבן אתי לידי תקלה לידי גיזה ועבודה אבל בל תאחר לא דבל היכא דאיתא בי גזה דרחמנא אתי' עכ"ל. וקשה האיך כתב רש"י דבנדבה ליכא בל תאחר דהוא נגד הגמרא הנ"ל דהא לענין בל תאחר זה וזה שוין. ובתוס' דמגילה שם ד"ה אין בין כו' הקשו אמאי לא תני שבדבה בתה מן המעשר דכתיב ובחת שלמים גבי מעשר ונדר אינו בא אלא מן החולין וכיון דאמר הרי עלי הוי נדר. וי"ל דמ"ש לא תני לי' משום דאיירי בקרבן שהופרש כבר ואשמועי' דאין חילוק בעבודתן אבל בקרבן שלא הופרש פשיטא ליה בים הרבה הלורים עכ"ל. וא"כ מוכח מדברי התו' דאף דמיירי בהופרש אפי' הכי עובר בבל תאחר ולא אמרינן בי גזה דרחמנא אי' והאיך כתב רש"י דבנדבה ליכא בל תאחר מהאי טעמא. וכ"ל ודאי אי מאחר מלבניה הנדבה בקושטא עובר ממי בבל תאחר אלא דה"ק תלמודא בשלמא בנדר דכל כמה דלא מקדיש לקרבן ויכול עדיין ליהנות ממנו בגיזה ועבודה מיישינן שמא משום הנאתו ישהנה מלהביאו. אבל בנדבה דהיינו הרי זו שכבר הקדישו ואסור בגיזה ועבודה תו לא מיישינן דיאחר דמהי היתי יעשה כן ויהנהו אם לא דנימא בקושטא דיהנה מגיזתו ועבודתו. וזה פרש"י לידי גיזה ועבודה אבל בל תאחר לא. ר"ל דאי לא מיחוש לגיזה ועבודה ודאי דלא מיישי' לב"ת דמה"ת יעשה ק אלא דבקושטא דיחוש לידי גיזה ועבודה הא"ש לבל תאחר ודו"ק:

מאת הרב הגאון האמתי נר ישראל מרגא ר' שמואל אליעזר ב"ר יהודה הלוי אידלש זצ"ל:

מסכת מנחות

פרק י"ג מי"א נאמר בעולת בהמה וכו'. ר"ל בין בקרבן עשיר שהוא עולת בהמה ובין בעולת העוף שהוא קרבן דלות ובין במנחה שהוא קרבן דלי דלות דהיינו אחד המרבה כו' וק"ל:

מסכת מדות

פרק ב מ"ב כל הנכנסין כו' דרך ימין כו' חוץ ממי שאירעו וכו' שהוא מקוף לשמאל. ע"פ שמה"ד שולם עליו שהוא לד שמאלי ולזה אומרים לו השוכן בבית זה שהוא מדת הרחמים ינחמך וכן במעולה כי המעולה לבריות הוא מעולה לשמים ומה"ד שולם עליו השוכן בבית הזה שהוא מדת רחמים יתן כו' ויקרבוך ונח לבריות נח לשמים וק"ל:

פרק ד מ"ב כי ה' אלהי ישראל נא בו והיה סגור כו'. פרש"י בספר יחזקאל נא בו לעתיד לבא עכ"ל. אבל ה"ל ליכתוב יבא בו שהוא לשון עתיד גם והיה סגור סיפא דקרא הוא מיותר דכבר כתיב בריש דקרא סגור יהיה לא יפתח וגו'. וכ"ל שעל מקדש כ' נאמר שאמר שיהיה סגור ולא יבא בו אים כי השער זה קדוש שה' אלהי ישראל בא בו במקדש שני גם אם יהיה פגור יהיה בוחת העכינה דרך שם וק"ל: מ"ז הסיבל לר מאחוריו כו' שנאמר הוי אריאל אריאל וגו'. פתח מאחוריו ממקום קדוש יותר שהוא קדשי קדשים. ועיינו כמ"ש שתחלת ממשלת שלמה שבנה המקדש הוא היה במעלה עליונה כממשלת אלבנה במעלה ע"ו דורות מאברהם עד שלמה ומכאן ואילך נפחתה מלכותו כלבנה זו עד ע"ז דורות בימי לדקיהו וזהו הרמז שהיה רחב מלפניו בתחלת בנינו בימי שלמה והיה נפחת והולך עד שהיה לר מאחוריו ונאמר ממנו מעט בסופו בכותל מערבי ומייתי שנאמר הוי אריאל אריאל בגלגל בסול שקרא הוי על חורבן כ' מקדשות ע"י מזל אריה כמ"ש זה באגדת פרק הניזקין ומסיים קרית חנה דוד שבימי דוד לא היתה ירושלים אלא חייה בעלמא על שלמה שבנה הבית כמ"ש במגילה אל המנוחה וגו' זו ירושלים וק"ל:

פרק ה מ"ד סהדרין גדולה של ישראל יושבת בה כו'. עקב הכא מפי של ישראל שלא יהיה בתוכם כהנים שאפשר שהם מוגעים בדבר כיון שדמין את הכהונה. וקאמר שמצא בו פסול לובש שחורים כו' אם נמצא בו פסול שנשא אשה שאינה הוגנת לו ואסורה לובש שחורים על שום כהונה דיוק למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים גם אם נמצא בו פסול מלד אבותיו וכגון שהוא חלל ילבש שחורים ע"מ שנאמר ביהושע כהן גדול והוא לובש בגדים טואים לפי שבניו כשלו להם נשים שאינן הגונות לכהונה בת"י שם. ובהפך זה מי שלא נמצא בו פסול לובש בגדים לבנים על כוונה זו. גם רמז שהיה ראוי להיות כהן שלובש בגדי לבן ואומרים ברוך שמקום ברוך הוא שלא נמצא בו פסול בזרעו כו' להיות כהן סדיוט וברוך שבחר באהרן ובניו שהם נבחרים ביותר גם מתוך הכהנים להיות נכנסים לעבודת בית קדשי קדשים ביום הכפורים והיינו אהרן ובניו כמ"ש והכהן המשיח תחתיו מבניו וגו' אם בנו רמוי בנו קודם להיות כהן גדול וק"ל:

מסכת קנים

פרק ג מ"ז כשהוא חי קולו אחד וכשמת קולו ז' כו'. עמינו מגינו הקולות ז' דלאמרינן בברכות דשבת ז' ברכות ע"ש ז' קולות שנאמר בהבו לה' בני אלים ויפורש שם גם בערכין אמרו כלי שיר מקדש בו' יימין כמפורש שם ונאמר וי"א אף לאמרו לעשות תכלת הייגו מי לענין קול כמ"ש המשרתים רמז על קול שוני המעיל שהיה תכלת והוא קול שמיני שיהיה לימות המשיח כמפורש שם בערכין. וסמך לזה בדומיא דהכא זקני תורה כ"ז שמזקינים ומוסיפין לימות מוסיפין תבונה בז' חכמות בדבור בהם כמ"ש ואתה ימים תבונה אבל בזקני ע"ה מעט זקנים יקח לאחיהו לאחו דבור וקול אחד שלהם יתמעט בזקנותם. ופי' הפסוק לנאמרים בעלמא שהיו מומכין לכוון דיבורם מבין לבם הפשה שהקב"ה מוטל מהם בזקנותם שלא ידברו שוד דבריהם בטעם ובמכוון וק"ל:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מהגאון הגדול רשכבה"ג מרן דכולא תלמודא כקש"ת מוה' יוסף שאול הלוי נאטהנזאהן זצ"ל אב"ד ור"מ דק"ק לבוב והגליל.

מסכת ערכין

פרק א מ"א כהנים ולוים עי' רע"כ אבל הרמב"ם כפ' המשניות כ' דס"ל כל שיטתו בפה"ב וע"ע דהס"ם דהה זאת דא"כ נבי אינ אמם נמי כן ומסיק הס"ם כמ"ש הרע"ב. ולפענ"ד הרמב"ם סתך על מה דאמרו בזבחים דף מ"ח נמר אינ אינ והס"ם בערכין קאי למאן דנפקא ליה מתורת אמם ודו"ק כי קצרתי:

פרק ב מ"א פחות מסלע והעשיר. הדבר תמוה דהרי פחות מסלע אין נדון כלל כמבואר אין בערכין פחות מסלע וע"כ נדחקו התוס' דהכוונה דאף שלא חסר אלא סלע אחת מחויב אח"כ להשלים כל חמשים סלעים ועי' בה"ז וע"ק. ולאמרה היה נ"ל לפרש דנהי דאין בערכין פחות מסלע לא שמ"ל לתת כל מה שהשיג ידו אף שהוא פחות מסלע דלמה יפסר מלתת מה שהשיג ידו רק שהשגל הוא דאם נתן כלא והעשיר פטור אבל פחות מסלע והעשיר צריך לתת ר' סלעים. ומה שאמרו בש"ס כל ערכך יהיה בשקל הקודש היינו דלא נפסר עי"ז מלתת כשהעשיר ר' סלעים ועי' מזרחי עמ"ש על דברי רש"י וכל ערכך יהיה בשקל הקדש לגאורה דבריו תמוהין ובשאלתי בזה ולפמ"ש מ"ש אבל מה שעשה שלא מצאתי הפי' הלז: שם אין פתח בטועה עי' רש"י והרע"ב אבל הרמב"ם יש לו שיטה אחרת בזה ודעתו שלעולם הוא שבעה ימי נדות ואחריהן י"א ואחריהן ימי נדות והרמב"ן כתב שמ"ז בשתכחה תורה מישראל ואני מצאתי במדרש תנחומא פ' מצורע שם נדפס פירוש מרבינו שרירא גאון על הלכות נדה ושם מבואר כדברי הרמב"ם ז"ל. שוב הערתי ד' עיני ומצאתי שיטת הרמב"ן ז"ל מבואר ברי"ף ז"ל ס"ב דשבועות הל' נדה במה דאמרו מרבה אני את י"א שרצוי לפשרת לו כי תזוב ומוציא אני שנים עשר שאינו רצוי לפשרת לו כי תזוב ופירש שם שנים עשר אינו מימי זיבה אלא תחלת נדה וע"ש בר"ן שהביא פירש"י והמרדכי כתב שם דפי' רי"ף חולק על פירש"י ובהגהת מהר"ם עיקטין לא הרגיש בזה וכתב בפירוש הרי"ף הוא כפירש"י ובאמת חילוק גדול יש ביניהם ורש"י אזיל לשיטתו כאן והרמב"ם תלמידו בל רי"ף פי' כפי' רי"ף רבו ומכאן יצא לנו דעתו:

פרק ג מ"ה נמצא אומר בפיו יותר משעה מעשה. עי' ברע"ב וא"ע לראב"י ולר"י דס"ל עד שיסבור עדים ולראב"ע עד שיבעול א"כ גם מוציא ש"ר עשה מעשה ועי' תוס' כ"ק דף ה' ד"ה דבורא. וא"ל דמ"מ עיקר סחיבה הוא על הדיבור ועי' מכות דף ד' אמרו בהדיא ולר"י הוי מוציא ש"ר לא שמב"מ ומשאלתי בזה ונתבונה הבנתי. ולפמ"ש מ"ש דמ"מ עיקר על הדיבור. ובאמת הטעם דדבור חמור יותר מן המעשה משום דדבור יכול לומר ומקרי ואמר משא"כ מעשה וכעין דאמרו בגיטין דף ס"ו ולכך החמירה תורה בדיבור יותר מן המעשה דמה שסבים יותר החמירה התורה יותר ולפ"ז לר"י דצריך שיסבור עדים ולראב"ע עד שיבעול אינו סבית כ"כ:

פרק ה מ"ו חייבי עולות ושלמים ממשכנין אותן עי' רע"ב דאעפ"י שחייבי עולות מכפרות על עשה ועל ל"ת אעפ"כ כיון שלאו חובה הוא אהי לבהוי. והימה לפענ"ד דבבכורות דף כ"ו מבעיא ליה בעולה כיון דשיקרא נאו לכפרה אהי משהי לה מ"ל כיון דמכפרת על עשה לא משהי לה ולמה לא שם ממשנה זאת וביותר הימה דכם היא חיבעיא דלא אפשיטא והרמב"ם פ"א ממעילה כתב בספק הוא ואין יתפרנס משום ע ודברי התוס' בר"ה דף ו' ד"ה יקריב מע"ג דלא הביאו דברי הש"ס בכורות הלז דקאמר דלמא כיון דמכפרת על עשה לא משהי לה:

פרק ו מ"א בזה היתומים. הקשה בתי"ם דאם יש חזקה למה צריך שבועה והרמ"ז הביא על התי"ם דמ"מ היישבן לגרי לגרי אף בתוך זמנו ומיהדע"א ז"ל כתב דאם היישבן לגרי אף בשבועה לא נבי ומי ל"ח לגרי גם שבועה לא בעי. ולפענ"ד הדבר במחלוקת שם בשבו"ת מהרש"ך ח"ג סי' מ"א דאף ביתומים תוך זמנו דיוצא ול"ח לגרי מ"מ שבועה בעי והמלמ"ל פ"ל ממלוה הביא עליו ובקצוה"ח סי' מ"א הארוך בזה דזה מחלוקת הרמב"ם ולאב"ד ודו"ק:

פרק ח מ"ב הרי היא שלי בעשר. עי' בפי' המשנה להרמב"ם שפירושו מוקשה וגם בחבורו פ"ח מערכין לא כתב כן ומצאתי במלכת המשנה שכתב דפ"ם נרוכה יש בזה ולריך להגיה הרבה: מ"ד מעבדיו ומפחותיו הכנעניים. עי' בהרע"ב והוא מהש"ם מאדם ובהמה ומשלם אחותו דמשמע מקצתו ולא כולו. ולגאורה תמוה כיון דסך מאדם ע"כ בספחות ועבדים הכנעניים קאי דבעבדים אינו יכול להחרים אינו שלו כמבואר בהמשנה שאחריה והרי אדם דלרשב"י דוקא בישראל מייתי לאחם דרויים אדם ולא עכו"ם ואף דבכריתות דף ו' אמרו לגבי בהמה מקרי אדם אבל בבכורי קשה מל"ל לדרוש דאדם דוקא בכנעני ולא בעבדים. ול"ל כיון דכתיב מכל אשר לו ועבדים אינו שלו ע"כ דהך מאדם קאי לכנעניים. ובזה יתישב דברי המזרחי פ' בחוקותי על פסוק מאדם ובהמה [ובמזרחי מציין מן האדם והוא ס"ם דכאן כתיב מאדם ובפסוק שלאחריו כתוב מן האדם] ע"ש במזרחי שכפי הראה הבין שנ"ז ממועט מהך דכתיב מאדם ובשאלתי בזה דבעבדים לא ממעט מהך קרא רק מפעם דאינו שלו. ולפמ"ם י"ל דזה ממעט מאדם בכנעני הוא משום דבעבדים אינו שלו. אמנם המזרחי כתב שם דהך בתו דוקא בבתו הגדולה וקטנה יכול להחרים דשלו היא כיון דנידו לאוכרה וזה תימה דבמהכ"ת נעלם ממנו הסוגיא דעסיק בה דבערכין דף כ"ח אמרו דאף בתו קטנה ממועט מדכתיב בהמה דאין לו רשות לאוכרה לעולם ע"ש ועי' ב"ק דף פ"ו גבי חבלה דאמרי לעברא דנופא לא קני ליה רחמנא והיינו מפני שאינו שלו אף בקטנותה רק שמעשה ידיה שלו:

מסכת תמורה

פרק א מ"ה אין מי חטאת. עי' תי"ט ועי' מהרש"א בסוטה דף ע"ז שהקשה ג"כ כן ועי' שו"ת זקיני המ"ץ ז"ל סי' קל"ד וכבר קדמו המהרש"א והתי"ט:

פרק ה מ"ג אמר ר"י אם לכך נתכוון תחלה. עי' פי' המשניות להרמב"ם ועי' ס"ך חו"מ סי' רל"ה ועי' שו"ת גינת ורדים וש"ח מאיר נתיבים וגם אני כ"כ ליישב בחבורי יד שאול:

פרק ו מ"א והטרפה עי' בהרע"ב ובתוס"ת ועי' סמ"א בחידושיו לזבחים דף ע"ל ודו"ק: מ"ג שבנגד הכלב אסורים עי' תי"ט והוס"ח והגאון מהרע"א בהגהותיו. ולפענ"ד יש ליישב כיון דבמחיר כלב לא סתחיל האישור רק בהערובות וכל שבא לעולם בתערובות ל"ש ביטול כמ"ש המרדכי ושוב הוי אישור תורה ול"ש ברירה ולזה חידש התוס"ח דקאי על להנן שנתערב באלף דאז כבר ביכר האישור מקודם ובמל מה"ת רק מדרבנן לאסור שוב בייך ברירה. גם דברי התוס' י"ל שלגאורה לא תרצו מ"ש בחתלה להקשות דאין ברירה וגם דברי הרמ"ר לא הועילו רק למה שכתבו אח"כ ולפמ"ש מ"ש דגם התוס' פירשו דקאי על אחנן ולאחר שהדשו דבא לעולם בתערובות שוב בייך ברירה ודו"ק:

פרק ז מ"ה והערלה עי' בהרע"ב ותוי"ט מ"ש בזה ושבו"ת עבודה"ג סי' ל"ב שכתב שהוא מהירושלמי כמ"ש התי"ט: מ"ז כל הנשרפין לא יקברו. עי' בהרע"ב דחייסינן דלמא מבכח לבו וחפר להו. והגאון מהרע"א תמה ל"ל טעם זה הא מצותן בשריפה. והראה עפ"י מה דאמרו בזבחים דף ס"ו גבי לא יבדיל דהיינו דא"ל להבדיל ופירשו התוס' דבכל הדברים א"א לומר כן דלמאי כתבה התורה. אבל כאן דה"א דצריך להבדיל כתבה התורה דא"ל להבדיל ע"ש. ולפ"ז בכל הני דמצותן בשריפה ה"א דהוא רק רשות רק דס"ל שאסור לטורפן דאתה הנה באפרן ולכך אמרה התורה דרשית לשרוף ול"ח לאפרן אבל לעולם שהוא רשות שיכול לקבור כמו נקברין דעלמא. וזה אמר דכל הנשרפין לא יקברו משום דלמא חפר ואכל להו ושוב א"א לומר דרשות הוא דהא באמת יש לחוש בנקברין דלמא אכל להו ואמה יאסר לשרוף ועכ"כ דהוא מצוה וכיון שהוא מצוה שוב אסור לקבור דמצותן בשריפה ודו"ק:

מסכת כריתות

פרק א מ"א והמפטם את הקטורת. עי' תי"ט מ"ש בשם רש"י ועי' בהגהות הגאון מוה' ווהלף באסקווין על רש"י וכן מבואר במל"מ פ"ה מכלי המקדש ה"ח ובס' יום תרועה להרמב"ן מבואר חילוק זה אבל בהוס' ישמים יומא דף ל"ע ד"ה הרי משמע שם דמריח הדם של קודש מעל וע"ש: מ"ו לא אם אמרת במשלח יום שמים ואחד. עי' תוס' הוצין דף מ' ד"ה חייב דדבריהם ל"ע גדול ממשנה זו ומהתימה שלא הזכירו כלל דברי המשנה: מ"ז עד שיבא בדיגרין. עי' תוי"ט שכתב בשם הערוך דיגרין של כסף דיגרין של זהב ודבריו תמוהים דלא היה צריך להביא דברי הערוך והוא ס"ם ערוך ב"ב דף קס"ו ועי' רשב"ם והוס' שם ד"ה לפי ועייתי בערוך וראיתי שהביא הש"ם הלז והמעיין בתוס' שם ד"ה לכי ימלא שבאו לשאול שלא יגרום לגרי של כסף רק דיגרי כסף ושאו"ת ל"ן לענין מיקר שפר דגים שלא הזכיר ג"כ דברי התוס' ב"ב שם ד"ה נכנס ועי' באר שבע כריתות:

פרק ג מ"ד ארבע חטאות ואשם א' עי' תוי"ט מ"ש בשם התוס' ודברי התוס' הם שי בש"ם הבה"ז כאן והמהרש"א בתשובות דף כ"ד ועי' שעה"מ

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ס"ז משבועות הל' י"ח: מ"ש בסמה בשבת. עי' הגהת מהרע"א מה שתמה על תוס' רי"ד. והנה לפעד"נ דסתום' ריי"ד פסק כהדין תנא דאמר רשב"א בכריתות דף י"ז בגופין מחולקין וכל שגופין מחולקין אף שאין מוזהרות כמו הלה חייב ולא מחלק ר"י ור"ע רק בנא על הלה אחת כמה פעמים וכן בבסמה אחת שאין גופין מחולקין ודו"ק. ומיושב כל הקושיות. ומה שהקשה מוהרע"א ז"ל על רבנו למה בבחמה ובהמה שני בני' סיפא שמיים הרי לכל שגופין מחולקין חייב. הנה עפי' הי' לו להקשות אף לשיטת התוס' ריי"ד דהרי בבתופין לא חשיבי גופין מחולקין לכ"ע וכאן שבהמן לא חשיבי גופין מחולקין וכשין מ"ש הטעה"מ הל' א"ב פי"ז ליטב קושות המגמ"ל פ"ו מבגנות על התוס' ריי"ד. אמנם יש לחלק לכל שבחמה שני בנים ונעשה אותו ואת בנו מלי אולמא הלי בן מהאי בן ועל שניהם ביחד חל איסור אותו ואת בנו ועי' בס' רמב יוסף על תולין דף פ"ב ולא מצאתי קורת רוח שם ודע הבסונית בחולין דף פ"ב שם דרבנן דם מכום לא ס"ל כלל דגופין מחולקין חייב וסותר לסונית דקידושין דף ע"ז הנ"ל. ול"ל דם"ל דוקא במקום לאיסו ג"כ מוזהר כמשנה בכריתות הנ"ל. וכ"ע במהרי"ש בחידושיו לקידושין שם וכמל"מ פ"א מא"ב ופ"ז משגנות ובנעשה"מ הל' א"ב פי"ז הנ"ל ובהל' כלאים פ"ש שלא הרגישו בכ"ז ודו"ק:

פרק ד מ"א ספק אכל. עי' תי"מ ובתוס"ח ומ"ש בזה דז"ז הגאון מו"ה שאול ז"ל בעל בגין אריאל ועי' בכלל הזה ביד מלאכי סי' קס"ז קס"ח קס"ט ואין בדין שיעוש המקבר על המאריך:

פרק ה מ"א דם הלב. עי' בהרע"ב וזה תלוי בחילוף הגירסאות ועי' פי' המשניות להרמב"ם והס"מ פ"ז ממ"א ס"ד והתי"ט לא הרגיש בזה:

פרק ו מ"ה חטאת העוף הבאה על הספק. עי' לעיל פ"א מ"ד מ"ש הרע"ב ומ"ש בתוס"ח שם וגם בשו"ת פמ"א ח"ג סי' כ"ט האריך בזה וגם הטעה"מ פ"ב מה' שחיטה ה"ב האריך בזה ואני אתרכתי ליטב ואכ"מ: מ"ז היפה ב' קלשים. עי' בהרע"ב מ"ש בזה ועי' מלמ"ל פ"ד ממעילה ה"ז שתמה על הרע"ב ועי' בה"ש:

מסכת מעילה

פרק א מ"ב ואין חייבין עליו משום פיגול ונותר. נזה כוון זקיני הח"ן ז"ל סי' קל"ט בהשגתו על המהרש"א פסחים דף ע"ג. ועי' מוהרש"א קידושין דף נ"ו ע"ב דפקע איסור קודש ונעשה פיגול ונותר ועי' פל"י ומקבה שם ודבריו סותרים נמ"ש בפסחים הנ"ל:

פרק ב מ"א ואין בה מעילה. עי' תוס' פסחים דף ע"ז ע"ב ד"ה שאין ודבריהם תמוהים מאד דבחטאת העוף הוא דאין בה מעילה אבל בעולת העוף מבואר דיש בה מעילה עד שתגא לבית הדשן ואף דבתוספתא דמעילה מבואר דגם בעולת העוף לאחר שמיצה דמה יצא מידי מעילה אבל בתוספתא היא עד המשנה כתן ויעבתי ומצאתי כי התוספתא הנזו הובא בש"ס דילן המורה דף נ"ד ואוא לשיפר מלשון התוספתא שלפנינו וא"כ דברי התוס' תמוהין. ולומר דקושית התוס' היא ממורתתה ונולתה של עוף מלבד הדוחק אבל סיון לפרק חטאת העוף אין לו דורש ודברי הרמב"ם פ"ב ממעילה ה"ו ודברי הכ"מ שם הם תמוהים דשם קאי על עולת העוף ולא על חטאת העוף וגם מה שייך עניין מורתתה ונולתה לחטאת העוף דאין לו מזבח ואין לו דמים ובתשובה האתרכתי בזה וכאן לא כתבתי רק רשומי דברים ודו"ק: מ"ו קרמו בתור הוכבר לפסול בטבול יום. עי' תי"מ שבנית התוס' דף ח' דנ"ע בגיעה דהא נאפת בעיו"מ ואי ליעה פסלו בטו א"כ אפסלו בליעה והתוס' סקשו כיון דש"ל דאמור מקדש א"כ ע"כ מאפה ביו"מ דאל"כ נפסל בליעה בשביל דהתנור מקדש ונמצחות דף נ"ה מבואר דאין דומה יו"ט ע"כ דאין תנור מקדש ס"ל כדפריך שם. ולפעד"נ נראה דהנה האחרונים סקשו בהא דשריך בממחות שם אלא התנור מקדש נפסל בליעה דהרי מבכחת לה דנקרם פניס המדובקים בתנור מעש"ם ונענין הלחם הפנים לא חשיב שוד לחם הפנים כמבואר בתוס' שבת דף י"ט בשם הירושלמי ונענין איסור שבת חשיב כאילו נאפה וכל דאתבטל כמאכל בן דרוסאי ל"ח ביטול לענין שבת א"כ הי' יכול נאפותה בשבת ולא נפסל בתנור. וכתבו דהקושיא היא מלחם הפנים שנאפה בדשום ופנים המדובקים בתנור לא נאפה עד שיקרמו פנים של מעלה כמ"ש בחידושי אבן העזר או"ח סי' רל"ג ע"ש. ולפ"ז בשתי הלחם שפיר מבכחת לה דנאפה בע"ש הפנים המדובקים למטה ואין התנור מקדש וא"מ לענין שבת חשיב כאילו כבר נאפה וז"ש כאן קרמו פנים בתנור היינו שני הפנים לא הוכבר לפסל בפ"ו ובגיעה. ובזה מיושב קושית התוס' כאן דאם תנור מקדש למה לי קרימת הפנים דהא מכי אתי לתנור התנור מקדש ונמל"ש א"ש דבאמת התנור אינו מקדש דאל"כ נפסל בליעה ולכך מבכחת לה ליבשא לתנור מע"ש ולא שקרו שתי פנים עד יו"ט ודו"ק:

פרק ג מ"ג יצא לחל קדרון עי' רש"י שבחב דבמקדש אין מועלין שאין גוזרין גזירות במקדש משום דאין שבות במקדש ואפילו בחול מסורין ועי' מהרש"א שבת דף מ"ב שבתב דדוקא לענין שבת אמרו דאין שבות במקדש. אמנם נוף

דברי רש"י נ"ע דבזבחים דף ע"ע א"ר זביד בנוזרין גזירה במקדש קמסלגי ור"ש אמר דב"ע נוזרין ומסיק שם הש"ס דר"ז קאי ונם לר"ז עכ"ם לא"ק לקיי"ל כוותיה נזרו וגירסת ר"ת שם דל"ע אין גוזרין לחם התוס' ונם רש"י גרס בגירסת הספרים אלא א"כ דברי רש"י כאן לע"ב: מ"ו ואין מועלין במה שבתוכו. עי' תי"ע ועי' נ"ק שדחה דברי הסוספות ועי' קלה"ח מי' ר' שמשה פי' זקינו התי"ע: מ"ז רמב"ל אומר עי' רמב"ם ורע"ב בפי' המשנה ועי' ספר פורי אבן בר"ה דף כ"ח גבי שופר של שלמים ובשעה"מ הל' נזב: מ"ח קן שבראם האיון. עי' מלמ"ל פ"ז מעכו"ם הי"ב ופ"ו מ"א:

פרק ו מ"א הבא לי מן החלון. עי' פ"ה בתה"ע סי' כ"ז ס"ק ו' ואני סתרכתי בזה בתשובה ליטב קושיתו:

מסכת תמיד

פרק א מ"א בא ויטב לו. עי' בהרע"ב נפי' שבשל יום משתנא חוץ לעזרה בדאמרי' בתו דבריס וכל זב לרבות בעל קרי עי' מלמ"ל פ"ג מביאת מקדש ס"ג שחמה ע"ז: מ"ג ושתי אטוקות ביזו עי' תוי"ט שכתב דגם בשעה ביין חשש סיום. ובאלתי דבהגהת אשר"י פ"ק דשבת כתב דבשעה ליכא חשש הסיום והשבתי לכב"י סי' ער"ה מולק עניו בפשיטות דשייך שמא ימחוק ויחתוך רשם הפתילה והתי"ע ס"ל ג"כ [כבב"י] ודו"ק:

פרק ב מ"ג חוץ משל זית ושל נסן. עי' מלמ"ל פ"ז מאיסורי מזבח ס"ג מ"ש בזה באורך ועי' מלרש רבה לו פ' ז' סי' ח' ובהחפזו לא ראיתי במלמ"ל שיבנים בזה ועי' רמב"ן עה"ת פ' מח ול"ע:

פרק ג מיד נ"ג כלי כסף. עי' תי"ע ועי' שו"ת רמ"ע מפאנו סי' כ':

פרק ד מ"ג נטל הסכין. נ"ל דלא חשיב עבודה דאם היה מחשב עבודה לא היה רשאי בכלי בגדל כמ"ש הרמב"ן פ' יתרו לא היה שום בגדל במקדש ובבית עולמים מלבד הסכין דשחיטה לאו עבודה היא ע"ש ודו"ק:

פרק ה מ"ה היה כוסה עליהן פסכתר. מצאתי בבעל העיטור ח"ב (הנדפס מהדב) הל' יו"ט שהקשה על הא דר"י דאמר אין כלי נימל אלא לצורך דבר הנימל וכתב דמקדש שאני ואי נמי שהי' צריך למקומו ע"ש ולי עדיין קשה כיון דכפיית פסכתר הוי שבות דאסור לנטל כלי מהיכנו אף לפי שטה עי' מג"א סי' רס"ה ס"ק [ב] (י"ל) והכבוד ג"כ אינו רק שבות מאי אולמא דשאי מבשי. ול"ל דמ"מ כבוד הוי שבות חמור כמ"ש התוס' ס"פ כירה לכבוד יש לו עיקר מה"ת. אמנם עדיין קשה איון שחשו שלא יבבה בין הכהנים א"כ הי' להם להתיר כמ"ש המג"א סי' ש"ח ס"ק נ"ז וכתבתי שם בהגהתי וכן מבואר בשו"ת תשב"ץ ח"א סי' קנ"ז ואולי חשו בשוד שיבבדוש יבבו ודו"ק:

מסכת מדות

פרק ב מ"ג נבוח י' טפחים. עי' תוי"ע ועי' שו"ת מנחת עזרי' סי' נ"ח ועיין ש"ם עירובין דף כ"ג בתוס' ד"ה שבות ודו"ק היטב: מ"ה אמר רשב"י שבחתי וכו'. עי' בהרע"ב דשתם רשב"י מדות רשב"י היא וכן אמרו ביומא דף ט"ז עי' תוי"ע כאן ובפ"ה מ"ב שהאריך לתמוה ע"ז ומצאתי בירושלמי פ"ב דיומא ס"ב דאמר ר"א בשם ר' אבהו מדות דרשב"י הוא ור"י בר בון אמר ולא כולה אלא מלין דגריכין לרבנן ועי' בק"ע ובפי' הפ"מ שנדפס מחדש ובמה"פ שם וכן אמרו שם בירושלמי לענין מס' המיד דאמרו דר' שמעון היא המלפה ואמרו שם ג"כ דלא כולו אלא מילין דגריכין לרבנן:

פרק ג מ"ג ורבונה היתה לו. עי' ברע"ב רבונה כמו נבונה והיינו דשרי"ם הוא במקום ט"ן ועי' ערכין דף ל"ג שת קליר וברש"י שם ודו"ק היטב ועי' ערך ערך רבונה ומוסף הערוך: מ"ו רוש מעלה חלי אמה. עי' בסרע"ב והתמבון אינו מכוון ועי' בפי' ר' שמעיה:

פרק ד מ"א שבל הבית עוה זהב חוץ מאחורי הדלתות. עי' רע"ב לפי שלא הי' נראה ובמעתי בשם הגאון מוהרא"ח ז"ל שלמד מזה דזה אלו ואחשו אינו רק בדבר שנראה. אבל אני מצאתי במדרש שה"ש ע"פ שמודיו עשה כסף דאמר ר"י על המשנה ז הוא דתימא בפיון שני אבל בנין הראשון אפי' אחורי הדלתות היה מוה זהב ול"ע דלמה לא חשיב זאת בין הבבדלים בבין בית ראשון לשני. אמנם בחוש' מנחות דף נ"ב ד"ה בא כתבו דזה אלו ואחשו נ"ש בפסים וזה כדברי הגאון אבל בחרלבי סוף הל' קטנות וסובא בר"מ אי"ח ר"ס נ"ב שבי עזה אלו ואחשו אחשה

מבשה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מנחות וכ"ש מנסכים שהרי המקדש היה פנימי וזכר שהור ע"ש ולריך עיון גדול:

מסכת קנים

פרק ב מ"ה האשה שהביאה חטאתה. עי' פירוש הרא"ש על מס' קינים שכתב בשם ר"י מאורליינס דתנא מייירי בשוף ונמוכי דמין חטאת הטוף מחה ברש"י מיר דף כ"א כתב ג"כ כן והדברים תמוהים דקן סתומה מייירי בשוף כמ"ש רש"י במיר דף י"ב ע"א וכבר האריך בזה הטעה"מ פ"ד מפסקמ"ק ובתשובה כתבתי בזה באורך ליתב ואכ"מ:

לשון הגהות והדרושים הזהב

אשר אזן והקר הרב הגאון האמתי המפורסם מוהר"ר דוד טעבלי כ"ץ שי"ף ולה"ה שהי' אב"ד ור"מ בק"ק לונדן המעטירה ומדינת ענגלאנד עם הגהות ב"א הרב הגאון מוהר"ר **גבריאל אדלר הכהן** אב"ד דק"ק **מירנגן** והגליל.

מסכת תמורה

פרק ז מ"ד בתוי"ט ד"ה ושער מיר. לא אתפרש מנלן דנקבר וצ"ע עכ"ל. ובהרע"ב פ"ג דערלה מ"ג ובקידושין פ"ב מ"ט הביא הקרא קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו והוא מגמ' קידושין כ"ז ע"ב ע"ש ובפ"ה דע"ז מ"ט מביא הרע"ב דשער מיר אסור בהנאה מדכתיב ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים. וכתב התוי"ט שם ותימה דבקידושין מפרש הרע"ב דשער מיר אסור מדכתיב יהי' ע"ש. אמנם אמרתי לתרץ קושית תוי"ט דשער מיר יהיה אסור יליפין מן ונתן על האש אשר תחת ז"ה. וכיון דצריך שריפה אסורים בהנאה ולא אינטריך קדוש יהי' אלא למיר אמא דהם ג"כ אסורים בהנאה וממילא צריכים קבורה כדין כל איסורי הנאה כמ"ש הרע"ב ריש מתניתין. ובערלה ובקידושין מיירי הרע"ב מגזיר אמא דיליף מן קדוש וכו' ובע"ז מיירי מגזיר טהור וא"כ יליפין דשער מיר אמא צריכים קבורה מן גדל פרע וכרל ודו"ק: שם בתוי"ט ד"ה ופסר חמור הביא פירש"י שכתב ומתניתין בשער עצמו שלא נאכל ואידי ואידי בטהור או בטמא. ולא הביאותי דבשלמא מתניתין דערלה מצינן לאוקמי בטמא אבל מתניתין דתמורה א"א לאוקמי בטהור כיון דבשער מיר כתיב צריפה בהדי כמ"ש הרע"ב בד"ה ושער ונם התוי"ט בדבור שלפני זה. ושם ליישב ע"פ מ"ש בהרמ"ז בפ"ה מ"ט בע"ג דמוכל לפרש הא דכתיב במיר טהור ונתן על האש למעלה. ודו"ק: הג"ה ועדיין לא נח דעתי עם תירוץ הזה כיון דעכ"פ מצוה לשורפו א"כ אמאי תני הכא לכתחילה יקבר. ולענ"ד אפשר לתרץ הקושיא הנ"ל ע"פ דאמרי' במס' מיר ד' מ"ה ע"ב וחכ"א הכל לא הי' משלחין תחת הדוד חוץ מן הטהור שבמקדש מפני שעשה כמצותו ע"ש. ולפ"ז איכא לאשכוחי שער של מיר טהור כגון דטהור מתגלח במדינה דאז אינו משלחו תחת הדוד א"כ א"א לקיים ונתן על האש תחת זבח השלמים ולהכי הם מן הנקברים כנ"ל: מ"ה בהרע"ב ד"ה ותרומה שמאה דכתיב ואני נתתי לך את משמרת תרומתי בשתי תרומות הכתוב מדבר ג' תרומה טהורה וג' תרומה שמאה וקאמר רחמנא שלך תהא להסיקה תחת תבשילך. לכאורה משמע מדבריו דמהך קרא נפקא לן דתרומה שמאה צריפה ואין הדבר כן אלא דהשתא דידשינן דתרומה שמאה צריכה שריפה מקראי אחרינא אמרינא דמותר לסעוד בשעת בישולו דהך קרא. אבל לולא דכתיב קרא לאסור אותו בהנאה הוי יליפין מן ואני נתתי לך להתיר כל הנאות אלא קושטא הוא דנפק"ל דתרומה שמאה היא בשריפה במס' שבת ד' כ"ה ע"א מקום כשר מצוה לשרוף קדשים שנטמאו כך מצוה לשרוף תרומה שנטמאה וע"ש בתו' ד"ה כך ולאחר דנ"ל דתרומה שמאה בשריפה יליפין מן ואני וגו' דמותר ליהנות ממנו בשעת בישולו. ולכרי דס"ל במכילתין יש לפרש שהביא לך אלא תהא להסקה תחת תבשילך להקדמה ולפרש סוף מתניתין ומדליקין בפת שמן של תרומה אבל ליהנות של הרע"ב תמוה קלת וצ"ע:

מסכת מדות

פרק ג מ"א בהרע"ב ד"ה ומוכל וז"ל בסופו כשהיה עושים דשם מרובע וכו' משמשים עץ וכו' כדי שלא תהמלא הזוית הביא עכ"ל. לשון זוית אינו מדוקדק כי בכל לד של דרום ומזרח לא היה יסוד (רק בזויות מזרחית לפונים ודרומית לא היה ממלא) ורק זויות דרומית מערבית ומזרחית לפונים היה ממלא וע' בהרמב"ם פ"ב מה' בית הבחירה ה' יו"ד וה' ע"ז ובפירושו ובציור ס' ס' וצ"ע: מ"ד בתוי"ט ד"ה אבא שאול בא"ד היינו טעמא לפי שבה מפרישין כה"ג זיי"ן ימים לפני יום"כ בכל הדבור הזה נעלם נע"ד מהתוי"ט מ"ש הרמב"ם בחיבורו ה' כלי מקדש פ"ה הל' זיי"ן שכל השנה הי' דירתו של כה"ג בזו הלשכה ע"ש ובכ"מ שמראה מקום על משנה זו. ולדברי הרמב"ם ע"כ צ"ל דרבותא מהזיי"ן ימים קודם יום"כ הי' דמפרישין אותו לגמרי מביתו ואפילו בלילה לא היה הולך לביתו משא"כ בכל השנה שהולך לביתו בלילה אז שעה ביום. אמנם לא ידעתי מניין לו להרמב"ם שדירת כה"ג הי' כל השנה בלשכה זו כי מסוגיא דיומא ל' יו"ד משמע לכאורה דלא כהרמב"ם והיינו דרבא מתרץ שם בשאר ימות השנה כ"ע לא פליגי דפטורה ממזוזה כי פליג בשבעה ימי הפרשה אלמא דלא דר בו שכה"ג בשאר ימות השנה וצ"ע: [הג"ה ע' ברמב"ם בפ"ו מה' מזוזה הל' ו' שכתב לשכה זאת היתה לבית דירה לכה"ג בז' ימי הפרשתו אלמא דלוקא בז' ימי הפרשה היתה דירה לכה"ג כמ"ש הכ"מ שם. אלא כתב הרמב"ם בפ"ה מה' כלי המקדש דתפארתו וכבודו שיהיה יושב באותה לשכה כל היום אפילו בשאר ימות השנה. וע"כ צריך לאלק דמה שיושב במקדש כל היום לא מקרי דירת קבע כיון דיש בלילה לביתו וגם ביום שעה או שתים. ולפ"ז מתורץ נ"כ קו' הרב המחבר מסוגיא דיומא אלא קו' הרב על התוי"ט עדיין בעמוד וקיים ודו"ק]

מסכת קנין

פרק א מ"א בהרע"ב ד"ה סדר וכו' ע"ש ותמהני דשייר מצורע ומיר שנטמא. כי מצורע מביא בלות שתי תורין או שני בני יונה ג' לחטאת וא' לעולה וע' בפ"ב דכריתות מ"ד. ועל גופא דמתני' יש לדקדק איך קשתים התנה בתובה ג' חטאת וא' עולה הא יולדת עשירים מביאה רק פרדה אחת לחטאת

פרק ב מ"ג בהרע"ב ד"ה פרח וחזר לאו מראשונה ושני' קאי דכיון דאין להם כלום אלא מתיה אם פרח א' מהן בין שאר קינין ימותו כולן כדתנן בסמוך עכ"ל. ולא הביאותי מ"ש אלא מתיה דהא אם ירצה אני להקריב מן הראשונה או מן השני' ג' הטאת וא' עולה דאפילו כל הקנין משורבין אין פחות מג' חטאת דהמוצא כשר. אלא דתני הראשונה ושני' אין להם כלום דאם יקריב מהן חטאת אחת ועולה אחת אז לא אני להקריב בשאר קנין כלום. או כשיקריב מהן חטאת לא יכול להקריב בשאריים כ"א עולה וכשיקריב עולה אחת לא אני להקריב בשאריים רק חטאת ומש"ה תני הראשונה ושני' אין להם כלום אבל דין מתיה אין להם ואם חזר הראשונה ושני' לבין השאר אין להם הדין שימותו כולם ויכול להקריב מכולם חטאת ג' ועולה אפילו דאפילו כולם משורבות כשר המוצא ואין מועל פחות מאחת כדתנן פ"ק מ"ג. ופ"ד לשנא דהרע"ב צ"ע ודו"ק:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

סדר מלא הרועים קדשים

מהגאון הגדול המפורסם וכו' מו"ה יעקב צבי יאליש ז"ל מדינוב:

מסכת ערכין

פרק ה מ"ב בהרע"ב הרי לא נקטעה ידו עכ"ל. דברי הרע"ב תמוהין דהוא מפרש כפירש"י ורש"י מפרשו על הס"ם דאמר אומדין אותו אומד של גזקין ואמא מקשה שפיר דהתם הוא פחות דנגרא זילא הוא אבל הכא שכתב הרע"ב אין שמין דהוא גברא שבית ואינו מזגזל אין שמין אותו בזול דהרי באמת יש לו כ' ידים לכן דברי הרע"ב תמוהין ועי' בתוס' בס"ם כאן שמקשין על רש"י ג"כ על מ"ש בס"ם שיש הך יש"ם ולו"ק וא"ל שהרע"ב כוון לפי' התוס' שם דממ"ש כשבאין לשומו כמה היה שוה תחלה מבואר כפירש"י:

פרק ו מ"ב בהרע"ב ממה שהוא שוה עכ"ל. ועי' בתוס' שכתבו בתוספתא מבואר כפי' השני של רש"י ולפ"ז יותר מפלגא יוצא מן ההקדש בלא פדיון כלל:
מ"ג במשנה וממה מוצעת וסגדלין כו' לא ידעתי פי' הסגדלים אלו דהרי הן בכלל כסות הראוי לו דהרי ארז"ל לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו ויקח מעלים לרגליו עם קשה שאמר סגדלים ולא מעלים. וי"ל דאלו הן סגדלין שאדם מועל בגיתו ומפייל בהן קודם השיטה ואחר השיטה וכשהולך לשוק לוקח מעלים או בתי רגלים מפני הטיט וקמ"ל דאלו אף שא"ל להן כ"כ מניחין אותו לו לבד המעלים ובתי רגלים שהן בכלל הלבוש והכסות הראויים לו והטעם דגם סגדלים אלו צריכים לו בעת שהוכב במטה וצריך לעמוד באקראי לעשות צרכיו צריכה ליה מלתא אי לעשות מעלים ומכ"ש בתי רגלים וצריך לסגדלים ליקח אותן בקל על רגליו וע"כ נקט וסגדלים אחר מטה מוצעת שהם שייכים רק למטה כמ"ש ועי' בכ"ב דף כ"ח ע"א ברשב"ם ומ"ש שם עה"ג:

מסכת תמורה

פרק ה מ"ג בהרע"ב חוץ ממקדיש עכ"ל. עש"ך סי' רנ"ה בחו"מ שהשיג עליו מגמ' ערוכה דב"ק דף ע"ג ע"ב שאין חילוק בין מקדיש ומימר לשאר דברים ובכולם תכ"ל כדיבור דמי לבד ממנדף ועש"ז ומקדש ומגרש כדאיתא בגדרים דף כ"ז ע"א וע"ש בר"ן שעש ד' אלו ועי' בספרי מלא הרועים ע' תכ"ל כ"ל ד' ע"ש:

פרק ז מ"ה בהרע"ב אערלה וכלאי הכרם קאי דאינו משקין בתרומה ליכא אלא יין ושמן ושמן דאוי להדלקה ויין לזלף וא"ל לקובדם וכ"כ בתוס' שבת כ"ה א' ד"ה כך אתה יע"ש: מ"ו בהרע"ב וקודם זריקת דמו נודע עכ"ל. ע' פסחים דף כ"ח ע"א שמבואר שם דפלוגתייהו לענין אם נעשה נותר:

מסכת מעילה

פרק ו מ"ד בהרע"ב ד"ה ר"י אומר כו' הבאת לי אחרוג שוה שתי פרוטות כו'. עי' תוס' בשמעתין בלא פי' כן ועי' תוס' בחובות דף ג"ח ע"א ד"ה כ"ש שפירשו טעם הדבר דאי אפשר לפרש כן והכוון כפי' התוספות:

מסכת תמיד

פרק א מ"א בהרע"ב ולא החת דמשיהן כו' עי' בשעה"מ פ"י מה"ג כלאים דין ג"ב מה שתמה על הרע"ב בזה: שם בתו"ט והם היו הטומרים עכ"ל. עי' בבאר שבע שכתב דלדברי המפרש לא היו הפרחי כהונה הטומרים רק הרובים והפרחי היו שם כדי שיהיו מוכנים ועי' במל"מ פ"ח מס' בית הבחירה דין ו' שהשיג עליו והעלה כדעת הר"ב דפרחי הם הטומרים וא"ל דמשמע מכאן שהטומרים היו ישיבים ובפ"ק דמדות מבואר שלא היו ישיבים עי' פסקי תוס' ריש תמיד דזמן קבוע היה להם לישב ואם מלאו ממונה שישב יותר חובתו במקל כדאיתא ריש מדות. א"כ שבכל משמר לא כולם נעורים אלא זמן היה לכל אחד שבלילה זו היה טור ומי שהגיע זמנו להיות נעור היה לו מקום מיוחד שהם יושב מי שטעור וכשהממונה מצאו ישן על מקום זה היה חובתו ע"ש בח"י שהגמרא משובשת אך כך פירשו במשנה למלך שם:

פרק ג מ"ז בתו"ט והרי כל הקרבנות. ועיין בריטב"א בחידושיו ריש מס' עירובין שכתב דבתמיד כשר בדיעבד אם שחטו כשהיו נעולות ולפ"ז לק"מ על הרמב"ם דדוקא בשלמים קאמר דפסול בדיעבד:

מסכת מדות

פרק א מ"ב בתו"ט בד"ה היה מחזר כו' על דברי הרע"ב שכתב כו'. ופי' במל"מ פ"ח דין ו' מה' בית הבחירה:

סדר משנת רב קדשים

מכבוד הרב הגאון אמתי רשכב"ה המפורסם מהו' ברוך תאומים פרענקיל זצ"ל מלייפניק.

מסכת תמורה

פרק ז מ"ו תי"ט ד"ה כל הנפדין. אבל בנקבדין כו' כ"ב יעוין תוס' ע"ז דף ס"ב ע"ב ד"ה וליקבדינהו:

מסכת מעילה

פרק ג מ"ז תי"ט ד"ה ואין מועלין. ולא מאינו יד להקדש. כ"ב בר"ן לגדרים דף ג"ד ע"ב מבואר דאדם יכול לזכות בחצרו לצורך הקדש וכן נראה מלשון תוס' שם בב"ב דף ע"ט סד"ה אימור ואי זכיה מעשה עליות הרי מבואר שיש עליות להקדש ועכ"ז חצירו של הקדש אינו קונה להקדש.

מסכת תמיד

פרק א מ"א בהרע"ב ד"ה עד שהשעריס. לפי שסבול יום. בו"ב יעוין השגה ע"ז במל"מ פ"ב מהלכות ביאת מקדש הלכה ג': מ"ב תי"ט ד"ה ושתי. יש בו משום הפייתת הגר. כ"ב יעוין תוספת שבת סי' רע"ו ס"ק ס"ז שכתב דבגר של שעה לא שייך הפייתת יע"ש:

מסכת קנים

פרק ג מ"ב תי"ט ד"ה זה הכלל. ולמשכן. כ"ב פלא פ"ב משנה ג' יעו"ש בתוי"ט:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

בגר שזה נגלו ועשה ממנו חולין והוי האי הקרן וכיון דאיכא בזה של עשרה זוז כדי לאשם שהי' חייב וחומש קרי לי' מעילתו כיון שכלל כל גזילתו הקרן וחומש:

מסכת מעילה

פרק א מ"א תוי"ט ד"ה שנחשבה וכו' דנקט להני תרין וכו' כ"ב ולעל"ד נראה דנקט התנא אלו לאשמעינן דאף שהפסול בא מחמת מחשבתו שישחה שלא כהונן אחר שעת היתר שכן הוא מחשבתו בעת שחיטה שיאכל אחר הזריקה חוץ לזמנו או חוץ למקומו והו"א דגם באלו ליכא מעילה קמש"ל. ומכ"ש באינך דרישא שכל הפיסול הוא קודם שעת היתר לכהנים שיש מעילה ולא צריך כאן שתנא לאשמעינן בשם: שם מ"ר בקדשי קדשים. כ"ב ולא עולה וכל הנשרפים בכלל זה וע' בפ"ב:

פרק ב מ"ב מילה דמה. כ"ב מילה ובמשלת שבמשנה ג' אמר הוזה דמה כמבואר בזבחים פ"ו מ"ד וס': שם מ"ח המנחות מועלים בהן וכו' כ"ב בכלל מנחות יש גם עומר שאין לו רק דין מנחות של ציבור כדאיתא במשנה מנחות פ"ח ע"ב. וא"ע מדוע פירש"י בבכורות י"א כל המשנה על יחיד והלא עומר הוי מנחת רבים. ויש לראות דבמעילה לא פירש"י כן וכן הרמב"ם בפירוש המשנה וכן בפ"ב ממעילה ה' ז' כתבו סתם על כל מנחות ודוגמא לכל המצוות שלפנינו כאן בפרק זה. וגם מן סוגית הגמ' שם יש קצת דברי רש"י דע"כ מתני' מיירי גם במנחת צבור דאל"כ מה פריך הגמ' שם מכאן על קטורת דכיון שלא נתקדש בכלי נימא דלא נפסל בטבול יום כמו מנחות קודם שנתקדשו בכלי. הא ספיר יש לחלק דשאני קדושת דמים של צבור דמיד שהוקדש בפה נתקדש לענין שיפסול בטבול יום. משא"כ בקדושת דמים דיחיד אין בו חומר זה שרק שנתקדש בכלי. ואני כתבתי לסברה זו ע"י הרבני החרוץ מ' חיים גניק כ"י שהקשה מדוע ליתא במצוות אלו כלל מן העומר והמרחי שגם הוא בחשבון מנחות אבל קשה על פירש"י הנ"ל. אחר לע"ד דברי רש"י ז"ל שם המוהיס וכמו שהוכחתי דלפי"ז לא פריך הגמ' מידי דמי לא ידע דמעות שבצבר היו ביד הקדש שבא ממחלית הבקל והיה בלשכה וקיבה מזה קטורת שיותר קדוש ממה שקשה יחיד מכל מעשיהו ולמה בטבול זה לא נמנעה בטבול יום עד שנתקדש בכלי. אך הגמ' פריך דשלוה מתני' מיירי נמי בכל מנחות גם בטבל לצבור והוי כמו קטורת. והגם שיודע הני שאפשר לומר דלא מסתבר להגמ' לחלק בכך עכ"פ מ"ל לרש"י ז"ל לגמרא מפשטו ומה בעי רש"י שם במה שלא פירש כן בעיקר מקור דין זה ולא נמנע כן בגמ' במקומו. ואבר בטבול זה גם הרמב"ם שתם דבריו:

מסכת תמיד

פרק א מ"א בתו"ת אות ב' ד"ה ותימה וכו' כ"ב אילו היה קשה לא הניח התוי"ט מלהשיב כיון שהביא דברי הר"ב ומביא הגמ' היה לו להקשות על הפ"ת [שמביא הר"ב] אבל אין קושיא כלל דבגמ' איתא דהפחותים מבטנו [שהם רחוים לעבודה] שמם רוחים ולא ידענו מדוע. ופירש מתחילה שהוא לשון תרגום. אך רבי [רבינו הקדוש] שימש במשנה בלשון הקודם בפ"ש התוי"ט במ' תרומות בלשון תרומה ולכן מביא [הר"ב] פ"ת דהוי לשון קודש. אך מרובה קצת שהי' דרך הילדים בעוד שלא עסקו בעבודה ללמוד להיות רוחי קצת כיון שהם שומרים והם כמגבי מלחמה ששומרים לפני בית המלך [ועי' בר"ב ד"ה בשלשה וכו' מפני הכבוד וכו'] אחר ולאי יש להם כלי נשק דזה שייך להשמירה ומי שירצה ליתם בעבוד בעל כרחו בלסטים יקצימו בקצת כיון שהם עוד קטנים אין להם כח לכבוש ולא הוי שמירתם כלום אם אין כלי נשק בידם משא"כ אילו היו גדולים די להם בכח ידם לחיות לעבודה שומרים: שם בתוס"ת אות ב' ד"ה ובגמר שבע וכו' כ"ב ולעל"ד מוכח בתוי"ט דאילו יהיו רוחין פחות מעשרים ויהי' לפ"ז פרחי כהונה יותר מעשרים שרחוים גם לתחילה למזבח. הלא מבואר בסו"ע או"ח סי' נ"ג סעי' ח' דבן עשרים שראוי להתמלאות זקנו אע"פ שאין לו זקן ממנין אותו והתמלא זקנו ויצא לו כן ממש' סופרים פי"ד ה' י"ח ולשון פרחי כהונה שבתב הר"ב שמתחיל שער זקנים לפרוח משמע דלא הגיעו למילוי זקנם. ועוד קשה כפי שכתב הרב התוי"ט ד"ה והרוחין ב' עשמים למה נקטו למעלה רוחין. למה נקטו למטה לשומרים הראוין לתחילה למזבח וכי למטה שאני בעשם זה. וגם היה יותר טוב ליקח גם למטה רוחין שאינן ראוין למזבח. אבל איתא דודאי מה דאמריכן בגמ' כאן דף כ"ז רוחין דלא מצי למיעבד עבודה והיינו מן הדין וגם לו בדשות הכהנים היינו פחות מבן י"ג אבל למטה במקום שהגדולים שם בחרו מפחותים מבני עשרים. כשהיו שמוכים לגדלות והם פרחי כהונה שלהם ג"כ אינם מניחים הכהנים [לעבוד]. אבל אם יהיה לכהנים של הבית אב רצו לאחד מפרחי כהונה באשר ברצו בו שראוי הוא ויאות לעבודה לו מניחין אותו הכהנים לעבוד עבודה. ואשר על כן מתרצים הפרחי כהונה להיות שם שומרים בכדי שאם יהיה מן הצורך ליקח מהם לעבודה יהיה טוב להם מאד דשם היו שם אויה זמן [ובתוך כך ילמדו גם העבודה מהכהנים] שמשם היו אלו יצאים ואלו שומרים ואח"ז מסכים ללכתי אותא במשנה אוש כשהו בארץ וכיון שמשרש במ"ש התם גבי שמירה הוא דלמעלה הוי שמירה לחוד אבל כאן [למטה] דהוי נמי עבודה לכן נמצאים שם כהנים כאלו מפרחי כהונה שאם יהי' שכרה ליקח מהם לעבודה יקחו מהם לעבודה ולא יהיו עוד מהשומרים:

פרק ג מ"ג בתוי"ט ד"ה והרי וכו' ופירש ר"י וכו' כ"ב עי' מ"ש בסוכה פ"ג מ"ט בשם רש"י ז"ל בד"ה מעמעין: שם מ"ד בר"ב ד"ה תמיד ושלשם וכו' נמה שאמרנו וכו'. כ"ב לע"ד נראה שהא כנגד ג"ג אותיות שבקרא בראשית כ"ב ע' שהם להכנה על המזבח נמעקד עליו יצחק אבינו ע"ה שהי' בקרבן תמיד של שחר מיד בבקר [כמ"ש וישכם אברהם בבקר]: שם בר"ב ד"ה שבקו וכו' פירש"י ז"ל בילה (דף מ') וחולין (ל' ע"ב) וסנהדרין (כ ע"א) ד"ה לבהי. והמפרש בתמיד (דף ל' ע"א). אבל הש"ך כתב בשם רבו ז"ל ביו"ד סי' ס"ק נ"ב ובהגה"ה שם כתב הכן הוא בריש"ף דקאי על סדרת הריאה ואפשר לשתי הכוותא כיונו בגמ' בבילה (ד' מ') הנ"ל:

פרק ה מ"ב במשנה הדשים עם ישנים. כ"ב עי' מ"ש בגליון שקלים פ"ח מ"ח: שם מ"ה בתוי"ט ד"ה ובשבת וכו'. כמ"ש הר"ב במ"ה פ"ב דשבת. כ"ב ויש לעיין שם שאדרבא כתב דשתה משנה סבר דהויב מן התורה ואין הלכה כר' יוסי. ובדוחק י"ל דכונת התוס' יו"ט היא לומר דאף לר' יוסי דשם ניחא הכא. גם בזה קשה מדוע לא תירץ הרב כן בד"ה ועל השרץ וכאן אינו מעורר הרב כלל. ואח"ז מקשה ומתרץ וגם על הירון התוי"ט אכתי קשה מה מהרץ ר' יצחק בשבת מ"ב דשבר אין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל ויהי' בוב הכרח לומר אין שבות במקדש ע"כ קשה לומר כיון דאפשר וכו'. ואחתי מ' שמעון מארגוי נ"י אמר דשאני הכא שהפסקתר מיוחד לכך כדאיתא אח"ז. אולם הלא גם כל כלי מוחר לעולל ונרע לפי שטולל לצורך אינו ניטל לגמרא ובאן לא שייך שנוית דנמ' שם בצורך למקומו. ע"כ נראה על הפסוק דשבר לא הקשה כאן כלום דהלכה כת"ק בשבת ור' יוסי אפשר שהוליאם לאמת וכן י"ל לר' יוסי דהוי שבות גדול כמו שתירץ הרב בשרץ והוא בעירובין פ"י מי"ב בשם התוס' שהראה התוי"ט לגמה שהביא שם. אבל שבות לצורך דבר שאינו ניטל מותר במקדש:

מסכת מדות

פרק א מ"ט ישן לו מבחוץ וכן בסמוך. כ"ב ולעיל י"ב דאיתא דאין רשאי לישן בתב המש"ל [יכן] ל"ל יבב ואעפ"כ מביא אח"ז שם שיים שבבים בסוי רק מדרתי הכהן ולא היו מן הבומרים וגראה דתיא בהיוון אניי בהמיד (כ"ו ע"ב) ובפלוגתא דתניי שם (כ"ו ע"א). והר"ש כאן כתב דרק לפי שעה בעת הסגירה הי' ישן ועי' תוי"ט רש פ' זה:

פרק ב מ"ג בר"ב ד"ה חוץ מבל אולם וכו' כולן כן. כ"ב לענין הרוחב [מלפון לדרום] היה נ"כ שם [באולם בכולנו מעלות כמו במעלות של היחל] כמ"ש הר"ב שם אך לענין המשך [הייתו משך רוחב המעלות של אולם לא היו כמו המעלות של היחל שהמעלות של מי' משך רוחב חצי אמה כמ"ש כאן במשנה ושלחה חצי אמה וגבי אולם לקמן פ"ג מ"ו אמר ושלחה (הייתו משך רוחב) אמה] ולשון הר"ב שאמר שלא היו כולן כן לאו דוקא דמשמע מלשונו שיש מהן [המעלות של אולם] שהי' שלחה חצי אמה. אבל באמת לא הי' גם מעלה אחת באולם שהיה שלחה חצי אמה רק אמה אמה ורובד ג' אמות: שם בתוי"ט בסוף ד"ה נבוה וכו' שמשם שתיהה נמורה. כ"ב עי' מש"כ בגליון שם בכ"מ: שם מ"ה אומרים בזיר. כ"ב רק לשמחת בית השואבה עי' רש"י סוכה (כ"א ע"ב) ועי' במ"ש כאן במ"ו: שם מ"ו בתוי"ט ד"ה והלוכן וכו' לברך את העם. כ"ב וי"ל הא הר"ב כתב לוכן בל לוים ולברך את העם היו הכהנים ואיך כתב התוי"ט [על דברי הר"ב לברך את העם] ועי' הר"ש כאן שכתב מתחילה לדוכן הכהנים [שהוא פירש שהדוכן הי' לכהנים לברך את העם] משא"כ הר"ב דפירש דוכן בל לוים. ואפשר שכונת התוי"ט בהר"ב בדוכן שהי' נבוה אמה מן הארץ הי' באמת דוכן לוים [הייתו] שהיו עתידים קרם על המעלה הראשונה [שהיו עומדים שם הלוים] וגם זה נקרא דוכן. ומ"ש הר"ב ושאר כמין אלמנא הוי הסוגה בוי"ו דועשו כמו [וגם עשוי לשומר] ועוד היה דוכן אחר כמין אלמנא [לבד הדוכן של הלוים] שבו היו ג' מעלות על התחלת עזרת הכהנים שהם היו הכהנים עומדים לברך את העם וזה שאמר ודוכן של לוים וכו' שעולים בהן לדוכן הייתו בג' מעלות מהדוכן של הלוים לברך את העם. ולכן נקרא [מקום עמידת] הלוים דוכן בערכין (דף ל' ע"א) ומגילה (ג' ע"א) וגם נקרא מקום שהכהנים עומדים דוכן שהכהנים היו בראש הדוכן אחר עליות ג' המעלות. אך קשה מפרק ז' משנה ב' דתמיד דשם איתא שהכהנים ברכו את העם על מעלות האולם ומבואר בהרמב"ם בפ' בית הבחירה פ"ו ה"ו ועל הדוכן וכו' ע"ש אלמא דזה [הדוכן] המכר פה במשנתנו] היה רק להלוים וגם' תפלה פי"ד כתב הרמב"ם דבמקדש ברכו הכהנים ברכת כהנים בכל יום על מעלת האולם וזה הוי נמי כונת הר"ב כאן אלא כפי' התוי"ט בהר"ב שמרכיב דברי הר"ב לפרש [דמה שכתב שעולין בהן לדוכן קאי על הכהנים שעולין לדוכן לברך את העם] ובאמת פליגו. וקשה על הר"ש ממשנה דתמיד המ"ל וכן ברש"י ז"ל סוכה נ"א ע"ב ד"ה שעליהן מבואר דהלוים היו עומדין למעלה לגמרי במקום שהתחיל עזרת הכהנים וזה קרא רש"י ז"ל אבל המזבח היו שהיו בשאת המקום שעמד המזבח:

פרק ג מ"א בהר"ב ד"ה ואוכל בלרום כו' בתוחו זויה וכו' כ"ב עי' מ"ש זבחים פ"ט מ"ד בזה: שם מ"ו וי"ב מעלות היו שם. כ"ב בהלפה אחר המזבח היה ג' אמות רובד א' וכו' ג' מעלות אחר בל אחת משבה אמה ומשם מעלה לבוא על משך של ג' אמות ויש שם משך גדול נקרא רובד ורוחב כל מעלה הי' רק חצי אמה כמבואר בפ"ב מ"ג בל המעלות וכו' ומשם ידענו בפ"ב משנה ה' וכאן הא לן ב' רובדים ודי' מעלות. אחר זה הי' שוב רק ב' מעלות בכל אחד משנו אמה ומעלה אחת להרובד הבלעי שמשנו ג' אמות ואח"ז ד' מעלות אחר משך בל אחת אמה ומעלה אחת עד הרובד הרביעי הרי ד' רובדין הראשון בקרקע וי"ב מעלות עד הרובד הרביעי ובתר ג' אמות של הרובד הרביעי היה פתח האולם:

פרק ה מ"ג בר"ב ד"ה לשכת הפרוה וכו' ורמב"ם כתב שהיה חותר. כ"ב שלל שהיה אמנוחי חותר. ועי' שבת ע"א ע"ב ושו"ע הא אסור לכנוס גם לחול כמבואר במס' כלים פ"א מ"ח ויש בחוס' יומא (נ"ה ע"א) ד"ה פרוה ג"כ מזה בביאור יותר. ולפי

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מסכת קנים

פרק א מ"א בר"ב ד"ה ואם אינם וכו' ועולת העוף לית בה חזקה וכו'. כ"כ הכל סוא בפ"ו דזבחים מ"ד ומ"ה: שם בר"ב ד"ה בגדרים ונדבות וכו' שלמים. כ"ב ונם לא אמם כדכתיב (ויקרא ה' י"ח) דאינו בא אלא מזכרי כבשים. שלכך אפילו להסור וכפי שתירלו עליו כמו שסובא בא"מ סי' מ' ס"ק י"ח דאמם נקרא בא בנדבה ובר' אליעזר בברייתות פ"ו מ"ע דאמם תלוי בא בנדבה כ"ז ליתא בעוף וכן סוא כונת הרמב"ם בה' מעשה"ק פ"א ס"י שכתב שם שאמם אינו בא אלא מזכרי כבשים בלבד דשולג בזה כמי עושים:

יתרון סדר קדשים האור

מהרב הגאון הגדול וכו' מהור"ר ירוחם יהודה ליב פערלמאן ז"ל הנודע בשם „הגדול דמינסק".

מסכת ערכין

פ"ה מ"ג דמי תליי עלי ונתן דמי כולו. ואם אמר דמי דלאי עלי למזבח אינו נותן דמי כולו מכוח דכל לגבי מזבח אינו מידון בכבודו. גמ' (כ' מ'). ואם אמר ערך דלאי עלי למזבח עיין בגמ' שם ובתוס' שם ד"ה בעי רבה שבתנו וכ"ע מאלי לא נקט ערך דלאי לגבי מזבח עיי"ש. ואני תמה על התוס' דלא ידעתי שתלה כלל לקובייתם. דהנה בגמ' שם איתא בעי רבה דמי דלאי לגבי מזבח מהו מידון בכבודו או אינו מידון בכבוד. עוד איתא בעי רבא ערכי עשו לגבי מזבח מהו מידון בהכב יד או אין מידון בהכב יד ואמ"כ בעי רב אמי הקדים שהו אחוזה לגבי מזבח מהו אי מיפרק בתשמישו כיון דרב אומר בתמיסים שקל כסף אי אינו מיפרק אלא בשויה. והנה לאורה קשה בבעיא דערכי למזבח דלא בעי אלא אי נתון בהכב יד משא"כ אי מבלם בקלבה שבערכין או בשויה דאינו לא מיבעי ליה אף דלא אתכתן הקדש למזבח דמיפרק אלא בשויה וכמו דבעי בהדה אחוזה. וכן מבואר בתמ"ם דמבלם בקלבה שבערכין. ויש להבין מ"ם מהדה אחוזה. אמנם בעצם הענין שאינו דבאמר ערכי למזבח קבל עליו עכו המבואר בתורה ליתן למזבח הלא קבל עליו כלל דמי שויה דלא אמר דמיו רק ערכו ובערכו אין הפי' דמי שויה רק הערך בקלבה תורה ואין מי' אחר כלל נכך לא מיבעי ליה אלא אי נתון בהכב יד. מש"כ במקדים הדה אחוזה דהקדים הדה סהם כבל הקדש ולענין פדיון מלתא אחריתא הוא דבעתה התורה מבאר פדיון לכך מיבעי ליה. והנה הא דאמרה התורה דיתון בכבודו בערכין ולא חידוש הוא אלא עריכין כלל לאיתר דהוי בכולו קולאל ובכמה תנויה בו רק פשוט דבערכין לא אזלינן כלל בתר השוויה וערך מנוול ומוכה שאין דליל דמיה כלל שוה לערך הבריא אשוה יותר מערך הקונה מ"ב י"ל נמי דערך הראם הוי כערך כל הגוף דהוי נפש כל דהוא כיון דלא אזלינן בתר שויה. ואי"כ באמר ערך דאלי הערך של הראם הוי הקצבת הערך של כל הגוף כמו שבלהה התורה ואין הטעם משום דמתפס כל הגוף בערך רק דערך הראם לבד הוי נמי הקצבת ערך כל הגוף. ואי"כ בקבל עליו ערך הראם לבד בעי ליתן כל הערך. וא"ם לאיבעי כלל כיון דכל הערך ש' הראם לבד. משא"כ בדמי דהפי' דקבל עליו דמי שויה וילפינן מערכין דא"כ נתון בכבודו דלא דבדמי עלי קבל עליו דמי שויה ופשיטא דאין שווי הראם כשווי של כל הגוף ואפ"ה ילפינן בהיקש מערכין דמבלם כשווי כל הגוף דאין מבינין על סיקש וע"כ הטעם דגזה"כ הוא דתפס כל הגוף ולכך צריך לבלם דמי שווי של כל הגוף מבזה"כ יותר ממה שקבל עליו ולכך בעי למזבח מהו. ודו"ק כי הסברא בכורה לפנ"ד עד שתמיהני על המיהתם וא"ע. והסכי מיושב ג"כ קו' הגל"מ הלי ערכין (פ"ב ה"ד) על הגור אריה שכי דמבנשאת ילפינן דערך מיבריס לא בעם והקשה הגל"מ כיון דליכא מיעוטא אף דאינו נותן ערך כולו מ"מ יתן ערך מיבריס וכמו בדמים ולפי הגל"מ דבערך אינו שייך ערך אבר כיון דאינו דמי שויה ולא"ד לדמים מ"ב מיב לאין ערך לאיבריס ואף ד"ל לבוש ערך אבר נגד קצבת ערך כל הגוף מ"מ כיון דאינו לפי בשויה ג"ז אין לשוה כיון דלא אזלינן בתר השוויה ושוד דגם בלא אינו אבר ג"כ הערך בעם אינו אבר. ועוד דאין זו הכומא שוה בכל אדם דאינו דומה הטעם מלבבה ביד לאינו עושה ומילא דאין ערך לאיבריס ודו"ק. והנה הרמב"ם (הל' ערכין) בכדם אחוזה בקדשים למזבח הסך אם בהקבה אי בשויו ודמין להחמיר. פירושו אם הקצבה יותר משויו נתן הקצבה ואם שויו יותר מהקצבה נתן שויו. לכאורה קשה אם שויו יותר עכ"ז הקדש שוה מה שפדאו בשו"ם מהולל. מ"כ אין נפ"מ לענין איסור רק מיהו דאיסר להקדש ואמאי אזלינן להחמיר. אם לא דמא דהסך מתון עמים והקדש להחמיר ישוי' ל"ן פ"ק דנדרים]. ויש לעיין:

מסכת בריתות

פ"א מ"א והסך בשמן המשחה. כיון אחר הסך את עצמו ואחר הסך את אחרים. והסך לבהמה וכלים פטור לכוהנים ולמתים פטור. ובטעם דפטור בגלו מבוה דכתיב על בשר אדם לא ייסך וכני לאו אדם מיקרי. ועוד טעם אחר מבוה דכל שיבו בסך יבוא בכל ייסך וכל שהיו בסך אינו בכל ייסך. מסוגיין (ו' כ'). והנה מזה דאמרי בגמ' הטעם על הא דהסך לבותי פטור מבוה דסכותי אינו מצוה בלא יסוך עצמו מזה מוסת דבו"ג אינו חייב על גזל גבוה. דאי עו"ג חייב בגזל גבוה א"כ הא מצוה הוא מעשה גזל דהא בתן בתר סמכתה הוי קודם. ואי דאינו מצוה על זה אלא דלא ייסך רק מעשה אחר הא לגבי בן נח אין בוה אם נפ"מ מזה דקרבן אינו חייב בדידיה גם התרלה אינו צריך דיסל נפ"מ להחמות בו מבוה אלא. וכיון דאין בוה נפ"מ לגבי דידיה וסוף סוף הוא מצוה אלא יסוך א"כ אין אמרינן דאינו מצוה אלא יסוך. ואם הוי אמרינן דאף דב"ל ל"ב בתרלה איינו דאף בלא התרלה נפרב אבל מ"מ מוד כאיסור בעינן בידע שהוא אסור אבל בלומר מוהר שאינו יודע בלל שהוא אסור פטור. הוא אפשר לייסב קשה דבשיר נפ"מ הוכא דידע הכ"ע מלאו דלא ייסך אבל לא ידע מלאו דגזל דשפיר אינו נהכב דגל לאו דלא ייסך אינו מצוה ומלאו דגזל הא לא ידע. אמנם מרש"י מבות (ע' א') ד"ה לפיכך נראה מבואר דבכל ענין חייב ויעו"ש בריטב"א א"כ אין שום נפ"מ. ע"כ נראה ברור דבקדשים ליכא לא דגזל אף לענין ב"ב. ולא אריך מה לי גזל הדיום מה לי גזל גבוה. וזה דלא בהמכתה תמוך (מעה י"ד) דטעלה דעו"ג חייב בגזל גבוה וכ"כ במצוה קכ"ז במעילה וכ"כ רים פ' במדבר קודם מצוה סס"ב. ונדעתי בדברים מוכרחין מסוגיין דהכא דלא כן הוא וכ"ל:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

תפארת יעקב

על סדר קדשים

הגהות וחידושים על **תפארת ישראל** כ"הרב המאה"ג מו"ה **יעקב צבי שפירא** ז"ל אבד"ק אסטרין יע"א

פתיחה למסכת ערכין

[סי' א] ואם נקבה ז' שקלים. ל"ל י' שקלים: **שם** כמה הוא שם למוכרו בשוק בעבד. ומשמע דשמין אותו למכרו לעולם כעבד כנעני, ועי' ר"פ החובל בפרק"י שם ובמפרשים ובסנהדרין דט"ו ע"א ובכ"ק חו"מ ס"ס נ"ס: [סי' ב] ויש ע"ס ברמב"ם כו' נ"ל המשים בקלים, ע"ש במל"מ: **שם** וכשפודה אחר תחזרם ביובל להקדש. ומתחלקת לכהנים: **שם** ואם לא נפדית כו' הרי הכהנים נותנין שוין. ליתא אלא נותנין ממשים בקלים, עי' רמב"ם פ"ד מערכין הל"ט ובכס"מ שם וכ"כ בעצמו לק' פ"ז ע"ש ועי"ש במל"מ הל"ו מ"ש בזה באורך: [סי' ג] ואם אחר יתן יותר מהקרן והחומש. לאו דוקא אלא ביתן כמו הקרן והחומש עפ"ח מ"ג:

מסכת ערכין

פרק א [אות א] לאחוי בן י"ב שנים ויום א' שהגיע ל"ש. גם בלא הגיע ל"ש עי' בגמ' וברמב"ם שמ"ש פ"א דתרומות: [אות ב] אף אלימו שוה פרוטה. ועי' תוס' שכתבו דהא יכול למכרו לקנס, ואילו דמיירי בערכה, ועי' הגהת רד"ל שתמה מל"ל שתרפה לאו בר קנס הוא, ותמוה מאד הא מפורש שם בגמ' גיטין דערכה אינו משלם קנס, גם מש"ש מקודם דאם הוא עריכה אם הבור חייב מיתה, וכמראה שמסתפק בזה, ג"כ במראה ערוכה ב"ק דמ"א: [אות טו] ואל מיד כאילו כתב בשטר. עי' לק' ס"ה מ"ב ועי' תורע"א כאן: [אות יז] דאשה מעוברת שחעלה אין ממתינין מלדונה עד שתלד כו'. לא מצאתי טעם בדבריו, ולענ"ד כוונת הרוש' מדסברין פשעת גופה היא ומלו פשיטותא דמלי ליסור יש בדבר להמתין אע"ב דמייירי לאחר גמ"ד ומשום הלכת דין ועי' שטמ"ק שנדפס בעת מ"ש בזה ועי' תורע"א מ"ש בשם הר"ן ומלשון הגמ' דסברין בוסף היא משמע כפירש"י, ומה שהביא ראיה דאם בגמר דינה לחריגה ואח"כ ילדה אאין הורגין את הולד אינו ראיה דעובר יוצ אמו כ"ז שהוא אין לו היות בפ"ע ותיותו קשור בחיות האם אבל כאן שנולד והוא יש לו חיות בפ"ע אין להרגו על מה שעשה בהיותו עובר אבל לא היה בר דעת ותבונה ולא היה בגדר אים כלל וז"ש: [אות כב] וכרי הטעה לא מת כו' משל"כ בהמה גמ"ד מוסרתם. סותר פירושו לעיל אות כ' וכאן אינ בשיעת הרמב"ם ורש"י ועי' תוי"ט כאן מ"ש בשם הטור:

פרק ב אחר אות ח ד"ה אמר המפרש [סי' ב] ואם כו' בכל י"א כו'. נ"ון הכ"ב אם לא ראתה ג' ימים רצופין בתוכן י"א יום: [שם סי' ג] אמנם להרמב"ם אף דמודה בכלל ג' שזכרו כו'. ליתא עי' בפוסקים: **שם** ובשעלמו ז' ימי נדה כו'. נ"י למה הוצרך לזה, ולרמב"ם שם פ"ו הל' י"א ובכס"מ שם: **שם** ואחר כלות ז' ימי נדה כו'. עמ"ש לעיל בסמוך: [אות ט] עד שיהיה לה י"ז ימים רצופים כו'. לא הבנתי למה לי כל הי"ז רצופים. ולענ"ד ל"ל אלא שלאחר הי"א ימים לא הראה אבל קודם הי"א יום מתי אינכפת לן רק שלא הראה ג' רצופים ועי' בפי' רגמאה"ג שנדפס מחדש ואין סברה לדבריו ע"ש: **שם** ל"כ הוא סגי לה עוד ע"ז ימים רצופים, ולזו דוקא וכן לקמן בסמוך: **שם** ולא לברמב"ם אל"כ אחר י"ג ימים רצופים. עמ"ש עפ"ב בסמוך דל"ל לזה וימי נדתה שוצין לה לימי איבתה ונם לדבריו ל"ל להיות כל הי"ג ימים רצופים כמובן ועי' בפוסקים: [אות יא] ולא לברמב"ם כ' ולפעד"ד ראיה לדבריו. מפורש שם בס"ד מ"ז ועי' הוי"ש שם פ"ל מ"ג ד"ה ולפעור מש"ש בלוקח: **שם** אף פנס זה לא מזכר במשנה כו'. מפורש להדיא במתני' שם ע"ש: [אות יד] ול' דלבכי נקע כי הך ליטמא. כנ"ל: [אות יז] בפסחים דע"ל כו'. ועי' פי"ל דמנחות מ"ז: **בסה"ד** גם אין שומדין לגבוה. נ"י למה הוצרך לזה והלדרכה הגמ' קאמר משום לכם ולא לגבוה: [אות כח] הוא מומרים בהחליל בין אחר המומריה, לפ"ז משמע שהיו מכין בהחליל בשעת מיסוד כיון בשעה שהיו מומרים הוצר שמותה לגוחו יום, ובר"ב לקמן אותה שהיו מכין בחליל בשעה שהיו קורלין הסלל ע"ש ול"ע בזה: [אות לט] ולא ליותסין. כמדומה שלריך למתוק היבת ולא: [אות מג] טרחמעטעט לביר הלוים. עי' לות מ"ז וכתוי"ט סוף קנים ועי' רמב"ם פ"ג מכה"מ הל' ד' ועמל"מ שם הל' ה': [אות מט] אין הקטן בשר לעבודה כו'. ועכמב"ם דילוף לה מדכתיב אים אים על עבודתו ע"ש, ול"ע דהא אים אים הוי ריבוי כמו דדרשינן אים אים לרבות עבו"ם שנודרין כו'. ולכאורה נמה לן קרא גבי בהמה למעשה קטן כחולין דכ"ד ע"ב והא איכא למילף ק"ו מלוש שאין מומין פוסלין בהן ואפ"ה קטן פסול בהן מכ"ש בהמה שמומין פוסלין בהן, ת"ד שקטן פסול בהן, וי"ל אבל מועד שבמדבר יוכיח דלוים פסל בהן מומים ובכהנים לא פסל בהן פ"ל, אמנם איפכא י"ל דילף לוים דיפסול בהן קטי ק"ו מכהנים דמומים אין פסל בהן מ"מ פוסל בהן קטן מכ"ש לוים דפוסל בהן מומים ולמה לי קרא גבי לוים:

פרק ג [אות טז] ובשדה מקנה שבקדישה ופודה אחר כו'. ה"ה אם לא פדה. עי' פתיחה: [אות כב] ותו קשה דאחמ"כ כו' שבתנו דנקנו שפחה כו'. ע"ש בתוס' והכין דבמת"כ כל קונינו לק"מ, ועי' בר"ש שם: **שם** ותו כי' ממה שוה לקוחה בעצמו. עי' דיעה סי' קע"ז: **שם** והרי כבר שולם כבודה כו'. לכאורה דבריו תמוהים, עי' היטב, מיהו בש"מ מצאתי כדבריו, וע"ש מ"ש בשם הרמ"ה: [אות כד] כמו כן המאנם והמפתה שהפסידה מה שפחוכת בתולה כו'. לתוס' ורא"ש ורא"ד דש"ל דגם בשלא בדרכם משלם קנס אא"ע הבחיוב הוא משום שרגם להפסידה, ועמל"מ פ"ח מהל' נערה ג"כ הל"ג, ובלא"ה ג"כ ליקיים דהא גבי ריוצ"ר אף אם נקנוס אותו בכסל לא היה צריך ליתן רק עוד המשיס מה שרגם להפסיד כמו בגנב דמשלם שנים הקרן ועוד אי אנס, ה"ל הרי הקרן צריך לשלם והיה צריך לשלם עוד המשיס ובס"ה מלה והוי כמו בלוגם ומפתה שרגם להפסידה כ"ה מתן ר' ה"ל אם האומר הוי כשוטה מעשה בשביל שרגם להפסידה כי יתן קי. ובאמת הא מתן מלה ותמשיס מלה נאמ ונ' לא עבור הכתובה, אע"כ דאומר חמור מהעושה מעשה: [אות כה] שהרי האונס והמפתה כו'. לכאורה הו"מ לאוכיח מע"ז אאם לא הרגו נשרגין והרגו אין נהרגין. ועוד דרוצה צריך התראה והם נהרגין בלי התראה, וי"ל:

פרק ד [אות ג] וכ"כ ק"ל בכל דוכתא כו'. עמ"ש רבינו בגר"א בביאורו לגמלי קאפיטל מ' פסוק מ': [אות ה] ר"ל אלו אחרמי כו'. עהוי"ט והורע"א: [אות מ] וקודם שהעריכו הכהן כו'. עהוי"ט והכס"ש ועיי' לעיל כפ"ב ובתורע"א מ"ש בזה ומיזום על הכס"ש שלא הזכירו גם מה שהקשה עוד בסמוך מ"ג על פיס"מ ע"ש כתין זה הטיר בתורע"א על הר"ב ועיי' תוספתא פ"ה: [אות נא] סרי שרש"י בעצמו כו' שגם ביקש אדם דן מעצמו, ועכ"ז חולין ד"כ ע"ב ד"ה ואפי' למ"ד כו' דהא ביקשא בסיני נאמרה ודקש"ו ע"א ד"ה אבל חדא מתרכתי בסוגו ועתו"ם שבת דקל"ב ע"ב ד"ה לי מעומר ובתש"ו מתחות דפ"ב ע"ב ד"ה זאת ועכפו"ת שם בסוכה מ"ם בזה ובמל"מ פ"ב מסלכות ק"ם הל' י"ג מ"ש בזה ובמל"מ פ"ב מהל' מזיקין הל' י"ב ובסוף"ו דשסחים ומש"ם עה"ש:

פרק ה [אות יא] אבי' כ"ב בר"ב וברמב"ם. ע"ש שכ' טעם אחר ועי' בסמוך לות י"ח: [אות יג] ותמוה וכי בחיין שמין בכבו. (עיי' בסמוך סוף מבכה ד' מוכח בטעם בתוי"ט ודוק) ול"ע בתת עבו"ם דמותר בהנאה, שוב ראיתי בנתחם חיוון שהעיר בתת עבו"ם ודברי בעל הגהות חש"ם כלן בתמכ"ם המוהים מאד ע"ש: [אות יד] ר"ל דבכלל לשון כו', ס"ם ערוך הוא די"ט ע"ב ע"ש: [אות יז] תע"ג דבטיבל חי אוס"ג כו'. דברי הימה בס, ועמ"ש בעצמו פ"ד דמולין לות מ"ד ודוק. וז"ל דבלן אחיל בשי' הרמב"ם שם ע"ש בר"ב ומ"מ אין לשון מדוקדק. ומ"ש הר"ב חי כבדו ל"ע דהא כתייר מעצו כזית כשר וברמב"ם נו רחיתי דין זה: [אות יח] חב"י עיי' לעיל סי' י"א. עמ"ש וע"ע ובפי' הר"ב והוי"ע גם לכאורה נראה דלא"ה ה"ה דבעינן שיהי' סעעריך קייס קודם שעמד בדין דלא הוא שעת החיוב: [אות כא] מדלא אקדים כו' בית זה. ומ"מ נראה דמה שטוס הבית עכשיו לריך לתנו לבה"ב, ולכאורה לא דוקא מת מעצמו אלא ה"ה המיתה בידים ועתורע"ל סוף מנחות ועמ"ש עה"ע פ"ל דקנים: [אות כב] מיהו כולהו מתני' מייתי בהקדישו לדמיכן, ועיי' בגמ' דמחלק בין אמר שור זה קדוש לדמיו ובין אמר כשיבואו דמיו יקדשו ופריך שם הא ח"ל מקדים דשלב"ל ומבני ה"מ ר"מ היא. ולריתי בס' חדש שהקשה לבי' הרמב"ם דמ"מ חייב מעשה נדר ל"כ מלי קושיא ולא בעינה דמ"מ ליך קתני וחייב בחתיות דמיו כיון דלא הל עדיין הסקדש רק שחייב להקדיש מחמת הנדר א"כ כשנתבו דמיו קודם שהקדיש יהוא לא נדר רק לוחו דמיו של לוחו בשור, אמלי חייב בחתיות ועי"ש עוד בגמ' בני בית דמוקי ממי שאמר בשיבואו דמיו יקדשו וקשיין נמי הא לין לאדם מקדיש דשלב"ל ולכאורה מזה יקשה בחמת להרמב"ם דלדידי' מלי סריך כיון דמחויב מעשה נדר מ"ש קתני ספיר מעלה שכר להקדש. ונראה דהקושיא מדקתני הדר בו מעלה שכר להקדש וכיון דל"א מקדיש דשלב"ל אף בשוא מחויב מעשה נדר מ"מ בשוכר צריך לשלם להמשכיר והוא מחויב לשלם אח"כ להקדש מחמת הנדר ומדקתני הדר בו מעלה שכר להקדש משמע דהבית הוא של הקדש ופריך ספיר: **שם** אע"ג דאמר זה כו' ליתא וכו', מדוע לא נימא נמי דעני להביאם קאמר: **בסה"ד** ול"מ ל"ל כו' ווכל ליתנו לאחר כו'. ואיך יוכל כאחר לאתא בו הא כל דבר שבמוהב לינו בא אלא מן כחולין כפ"ו דמנחות: [אות כה] אבל אסה ממכיא נייר עמא כו'. ועי' מל"מ פי"ד ממעה"ק הל"ז: [אות כח] אף שאינו נרצון גמור סבי כו'. ונראה דבעכו"ס אם נדר עולה [דהא מקבלין מהן עולות] מ"מ אין ממכבין אותו דבו לא בייך עשה הרמב"ם בידוע ועי' אחרונים מ"ש בעין בל יחל ול"ת אי שייך בעכו"ס ובקתן שנדר ל"ע אם כופין אותו. ולכאורה יש לבעיר קלת בהא דאמרינן דנדר ואת יתנו הינרשין לדעת הפוסקים דליתמי טעמינן אף מילתא דל"ם מ"ב נטעון להם דלמא נשאל אבין על נדרו:

פרק ו [אות א] אמ"ה אינה נגבית מיורשים קטנים. לחד מ"ד משום דאיתמי לאו בר מיעבד מצוה ניתנו ולכאורה לאולי לא ניחייבינן מצעה חיוון בכבאר מצות אי' גיטין דל"ב ע"א ואולי דשל"ה ביכול לחיות דלא יתחייבו לעולם דאולי לא יצטרכו לאות כשיגדלו ועוד דהכא אם יקיימו המצוה בקטנותם טוב לא יוכלו לקיים אחר שיגדלו ומוטב להמתין לקיים אחר שיגדלו והתרכתי בזה בע"ה בחידושי וכלן אמ"ל ועי' יו"ד סי' ש"ם ופ"ת ס"ק כ"ה בשם תבונת ז"י. ומ"ש בחיזון אל' ש"ד בוסיף אותו אינה בחלוצה שמחוייבים לחתנו ועוד בכמה מצות בה"ג ולענין קטן שגזל אם ב"ד כופין אותו שיבא הגזילה ל"ע דהא לא בני מיעבד מצוה ניתנו ועי' תו"מ סי' קע"ה סמ"ז לענין מלכות דאיך נמי בני קטן ואולי משום דאמן לא ק"ל כר"ש דאמר יתמי לאו בני מיעבד מצוה מיהו ועי' סי' שס"ל ס"ז ול"ע ובוחר דר"ש בעצמו אמר ב"ק דקי"ב ע"ל דאם הניח לעניהם קטנים מחייבין מיהו עי' חוס' כתובות דפ"ו ע"ל ד"ה אמר בשס"ד ודו"ק ועי' שו"ת רעק"א סי' ל"ג מש"ם בשם הרשב"ל וביב"ד: **שם** לא שתבשה אלמנת אחיכן הכתובה כו'. ועשמ"ע רסק"י מ"ש בזה ולא הבנתי דבריו שם עש"ה ול"ע: **שם** וכ"כ סוג המועד שהיין ומת בעלין גוכה ממעלטלי דיתמי. תמוה ולא ממא לה' מכפוס' שלאחר כן ובמדומה לבאון רבינו התוי"ט מעעיתי ע"ש, ותם ר"ל דידעינן דלא נפרע זה בכלל בהנך דלעיל דמ"ש ול"ע ועתו"ם ב"ק ד"ד ע"ב ד"ה פרט משמע דבתם גובה מיתמי ע"ש: [אות ה] ע"ד הרבנים כו' ועמ"ש ספ"ז דבכורות. ולכאורה כיון דאמר בגמ' דר"מ קלי בבי' ב"ש הוא"ל דיבבע דלב"ש אין פלגה בשבועה גם לכאורה הו"מ בגמ' לאיתר דפליגי אם פיתחין בחרבים דלר"מ בעינן דוקא פתח ואולי לא מצא פתח וי"ל סוכר דסגי בחרבים ולכאורה לב"ש הא לא יגרם אם אשתו אלא א"כ מצא בה ער"ד ועתו"ם גיטין דפ"ט ע"ב ד"ה ב"ש וד"ל ע"ש ד"ה מה ודוק: **שם** ממא מנרשה ומסמוך מ"ב כתב בהיפוך ע"ש וע"ע: **שם** משמע מדבריו וכו'. ול"כ כאן בפיה"מ: **שם** הרי הר"ן כתב כן בשם ר"ת. ע"ש בהגמי"י שהביא כן בשם ר"ת ועתו"ם ב"ק דל"ב ע"ב ד"ה מבוס ותוס' גיטין ד"מ: **שם** בנדרים כו'. וכ"כ בפ' תעש": [אות ו] דס"ל כב"ה. ועי' פי' רגמאה"ג שפי' באופן אחר ועי' תוספתא מפורש בפרש"י ועי' קונט' אחרון בהפלאה בשם בני הגאון קוטי' נפלאה בסוגיא זאת ועי' בפ' בכון שעם שער הכולל ס"ו מ"ש לתרן הקושיא הנ"ל: **שם** ור"מ ס"ל כב"ש. ועי' הגיה ד"ר ע"א בהגהות פ"ו שב' דדוקא ע"י פתח אין לו התרה לב"ש הכל ע"י חבטה בשאלון גם לב"ש ע"ש ול"י לוק יפרנס סוגי' דבלא דה"כ מ"ש דר"מ הכא ולולי יסבור כמ"ש המ"ה הלי' ודקה דמדרי הקדש אין ניחרין ע"י חבטה רק ע"י פתח: [אות ח] ולו רחוי לדור כו"ל. **תפא"ו** [אות ח] וג' פרוטות לא יהיו מנוים לו. לכאורה תמוה ע"ש בס"ש ובמ"ר בדמוי אהבי"ז ס"מ ש"ם עלין ועתו"ש ובע"ש שב' עלין שהרביב ב' תירוצים ועתו"ש כאן ד"ה בשאלה מעמע בהתו"ש ובעפ"ד דבכורות ויבמות דפ"ח ע"ש: [אות ט] דלו ליכא חשב כו'. בלו"ש אם לוח לאחר שהקדיש אינו יכול

לגבות

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לגבות מהקדש : [לות יז] אבל מה שכבר ייחד להם כו' . ומשמע דגם מזונות מה שייחד לאשתו וכניו אין לוקחים מהם וצ"ל : [לות כח] גם הפילין בכלל נכסיו . ומה"ם דאין מניחים לו כלי אומנות , כרמב"ם שם : [לות כט] אין לו להמקדיש כח כו' . לפ"ז יש חילוק בין הקדש לערכין דגבי הקדש אינו יכול ליקח נגדי אשתו רק מה שלקח קודם שהקדיש , אבל מה שלקח אח"כ יוכל לגבות מהם מאה"כ בערכין הוי בע"ח אין חילוק :

פרק ז [לות ג] דאז אינו בלו . אינו מובן : **שם** וכ"כ וכרמב"ם פי' . ועפ"ד דערכין בלי י"ב שמפרש רא"ש , ע"ש בכ"מ ולח"מ : [לות ה] בנת מ"ח בשנת היובל . וה"ה בלמעצ שנת רלבונה שאחר היובל ובעתו"ע ד"ה בשעת וכרמב"ם פ"ד מערכין בלי י"ב גם מ"ש בשם הרמב"ם והראב"ד עש"ה : [לות ו] ולכ"ו ובוס' . ועמ"ש כאן בגלוין הקודש ד"ה היו מ"ש על רש"י שאינו מפורש במשנה כפי האמת שבגמ' . ותמוה דהא המשנה מיירי במלאין מיש ושפיר פרש"י , כעת ראיתי כן בהרש"ש :

פרק ח [לות ד] דהבעלים יוסיפו . להראב"ד דמייר בם בשעת היובל ליבא בעשה זה דהא אמיר קונין ועי"ש בלח"מ , ואולי הא דקנסם התורה ל' שקל הייט בלא יפחות אבל אם רוצה להוסיף שפיר דמי וצ"ע : [לות טז] שיוסיפו הבעלים ל"ב ומתלה , אינו מובן דהא על עניו שלו זה אינו מוסיף הומש , ובערש"י כאן דאסברה באו"ח : [לות כה] ולפ"ה יכול להחרימה. ה"י מלי קאמר דהא שדה מקנה אינו יכול להחרימה ואולי ע"ש הא וצ"ל שדה אחוזה , וכוונתו לדברי התוס' דכ"ת ד"ה ה"ל ע"ש ותבין : [לות כו] לא גרע מקרבן , ל"י שוב דמיון לחתם ועתו"ס כאן ד"ה כמלן ועי' דל"ד ע"א ודוק : [לות כז] מדאין אבלם . אינו מובן דהטעם משום דכתיב עולם כמ"ש בעצמו , ועתו"ס ל"א ע"ב ד"ה ולפי : [לות כט] שדיק כמטלטלין לענין זה . דאלו חמרי קרקעות אינן נוהגין אלא בזמן שהיובל נוהג כדאיתא בס"ם , ועי' לח"מ פ"ח מלי ערכין מש"ם בדברי התוס' ועתו"ס יומא דס"ו ע"א ד"ה פירוש ודברי הלח"מ הכ"ל צ"ע : [לות לא] ד"ה ר"ל . צ"ל פ"ח : [לות לו] דכתיב ואם המר יחיר בהמה כו' ומשמע דגם מלקות ליבא בכל הך גם לברמב"ם ועי' לח"מ : [לות מא] וכרי שוחפין פטורין ממעש"ב . לכאורה לפ"ז מנלן דאפשר חייבת במעשר בהמה עי' לעיל לות ב' ותבין ואולי משום דאיתקש למעשר דגן . ולכאורה היקש זה דאיתקש תמורה למעשר"ב לא נוכל למעט רק אם בהמה של קדשים היא של שותפין אבל אם בהמה של קדשים היא של יחיד ושותפין יש להם בהמה של בותפות אולי יהיה לומר להמיר וזה כוח הכ"מ בין ר"ש לרבנן ועי' תוי"ט כאן . כעת ראיתי במל"מ שכ"כ בלחמת לדינא ע"ש :

פרק ב [לות יא] ביומא דל"ת ל"ת . עי' תו"ח וע"ש ביומא דף כ' וכ"ת ותראה שדבריהם מ"ש : [לות טז] דולד חטאת ח"ת בקרבן איבור . עי' בגמ' דפריך וכי דבין אפשר דבמקדש בית בע"ת גואל לעולם ובמכר הוא גואל רק שבה לאחוזה וכן לענין גאולת קרובים : [לות כ] גם בא"ח כו' . וכתו"מ ס"ב : [לות כז] חוץ שבתו . ל' אין חיים הגאולה בתנאה וצ"ל עפ"י זומת וצ"ע בשדה אחוזה אם ג"כ מקנה כמכר וכרמב"ם ג"כ ל' מגאלתי : [לות לא] הלוקח , לכאורה למותר הוא זה פשיטא שאינתי שיכלה יצול מעותיו , ואולי דבאמת הא הוא אבל ריבית רק שאינו יוצא בדיינין לא נוכל להוציאו מהבית עד שישלמו לו כל מעותיו משא"כ עכשיו שכבר יצא בע"ב מסבית בדל"ת שיכה לו הזמן שדה בו קנ"ל מתחתיו דהקנה היה כמו בסיה עפ"י דין התורה אלא לגבות רק שיקבל כל מעותיו : [לות לה] ולינו כשדה. הולי בכתי התנים : [לות מ] מיהו צריך נמי שהיה מוקפת . עי' עו"ת בגמלה מ"ש בזה : [לות מג] וקנה כו' . לא מצאתי עשה בקושיתו : **שם** ואלא נקנו וכוונא בהן . ובזה סרס קושית הרש"ש שם במגילה על דברי רש"י עש"ה : [לות נב] וכ"ל דלא כרב . תמוה אלא כן פרש"ש בשאה ובעיריבין דל"ו ע"ב מבוה דבן לחתא בתנאה ובכלה בדות וכרמים מעשב דבן צריך לחיות אלא דאי בעי לאיעבד אילנות בתנרות בשיר דמי וא"כ לק"מ וש"ם : [לות נה] וכ"ך הו"מ כו' . ומיבוא על המל"מ שם אלא מהכירו : **שם** וכן מש"ב ברמב"ם . עתו"ע : **שם** אלא הזכיר כלל כו' . ולמה לא ראה שם בבלי הי' , ונם בלא"ה אין דבריו מובנים כאן : [לות נו] וש"מ נמי כו' . ולכאורה יקבה ג"כ ע"ז מסבהדרין דכ"ה ועתוס' תולין דפ"ח ע"א ד"ה רבנן ע"ש תשבל"ל דהי כללי לא אמרו רק בדברי האמוראים ולא בדברי התנאים , ומה שהתנא על רש"י סנהדרין אין כאן הפלאה , עש"ה ותבין ודו"ק . ועי' תמורה פ"ט מ"ג אמר ר"י ע"ש , ובתו"ע פ"ו דבכורים מ"ג ופפ"ח דתמורה ובתו"ע שם : [לות נז] שאינו מוכר נפחות . לא ידענא היכא מיתא ועי' דכ"ע ע"ב וברמב"ם פי"ח מהלי שמיטה ויובל הלי י"ב :

מסכת תמורה

פרק א [לות א] לב"י ק"ל כו' הבכורי כו' . כמדומה שנעלם מהם גמ' זבחים ד"ו ע"א ע"ש והוא פלא , ועש"ה ד"ז ד"ה שאין ומב"ש עכ"ג ובתוס' זבחים ד"ו ע"א ד"ה מקופיא . ולכאורה אין נאמן לומר שבמיר להקריבו בעזרה הא מאמיר , ודוחק לומר שצריך להביא עדיס שבמנו מפיו שבמיר וי"ל . ולכאורה מוכח מכאן כמ"ד דנים ליה מעזה הבאה בעזירה מדאורייתא דהא ה"ג מעזה הבא הוא ולא"ה סכסיהם התורה ויש לדחות : **שם** דזריקת הדם נקרא כפרה כו' . ועש"י זבחים ד"ד ע"א ד"ה ויעמו בדי : **שם** אסור לגזוז דמו בשביל כו' כזבחים ד"ז ע"ב כו' . תמוה דבשם לא מבר רק בבדיעבד בשר אבל לא שיהיה איסור בדבר , גם יתר דבריו מבוומנים ולא ידעתי להולמם ואולי עשות הדפוס הוא : [לות ב] דהרי איבור ובותפין אין ממירין . הבסבר נזה דמדמי אשה לאיבור הוא כך , דבאמת הא הפרשם בלשון זכר לאמרה רק דלעיבון מדר"י דבשוה הכתוב אשה לאיש , והנה בכ"מ מצינו שמדבר בלשון יחיד ה"מ מוסג גם בגיבור וכבא חיבן דאינו נוהג בגיבור אלמא דסבא דוקא הוא א"כ גם מה דאמר בלשון זכר נמי דוקא הוא : **שם** ולרמב"ם כו' אפ"ה לקי . מובא מזה דפסק כרבא . ולכ"ורה אמאי לא קאמר הגמרא נמסקנא דאיבור תמורה ביינהו תמורה דאיבור , ומ"ש המחבר כאן כפי הגמ' לא מצאתי קורא רוח בדבריו : **שם** ולח"מ כו' כי יעשו כתיב . ועכ"ק דע"ו ע"א . ולכאורה הו"מ הגמ' לאיתר דאי מדר"י הו"א דרק לאו שיש בו מעשה : [לות ג] אב"ש כו' אי דסד"א כו' . לא בבכורי תירוש : [לות ד] ולרמב"ם כו' ואפ"ה לקי . ועתו"ע ד"ש ע"א ד"ה חילוף הגא ודוק : **שם** ועשאו כמ"ש רכ"מ . צ"ל לח"מ : **שם** וגי' ס"ם דילן כו' ועיקר חיוב דבי לחיון . ולכאורה לא"ה מלי סריך הגמ' דיש ע"א ולכתוב לא יחליפנו לעזר ע"ש הא א"כ יהיה הלאו ניתק לעשה ר"ל ועמ"ב המחבר בסמוך : **שם** והו דגם לרש"י קשה כו' ודילמא הא כו' הייט במחליף בכל אחריב . א"כ לא קאי העשה כלל על מחליף וא"כ לא אלה תמורתו כלל במחליף לרבא דס"ל אי אינד לא מהני עד"ה ע"ב וא"כ לא לקי במחליף לבי' רש"ל , ועי"כ מתני' דמתיב אלקות משום מיעוט הוא ודוק היטב ועי' רי' לבעל הפמ"ג מ"ש בזה . ודע דלכאורה קשה בהא דקאמר דלכבי לא הוי מיתה לעשה משום לא תאי עשה ולאו , אי כעשה דרמב"ם דהלאו כולל יותר מהעשה א"כ גבי מעשר דליבא רק חד לאו ונם ליתא בבותפות אדרבא קושית הש"ס לדוכתא דליהוי ניתק לעשה וי"ל ועי' די"ב ע"א ודוק ותמ"ל : [לות ד] רק

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

גמ' שם ועי' רמ"ה פ"ב. מ"ל ועי' רמב"ם: שם והו"ל כמילן שנעשו ואח"כ עכרו ומיגו נאסר כו'. ע"כ דא"מ הבינגים והעלים שיצא אח"כ אסורין ל"כ הו"ל לאסור מה שנתגדל והתפשט אח"כ וכן כולדות שלבו ועי' יו"ד ר"ס קמ"ה: [לות ח] מ"ג מתניתין מיירי כי' דולד טרפה אסור להדיוט. כפי' התוס' ולא כפרש"י: שם ואינה"ק וכו' שולחי כל התעבורות אסור. הייט לגיעת רש"י ועי' פמ"ג סי' ל"ז סק"ה: שם מ"ל כו' דמדאורייתא בפלים נרוב כו'. לימו מדוקדק דהא הדרבא הקדשים הוו רובא כמש"ל בסמוך ועי' לשון התוס' שם: שם מיהו רש"י אינו לשיטתו' ולא אמ"ג שבאדים הנשר בפנים בשרה. ל"ע ועי' פמ"ג שם: שם אבל הקשה הש"ך שם, ועי' מהרי"ם ומהרי"ט שיף ופר"ח: שם ולין לחרן קונים הש"ך כו' משמע שכיח ולא עריפה, הא גם ולא דרוסה כו' רק ספק עריפה: שם אמנם המהרי כו'. עי' כרו"ם כו' ל"ה שעמד נזה: שם לשיכן כו' לא מיכר מקום הנקב מבהון. בלא"ם הא מ"מ צריך נזיקה כמש"ל בסמוך: שם מדבכל תר שיקריב אוכא ס"ם. וכ"כ מהר"ם ש"ף שם ס"ם: שם אולם הם כדבר הכמה אמר לעשה"כ ג' הטונות בדבריו כו', עי' כרו"ם ותרלה בכל הטונהיו לימה כלום עשה"ם: שם מטמ"כ בס' דרוסה כו' כרש"י הולין מ"ב ב' כו'. הטוס מאד הא בכרו"ם כתב דבריו לייחב קונים הש"ך על התוס' ומרי התוס' מולקים בזה על רש"י ע"ם דא"ם הייא וכן פסקינן להלכה סי' ל"ג ס"ו ע"ש ובביאור הגר"א שם גם מ"ש להקשות שוד על רש"י לא ראה דברי הרא"ש פא"ע סי' ג' ומר"ן שם ע"ש גם ל"י מה קשה לי לרש"י טפי מלהוס' ועי' סי' ל"ז סי"ח מבואר ג"כ במ"ש ומ"ש בש"ך ותבין שכל דבריו מוסרכין: שם ותו כו' דלכל כי' דרוסה יש בדיקה בפנים. המוס דזה דוקא נשף: שם ומ"מ נלע"ד לחרן קונים הש"ך כו' משל"ב ס' עריפה לא מסכת כו'. לדעת הש"ך הוא ודלי עריפה לדעת התוס' ע"ש ס"ק ל"ה ותבין: שם אמנם לילה"ק כו'. עי' בכרו"ם ומהר"ם ש"ך שם, ומ"ש כאן וכיומות לחד מהן כו' לי' לתה דברי הרא"ש נזה גם מ"ש ותמ"ל דמדברים הם חישיבן כו' להקלה הא הרוב בשרות הן ח"כ מאי מזיק הא דברי הש"ך שם: שם לישתא דכרי קיל שבולא עריפה לא מהני שיריר. כמדומה שכוח עיש וצ"ל שבולאי עריפה וע"ש ביו"ד: שם אלא לר"ל כו' וכיון שמתק חוץ שבקן לידמו לגמרי כו'. לדעתי אין זה ענין כלל לזה דבשיית נדחין דהוי רק גילוי מילתא למפרע דחזיא לבקרבה: שם אמנם מ"ל כו' דאין כוחה להתרות מדחוי דכרי בוודאי טיפה לא מהני שיריר. לי' מלי קאמר הא בולאי דרוסה מהני שיריר ל"ב הוצם כמ"ש בעצמו בסמוך וכ"ש שאלה גם מ"ם לחזיק ע"י מיתת הבן כו' אינו מונן למה הוצרך לזה וכל דבריו כאן המוכיח: [לות יג] לחזנה. מה שעליו לבדיוק נמי אסור: שם אלא לר"ל כו' מרבוכי דברים אלי רוצה כאן ואולי כוונתו בנדה פרוש: [לות יח] דע"ש אלין לו אבה כו'. לי' מדוע לא נקט כאומר לבפחה נופה הא לך אלה זה ואלין אל עבדי ואולי משום דיד עבד כיד רבו ל"ב לא נתן לו מידי ואם בעל הבפחה אמר לבעל הבעד הא לך אלה זה ואלין בפחתי אל עבדך משמע דבדי דהוי אתנן שמתה נקבה לוכר: [לות כח] בס"ד ולא זכיתי לבנין כו'. כבר עמד ע"ז המל"מ שם: [לות לן] בעבבה בה ליסור אח"כ בשבלה כל"ל: שם לוגרא כו' דהרי אכרי קבה כו' ודו"ל כשאבר לו"ב. לא מצאתי עשה בקונית ולא כיון דהעובר לוגו שמיטה דאינו נמלא מת הוא בשמיטה אמו ל"ש לאו כר שמיטה הוא כלל ועי' יו"ד ס"ם ל"ד בהג"ה ודוק בזה: שם וכ"כ לאמיגן כו' דבקדשים עובר אמו מוחרת בגו"ע. ע"ש היעב: [לות מ] ומע"ג דבר שבלע בחופים בל תרומה כו'. עי' הו"ש שם וכפ"ת שם:

פרק ו [לות ו] ואם דלא קבני נמי כו'. והו"מ לאתני דעבו"ם מתמה מבמ"ב קדשי מזבח מבא"ב קדשי בדק"ב כל היכי דאיתא בגדה דחמנא היתא: [לות כד] מ"ל דתנא ושייר מת שלמיך נקדשי בדק"ב. לאו משום אסיר"ם אלא לקיים מצות קבורה מיהו עי' בגמ' סוף פרק משמע כדבריו ועי' מה"ר מנחו"ק סי' ל' ודוק. ולכאורה היון דקי"ל הקבריון לא יבאו ואל"ב אסור לשרוף לת המת, והא מצינו שבאו לת המלכים כדמצינו בני שאול ע"ש ואפשר היון דומיון האסר בלרון ובמקום ביוהר בבא"ק לא שייך שם התשם ביהנה מהאסר מיהו עי' הו"ש פ"ד דשבתים מ"ע ד"ש בגרב ו"ל קלא ודוק. ועי' לקמן בסמוך מב"ש הטוס' דשמעת דהבכרפין לאסון מוחר והבקבריון לאסון אסור אל"ב נבי מת דמצות קבורתו מן הטורה ג"כ לאסון מוחר מיהו היון דילפינן שם שם מעבלה ערופה ל"ב אולי גם לענין זה ילפינן מסתם. ולענין מת עכו"ם ל"ע לענין לשרו דבו ליבא מצות קבורה ועי' בגמ' דפריך מהא דתני לאסר המת עתונין דמשמע דיוחר ומשני ע"ש. ואולי לטוס' בלאמת לאסר המת מוחר וקונים הגמ' מדקתני סתמא גם בעת עכו"ם דליבא מצות קבורה: **במתני'** דנסמוך קתביב עבלה בין הבכרפין. ול"ע לענין עבלה הו"ל עי' ברכות דל"ו ע"א ובזרק לת הלביונות כו' בשמע דלא"ש שריפה ועי' קידושין ל"ט ע"א אמרו על סיבוהיהן שבעונין בגיחם: [לות כח] ל"ל דלהכי לא עיבר תנא כו'. ועי' בתרוצי הגר"א ז"ל בסוף בבר נדה שנדפס בשת: שם דהמן מלחי. עי' שלג"א סי' פ"ז: שם ולילה"ק אמלי קי"ל כרבנן כו' ל"ל כו'. ועי"ש בפני יהושע שבא"כ: [לות ל] ל"ל דתני ושייר בגד מעונג ופרים ובעורים הבכרפין ופרה לתומה, הבן לאו משום לאיסורן בבכרפין אלא כך הוא הסבר מתרן: [לות לא] ולו מין מלי לאיעבד זילוף עתו"ם שבת. ועתו"ם בסתים ד"ב ע"ב ד"ה לאיי: [לות לב] הבל פירות בל תרומה אסור כו'. ל"י מלי אוכל בין שת לפירות: [לות לה] לחבי גזרו בה רבנן אלא יאכלו. דברי תימה הם וע"ש ועמ"ש בגליון בר המיד ועי' כריתות דכ"ו ע"ב ובבטמ"ק בנדפס מחדש עה"ג: [לות מב] מיהו לא אלא דוקא נקט כל. וכן עפר עיר הנדחת עי' אולין דפ"ו וכן אבר הקדש עי' בגמ': שם ליתא דברי הרמב"ם כתב כו' הן גו מלרה הע"ג ועמ"ל פי"ב מבלי טו"ל אלא ב"ב ע"ש. ועי' ירושלמי פ"ג דעבלה הע"ג:

מסכת כריתות

פרק א [לות א] מוך מפסח ומילה. ומבדף מדלין בו מעבה: [לות ה] תכוייהו לחד תביב לבו. הין דבריו מוכיחים ועי' ריש פ"ם דסנהדרין בדבריו שם: [לות יא] ומקבה אלמ"ר כו'. בזולי לא מתחת עבו אלא הדברים: שם ותיכן דאי"ר לדעת עצמו עושה מבל"ב בחמה עובה מ"ד מלרבים. לא בקבן המעבה פ"ד אבינו נמי מדרבנן כוה לרוב פוסקים הרמב"ם והטלוש הוא מבוא הם מלחרה מעבה הבחימה והבהמה מבל"ב בני שבה לא הקפידה הבוהה רק על גוף הינראל מובבות בשבת ולא על גוף המלאכה דהא בכולן מתיכין ב"ה עם הבשר ובבר מלריכו זה הלבונים עי' עליהם. שוב ראיתי דבוזהו מ"ש מלחיבה לגי' הייט לענין מבינים ע"ש בהגה ודוק בזה: שם וכ"כ לאמיגן כו' דבקדשים עובר לאו מוחרת בגו"ע. ע"ש היעב: [לות מ] ומע"ג דבר שבלע בחופים בל תרומה כו'. עי' הו"ש שם וכפ"ת שם:

פרק ז [לות ב] אסור בהנאה בזמן. עכ"ם מ"ם על לשון רש"י ועמל"מ רש"ב מבגנות ועי' הבמת הב"ם הוכיחו ד"ב מ"ם מגמ' ומבמומה אלא ראה המל"מ הגל' ועי' ירושלמי פ"ו הבלבוחה הלי' לי' ובפ"מ שם מבאר שם סתיבו בל הרמב"ם גם מ"ם אח"כ בתה ידע שהי' סתם ואח"כ מודע שהי' ולא מגב ע"ש ירושלמי ג"כ: שם ולהוסי מייר בני הטיבה לגי' רש"ר ומ"ר מ"ם מגמ' ומע"ג בבמ"ם ע"ב ומע"ל ע"ש ד"ה

לי כיון ולי מצוי . תמוה ע"ם בתוס' וע"ם בלח"מ שעשה מחלוקת בין הרמב"ם והתוס' ולפע"ד ובאמונה הרמב"ם כו"ש לא פליגי דמ"ש הרמב"ם ספק אם היה כשיעור הכוונה כמה שאכל בתחילה ולולי היה בה כשיעור ומה שהאריכו התוס' כאן ד"ה מדסיפא לשיעורים הייגו למ"ד דליף ממקום: [לות ד] ותמיהני וכי צריך כו' בכרת"ג פשיטא דחייב כו' . מילתא דפשיטא לי קמבעי לי טובא דלעכ"ד דבכרת"ג לא מקרי לוקבע איסורא והדמיון מאכל העכו"ם בלתוס מינו ל"ל כלל דהתם כיון דבכר הוחק כאן איסור ולולי ח"ל כל חדא וחדא עומדת היא בספק דילמא זאת היא בתחילה בלתורה והוחקו אחיהם בספק חזקת איסור מש"ל בכה ובפיר הוצלכו הכוס' לזה ועיי"ש כש"ם כמה דפריך מסא דמצלת על שלא לתמ"ז חייבין בלה"ת ותמצא כדברי: [לות ה] מיהו בהיא מסופק כו' ופטור מלקים . וכן הוא ברש"י כאן ותמוה מאד על הגאון מ"ם מ"ש סי' כ"ט סב' בהיפוך: [לות טו] אבל הרמב"ם פסק כו' אינה ספק הוא מבילא . לי מי הכריחו לזה עמ"ש בסמוך לות כי וגם אין דברי כאן מספיקים כלל לחמעי' הייגו ודוק: [לות יח] דכיש"ם בהרף עין . ועתו"ם שבת דל"ד ע"ב ד"ה ר"י תש"ם וז"ל, אבל אין לפרש כו' דבא בהוספתא כו' . ולכאורה הו"ל לחוכיח ממשנתינו ומפורש יותר בנדה דל"ג ע"א ע"ש: [לות כד] דר"ם ס"ל כו' מגומגם והולי הוא ע"ם ו"ל ר"י וע"ש בהגהת הב"ח ואינו מוכרח בגמרא: [לות כה] אמת דמתני' מתמה כו' . ועי' סיה"מ:

פרק ה [לות ט] ואת דפסיק כו' , משום דבעי לאסוקי עלה מילתא דר"י דפליג רק על הר"ש ולולי המחבר לא הבנתי: [לות יב] אח"ל לשלם הקרן . לכאורה י"ל לאמכוס דס"ל המן אמונל בספק תולקין ועי' כש"ם: [לות יח] ואם תמיד לעמוד בספק. לכאורה הא קי"ל אין בריכה ואין יוצא אמ"ל כשמדא לו בחיבי אחם ודלא: [לות כג] ובכי אסור להבינא קדשים לביה"ם . בלח"מ כרי חטאת בעי ידיעה בתחלה ואולי משום ר"י קאמר לה: [לות כד] וא"כ גם ל"ע הו"ל כו' . ע"ש לות מ"ה: שם ר"ש לעצמה דר"מ קאמר ולי"ל לא ס"ל . ח"י מלי קאמר הרי הסמנה קאמרה הא מודה ר"ש לר"מ במעילה מועטת ועי' מנ"מ כי' ח' סק"ל ובד"מ מ"ם בזה: [לות כה] י"ל דמתני' ר"מ היא. עי' ד"ז ע"ב דעצמה דר"מ דס"ל ים אם לאכולת והכא אליבא דר"מ דס"ל ים אם לאקלה: שם ומה"ע רבלי נמי כו' . עתו"ם ד"ה כ"ם ע"ש ד"ה כלתו ודו"ק ועתו"ם כוכה ד"ו ע"ב ד"ה כולהו ובשאר מקומות הגרסאים בס מ"ש בזה ודוק: [לות כז] וכבי קי"ל דגם בקרבן אלא כפ על חטאת לא מהני תנאי בתמ"ק דמ"ק לעולה מ"ד ובגרמ"ב פ"א ממה"ב הלי ז': [לות מב] כמו היה מודד בנסה . ועיי' פ"ב דמתי' מ"ם:

פרק ו [לות ד] דס"ל דאתנהג אדם כו' . אינו מדוקדק ועי' בש"ם: [לות ה] לבתל הבטוף בעזרה . ועפר"מ בשאר התעודות מ"ג ס"ב ד"ה גם דברי הל"ל בפס"ד ע"ש ותבוה דלא זכר מתנתינו: [לות ז] ואח"כ מודע לו שחטאת . עי' בגמ': [לות י] מודע לו בחטאת . פ"ם ול"ל אלא חטאת: [לות יג] עכ"פ ליסורא אינא כפיא דמעילה . ביינו מדאמרינן שם דיעון מוכח שפמעי והמעורה לא הנאין ולא מועלין. מיהו דין זה אמ"ל ופפעלא דאתני' ובמ' סוף המזבח לא מבטא בן עכ"ם וברש"י סוף המסכת שם וכן בדיעון המוכח והמעורה לא נאסין אבל בשאר דבר הבשרפין שרי לבתחילה וכן נראה להדיא מדברי הרמב"ם פי"ם מבלי פסוה"מ הלי י"ב ונם לא ידעתי מדוע נגר לבקשות עד כאן ולא הקשה שם בתמוכה. ע"ש בח"ד לר"ם וע"ש בלות כ"ח וכ"ו. ובאמת אין כאן סרך קודש" דבא הבקרבנין לא ישרופו הוא בזבוח דרבא אי"ב הם אמרו אכם אמרו: [לות כ] דשמא חטא . י"ל מי הכריחו לאתלות על הגמ' וכפי' הר"ב כאן ועתו"ם מ"ל ועי' בסמוך לות כ"ו שב"ב בעצמו: [לות כו] ומ"ל דעוד ק"ל כו' . הארוך בלא מוכח ב"ב הר"ל דאם הלוי בא בהדבה ועי' בב"י לו"ח ס"ח ובתבו"ל בי"ד ס"ם ועמת דאמרו ע אמתין כו' דס"ל דאב"ת מכפר על איזה חטא עשה לו לא בא בחבור בגמ' כאן וכזה בדתו כמעט כל דברי כאן גם אבר דבריו כאן אל"ל: שם ואח"ל כו' דגם אחם ל"ל דבקביא כו' . ש"ם עדוך סוא בסנהדרין דפ"ח ע"א ע"ש ואח"ל פלא: שם ומ"ש כו' רק אלדיגא אמר כן . לא מצאנו שם כן אמר אלא הוא הוה בכיאור לכל מהרות שטיהר ר"ש כו': שם אמ"ל עי' כריתות כי דגם ר"מ ס"ל כר"ש . הייגו דלא בעיק איקבע איסורא אבל שיטא אח"ם בא בהדבה לא מצינו ואדרבה איסכא משמע שם בש"ם עש"ה ועי' לעיל מצינו אי מבואר להדיא: שם ומיירי הכא קודם ק"ן . ועי' יבמות די"ד: [לות כו] שנודע לך לבי . לכאורה ל"ע בעד אומר אמרי' ועד לאמר לא אבל דמבינא אש"ם והכא אם נודע לעד לא הבא יוכ"ש מבפר: [לות לג] דבשנודע לו לאחר זריקה כו' . תמוה. דמדמה לאחר מליקה לאחר זריקה דבא מליקה הוא במקום שחיטה ונודע לו לאחר שחיטה לא יאכל כדאיתא לעיל, וה"ב בנודע לאחר התה ומיירי בעוף הפבר דאה"ב דהבדק: [לות נה] אבל לבתחלה צריך קרבן עני דוקא. תמוה. עי' סוף נגעים ובר"ש ור"ב שם ועתו"ש כאן . מלבד דעת החיבור שב"ל דעת יחיד וכבר הבינו עליו: [לות ע] בכל הני רב קודם לאב . ל"ל אמאי חייב האב בכבוד של רבו של בנו . בעת ראיתי בהגהות הרד"ל שנמחק בזה ע"ם ול"ל כיון דנכנס התחיו בל אב ללמדו תורה אב"ל היה מוטל על האב משו"ם צריך האב לחזוק בו בבנו . ונראה דאם רבו של בנו היה תלמידו של האב אי"ב אין האב חייב בכבודו וא"כ האב קודם לרבו ורבו של אביו ל"ע אם אבן חייב בכבוד רבו של אביו . ועיי' בהגהות ד"ד בלאב שהיה חייב פי' מפרשות בהלכה:

מסכת מעילה

פרק א מ"ב בשר ק"ק שיצא לפני זריקה דמים כו' . אבל חייבין עליו משום פגול ונותר ומתה. מוכח לדעת דגם בבשר האסור באכילה מ"מ שייך עתר ואכי הכא בשעת זריקה בבר נאסר אבל אם הוכרח דבאסרה אחר זריקה ואתו"ם ספחים דפ"ב ע"א ד"ה בשלמא ואולי כו' לי נמי . ומדוקם מל בעל המגתה חיבור שבתב בהיפוך מזה ע"ש מצוה ז': **תפא"י** [לות יג] רק בקבע מתלין תחלה לו דקו כו' . תמוה. עי' תו"ש כאן ד"ה ובקבע בסופו ודוק ומע"ב בפתיחה פ"ב לות עד": [לות טו] א"ל בבשר ק"ק כו' . אין אלו אלא דברי חיים עי' סיטב וחבין ועי' ל"ק ועתו"ש זבחים דכ"ו ע"א ד"ה דילמא שבתבו דר"ם רק לענין לחייב עליהם משום פיגול קאמר דבהדר עייליהו ולא פליגי אבל מ"מ נפסלין ביציאה. ולכאורה מנמי בהיא כאן לא מצמע כבי ע"ש ו"ל בדוחק. ומ"ש התוס' שם עוד דמייבי קודש קבלה עש"ה, לא הבנתי דלפ"ז מאי מקשה הגמי מ"מ בשר ק"ק שיצא לפני זריקה דמים פסולה ע"ש דילמא מייבי קודש קבלה ונפסלה משום דם שיצא וא"ע בעת ודוק . ועכ"מ שם הל"ב מ"ם על הרמב"ם ולדעתי מ"ל לזה דהתם מייבי ביצא חוץ לחומת העזרה כמ"ש בעצמו שם והכא מייבי ביצא חוץ לעזרה ועלמ"ם שם בלעו"ז ובש"ם כלי הלכ"ב ובכל"מ ש"ם . ולולא המסתפינא הו"א דלהרמב"ם גם בקדשים קלים שיצאו חוץ לעזרה כי"ן שהם בחוץ בעת שריקה הינם מועלם הזריקה רק לבוהו ולא לאוכלו בעצמו דהש"ם במעילה דיז ע"ב וכן משמע לשבת דהרמב"ם שם דתבב הוצת בשר משמע דהבשר אסור באכילה הוא דשריא ליה להבשר וכיון דהבשר עתון בעת שריקה לא קאבי ליה אם לא שוחטו בעת שריקה , וגם מה שמחתן הכ"מ שם הלי

ל"ג ע"ש . לענ"ד גם לפי הפ"ד דהש"ם דאיתמיה אבריאי נמי פליגי דמשמה מריצה דמתניתין ודוק: שם לפ"ז רק כו' . ועי' רש"ם כאן: [לות כ] אבל ק"ל בשלמא פגול כו' . עי' בריטבא דל"ג ע"ב ומעמ"ל מ"ם ס"ג בבריטבא לות ל"ג ע"ש: שם מבשר דפגול כו' . בלח"מ דפגול חל בעצם שחיטה: שם הרי אין כאן כו' . לפ"ש הגרי"ש כאן בא"ג ד"ה מועלין בבן ומיירינן בשיטת הרמב"ם ע"ש לק"מ ע"ש ובבין. ועי' תוס' זבחים דמ"ש ע"ב ד"ה אבל ודוק היטב. גם מקרי מוסיף דבבמה ליבא לאיסור יוצא ועתה ליבא גם בבמה. מיהו לדעת הרמב"ם בעינן שיהיה סאיסור מוסיף בפועל: שם ומ"ל דהרמב"ם כו' . ועי"ש בבא"ג בבריטבא לות כ"ד: בסה"ד אפ"ש מבאינן כו' . ועי' תוספת שבת"ל ר"ם ז"ו: [לות לג] אי בשאבלה בטומאה לאחר זריקה . ועי' זבחים דק"ע ע"א וברש"י שם ומדוקם שלא הביא מעשה עדוכה כאן דבאיסורין ליבא פגול ומתר:

פרק ב [לות ד] בדם . תמוה דמה לא בא בת קרבן היא ועמ"ם בפתיחה לבריות לות כ"ד ובמעניות התרוצים שם שבאפסו בעת: [לות ה] דס"ל זריקה מהני ליגלא . הא מ"מ הבשר אסור כמ"ל אות ע"ב ועי"ש ד"ה מיהו ממדומה שלא הלה דברי התוס' מתחת ד"ש ע"ב ד"ה ר"ל עכ"ה: [לות ח] מיסודא ליבא . עי' תוי"ט: [לות י] והמהרי' על רש"י כו' . ועי' בסמוך מ"ד ובתוי"ט שם: [לות יה] דלמרינן מתחת כ"ו ע"ה כל"ל: שם אדע מדמתני' כו' . ע"ש בתוס' ובכ"מ מ"ם בזה ו"ל הרמב"ם בהל' מעילה פ"ב הל"ה המתחת מוצלין בהן מבהוקדש אע"פ שעדיין לא מתקדשו בכ"ש עד ביקביר הקומן עכ"ל ודוק, ועי' פ"ה מפבוהמ"ק הל"ו ועב"ג ועמ"ם עכ"ב סופ"ב דמתחת ובפתיחה פ"ב סי' מ"ג ע"ש וצ"ע גם סתר ד"ע עפ"ל דמנהות אות ל"ו ופלא: שם בתוס' מתחת ל"ה כ' כו' . ליתא שם ע"ש ול"ל דבוזחה דהא יכול להוציא הבלי לחון ולמדוד וכ"ש אין מקדש אלא בפנים וזבחים פ"ח אע"ב דנגלי הוא להוציא כ"ש לחון: שם וכן בלה מדאמרי' כו' . ב"ש בתמ"ד יומא דכ"ש כו' . עתו"ם שם ובתו"י :

פרק ג [לות ו] תרבה עד בהבתאב . עמ"ם בתמוה שם: [לות יב] בר"ה דיו ע"א. דבריו המוכיח מאד ע"ש ברש"י ד"ה עד ובתו"ש מעילה ד"ה עד ועמ"ם בתמוה שם: [לות יז] וק"ל הרי בדאוריתא קי"ל אין בריה. לדעתי אין זה ענין לבריה אלא כיון דיכול לבעות כל מעה ומעה לבלומים א"ה לא נתפס עדיין על המעוה קדוש תחתה וז"ב אלי ודוק: [לות כה] וק"ל מדאמרי' דמיר ממורע פשוט מהעברת תער . לא הבנתי קושייתו מנין וא"ל דבוזחה דאמתי לא ממא הם להעברת תער במקום שיער כדאמר ר"ש עפ"ה וצ"ע: [לות ל] ולא בר"ב כאן . עי' סוכה דמ"ט ע"ב וכאן דר"ש ע"ש: שם מיהו ק"ל למה לא נמנול בהן מדרבנן בבדם. (וי"ל) משום דבדם היה הבלה להקדש שביה מיכר בגזל משו"ם גזרו בו רבנן משום דוחת דהקדש מבא"ב בשיתין דלא שייך זה: שם וברש"י ד"ב כו' מיהו הרמב"ם כו' . ועתו"ם ד"ה ע"ב ד"ה תוריס: [לות לב] ולרש"י כו' אין מועלין אלא דאין נזרין כו' . לא ידעתי מלי קאמר וגם ברש"י מבואר מיסכת. לאמנם בתוס' מבואר כמ"ש ועי' ירושלמי פ"ב דיומא הל"ב ובמ"ק ובמתא"ם ונלעין בש"ם שם: [לות לד] ואינו שוה כלום . אולי כוונת הר"ב כמה היה שוה אם היה תולין ביולת מו: שם דהיינו מדאוריתא כו' . עי' תוס' דיא"ל ע"ב סודיש תוריס ע"ש: [לות לו] מדאין מוס סוסל בעוף כו' לא מהני בו סדיון כו' . ועתו"ש ממחת ד"ק ע"ב ד"ה העופות ותוס' תמורה דל"ג ע"א ודוק: [לות לח] מדסופן לגוף כו' , וכ"ב מינו ממי לעיל מ"ב פ"ד דבמחים מחלוקת ר"ש ורבנן: [לות לט] בשר ולא חלב . ועתו"ש דיא"ל ע"א ד"ה אחיה ודוק. ולענין דם בל פסוכמ"ל עי' תולין דל"ו ע"א וע"ע שהרמב"ם בשמיה זה ועמ"ם עה"ב לקמן פרק ד' מ"ב: [לות מא] כגון דאמר כו' . ומשמע דבקדשי מזבח אמ"ם בהומה ולא כוי אלא קדושת דמים מ"מ דיק בקדושת הגוף ועתו"ש כאן ד"ה בד"א ודוק: [לות מד] ולפע"ד משום דהיתה הקרבנות לא מחייב לאוי לחזנה כו' , וכ"ב שם הרש"ם [וע"ש בר"ש ד"ה עוד דבדהם לא מליגו בבשר רק בקרבנים ולא זכר דברי התוס' יומא די"ם ע"א ד"ה בשם ע"ש] ומה שהביא כאן ראי' מדבהה מעיני בלבבה לאינו ראי' דהא מזבח והיכל ובחות דוחלי מוקן קרבן ביומו ומ"מ בתין מעיני הלבבה כמ"ש הרמב"ם ס"ד משקלים בל"ו מ' ועי' בתוספות קי"ו ובטעם דכל דבר שהוא של בנין בתה מעיני הלבבה ושל כלים מתרומת הלבבה ועי' בחונות: [לות מח] וכ"ל דהתם כו' וע"ש בש"מ: [לות מט] ומתוי"ש כמה קושי' זו בל"ע . ומנמ"ה סי' קנ"ד ס"ק כ"ג וקבה"ת ס"ב מ"ם בזה: שם ולפעל"ד כו' מדיק שיאמר בחוכה בל"ע בפרש שבחוכה לא הבנין ולא מועלין ומשמע אפילו במבחמת ובהרמב"ם: שם דברי לא נעשה שליח לדבר זה . לא מצאתי קורס בזה בדברינו ואבן ליבבא מליע הקדש שלא מדעת בהדיוט מדעת דמי עבק"ת ד"ב ע"ב ועוד כיון דבכל הקדש בדילי ממנו ולא"ב כל אדם מרותה ממנו והוי משחחר לדעת הקדש ועי' לעיל אות ל"ד בסופו מ"ש בתחר ודוק: שם ובראתי לפני כו' . אם הקושיא שלו קושיא אין תירוצו מספיק ע"ש בתוס' ס' ותבין. אבל באמת אין כאן קושיא דאתו לתרוץ דאדם מוחר להנות מעבה הקדש אבן אמרינן דאדם מתכבר בעבה הקדש היינו היכא שהתורה מחיב קבנה לדמי הקרבן כמו בתבה שאריך להיות בזה שני מלעים אף שהוא לא נתן רק מלע ואח"כ הבינה ועמד על שני מלעים אמרי' דהתורה לא הקפידה רק בשעת הקרבה שיהיה שוה שני מלעים אף בעבה ברשות הקדש וכן מי נבי ולד אודם כיון שהוא קנה את האם אף שהיא עומדת ברשות הקדש מ"מ לענין זה הזהות שלו מעבה על האם שייך לו לענין שיש לו רשות בה להתכבר בולד כמו בתם וע"ז אמרו מתכבר בעבה הקדש אבל לא שיהיה רשות לאדם להנות מעבה הקדש ואדרבה יד הקדש תמיד על העליונה עפו"ד דבקלים: [לות נד] אע"ג דהוה אכהוטי קדוב . אין לזה טעם ועי"ש ברש"י ד"ה אכהוטי: [לות נה] אפילו אתמ כו' . הנה מפי' הרמב"ם ע"ש ובזה מיושב קושית הסוס' ב"מ דע"ז ע"ב ד"ה ריעון ועתו"ש כאן ורש"י מעמש דלא ס"ל הא דהרמב"ם: שם דגרוך לחלב אחלב כו' . וע"ש דל"ת ע"ב בתוס' ד"ה הא ובתוס' שבועות ד"י ע"ב ד"ה מפרשין לא מעמש אבי ועי"ש שבתב לחלק בין הקדש יחיד לציבור דאתמר ועי' עוסי כאן דיד ע"ל ד"ה בוזין בסד"ד שלתנו בסיפון לבאורה ו"ל. וברש"י בריטבא ד"ו ע"ל ד"ה מחללין ובמל"מ מהל' שקלים וברמב"ם פ"ח מהל' מעילה: [לות ס] שנתמלא מים מעצמה כו' . תמוה הא גם שם לא מועלין ואולי ותכוון לאמ"ם בשם הפו"מ ע"ש הלכ"ב ובמ"ש לות ג' : שם ואח"ה פסק כו' דמועלין בהן . דבריו המוכיח מאד ומרפסין אגרי ע"ש בכלו ותראה ואולי לא מתחת קולמסו יצאו הדבריה: [לות סח] ולרמב"ם כו' . לענ"ד הא דמיתן הרמב"ם בפיר"ש משום דלאבר"ג לאחר תורבן היה כמ"ש רש"י סוכה דמ"ד ע"ל ד"ה דלא עבדינן ע"ה ובכון . שב ראיתי שזה עשוה עפ"ק דמדות ועי' סנהדרין ג"ב: שם דקודם זקיפה קפיפו בו . ולמ"ד מקיפין בלולב מא"ל , וכן פסק רש"י כמ"ש בשמו הפ"מ ס"ו מהל' לולב הלכ"ב ובמ"ש ועי' ביאור הגר"א סי' תר"ם סק"ו . שוב ראיתי ש"ל דכוונתו ביום הו' דאז לא"ש מקיפין בערבה ג"כ כמ"ש בסוכה בפ"ג לפ"ד ע"ש אבל באמת הוא טעות כמ"ש שם על הגליון ע"ש ודוק: שם חה בלמת תמיה רבתא לרמב"ם כו' . ו"ל שתמיהתו בחוסה שעה מ"ש בפי' המבנה ודע דלפי פירושו מתורן קומי' הכ"מ על הרמב"ם פ"ה דמעילה מ"מ פסק כר"ש דמ"ש ע"ש משום דפלן סהם כר"ש חדוקת ערבה לא מעלין משמע דגם ערבה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ועכבים מועלין: שם וודאי האמנה מלתא היא. ועע"ז אי"ת סי' תרל"ח סי"ח סק"ג ע"ש. ול"י מודע דייק בדה"ב דסח גם קדשי מזבח האמנה מלתא היא ועי"ל רפ"ב מעילה הענוף מועלין בה מהוקדשה סי': שם ומעשה דמעילה ולוירא קרבי. ומ"ש מבדה מלאה עכבים: [לות סט] הכא לא מיתבר לורך מעה כו'. עתו"ס סוכה מ"ג ע"ב ד"ה שלומי דמ"ד ע"ז: שם והמיבי דמ"ב קשיא כו' גם לדידיה מחוד ונשור. הא כתב בעצמו בסמוך דאסור לבא לבם אם לא לצורך גדול ועוד דילמא יבא להנות ממנה אחר נמר המעה, מכ"ש לכרי"ם דבמעה דרבנן לחנות ניהנו א"כ הנעוע הוי רק מדרבנן: שם וקן אמת שכל עיקר קושי' תוי"ט כו'. ושעשע"מ ס"ז מכלי לוגב הלי כ"ה ד"ה ואחר מ"ש בזה ובמלו"מ פ"ה מכלי איסות הלי א' ד"ה ודע קמא מ"ש בזה המגיס שם מבואר דלא כתוביי"ע ע"ש ובמ"ש פ"ד דבריות לות מ': שם במבינה חטאתו ואשמו ממעות הקדש כו'. עמ"ש המחבר ס"ו דבריות לות מ': שם ול"ל התם ל"ל לגוף הכופר כו'. תירוצו אינו נוח לי דמה יענה לגוגא עיי' או"ח סי' תרמ"ט סעי' כ' ג' ובסלרי מקומות ובעתו"ר תוגין דק"מ ע"ש ד"ה לחמוני ובמל"מ פ"ה מאיסו"מ הלי ע' ומה שכבאה ממעילה י"ע ומשקלים פ"ב לינו רמי' כלל עכ"ס ובבין ובערמב"ם פ"ו ממעילה הלי י"ח ודוק: שם וכבעלה הקנים לגאלה בה הרי הוקלהה לרשות תוגין. הקדש בחיוב לינו מתחלל ואיסכא כו"ל לבקשות אין יצאו בה הא בעינן לבם כמו דפסקינן גבי איסכ"ב דאינו יוצא בהם מבוש דבעינן לבם עי' או"ח. ובאמת לא ידעתי מאי קאמר הא לת"ק נמי כיון שבעלה לבשתמש בה הוה לה מוצא מבשות לרבות: שם והרי המוצא מעות הקדש כו' אף בלא הנה מעל. הא הכא אין לבן מעילה רק דאסור להנות וכיון דמנות לבה"ג מתנו אין לבן איסור: שם וגם מבא שלגל. ע"ס וע"ל לאכ"ל: שם ובאמת עוררתני כו' סברי גם לרב"ל דמייבי כו'. עי' עו"ל ר"ס ד"ס ד"ע ע"ל ד"ה בבופר ובבין דלק"מ:

פרק ד [לות ה] כבון פיגול בבדי מוחר לו עמה. זה לא שמענו ממתניתין: שם והא דבקע עולה כו' בבר שמעי' מרוחה. מוחר מ"ש לעיל בסמוך: [לות יז] והא דלא בדל ונקט נמי מעלים כו'. מבוש דמעלים דאיירי בהו לעיל מיירי בטומאת הגוף ומ"ה לא שייך בהו למיתני מלבדפין זע"ז ודוק: [לות יט] בסה"ד שלין מלבדפים למלקות ועפיה"מ שמנומגס קלת: [לות כ] אב"י וה"ס שמלבדף כו' ובמ"ד. ממקום אבינה מבואר בהיפוך, ומ"מ בעיקר הדין שמיבה ל"ע בזה: [לות כב] ולענין אכילה לפילו בעודו מחובר בבשר לינו מלבדף. דבריו תמוהים ונבלאים מאד ערמב"ם פ"ב ממלבה"ם הלי ט' וי' ושם פ"ו הלי ה' ודוק: בסה"ד ועי' לעיל תוגין כו'. ועמ"ש עה"ג [לות כח] ולא יפגלו כו'. כל"ל: שם ובערוך ערך חבוד פי' כו' סברי גם בעוהר בייבר ה"ט. כפי הערלה לא עי' בערוך רק מה שבוכר בשמו בגליון הגמ' אבל עי' בערוך ותרלה שתי' זה בטו"ע: בסה"ד אפ"ה רבינהו קבל כו' שהי' דיון בשם ה' ובמיס דע"ת ע"ש הד"ס בפיגולו: [לות לח] אבל לשמא אחרים גם היבורי אדם חיבור. ערמב"ם פ"ד מעו"מ הל"ד והל"ם ופ"ד מאה"ם הל' ט' וי"ד ומעו"מ פ"ג ובמל"מ שם ופ"ו הלי י"ז והבשגת הר"מ וע"ע: [לות מג] ולא קיי"ל כן. ערפ"ד דערלה שלא כ"ב ועתו"ס שבת דפ"ע ע"ב ד"ה לאסורין שבאריבו זה ומ"ש כאן לא"י [ומ"ש בחוס' תמורה כו' ד"ה ולין ע"ש ול"ל ולגו] עתו"ס שם ד"ה תבלין ועי' לעיל מ"ד לות כ"ח לענין פגול ונותר ולדבריו ל"ל דפיגול ונותר ליתקבו לבדדי עי' לעיל ספ"ב: שם ומסוסין כאן דבריי הר"ב כו' וה"ב בעלה כו'. ועמ"ש המחבר לות ה' ומש"ש עה"ג ועי' ומוקי ר"י ב: שם והוס' ע"ז דס"ח ע"ב. וחוס' שם ע"ג ע"ב ד"ה שני כוסות: שם לולם גם בזה לא ידעתי לבאורה מל"ל כו'. וביותר תמוהין דברי הר"ב פ"ד דע"ז בוף מ"ת ע"ש וכן דברי הע"ז יו"ד סל"ה ס"ק י"ג ע"ש דמשמע מדבריו דגם בא"מ לריך ק"ל בחרומה ותירוש על הלחרוים שלא הטירו בזה: שם לולם הרמב"ם בהלי הרומות כו'. וע"ש בפי"ג הלי ח' ט' וכפ"ו הלי ז' ח': שם והא דמלבדפין זע"ז כו' לא לאסורין מבטלין זה לת זה. כיון דשעמו שוב לוך שייך שיבטלו זה לת זה ול"ל דכיון דליכא עעמא דמייבי דאיכא ק"ל דליכא ק"ל לא ר"ל בזה רק בחלוקין בשמן סני לאם דלפ"ז לא א"ש מ"ש אח"כ לדידן אמרינן הכ"ב כו' הא ביותר מס' לא אמרינן חב"ב בפ"ש הפוס' ועי' יו"ד סל"ח ובאתכוחים שבאריבו בענין איסורין מבטלין זא"ז ומה בערבש כאן בסס"ד יו"ד סל"ע הוא ע"ס ול"ל ל"ם: [לות ג] אב"י ואחו"ש תמה ע"ז כו' וכמת"ש כו'. המדקדק בלשון הר"ב יראה שאין זה הבנה על הח"ש ע"ש:

פרק ה [לות א] ואפי' נתנה לחבירו כו' אף דקיי"ל עופ"ב אינה ממון כו'. ל"י לפה הוצרך לזה דבפשטו כיון שהוא מרשות הקדש לרשות הדיוט מעל ועתו"ס כאן ד"ה ואומר ובמנחות ובקדושין שכ"ב ועמ"ש המחבר בעצמו פ"ו דבכורות לות מ' ומרש"י ב"ק ד"ה ע"ב ד"ה נתנה לחבירו דהגזבר יש לו רשות לתן ע"ש וע"ע ועי' לקמן לות לח ד"ד שכ' ב"ב דבמתנה מעל משום עופ"ב והוא מהרמב"ם וע"ע לבאורה וי"ל ועי' ביטין ד"ש ע"ב גם מ"ש עוד דמ"מ הנאת פרעה מיהו הוה ל"ב מ"ע גבי קידושין לא הוי ממון ודוק: [לות ח] ואינ"ק כו' דוקא בחלבים התחון ועלין. ל"י מ"ל הא ובגמי' אמרינן עלים אל ת"ח כל שאין הלוקו נהנית מתחיו עפה ודוק: [לות ט] דלין אדם לוקה ומבלם. עי' מ"ש בפתיחה פ"ד לות ל"א ומש"ש מה"ג: שם ונקט מחטאת שהיא נקבה כו'. עי' ריש ד"ג ע"א לגירי רש"י: [לות י] עכ"פ כרי לאמרי' (תוספתא רפ"ב דמעילה) אין לבקדש אלא מקומו ושעתו. ועי' לעיל סמ"ו דערכין: שם והרלתי לבני הרב הגאב"ד דביהה אחי דמתחם לגוף הבסמה. וכמדומה שהוא ע"ש ול"ל דמהוכר ערמב"ם פ"ה הלי י"ב. ובעיקר הדבר הוי קלת סברות הפוכות דלענין איסור אחמריב בחלב שפי מבגיזה אין לאסור אלא לגוף הבגיזה עצמה כרי ובחלב גם בחלב לאסור כמבואר בחוס' ולענין מעילה מחמרינן בגיזה שפי מבחלב וברמב"ם לא מלאתי בעת הדין של חלב בסוהמ"ק ועי' תמורה ד"ח ע"ב בדין אם קדשים עור אם מותר בעבודה וברמב"ם נשמע דין זה ועי' מוגין דקל"ה ע"א בסקנים חוץ מגיזתה ובתשה דבקדבה"ב כרי ובקדמ"ל אסור וגם זה הסמיע הרמב"ם וע"ע בכ"ז: [לות יא] ולענ"ד בין לחדעתא דבבי קדשוס מעיקרא כו'. לפ"ז לא הוה מקבי הסוס מידי בבבת שם ע"ש. ודע דלדבריו מדוקדק היטב לבון הרמב"ם כאן פ"ה הלי י"ד שכ' בחעת בהוה והו"ל בגדי בהוה מעוס הרמב"ם בתב בפ"ח מהלי בפ"מ דמבמבנסים והתבנעים הין מדליקין בשמחת בהפ"ב וס"ל דבהם אין מועלין דלא הוי אורך קרבן כמ"ש הוס' בכ"ל מבו"ה דקדק בתות דהיו מדליקין בהן לאורה ומבו"ה מועלין בהן ומה שתי' בלן בת' הבי קשי' המל"מ כ"ב בפ' שבת"מ ספ"ל מהלי מעלה בשם החידושין: [לות יז] לבפי דוקא בקדוש קדושת הגוף יש מועל אחר מועל בל"ל: שם אפילו בקדבה"ב יש מועל אחר מועל. ועי"ש דבל"ח עולה דבת מעילה בין דהקבו בה נפק לחולין: שם בחילי דמיבל לא מבבל"ל מועל אחר מועל. אמה לא מבבל"ל בלבל קלת מהחיבה ואח"ב אבלו עוד ממנה בולן מעלו: שם לאמה בהלבה"ד כו' ומשמע עוד מדבריו כו'. לא ראיתי בוס מבמעות בדבריו עש"ב: שם רק בבמה וכ"ש ממ כו' אפילו הבלון לבאילו מרבות לבשו. גם בזה אין דבריו מוכרחים ע"ש בהוא מבהפק בזה: בסה"ד הול"ל דב"מ בין ב"ק לבבי אם בדם עלים ולמה בעלים גם לא"ק יש מועל אחר מועל ואח"י מדקאמר דב"מ בין ב"ק לבבי אם בדם עלים ולמה לא קאמר דב"מ בעלים בל מערבה דב"ל אין לבם פדיון ממנות ד"ק ולמה הוצרך למנות ב"מ בהתנדב אלים לע"כ כמ"ש כיון דאורך קרבן ניהו. ובמה דנקט וכל הביריה כמנחות דע"ג ע"ב:

[לות כג] בסה"ד מיהו כ"ל כו' לא בדיק מקדשים שמהו שיצאו מידי מעילה מדאוריי. לענ"ד כיון שהוממה קודם שחיטה א"כ לא הוי הנאה לדמי א"כ לף שא"ל לפדותן מתמת אמינו בני הטמדה והערכה מ"מ כיון דהיו מועלין בהן קודם שחיטה מעטה קדושה דמיס גם לאחר שחיטה מועלין בהן כדאיתא דמיי ע"ש ע"ש מיהו עתו"ס שם י"ל: שם והרי הלא מבמיס לא מיקרי הנאה. והרי אמרו מוכרי כסות מוכרין בדרכן ובלבד שלא יתכונו כו' ובנמיס מפני הבמיס: שם ותוי"ט כתב כו' ודברי תמוהין. ל"י מה לו עם התוי"ט ועע"ש ד"ה לאמה ע"ש ודוק:

[לות כט] וזה תמוה. ועי"ש ברש"ס:

פרק ו [לות ב] ור"ל לף שבתרומה נמי אפבר כו'. ל"י מי שבריחו לזה וגם נעלם ממנו דברי רבינו עו"ל הגיגה ד"י ע"ב ד"ה זה מוצא ע"ש בשוך: שם ול"מ ל"ל כו'. כבר קדמוהו המתיבות בסי' שמ"ח סק"ד: שם לבי"ו עוד ל"ל דברין הגי"ם כו'. הא מ"מ תפאר קובי' התוס' על הילפתא: [לות ד] ודוקא כו' מבשה שבגבוהו לאכלו כו' אמנם לתאב"ד שם כו'. כל דברין בכלן תמוהים ע"ש: [לות ה] קמ"ל שבן מעלו בעצמן כו'. לבאורה לפמ"ש בסמוך לות ס' דהיבא דמעורב בו איסור אחר מלבד איסור מעילה אבלב"ע ח"ב הכא הרי מעורב בו איסור גזל דהא אמר לבם עלו מי מדבה בעה"ב ות"ל. מדעתי הרי עשה אותם אינה לגזל ו"ל בדוחק: שם וכ"ב נמי תוס' הכא ובסוגי' דבכורות כו'. ליתא ע"ש וע"ש בש"מ: שם ול"ל דהרמב"ם סוכיח כו' ובמ"ש לעיל בשם התוס'. אמה מצא כן בתוס' דהם לא בתבו אלא דאם אמר שתמת עלו שתים בשם בעה"ב הוי מעביר על דברי הבעה"ב ולא משום מעילת הבנים גם עיקר הטעם שלו ליתא דמעילת הבנים הוא לא משום שתוקע עובה רק משום שבוצא מבשות לרבות ועמ"ש לעיל רפ"ו על דבריו. ולדבריו בריבה בשאמר לו הן בשר ונתן בכד בשם בעה"ב אמלי מעל הבנים. גם מ"ש בשוך גבי דעתי' דלקיים בליחות המשלח קבני' ע"ש הימו מוכן: [לות ו] וכן משמע נמי מרש"י. ועי' רש"י קדושין: שם אב"ו ולדעתי סעורה ל"ל דדוקא בנדרים אמרי' מדוע לא הביא דברי הבתה שה"ע יו"ד סי' רי"ח סעי' מי ע"ש ובדרוש מי לשה"ג הארכתי בזה: שם בשאר תן בשר לאורחים ונתן בכד מעל הבנים כל"ל: בסה"ד רק בפי המוכן בפשטות לבן בל"א. יותר מזה עב"מ דמ"ב ע"ב ובתוס' שם ד"ה מי ע"ש: [לות יג] ש"מ בדמעילה ל"ל שליחות כו'. ול"ע אם המשלח מ' ב"ק והבליח פקח ועשה שליחותו כיון דהמשלח לאו בר מעילה הוא מעל הבנים אמר בעה"ב: שם בן כ"ל פי' הש"ס. וכעין זה בתב המיבות רסקפ"ב ע"ש: שם וזה מתיבת קובי' התוס' לשמ"ש לעיל לות ב' אינו מספיק לתבן קובי' התוס': [לות יד] בסיומא התמוני. ואם המוני נמי קבן אין בלן מעילה: [לות טז] לו שבבר הבנים. ואם הבנים לא עשה שליחותו לו גם בבבר הבנים לבד בהמוני מעל: [לות יח] דהקדש הו"ל דבל"מ ע"י מבבה כו'. ליתא בין דליבא מעה לאחרבולי: שם ומה דקבה עוד ע"ז בבי מעל כו', מ"ל דמעל לאחר שבתעבבה בעעותיו דלמא מיירי קודם שבתעבבה בעעותיו: [לות יט] והבנים לא מעל. ולבאורה התמוני מעל כמו בבבר: [לות כ] שבבי בבינהן שיבה הבנים. עע"ד הו"מ סרל"ח ס"ק ל"ט ועי' הוספתא: שם מבא"ב הכא מתחלה ועד סוף חבב כו'. ל"י מ"ל דשיבה בבוגב: שם מ"ש מאמר לו הן לי ובתן כ'. כפשוטו דבתם לא נעשה בליחות המשלח בפרוטה בא"ם בלות י"ע: [לות לד] ע"ש מה שתי' דברי הרמב"ם. ובעיון קבה דלא כיה להרמב"ם להמיבים דין המבואר בגמ' ושוד דלבון הבריי' מוחבין יבחמש בהם לפיבך מעל הבבבר הרי לבדי' הביבלה ובבלי להשתמש מעל הבבבר: [לות מא] כ"ב תוס'. ועיי' ירושלמי פ"ו דדמאי בלי ד' ותירוש על דבעתו"ם שלא הבילו: שם והכא מעילה מוועבת היא. לבאורה בבא דפרוטה בבים זה הקדש לא שייך להתויי דלא יתבבר לעולם ואולי ע"י שיוצא בל הבים: שם והו ל"ל דאפי' כו'. ל"י מאי אפילו: שם אמתם הקבה כו' ואיל"ל מדהו"ל בבי המבבל הקדש דבל"מ כו'. ולבאורה ראי' מדברי הבוס' אלו לתה שהקרו האחרונים לי אחרינ בבי הבל"מ בל דברים מרובה פרים וי"ל ובמל"מ פ"ו מהמעילה הלי ו' מ"ש בזה ובשבני מלוחים סב"ח סק"ב ס"ק כ' ע"ש: שם עפי הו"ל לאקבויי מבוורים ולוגין לבבבן כו'. רבבן לשיטתייהו דס"ל על ספק מעילות ליט מבבא אמ"ה: שם אע"ב דלרבבן ל"מ דדלמא אינהו ס"ל כמ"ד י"ב. עדיין יש להקבות מ"מ דבבן בריבה בל"ל פרוטה הא התם לא שייך בריבה כמ"ש הוס' תמורה ד"ל ע"א ד"ה ולדבר: שם ועכ"פ ק' דאי מעל דמתני' הייט מדבבן כו'. א"כ מאי פריך מבישן אמוורים הא התם בתבי הין לו שיש וא"כ הו"ל חד בחד ולא בטל מדאוריתא מש"ב בבי כיסין דהוי מדבבן ובדבבן יש בריבה: שם דבבי ב"ז בבה בב' לוגין לבטלו אח"ב ברובא כו'. הייט לשי' רש"י דמפרש דהתם הוא דאם א"ב שמא שתה לא הבתרומה אבל מדברי הרמב"ם אינו מלאה בן רק דהיינו שמא הוא עבל עדיין, וכן משמע לבת בעירובין ל"ז ובירושלמי פ"ו דדמאי, וכן משמע מהבינו לו שמא יבקע הנוד ושתה בבלים לשפיב. בעת מלאתי בס' בתוס' בסיס שחקר בזה וכתב ג"ב דלהרמב"ם משמע דהוי בטל ועי' בס' דרוש ומידוש מערבה ד' שבלבל בזה, ובלא"ה לפמ"ש התוס' בעירובין ל"ז ע"ב דבעיקרו דלוריי' נמי ח"ב, ק"מ. אולם לדעתי בלא"ה ק"מ דהא אמר שי לוגין שאני עתיד להפרים וא"ב אם נימא דבבי לוגין נבטלו א"ב לא יפרים אותם בסוף וא"ב שתה עבלים לשפרע ועתו"ם יומא ל"ב ד"ה הלוקת. וא"ל דלא יאמר שאני עתיד להפרים א"ב לא הוי הפרשה כמ"ש ס"ג דתרומות מ"ה ויש לתתרץ בזה: שם וי"ל וכ"ש כותבי דב"ש ס"ל בהא. א"ב אודא לה קובי' הש"ס שבחוס דע"ע ע"ש ועוד לעולא דמתני' שם בעירובין זוגי זוגי מל"ל ועי' נדרים ל"מ ע"ל ובכ"ן שם דב"ב ע"ל ועתו"ס מבתות דב"ב ע"ב ד"ה ובי"ו מ"ש בגמ' דנדרים הכ"ל: שם מש"ב בריבה כו' אפילו בדרבנן ס"ל ל"ב. בלאיה ר' יוחק לשיטתו דס"ל דגם בדרבנן א"ב עי' ביצה ל"ז ע"ב ומ"ש עוד בשם התוס' לתבן דמיירי אלא היה הבנים רק עוד פרוטה כו' ע"ש. עי' בירושלמי הכ"ל הדא דתימא בשהיו עשר ע"ש ובוא תמיה רבבא לתוס' ועי' הוספתא משמע קלת בהתוס' ע"ב: בסה"ד והי"ל בב' לוגין נמי כו' ליתא דסבי לריך שייבר קלת כו'. לא יבולתי לתלוס דברים אלו הא מ"מ לא יפרים בתחרונה יותר מב' לוגין ומה הועיל בתירוצו וגם מ"ש ה"ה כו' הוה כמפרים בשבת תמוה דהא פתם לא קתני לתחר מבוש דהבפרשה הוא לאחר שבת במש"ש התוס' וא"ב בעלמו בפ"ד דדמאי ע"ש ודוק ול"ע. ובעיקר קובייתו לק"מ דבבא חל הבקדש בתחרונה בשעה שבגיע לל הבים ולא בשייבר רק מ"ש מש"ב הבם הא בעינן שתחול התרומה לפרבע ודוק:

מסכת תמיד

פרק א [לות א] דתעמ"ב שומרים שם רק בלילה. וכ"ב התוס' יומא ד"י ע"ב ד"ה רבבן ע"ז: בסה"ד מספר הלוים השומרים ר"מ. המדומה שבוא מ"ש ול"ל ר"י עי' לקרים מידות מ"א. שוב ראיתי במל"מ פ"ה מהלי בה"ב הלי ד' שיש לוסב דבריו אם שלא הזכיר ועי' רע"ב ספ"ל דמידות מ"ט: [לות ג] בסה"ד לבבי בקרא בית סיגון. ועפ"י הרא"ש: [לות ט] ובשבת עובדים בל הבים בתי אבות ביחד. מבמר הוצא סיב עובה תמיד ד"ש ובוספים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אמר הנכנס תמיד שבת"ע ובזיכין כמבואר בגמרא: שם אבי"ר הולם גם ברמב"ם פ"י מתמידין ה"י. לא לאיזה שם שום משמעות והולי הוא ט"ם ול"ל פ"ד הלי ט': שם לבוסר בשבת. עי' שקלים פ"ו הוא ל"ב: שם סתמא דשמע וכו' ובירושלמי פ"ב דתענית איתא לדעת דהי שבעה עתי לבוא ע"ש ותרלא וכן הוא בספר תבנית היכל שנדפס באמסטרדם: שם שם ישנים כולה. ומשמע דשם נמי היו שומרים ועי' בפירוש הר"ש ריש מדות שבי שהיו שומרים בב' לשכות הבנויות בקודש ע"ש ול"ע גם משם"ם דבני לשכות הבנויות בתוך היו הלוים שומרים ל"י פי' עייש"ם ועש"ה במשנה: [לוח יב] פ"ה דמדות. כ"כ הר"ש כאן: שם וזה מתורלים וכו'. כ"ז מבואר במל"מ שם ועי' רע"ב פ"ה דמדות מ"ח ד"ה על ד' פרותיה לא מבמע כן ועיקר תירוצו לא הלה שב"כ הבאר שבע בעצמו ע"ש ד"ה והרובין: [לוח יד] דברי הרלמ"ד [פ"ה מכלי מקדש הל"י"ב כל"ל] אפי' לגבעו שרי אפי' שלא בשעת עבודה [ועמ"ר פ' במדבר פי"ט] כו' ודברי הר"ב כאן במתכ"ת הם נגד מסקנת הש"ס כו'. ע"ש בהגנות ובכ"מ דרק במקדש מותר ובכלה הרי היו ישנים במקום שבמי בחול כמ"ש בסמוך וא"כ אולי גם להרלמ"ד לאסור ועוד דדוקא בלביסה שרי אבל לבגיע מתתיו ובפרט בלילה גם להרלמ"ד לאסור ודברי הר"ב הם מפירוש הרמב"ם ובכ"מ סוף כלי בה"כ ועי' היטיב בנמ' ותרלא שדברי"הם אמוים ועתה"י ביומא שם, ולא דקדוקי שם הגמ' נגדי בהונה שאמי דקשין הם היינו דקלי על הא דלעיל ביכא דמפסיק מידי והיינו כדי לדחות הש"ע מסתברא אבל לפי באמת לא אינטרבינן לדחוקי נפשין לומר דאייבי דקא מפסיק מידי ומיתה לן לפרושי תחת הלשיהן ממש בלא הפסק רק נגד הלשיהן ועתו"ת כאן ודברי תמוהים דבפר"מ מבואר בהר"ב: [לוח כ] ל"ל כו' הורע"א בשם ב"ש וחידוש שלא הלו שב"ב בהלל"ש שם ועי' בפסקי תוס' ס"ג: שם אבי"ר ולי"מ ל"ל מה הלו' למ"ש רמ"א [יו"ד סקל"ח סמ"ג בל"ל] דבל בעלמא לריכה לבדוק עצמה כו'. לדברי הם לריך מי תפיסה וסריקה כמו בבדה וזה באמת לא מלינו ועי' יומא דל"ח ע"א ובתוס שם: [לוח כג] דאמרינ' לילה הוא כו'. ועב"ש מ"ב בזה: שם אבל בדות שלנו כו' מבוש סרך בתר. ע"ש בש"ך סק"ו וסק"ח ובהוה"ש וס"ש: [לוח כד] ול"ל כו' בשעולה מהבטילה הם שלישי לעומלה כרמב"ם כו'. ע"ש והלה בדברי תמוהים ובפלאים מלד גם נעלם ממנו דברי הרמ"ם פ"ב מעבודת יום"כ הל"ב ע"ש ודוק: [לוח כו] פו פותחין בל הבערים. לבלהוה הם יכול לנתח דרך בית המוקד שבי' נפתח מקודם כמבואר בסמוך מ"ב ולי"מ הל"ח דבא דעד שהבערים נפתחים הכוונה מל שערי הר הבית אבל אינו מבואר מתי היו נפתחים ועי' בדברי המפרש כאן ד"ה בא: [לוח לה] עד הכל כנוסים בניהם"ק שבמערב עזרה. בהמ"ק בלפון העזרה הם רק שבלפי מזרח נקרא זה מערב עזרה: שם עוד ל"ל כו'. ל"ל בפי' מלאכ"ד: שם ועדיין לא היו מסדרין בגזית. לפ"ז בשבת שהיו יושבין בל היום בחול לא היו לריכין לבפים בל הפיכות בגזית: [לוח לט] עד שפותחין שער הגדול שבחומת העזרה כו'. הוא שער הסיבל ועי' הטעם בפי' הרא"ש בלון: [לוח מא] אבל הא"ל כו' דליתא כו'. שמלמ"ם סוף בלי בה"ב: שם דה"ב בבל חייבי טביולות ביהם הבי. עבי' יו"ד סוס"י ל"ח, ומובא בבהא"ש שם: [לוח מג] בבולות הבעזרה מבפנים הם לבסדרה כו'. ועי' פסחים דס"ט ע"ב דמבני אלישבה: [לוח מט] דאי"ל משום חבש טומלה דהיינו שמא הוא לא ידע מעלים. א"ב הם לריך טביולה ערמב"ם פ"ה מבמ"ק הלי ו': בסהד"ר אלא ודאי בדאמרן דרק בבהן גדול. שנלה מבנו גמ' ערוכה יומא דל"ה ע"ב ובש"ם בהש"י ד"ה תלוסר והבא אין בטעם מטום גזיעת הבלי אלא בש"ם הר"ב וב"ב הרלב"ד בפי' ועי' פיה"מ: [לוח נב] לא גם לרוחפתא שרי. ועפי' הרלב"ד:

פרק ב [לוח יג] שהיה נראה שהיו מקריבין עליו קרבנות הבבה. ועפי' הרלב"ד בפי' שבא היו מדבנין בבגדים שלהם רק בזדים ע"ש, וכן ראיתי בשם בפי' בגמלה"ג שנדפס שהדם וכ"ע: [לוח יח] אבל בל בן עין סמתולע פסול. ולבין אמי אלא בשתמש בהן לבדיוט בבמב"ם פ"ו מהיב"מ ובערמב"ם בפ"ח מהבי בה"ב דלפילו מתבלה לבדיוט אסור לבנוה ועי' ירושלמי פ"ב דיומא הל"ו ובלהוה ל"מ, ועמ"ש בפי' מבחת הינוך שהקשה דלפ"ז מאי פריך בגמ' בע"ז ד"ב לבריבהו לבסריבהו ע"ש מ"ל הא בשתמש בהן לבדיוט אלע"ד דוקא דוהלא דתחילה תשמישן היה לבדיוט אסור לבנוה אבל אם תחלה תשמישן היה לבנוה אף אם אח"ב בשתמש בהן אינה שבה לבדיוט לא נאסר לבנוה. ועוד הא הוא בעצמו בתב דמעשה שימוש לבדיוט מוהר בדיעבד וא"ב הין לך דיעבד יותר מזה לתוך המזבח ולעבור על איסור דאורייתא [גם בתוך בך לא יוכלו להקריב קרבנות קודש שיבנו המזבח] וע"ש עוד בהקשה מלי קמבעיא שם בבלים שבשתמשו בב"ח אם מותר להשתמש בבהמ"ק ת"ל דאסור מעבה שבשתמש לבדיוט, ואי' דנ"מ בבלי בהמ"ק שבשתמשו בב"ח אם מותר אח"ב להשתמש בבהמ"ק. ותמוה דא"ב מאי קאמר הגמ' דקמבעי' למ"ד ב"ח לא בית בבוהמ"ק הוא, הא לפ"ז מלי למבעי' בם למ"ד ב"ח בית עבו"ם הוא, בבלים שבשתמשו מתחלה בבהמ"ק. שוב ראיתי שם בע"ז בבלתי הבנוים שבוכיח בן דנא מיירי בבלי בהמ"ק ובמ"ש ע"ש, ועי"ש מ"ש בשם רש"י בתוסס פ' קרא ומה בהבנא עלון הרמב"ן והבית דעבת הרמב"ם בהש"י ע"ש. ולבבי הבתי מקור לזה מירושלמי פ"ה דמגילה כי י"א אמוריטים שלא לבני מזבח לבנות מזבח א"ל בייהו ונעוז אבנין ועי"ש בק"ע [מיכו י"ל דהבם הוהל דעבו"ם שרי לבקריב בתון אולי אינו חל עליהם שם קדושה בסיתר משו"ם לריך נגיזה אבל ישראל אסור לו להקריב בתון אולי אינו חל עליהם שם קדושה ואינו לריך נגיזה. וע"ש בירושלמי מחלוקת אם לבנוה אם לבנוה אם לבנוה, ועי"ש בבמ"ת הל"ל בסבית מהרמב"ם דבלים שבשתמשו פ"ה לבנוה לבדיוט לבפילו ע"י פדיון וכ"ב המל"מ והוא ירושלמי פ"ב דיומא הל"ו ע"ש בס"מ וק"ע וחידוש שלא הביאו בן דעת רש"י ור"ן ע"ש בע"ז דל"ד ע"ב ודוק, ועכ"ש שם בל"ב דעבו הבקר ובו בסתים מהבקר, ול"ל דלפ דלין קרבן נגזלת מ"מ ע"י בנוס מלתמה שלני, ודע דלבהוה מבלן סבירה לפ"ש הרמב"ם דקדושת המקדש שנתקדשה ע"י עזרת לא בטלה גם עבשיו ע"ש, הרי לבדיה אמרו שם ובהו בה פרינים והלנה וזהו בני תשמוגלים בב"ש ול"ל דדוקא מטלטלים נעבו הולין ולא קרבן במ"ש המחבר הבפ"ו בפתיחה פ"ם ס"ב, ליתא, דהא המזבח מתובר הוא, ועפ"ש המחבר בעצמו ס"ה דמדות אות מ"ב ועי"ש בע"ז בר"ה ובר"מ"ן שבפלבו בזה ומשמע שם מהרמב"ן שבל הבנין נעשה הולין בבפטים דקדא ובלו בם פרינים דלא במ"ש המחבר הל"ל ע"ש, ויש להחריב עוד מערב עזרה: [לוח סג] בבלים שבפירוש כו'. עי' ערבין ד"ג ע"ב ובתוס' שם ד"ה אין ובתשובת שלג"מ סי' ל"ז: שם והרי הלי בשבבן ובקומן בחדא מתחתא מתחתיהו שם וקשרתם כו'. מלי תנא דלקמן לשפא מקום

דומן שמיבת המזבח: שם אבל לבבנא דש"ם מוכח טפי. ע"ש. דלשבנא בהלא מוכח דרק למתני' היה שואל: [לוח סב] ושיקרו ממנה ג"כ לא על המזבח. תמוה דזה היה בבית המוקד הגדול והבא לאיירי בלבבת המוקד הפחות למוקד הגדול ועמ"ש פ"ק דמדות אות ג' ולוח כ' ועי' בדברי המפרש כאן ולאינו מובן לי. שוב ראיתי בתוס' יומא דש"ע ע"ב ד"ה ולתת שבתנו בדברי המחבר ע"ש ועמ"ש לעיל פ"ה לות ג' ועי' בה' הרלב"ד בלן ולולי בוהנו על המזבח הגדול ולין זה בשמעות לבוהנ: [לוח לא] מדבתיב אבא"מ לשמוטי לידי מדיש. בלבוהה לריך ישוב דהא מסקינן בתם בבסקנא דהא דלין שוחטים בלבות הוא משום דלא נתקדשו ע"ש דל"ז: [לוח לח] והר"ב בתב שהיו ג"ם. וכן כ' הרלב"ד והרד"ש ע"ש: [לוח מ] מיהו לאין לוהן שמוטה השולחנות כו'. חידוש דלפ"ז היו יותר מי"ב שלחנות ואבן י"ב שלחנות תבן שוב ראיתי בדברי לקוחים מדברי התוס' יומא דש"ז ע"ב ד"ה מן והמפרש לשם זו דל"א ע"ש מיהו מוהר מ"ש לא"ש בפ"ב דמדות מ"ב הות ל"ו ועמ"ש בלרת בהמ"ק הות מ"ד: שם אבל אבו בין העמודים עמדו. הלא בם לוחם שמדהיה עליהם עמדו בין העמודים כמבואר שם ועי"ש בתות כ"ו: [לוח מא] ומע"ב דהטבת פ' בדות כו' אחר זריקה הדם. ער"פ מ"ש בשם הגר"א זצ"ל: [לוח מה] והרי הגבלים היו מתחלה ג' קבין כו'. לבאורה הא בעבר נמי מקטירין קטרת, ול"ב היה בשם קבין ומזה ראי' דמ"ל דמשנה מזבח הפנימי היה נמי בעבר. כמ"ש הרמ"ם יומא ל"ג הוסי' ד"ה אפילו ע"ש וכן משמע מלשון הרמב"ם ספ"ו מתומ"ם שב"ם ח"ל וכסדר שעושין בעבר כך עושין בב"ע הון מהרמת הדשן ממזבח המזבח המזבח הפנימי מדמשן בעבר ג"כ ועתו"ם שם דב"ו ע"ש ד"ה אלא שב' וז"ל ודוחק לומר מי' מדשן מזבח הפנימי שלא היה בעבר וע"ש אמתי לא נקטו מדשן מזבח החיצון: [לוח מט] ותמוהין דברי הר"ב כו'. אמה על המהתה הא משנה ערוכה היא פ"ה דמדות מ"ט ועל הכהן מבפנים כו' ע"ש ובשל"ל דהאיסור הוא רק על פחיתה ועילת הבער ולא על המנשל ובלא"ם כיון דמיירי הכא בעבדי הבית ולרי אין רבות לבנוס לבנס אמה ובע"ב לריכים הבבנים לפתות. ועי' סוף סוכה בשבר הבפת דלהות ובכל"ש שם ובר"ש יומא ד"ח ע"א ד"ה ולרי' כו' שהוא מגיף למו"ם דלהות העזרה ואיל ובהיל ולבבות בפתחו שחרית ומבר מיוחא אמנם מדבריו הבבנים נעלו ופתחו כל שערי העזרה. שוב מלאתי בשאי"ן המדבים בערבין ד"ז בגליון מהמחבר ש"מ בשם מ' מהרלבונים שהרגיש מהך הבנפת דלהות דסוכה פ"ל ע"ב מ"ם אמנם דברי רש"י יומא הל"ל ע"ב ועתו"ם ב"מ ד"ה ע"ב ד"ה נוחן ועי' יבקום פ' קרח סי' תבניה לך נתתי למשתה כו' ר"י בר"י לומר זה בעילת דלהות ובמבר"ם ספ"ב מהב"מ בשפק דבהן שעבד עבודת הבעים אינו במיתה אלא בלהבה ובכ"מ ועי' יבקום שם בשם סמבר"ם דבהן זועה וז"ל אבל בעבודת בית אלבים הבוים על הבהבים במיתה ואין הבהבים על הבוים אלא בל"ח והוא בהרמב"ם [ומש"ם אף לא בל"ח בוא ט"ם]: שם וכ"ז עושין עפ"י ביוי כ"ב שהיה מבוסס על כו' שבתקדם. ועי' בשל"ל פ"ה מ"ב וז"ל דשם מייבי בשבר בית המוקד ובמלמ"ם פ"ד מבה"מ הל' י"ז ועי' לקמן פ"ה דמדות ומש"ם אות י"ב יב ול"ע: [לוח נ] אף שבער הבוים היה בגוה כו'. ל"י הא הבוים היה פחות ולא היה ט' שבר: [לוח נח] וקבא דפתח הלעבריך ביקדים כו'. דברי מגומגמין ע"ש בתוס': [לוח ס] הוא כלי זמר כו'. והוא מפי' הרמב"ם ולדעתי אפשר דהוא המגריפה המזכר לקמן פ"ה מ"ו שהי' משמעת קול גדול בשעה שהי' מבלילין אותה דכלי שיר הרי בכלל בהא דבסמוך מיירינו היו שומעין קול הבשר קול הבלגל ועפ"ז אות ל"ט ועפ"י הרלב"ד: שם ול"ל שבוא הרגעל. ועי' בליקוטי תבו' ח"ם סי' פ"ו שהחלט דבמקדש לא היה הרגעל: [לוח סז] אתמיטתי' לרבינו תו"ם כו'. ועי' הו"ת: [לוח סט] ולינ"ע כו' היה גם לזמנה הזבב קרמת זקופין. עי' בס' תבנית היכל. ועי' בהבנת הש"ס מס' זבחים דכ"ז ע"ב שכ' וז"ל הבל מזבח הקטרת לא עבו לאחר בימי בלמה רק הקריבו על של מבה ומחדוש בלא הזכיר מקרא הפורש מלבים מ' קפיטל ו' פסוק כ' ע"ש ברש"י ועי"ש קפיטל ז' פסוק מ"ת. גם מה שנתפתח שם אם עבו מזבח אחר בב"ה סותר דברי עצמו שכ' ביו"ד בפסיקות דבב"ם עבו בלים אחרים ע"ש סי' קל"ח ובדפס סוף הלי עבו"ם דפוס ווילנא וכן ראיתי במ"ח שכ' דבב"ם עבו בלים חדשים: [לוח עה] אמנם תמוהים לי כו' שפותר ד"ש במסכת שבת כו'. ע"ש בדברי רש"ל ודוק ועי' רש"י יומא דלינ ע"א: שם ואפבר דבש"י דמנחות הל"ל ל"ג כו' אלא מערבית. עי' רש"י שם דפ"ו ע"ב ד"ה ממנה: [לוח פב] ברמב"ם פ"ג מבחיבה הל"א. ולרש"ם אתמיט לי דברי הרמב"ם אלו ע"ש מה שנתקשה בדברי הר"ב ד"ה ומדבן כו':

פרק ד [לוח ו] ומכינים תחתיו הטולה כו'. ועי' פי' המשנה כאן וסוף מע"ש ועי' פי' בתבנה סוף סוכה ודברינו ל"ע ועי' מדות פ"ג מ"ה בפי' הרמב"ם ול"ע: שם דה"א שאותם שוכו בלבריה כו'. ע"ל פ"ג לות ל"ב: שם ומן המזבח למקום הטבעות היה מ' אמות. ועי' מפרש כאן בד"ה על טבעת בבהד"ד שבתב שהטבעות היו רחוק מהמזבח חמש אמות והוא טעות גדול ול"ל מ' אמות: שם ומקום הטבעות היה כ"ד אמות על כ"ד אמות ומשורה לחבתה היה ד"ה בקיבוב. ל"ב מזבח למערב אלא היה רק ד' אמות היה רק כ' אמות בקיבוב ודבריו סותרים זה"ז: שם דהיינו בשחרית לאו לשחוטו בלחד מטבעות וכו' במערב. ועי' פי' הרלב"ד ולא שהיה גילסתו בבחר לפומית מזרחית ואל בין הערבים אל קבן לפוניה מערבית ע"ש והחדוש אלא שהעידו המפרשים מזה: שם עכ"פ ל"ב בכל הקרבנות נמי מיתם הכי. קושית ז' קשה ועי' לפירש"י: שם דבן אמת דהי"ל כו' מרש"י יומא שבתב וז"ל לא בטבעת אני שאל אלא המזבח כו'. במל"ב לא העתיק יפה דז"ל רש"י לא בטבעת שאל המזבח וכו' ולכ"ז אין מקום לדבריו ודוק וע"ש בתוי' על דברי רש"י אלו ולא זכיתי להבינם ע"ש היטב מיהו במפרש כאן ד"ה על טבעת אתה הלשון כמו שהעתיק המחבר מרש"י יומא הל"ל ועי' בפי' הרלב"ם שם מבואר בהמדפיסין ועי' בתוי' ביומא שם: [לוח יא] ודלא כמשמע לבאורה מבר"ב. גם הר"ב מפרש בן ומ"ש מתחת הלרבוסה ר"ל בפי שבלוי' הבמה מקבי מלמעלה למטה וז"ש: [לוח בט] ותמוהים דברי רש"י כו'. וכן הקשה הבויז"ע על הר"ב שפי' בן לעיל מ"ח פ"ג ע"ש ועי' בפסקי תוס' סי' כ"ב שבתב כדברי רש": [לוח גב] למתח נסכי החמיד. לבון הרמב"ם והבביעו מעלה סולת הנסכים ולבאורה היה נראה דהשמן היה מעורב בסולת אלא"כ אמלי לא חשיב שמן ג"כ וכ"כ המחבר ס"ב דיומא אות ל"ה: [לוח ס] לנסכי התמיד כמ"ל: [לוח סג] והקשה הכ"ש למה לא קראו קרבן בעזרה. הם כ"ש אינו ת"י ולולי מעוב דאין ישיבה בעזרה והם היו רוצים לבתפלל הפלת יוצר במיוחב ותב שבתבו בלבבת הגזית מעוב דאותו מקום רחבת ידים עי' יומא דכ"ה ועוד דבלא"ה היו לריכים לעמוד שם לאחר הקריאה בדלותא בסמוך מ"ב ועי' תוי"ט סוף מדות ד"ה לבבת הגזית ודוק. בעת קניתי ס' בחר שבע ראיתי שהיכן כמ"ש בתיכון בן ועי' מה שהיכן המחבר בזה ופלא בלא הביא דברי הרמב"ם כאן שב"ש להדיא בסמוך רים פ"ם:

פרק ה [לוח ב] ומשך כ"ז היה קרוב לשעה בפסחים דנ"ח א'. שם אמרו עם הקרבה והרי היו מפסיק ומקטירין קטורת שהיו בוחים בזה הרבה: שם אבי"ר כ"ב הרשב"א בחידושיו. ועי' הוסי' ברכות די"ב ע"א ד"ה מבוח: שם ולא עוד אלא אפילו מתפילין הטורין היו. עי' ערבין ד"ג ע"ב ובתוס' ד"ה אין ובתשובת שלג"מ סי' ל"ז: שם והרי הלי בשבבן ובקומן בחדא מתחתא מתחתיהו שם וקשרתם כו'. מלי תנא דלקמן לשפא מקום

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לריעתא דקרא ושגמתם לגניך: שם אכ"פ לא אורעה יחד כ"כ עם וקבלתם. סלי אורעה עם וכתבתם ועי' אלג"ת סי' לי עם תר"י, ובעיקר הדבר שבעלה כאן בסד"ד דברכה לחבורה היא משום ברכת התורה כן הוא בירושלמי ברכות שם ועי' רמב"ם סס"ו ממחידין ומוספין שכתב וכסדר שהיו עושין בשאר כך היו עושין בערב ומשעת דבערב ומי היו מברכין ברכת אהבת עולם וכן הוא נס' מגלת כי ונסדר עעודה שבתפס נסדורים. ולכאורה הא ברכת התורה פוטרת כל כיוס כ"ז שלא יצן גילה. ולכאורה יהיה מזה ראיה לאמרתים דברכת אה"ר אינם פוטרת רק מה שאינה על אחר ולא על מה שלומד אח"כ אבל מ"כ איך היו נוטלין כפיהן אח"כ גלא ברכ"ת, וכן לאיך מ"ד דסובר דברכה לחבורה היא ברכה יוצר א"כ מבעע דגם בערב היו אומרים ברכה מעריב ערבים ואיך היו אומרים אותה בלתעגע היום דהא תמיד אל כי הערבים פיס נאחב בשמונה ומתנה ועי' או"ח סי' מ"ז דפסק דמותר לפסוק דין בלא עטם קודם ברה"ת וע"ם משם בגיאור סגר"ת ז"ל וע"ל פ"ת מ"ד וסם אומרים לו סזהר ובו' ולכאורה מזה סמך לפסק הרמ"א הנ"ל, ולכאורה למה הפסיקו בין ברכת ק"ש עם עטרת הדברות ובצלמא ל"מ דברכה אחת היא אחיר לא היו יכולין לקרות עטרת הדברות מקודם שלא ברכו עדיין ברכ"ת וכיו יוצאין כעת בברכת אה"ר כדשמואל בברכות (ועדיין הוא"ל לקרותם אחר ק"ש וברכו"ר וי"ל בדוחק) משא"כ למ"ד דברכה אחת היא יוצר אור ע"כ שהיו מברכין מקודם ברה"ת הו"ל לקרות עטרת הדברות מקודם ולא הפסיק בין ברכות לק"ש ועי' ירושלמי הנ"ל על כך מתיהין זאת אומרת אין הברכות מעכבות הא הק"ש כו' שעשה"ד הן נוסן של ק"ש כו' עכ"ל, ועי' פ"מ ופי' פתרדים שנתקנו כפירושו וא"ל דכוונת הירושלמי לתרץ מה שהקשיתי מדוע הפסיקו בין הברכות לק"ש ועי"ז קאמר ז"ל שאין הברכות משעבות לא הק"ש ודמה אח"כ דאין ראי' מזה דעשה"ד הן נוסן של ק"ש ולא הוי הפסק כלל כ"ל בכוונתו בעזה"ת. ועי' זכתים ד"ע ע"ל בהשוסק בתשר פטור מן המצוה, ולכאורה קשה הא דקאמר דאנשי מעמד פטורין מן התפלה ואין בעעטת ד"ד דאברהם במעמדות היו מתפללין שלשה הפלות שחרית מנחה ערבית ואיכ"ש ד"ה ע"ב ו"ל דהתם בתעמת מיירי בלנשי מעמד שמעמדן בשאר עיירות ולירושלים שהיו מתכנסין שם בעית הכנסת ובוכתים שם מייני בתוהן שמעמדן בבמ"ק על הקרבן: [אות ד] ר"ל עם העם. עי' רא"ש דל"ג לי' וכן כתב מהר"ב כאן: [אות ה] ומשמר הכנסת מקריינין המוספין. תמוה ועמ"ש עה"ג לעיל פ"ח אות מ': [אות ט] ובשבת מוסיפין כו' נכנה אחת לשמור היוצא. וקושית הכ"ש לא הבנתי דהי דבעבודה לא היו מתפללין עד אחר המוספין מ"מ כבר היו נמלאים בבמ"ק: [אות טו] מיכו ל"ל כו' ועי' ירושלמי סס"ב דיומא מ"ב נפ"מ בס ע"ש: [אות טז] עשוי כמין חלל אלומו מעולם בתומה. ל"י בתיזה מקום היו מחלוקות ובר"ש וכן בלהב"ד מבואר דהיו בלבבת בגאים ע"ש ועי' פ"ק דמדות מ"ד ד"ל פנחס בכתב הרא"ש דבס בגדי כהונה מומחים וכ"כ בס' תבנית היכל וע"ש: [אות יז] לכל בשאר היה בלבבה ד' חלונות. כן מבואר ברמב"ם ועי' פי' המאכר לברמב"ם סוף סוכה ע"ע ועי' רש"י שם שפירש בלופן אחר וכן הוא בירושלמי שם ע"ש היטב: [אות כב] וכר"כ כתב שהכיסוי היה לגבן. וכ"כ בס' תבנית היכל: שם אח"ל ת"כ כו' ובדכתיב כף אחת. עי' תוי"ט ד"ה בתוכו: [אות בז] ולא תתה בכל זבח דתורה תסס על ממונם של ישראל. גמרא יומא דמ"ד ע"ב ועי' פי' הרמב"ד כאן לקמן פ"ו שהקשה למה היה חוזה בכל כסף ולא בכל זהב ולפלא שלא זכר דברי הגמ' הנ"ל: [אות בט] ותי"ל עכ"פ הרי הפסיד קדשים דהנתלים נתקדשו כו'. לא ראה דברי הרא"ש מ"ש בשם הירושלמי ועי' תוס' הגיגה כ"ג ע"ב ד"ה שלם: [אות ל] אבי"ו סבית עעש"ב כי' מזר בדוגמתה בתירוש הרשב"ם. ובגרין פ' חנים הובא במג"א סי' שלד סק"ל ובתורת"ת פ' בוחל סי' קע"ט עזר סברת זו נגי ביבוי ועי' מג"א סי' ש"ז סק"ו: [אות לב] מחזיק אלף ות"מ כל"ל: [אות לג] אבל לתון מחומת סר הבית כו'. לכאורה אף בתון לחומה יהיה מותר לזורקו בהר הבית דהא קי"ל הל נגוף עבדה ורחב ד' כוי הר"י ועי' פסקי תוס' למסכת מדות סי' ד' ותנין ודוק היטב: שם אבל לאחר שנפרצו פרצות בחומת ירושלים כו' אסור לזורקו כו'. לכאורה הא הוי מפלגא ולדידן דקי"ל כר"ש שעור אבל אסור ועי' פ"ו דבבת מ"ב ותנין ועי' בסמוך סי' לי מ"ש וזו"ק: שם ולכאורה היה נ"ל כו' הרי עכ"פ מבעל כלי מביכו. לכאורה לפמ"ש בטעם דביעול כלי מביכו הוא מעשה סוחר בפשוטי כלי עץ לא שייך זה באיסור: שם וכל כ"ג דוקא במקום שחייבין כרת על טומאתו לא גזרו ולא בתון משער עזרת ישראל כנ"ל: [אות מ] דאיתא דא"ל קשה לי טומאת כו' ולמה לא תירץ בפשוטו. תיובתא קא חזינא בכאן דכא בתם קאי על הקטורת דלפני ולפנים ושם כו"ע מודו דאסור ליכנס להשתחות אפילו בגמר עבודה ועמ"ש בעצמו לקמן ריש פ"ז וברמב"ם פ"ב מכלי המקדש הל"ג ובמל"מ שם: שם ומה"ש א"ה מי' לומר ברכ"מ שם כו'. ע"ש היטב וצ"ע: [אות מב] ואח"כ אומרים אלו שבע מעלות הלוים ברכת בהנים. ועמ"ש כאן בשם הגר"א ז"ל:

פרק ו [אות י] רמב"ם פ"ג מתמידין. וכן משמע מדברי פי' הרא"ש כאן: שם נוטלו לתפילין ר"ל לא מוזיק כו' כנ"ל: [אות יז] וצ"ע ל"ל כו'. כן פי' הרא"ב: [אות יח] ומעשה שבהבני בסי' י"ד כנ"ל: [אות כ] דאומר לי דרך בגוד. וצ"ע אם גם בשמקטיר בפשים ביוכ"פ צריך לומר לו בקשר:

פרק ז [אות א] ובמב"ם פ"ח מפסולה"מ ה"ח. אם כונתו להלכה ל"ח שם תמוה דדוקא בנסכל לו יצא משום דזריקה מועלת ליצא ובמומה הלין מרגה לעומתה אבל בלבד בה מבואר שם דאם זרק לא בורלה ע"ש אלא ממ"ש אין זה ענין כלל לפה דר"י דבגלבדו לאחר זריקה כו"ע מודו דהיו מעכב הכפרה ועי' פסחים דל"ע ע"ב וכמו שאמרו תפלת ברכת רבות משום כעגל תבריס ודברים שפרה"ש ובש"י שבת ד"ע ע"ב ד"ה למ"ד: [אות ד] אשמעינה לרתו"ש במ"ה נמ"ל כו'. כבר כתבנים בזה המל"מ שם ועי' זבחים דל"ה ע"ב: [אות ה] שעבביו בידם היו הכלים הרקיקים. ומשמע דאמנו בידם הכלים בשעה שמברכים ועי' לו"ש סל"ו שוב ראיתי שזה טעות דכיון שהי. ע"ב ע"ב שהיו מרקין לכתיב מתחת ידם, שוב ראיתי כן בשם הגר"א ז"ל: [אות יג] ואלשון הרמב"ם לא משמע כן ולשון הרמב"ד כאן: [אות יד] ואפשר דגם בברכת הבנים כו'. לא ראה דברי הרא"ש כאן ועי' פסקי תוס' למס' ע ועי' תוס' סוטה ד"מ ע"ב ד"ה בר"ל ועי' פסקי תוס' כאן סי' ל"ה ומב"ם פי"ב מע"ב הל' ע' ותיתום שלא הזכירו: [אות בא] דכל"ג בכל עת שילה יוכל להקטיר. ועתוי"ט דגם קטורת יוכל להקטיר בכ"ש שילה [ובזה א"ש הסמכא של פוגן שבגיא הנ"ל ע"ד כפ"ו ע"ש הבבר דומה לבכ"ג שאינו בגיבים לבעיבו]: [אות בב] ודוחק לומר דלא לבבן כו'. לא זכר דברי התו"י יומא כ"ו ע"ב ד"ה דלא ועי"ש ברמ"ז פ"ב, ובבריש מתחת ד"ה ע"ה ד"ה כוביע ודוק. ובעיקר קושייתו נראה דבאמת בסבר"ג היה רוצה להקריב בעלו בפרוסות ועי' יומא פ"ה מ"ב ורמב"ם פ"ה מבה"מ הל' י"ב ויומא פ"ב אות י"ב בדברי המחבר ועי"ש ואלמ"ל ועי' מפרש פ"ד ד"ה הלבו ומתנום: [אות בט] ובשבה שמקיף תוכף בעשרה ס': שמ"ל פ"ו מהלי תו"מ הל' ה' בתורה בגיגין זה: [אות לב] אבל בשבון אחר מנקר יעמוד כאן הדיוק ס'. לינו נראה כן מדברי הרמב"ם פ"ו מתמו"מ הל' ו' ע"ש

ובש"ש במל"מ פל' ה' בסה"ד שכ"כ לבדו' ע"ש: [אות לד] מון מהעשה כו'. עי' בפירוש סר"ע שקלים דלא פי' כן ועי' בפי' הרינבלן שכתב לחלק בין ק"ל לבל יחיד: [אות לה] ומזכו ותקנו כו'. מ"כ הר"ל יותר מתשע תקיעות ובתו"ת וכרמב"ם כתב הקיש בגלגל ואח"כ תקעו אלו בתקיעות ובוונאו דהתקיעות היו בכלל שאחרי כלי שיר כמ"ש פ"ג מכה"מ הל' ד' ובמה היו מעשים בנגנים כו' ובתקיעות ע"ש ודוק. שוב מהבונכתי שאחלי"ב אלא הממוור כמ"ש הרמ"ם בלן: [אות מד] מיהו אפילו למ"ד כנ"ל: שם ר"ל דלכבי לא נתבי בל"ל: שם דוגמת רשות דקטין. ל"ל דתנינ:

מסכת מדות

פרק א [אות א] ובל"ז לפע"ד כו' שיבנוה מכרים כו' מדע שסרי שלמה בקש מחדים סי' לכיינו בבנין הבית. ביינו לברות חרזים ולהטוב בהר וכן לגמות תומת הר הבית אבל לא בבנין בהמ"ק ועי' דברי הימים ב' ב' ומ"ש הרא"ש פ' בתרא דמדות מ"ג ד"ה לבית בית הפרוה ולדבריו לתה לי קרא שבנין בהמ"ק אינו דוחה שבת הא אסבר נעטו"ס ועי' פסחי הוכ' סל"ב [ועי' במדרש הכל מסיעין בבנין בהמ"ק אפילו שדין ודוחין] ולפי מסתפק אם מעשה זאת עובדת בנשים כיון דאינו מהג בלילה הוי מעשה"ל לפי' התוס' מיכו עלה כיון דכתן בהמ"ק לעורך עבודת הקרבנות וה נוהג גם בנשים ל"ב בבהמ"ק נשים חייבות ועי' תוס' שבת דקל"א ע"א ד"ה ושוין בסה"ד משמע דבנין בה מעה בפ"ע [וכן נראה מדאינטריך קרא דלא דמי שבת] וזה סותר קלת למ"ש ביבמות ד"ן ע"א ו"ל [ועי' בל"ח בני בנין הורדום דהיה עבד מיהו י"ל כמובן]. ועי' שבת דקי"ט ע"ב אין מבטלין תמיד שכ' דוהב בנשים: [אות ב] אלא דתוי"ע כו' שאבנים ביה בתרא כיון בתרא ראיתי במתת תיבון שכ' דוהב בנשים: שם משמע טפי וכו' ואבנים ע"ג הטבר היו כו'. ולפע"ד דסדון עם פתוי"ע הדא מדליתא בכמון מ"ה בני שער המיון שבבנים בוחרים מלמעלה והלוים מלמטה וסו"ל למיהני בני בער בנים מי הכי ועוד מדאמרינן בתמיד דכ"ז תרי מיינייהו לא בני שמור ופי' שם המפרש דהיינו שער בנינון ובית המוקד מבוא דבבנים שמרי לה וכ"כ הרמב"ם סוף הל' בה"כ ל"ל ה' ות"כ בשער בנים מי לא לבני שימור דהא בנים שמרו למלה בנית אנשים אבל"ל המ"ם הבוי"ש ובראש"ש שם ד"ה על ה' שכ' ו"ל אבנים מן המיות ע"ש ולא בבנתי ועי' הראב"ד ועי' יוסלמי פ"ל דיומא ובק"ר שם ודבריו תמוכים ואמל"ל: שם אולם המדפיסים כו' כ"כ שהבנו בזה שביינו כו'. לפנינו לא נמצא זה: [אות ז] דאיתי ב' מדרגי בבנון. ועי' מפרש ריש המיד: [אות ח] ומלת נתון לפע"ד כו'. תו"ש ע"ש: [אות ט] היא היתה בעמבנית דדומית כו'. לכאורה נראה דגם כאן כיון שומרים נתון וכן בלתיר ב' לבנים כדי שיהיו יכולים ליבש אחנים לקמן אות מ"ו לא כ"כ: [אות יב] בכל לילה היה ביד כו' מפתחות לפתוח שערי הר"ב והעזרה. ועי' פסקי תוס' למס' תמיד סי"ט שב' האמרלין מלה מפתחות העזרה ביון ע"ע והוא חידוש שלא היו יותר מבבנים כמ"ש הרב"ם ע"ה דבקלים מ"ב ואולי מכל הלבבות ובתלים אבל הוא דבר חדש אלא ולא ידענא ביכי אתיי: בסה"ד דאל"ל הלוין יוכל לבא לבהמ"ק. ועי' פי' הרא"ש למס' תמיד דכ"ו ע"ב ד"ה לבנים ובמל"מ ע"ד מבה"מ פל' י"ז: [אות יד] ובשבת הלויים מע"ש. ולוין יבא המקל בשבת ודוחק לומר דאחר שבת היה מלקה אותו ועי' ע"ה המ"ם לוה ל"ו וכ"ל דהמקל היה מונח לפנים מתומת הר הבית ומשום מוקצה ליבא הדוכן לכך ומתו"ע לקמן פ"ב מ"ג ד"ה גבוה ו' עפרים מ"ם בשם הכ"מ בשם הרא"ש: [אות טו] לפיכך דורש בשר בשלומו וא"ל הא אסור לתן שלום קודם שיתפלל דקודם שהגיע זמן תפלה אי' כ"כ הרמב"ד פ"ה דתמיד: [אות יט] ולין כאן משום ג"ח. עפי' הרא"ש: שם כרב"ל (מ"ז) דף י"ח ע"א. ט"ס וכ"ל ע"ז: [אות כ] בבמומעין [בלילה כו' כ"ל] ועי"ז הבדיל עפי. ועי' גמרא דף כ"ח ועי' הבבת מש"ם שהקשה מ"ע באמת לוקה הא לעם הוא ועי"ש מ"ם בזה ומסיא דין תדם ולעל"ד ל"ג כן דאם שיבה אומם הוא אם בשבע שלא יבן והקשתו שיבה נמי אומם הוא ואי משום אומסא דשבת הוא וקיל לאתעיי ל"ב בשבע נמי על דבר אחר ונאמם אח"כ בשבה חייב ולע"ד דשיבה אף דאומם הוא מ"מ לא מיקרי אומם גמור דבא חיוב ד"ם בידו ע"י איזה סיבות למעוע בשיבה כמו ע"י פחד ובדומה ומצינו בבו"ם דחייב אם אינו אומם גמור ואפילו בם בעידנא דחיימי אינשי עתו"מ בס"ג ובבא נמי הלוים בבו"ם דמי. כמ"ש ואני נהתי לבם שבר תלם עבודתבם [גם מה שהקשה אהרשב"א מבבבות ע"ש מלבד ד"מ"ו מל"ל דאיתן קמעא הוי שינת ערלי ועי"ש במ"ה סרל"ם לענין אכילה גם מלי קודי מתקנה שחיקנו חז"ל על כל הבולה דודאי אם הי' מותר לאכול ולשתות קודם ק"ש ולבן אח"כ שהיו מבטלים לבעמים מצות ק"ש לגמרי וכי היו ב"ד מעמידים שומרים עליהם שלא יבנו יותר משינת ערלי ואם ישנו שינת ערלי אח"כ ישנו ג"כ שינת קבע ו"ם] מיהו אם נימת הכהנים הלוים הוי ש"ש אי"כ יקשה מ"ע בהם שבלנו במקדש שוגגים פטורים דגבי שומר אין מילוק בין שוגג למזיד ואף למ"ד ביתן שלא נהו שמיה כיון בתי בתי' הביכה דעיקר קבלת המירים היה על הכיון שלא חייב ומאי מהא דהבזכר לא הפועל לעמוד לא הפרה ולבמוד לא הנישן ע"ש ברש"י אבל באמת בלא"ם לק"מ דאם כתי דאלו היה עלין מורא שמים ובבד בית המקדש לא היה יבן מתמת שהה: [אות לב] ואין לבקשות כו'. כ"ל דהני לא חביבי כו' מהבודלקו משל קודם כו' לא ידעתי מ"ל ועי' מ"ם פ"ג דתמיד אות כ"ג ומ"ש עה"ג ועי' פי' המשנה להרמב"ם בפ"ק דבבה: אות לד] ומ"ש הר"ש כו' אבל המהבי מה"ל הא. לעל"ד הדין עם הר"ב דקתני שהבהנים שומרים מלמעלה והלוים מלמטה משמע דבתר מקום שומרין ולדבריו הו"ל לומתני בהבהנים מבפנים והלוים מבחוץ כדלקמן בסה"ב בני בית המוקד גם מ"ם דרק גב הבילה בהקדש תמוה. בעת ראיתי בפ' מנחת חינוך מעשה הל"ז סב' ג"כ דגב הילה בהקדש ותמוה וכ"כ בעצמו מעה קפ"ד ועי' מ"ם בפתיחה פ"ם סי' ג': [אות מא] שעליה זו לא היתה פתוחה לעזרה. ועי' רא"ש שכתב שהיה לו ג"כ פתח לחתה: שם משום שבין הומת הר הבית לחומת העזרה היה הר משפע ועולה מותר א"ע לא"ש הרמב"ד כאן: [אות מב] ובשבת פ"ו מבחירה הל"ח ועי' תוס' לקמן ריש פ"ב: [אות מג] ובגיור כתו"ש סי' זה שעות מבורר מהמדפיסים כו' אינו דוחה בזה שום קושיא לפי הגיור שלפנינו ובבית המוקד היה למעלה מהמעבחים ולא היה הוסם רק מקלנו נגד המזבח ומדברי הרמב"ם פ"ה מבחירה הל"ט נראה שם הבהמ"ק לא היה הוסם לגוד בתוך העזרה רק היה בגוי אלא העזרה ע"ש ודברי הכס"מ שכתב עליו פירש"י ל"ע ועי' פי' הרר"ש כאן: [אות מד] שם היו תמיד עומדין ו' אלפים כו'. ועי' רמב"ם פ"ה מבחירה הל"ע ומ"ש במגיה שם דבוה לשבת בית שמאי תמוה: שם ולא הזכירו הנתא לעיל מ"ח בפירוש כו'. דבריו בלתי מובנים בלל: שם ובק מקום שהיה מגיה כפולה מבכן ומלוי. ע"ל אות ב' ומ"ש עה"ג: [אות מה] ואילו"ק אמלי הרסו המזבח כו' וכרי קרקע עולם לא נאסר. כמדומה שעלם ממנו גמרא ערוכה עיין מ"ז המשתתה לבית אסרה ע"ש ומ"ש כאן דהוא מדרבנן הם דברים הנוסיים מאד וע"ש בסוגיא דסרין מתבריאו ובקליהו לגעשייהו ועי' ברש"י ד"ה מתם ותרלפ

שכל דבריו תמוהים במתכ"ת: [לות נו] ולולוס המפרש למסכת מדות כו' וכתב עוד שבית המקוה עצמו עליה סיה כו'. לא מצאתי זה ועי' במפרש למסכת תמיד כתב כשיון זה וע"ש בפי' הרא"ש: [לות נז] ולהמפרש כגיל שכל הבית המקוה עליה סיה כו' ת"ל כ"ל פפסיון. עי' במפרש למס' תמיד מ"ש בזה: [לות נח] ל"ל דכ"ל נרשומן. וכ"כ הרא"ש והגר"א: [לות סה] שהלוי עמד לשמור בחיל. ועי' פי' הרא"ש ריש תמיד מ"ש לפי הגירסא דגרסי ישן לו מבחון ועי' מלש"ת מ"ש בזה ועי' מפרש כאן מ"ש במ"ר ולא יכולתי לקלוט פירושו. עמה מצאתי בהגהה תק מתן שבשיר עליו: [לות עא] ומשקנת דברי האב"י הוא. עמ"ש בשם הגר"א,

פרק ב [לות ו] אמנם מ"ש הרמב"ם וכולו סיה מקורה כו' וכן הגיון הש"ג. ועי' נשבעת מגומגם: שם מיהו ל"ל כו' אבל בחולה ליכנס מעשר שוקן לעזרת ישראל כו'. ומה לעיל מ"ב מעמע דשער שוקן לא היה מעמע כניסה ויציאה אלא לכהן גדול בשעה שבוקף הפרס, ולעי"ד הטעם שהיו מיכין לבקיף מטום י"ג הסתחוותות עי' מ"ב ומב"ם בשם הגר"א, עתה מצאתי כן בהגהת תק מתן: שם הדע מדתמרינן כו' הוחרין דרך אחורן על העקב. אין הגיגיסא כן: [לות ז] ול"ל עוד כו' ממלא מי שכנים דרך שערי דרום ופונה לבמאלו מקדים כו'. לפמ"ש בעצמו בסמוך דבכרולה ליכנס לעזרה אין מיכין להקיף הבריו בלתי מוגבים. ולעי"ד הטעם הוא שפ"י מ"ם דיומין ושמאל מורה על חסד ודין לכן בחבל דמדה"ר מתוח עליו וכן מוגדה הוא מקיפין בשמאל: [לות יז] ושיה רק לסימן בחין עו"ג וט"מ רשאין ליכנס. ועי' פסקי תוס' סי' ו' וכדומה שע"ם שם וע"ל כמו הס"ב ועי' פי' הרא"ש כאן וע"ע: [לות כב] ביסיה מבסורג עד חומת העזרה כו'. ועי' פי' הרא"ש כאן: [לות כג] ויהיה רוחב כל מעלה לכה"פ אמה וכ' אנשים אמה. לא יכולתי להלוס דבריו אלו, ואולי כוונתו על הגובה והרוחב בין הכל עברים וע"ע: שם וכן בכל המעלות שבמלכתין כו' וכ"ב מעלות שבין המזבח לאולם כו'. ע"ל ע"ד מ"ו בשם הגר"א שלא כ"כ, גם מ"ש וכבותיהו לא הזכירו לו דבר מזה מפורש ברש"י יומא דע"ז ע"א ד"ה ושלחה: [לות כט] אמ"כ נתעבדו ביום כל הדלתות הב. מסתימת לשון המשנה משמע דגם על שערי הס"ב קלו וע"ע: [לות לא] יותר מכל הב. ל"י מ"ל ולשון הרב"ם שמלאיתן דומה לזהב, מיהו בפ' תכנית היכל מלאתי כדבריו, שוב מלאתי דבירושלמי מפורש כדבריו פ"ב דיומא ע"ם סוף הל"ם: [לות לד] והיה לעו"ל שער בגד מזרח וכ"כ רש"י. וכן מבואר ברמב"ם פ"ו מבלי המקדש הל"ו והוא מסתעה שם וע"ש ברש"י וכן מבואר בתוס' פסחים ד"ה היה: שם וכ"כ רש"י יומא. ע"ם מ"ם עכ"ב, ויש לחוסיף ע"ז, וברש"י יומא ריש ד"ה משמע שגם לחיל היה שער, ע"ם ול"ע: [לות לז] מבוס דמקום הכיסון דמזבח ליון ג"כ מזבחות דלומים היה. ל"ל מתברכים דלומים: [לות לח] ל"ל וכו' וכ"כ יכלו להתפבם וכו' וכ"א אמה רוחב שלחורי ק"ק. כ"כ המפרש כאן עי' כנסת תק מתן: [לות לד] בגובה שעליהן עמדו הכהנים לבדן הטם הם. ל"ש ברש"י ועי' רש"י יומא שם ולולוס הוא ע"ם וע"ל ברש"ם המפרש למסכת זו ומע"ש בפרישה פ"ו סי' י"ג ע"ש היטב: [לות עה] ול"ל אמה לא נקרא שער המים משום בית העבילה. עי' מ"ש המפרש למס' תמיד דכ"ו ע"ב ד"ה ח"ם ועי' רש"ש ועי' פי' תכנית היכל מבחר בכ"ם המתבר כלן: [לות פג] וגם פה נשתבשו המדפיסים. יפה עשו המדפיסים דהא אבא יוסי בן חנן הוא הס"ל הכי דכ"ל י"ג שערים היו בעזרה לבל אבן הא פסקינן בסחס מתניתין דשבעה שערים היו בעזרה וא"פ, מיהו ע' בתוס' בכורות דף ו' ד"ה שבעה וכובא בחו"מ פ"ו דשקלים ע"ש יש לייבב דבריו לקח:

פרק ג בפתיחה ד"ה ולא"ת כו' והרי כשיטת עוקרת מסוקר לאון סיד וזפת כ"ל: [לות ד] ותמהני בשמעון הרמב"ם והרי קי"ל כרבי [מתניתין כ"ל] ותו הרי אבר הכי תניא בוות' דרבי. ל"י מה מצא שם ולהדרבה מבשם יש סמך לקח לפסוק דלא כרבי עי' ירושלמי סוכה פ"ד הל"ו ובוומא פ"א הל"ה ודוק ועי"ש רש"י זבחים ד"ה שני סובבין כו' במזבח בשבש מבש עכ"ל. מבמע דבית שולמים לא הוה וכן מבואר מלבוחו בפי' תרומה ע"ש בפוק ה' ד"ה בדבר: [לות יג] אולם בשעון מני הגולה בבר הבלה לבם ע"י יחזקאל הנביא כו'. ועי' זבחים כ"ב ע"א בבלמה בית מבקרא לוחו אלא מזבח מבא ידעי כו' ועי"ש בכל הסוגיא ובבר"י, מזה מבמע דלא הס"ל בסירושלמי פ"ה דיומא בבנית ראשון לא נתבר רק הקרקע של בבמ"ק ע"ש, ועיין מדרב ליבה ועי' חוי"ש פ"ג דפרה מ"ג בשם הרי"ש מבסוסבפת: שם אולם מבוס שלא היו יכולין להעמיק בבחון כו' דבסיתין בים מהלה שבבלת מבבת יחי בבלבית הבנבים בחוכו שם כ"ל: שם הע"כ דבימי שלמה בחמת בבו המקדש ע"ב מקום לעמוד. עי' רמב"ם פ"ד מבחילה הל"א ועי' חוי"ש בבים שם ד"ה ובוקו: [לות טו] לבמ"ד בך נקרא על שם אם הבבבה ובו' שבים בחמונת לרי. בך קרא קלי על בל בית שני ובשם היה בחמונה בלב בבבואר ולולו נקרא על שם שעבר שלא רצו לבמות שמו הרשון: [לות כט] ורב"ב כתב כו'. וכן הוא בפי' המשנה בלן, אולם מדבריו בחיבורו פ"ב מבחילה הל"ח י"ב נראה שמבבים בדברי ועי' הוס' זבחים דס"ח ע"ב ד"ה מרבע לחות ע"ש ועי' פי' הרא"ש בלן ולבמ"ל: שם דלא קבן היה בין בבם לחמה וכו'. ועי' ירושלמי שם ובפ"ק ועי"ש בסוכה בפרש"י ובבסבים ל"ד מ' פי' בע"א ע"ב: שם ומה"ע לא הוזבר בתחונת מזבח בוה דבר מסקבות שהיו חולים. לפ"ז אולי חנא לבא דמ"ד דבמבן, ובעיקר קושייתו דלמה לא הזכיר נמי ב' בבקנים בחוחדין לנסבים כ"ל דנקיט חנא לא בסוכה בם מ"ו ועי' בפ' תכנית היכל שבתב הביין בל הבבבים היו יוצאין מחחת לארן לנחל קדרון י"ל מב"ל: [לות לב] ברחו"ט המיד ב"ב מ"ה ד"ה סודרין. וע"ש בדברי המחבר לות ט' בשם הרוש': [לות לג] ומפני שחעלת בעוף בעשו לעמה בו. וכ"כ בפי' הרא"ש בלן: [לות לד] מבס מבילין לותו. והיו הוסרין בקרבומות של עץ ב"כ בפי' הרא"ש: [לות לו] ל"ל בלא נגע בהן ברזל. לשון הרמב"ם דבוס בלבן, בשמחה אין נוגע לותו אלא בבן אבנים גזית, והוא תמוה, ונראה שהוא ע"ם הינם גזית, ודע דמשמע לי דבנין המזבח אינו ארוך אלא אבנים לחוד ומ"ש בגמ' שהיו מבילין סיד, וזפת, ובוסרת, הוא לגוי בעלמא ובזה יסבר מה שראיתי בפי' הדש שמתן טעם מ"ש אין מקרינן קרבנות כיום דהא מקרינן אע"פ שאין בית, והיינו משום שבבל בחוקת טומאה ושאת הסיד והעפר הם ממתים, הרי היו יכולין לבנות מזבח ואבנים בלא סיד והיו יכולין ליטול עפר מקרקע בחולה לו מיס הגדול בס"ש הרמב"ם, לא אלוקי אבנים של בבל כמ"ש הבוס בחולין ומפי בולל דבין דבולנו בחוקת טומאה אפיי יכולים לבנות המזבח דהא בשעה שיהו עוסקים בבנין המזבח יעמדו לו על מקום המזבח יעבדו על תיסור בבסס לעזרה בטומאה, ועמ"ש בסמיפה

לא

דהטעם דהבנין צריך לחיות עפ"י נגיה כמ"ש וכן מעשו ולאין לנו נביאים, ומיד דהא בין שנתבטלו אח"כ לבקבע, שראה טומאתן, דהא הוי בקרקע, הרמב"ם פפ"ח מבלים, וגם לי' מה יאמר בזמן הגמ' דהיו משמשים עדיין בחפר פרה. כמ"ש תוס' ר"ה מדבן בגלילה, כמ"ש המפרשים, אלא דאת היו מתנהגים בעזרה ומ"מ לא היו מקריבים קרבנות לא, ומכ"ש בימי רבי, שהיה קרוב אחר ר' בן חנניא, ובימיו היו רוצין לבנות בהמ"ק, כידוע המעשה במד"ר, ל"ב אמתי לא ביקש רבי מלמעוניעים לבנות מזבח, ולהקריב קרבנות, (ועי' ירושלמי פ"ח דיומא הל"ה ובקע"ם שם), (גם מה שהקר שם אם בין מזבח דוחה שבת, מבואר בחכילתא פי' ויקהל ע"ש) גם מש"ם קושית הגמ' מלרוגה, הא פ"ג אינו מעמא, ומיכן דבר תוכב סיה תמוה דגם ג"ל אינו מעמא, ולאיה מדהקבא הוסס' מלדה"ר ולחברם אבינו ב"ב שם נבי ר' נמלי ע"ש: [לות לח] עכ"פ אם כך היה כוונת החנא הו"ל לחיתר בכ"ד. מלבון הר"ב נראה דבך היה גירסתו וכן הוא בפי' הרא"ש, וע"ש אם הרלבה העזרה פוסל ב"ב פנימה ועי' פ"ה דתמיד מ"ו נעל את המבדפה וזרקה בין האולם ואיך לא חשבו שמא הפנים אבן אחת, ודע דלדבריו דבעיתא בזול פוסל בכ"מ ת"ל בשאירע כמה פעמים שנכנסו עו"ג לחיכל כמו בימי מלכות יון הו"ל לחיתם שמא נגעו בכ"ז שלהם בהיכל והעזרה ועי' ע"ז דע"ב מה דשקל ועיי שם הש"ל בלבני מזבח ולא מכר שם שהחש שמא נגעו בכל"ז, ויש לדחוק קלת כיון דאחריון ובאו בה פרוצים ואלוה הו אין פוסל וגיעת הנחל דלא שייך עוד לומר אח תרבך הנפת פליה ותחלליה ועי' חוס' סוכה דמ"ט ע"א ד"ה שכל ועי' בפ' מל"ח ועי' ירושלמי פ"ט דסוכה הלי"ג ובפ"ק ד"ה וכו': [לות מ] בסיד מפני ריבוי הדמים. והיו מקלפין הסיד סיגן כ"כ בפי' הרא"ש: [לות מד] המזבח וכבש וסיכל ומזבח. ומדברי הר"ב נראה דקלי רק על מזבח וכבש וכן מבמב"ם שם וזה סייעתא לבבס"מ שמבית בסמוך: [לות מו] וכבי בוא חוצן בין המזבח לאבן. עי' סוכה דל"ו דבל לגלותו הינו חוצן וי"ל: שם והולה"ק הבי היו מבחמבין בלאם המזבח במבבות ולימוחת דלף אחיל בל מחוסת היו כו'. וכן אחת לחדיא בבמב"ן ס"פ יתרו ולא היה שום כלי בחל בבחה"ק מלבד הסכינין: [לות נ] ותמ הין דבבי הר"ב כו' ומשמע מדבריו דרק התמיד שחטו בטבעות. הבי גם אמרי קרבנות לא היו כוחתין כמ"ש בעצמו שם ולדבריו הו"ל לבקשות עפי דבא תמיד היו שוחטין אותו לעולם על מבעת שני ע"ש: שם וק"ל תרתי חדא כו'. בבר הקשה כן התו"ט: שם ותו כו' ובבי בעל בתמיד ליבא. קושית זו אינו תלוי לבר"ב: [לות סב] ל"ל דס"פ כו'. כ"כ בפ' הגר"א ז"ל: [לות סד] בסכ"ד הס לפע"ד כוונת הוס' ע"ז. בן הוא לבדיא בתוס' ר"ס כ"ד ומנחות: [לות עד] מבלן מוכח בבירור שבלולם היה מקורה דלא כמי שעשה בזה. עי' פי' הרא"ש בלן ומ"ש בשם הגר"א ז"ל: [לות עה] וגם משבוקקין לחלות יוסי כו'. עי' פי' הרא"ש בלן: [לות עו] לחוס' ביגיון כו' ממעל החלונות של היכל בתון. ועי' פי' הר"ש משמע שהחלונות היו בלולם: [לות פב] מפרק העלין והחבטלות שלו שם. משמע דבבית שני לא היה הבגן שוסה פירות ועי' ק"ע בירושלמי פ"ד דיומא ה"ד שבתב דגם בבית שני היה הבגן עוסה פירות ועש"ש בבית רלי' מדקתביב מעשה דבבים שחסרו בבש"ם דלא תבש בן ע"ש, ולא ראה מ"ש בחו"י שם: שם מיהו העודף על זורק בבה"ר היו מחפרבסין ממנו הבהנים, ולהיה"ק הלא גדולי הקדש הבוריים כו' ל"ל שגם נוף הבדמות היו ע"ד כן. אינו מובן דהא בבא לא מייני בנדבה רק במה שנעשה שלמה המלך ע"ה בעצמו:

פרק ד [לות כד] אמנם רוחב כל חא כו' וכ"כ בגבו אל כל חא לא חבר במשנה כמה היה. בפ' תכנית היכל כתב שהיה רוחבן ה' אמות: [לות כח] ומפסמת היה רחבו ד"א. ועי' רש"י שם ד"ה לול ובתוס' שם ד"ה שנים, ומצאתי אח"כ בהגהת רש"ש שבעיר כן ובערבי גימין דל"ד ע"ב, ול"ל שהיה לול בבותל של הקי"ק שמפסיק בינו ובין בותל החא וכן בבותל חחא המערבי היה פתח לעזרה וכן ראיתי בפי' הרלב"ם למסכת תמיד: [לות לב] ד"ה וכ"ל כו' שהיה רוחב חמא ז' אמות. ע"ם ול"ל ו' אמות: [לות לז] אם"ם סיה שם בבית הספסלים. ועי' פ"ה דיומא בירושלמי הל"ה: [לות נה] כמ"ל ואע"ב דלבנינו אלה לא הפסמו כו' על כל רוחב החלל כו'. לא בבנתי אדרבה בין הבין מונחין על בבחלים ל"ב גם בחלל בגוה יוחב, גם יחב דבריו בלן אינו מובן הלל: שם אע"ב דרק נבוה הבחלים קחשיב הנא. תיבת אע"ב ע"ם ול"ל אע"ב: [לות נט] ד"ה ובמ"ק פיבש"ל וכו' שבחובין בו מבמרות שבור כלבי מעלה ל"ל בחובן כלבי מעלה: [לות עא] שהיה אולם יחב לבחן ולבלן כו'. מדברי הרמב"ם פ"ח מבלי המקדש הלבו"ו משמע דבבית הבליבות שבבד דרום היו גוזנין פסולין ע"ם ופפ"ם רש"י סוף סוכה ד"ה וחלונה, ומצאתי אח"כ בהרא"ם שבעיר בזה על דברי רש"י הל"ל עשה"ט ועי' בלות הלור הבדפס בש"ם לות ל"ח ל"ע ודוק ועי' בפ' תכנית היכל: [לות עב] בסה"ד והמבבי שבחבו בהמב"ם ובלור של רחוי"ע. בלור שלבינו אמלא: [לות עד] בסה"ד והבינו הר"ב לא רלה לחבין בלן וסו'. עי' חוי"ש אחר"ב חבם לי' בשיטת הרמב"ם ע"ם בלחרב ועי' בדברי המחבר בסמוך לות ע' מ"ם הר"ב בלן כו' אע"ב שבוחות ל"ש ועש"ם לעיל פ"ג לות ס"ד:

פרק ה [לות ט] אמנם מ"ם הר"ב בלן כו' אע"ב שבוחות רבינו הר"ב כו'. בחתב"ם תלה טוקי סריקי ברבינו הר"ב סי'. ועי' בדברי ותראה שלא כיון לזה בלל ע"ש וזה שבוע ועי' רש"י זבחים ד"ם ע"ב ד"ה לחטוי בבל"ם: [לות יד] רוחב כל שלחן לחמ אמה. עי' פי' הרא"ש בשם רש"י אמנם שהיה בחבן לחמ ולחי ועי"ש בהגהת רש"ש: [לות יז] ד"ה וכן לחמ שמ"ב הרמב"ם כו' לחיך לחסבר שיהיה ג' לבחות בבדרום כו'. לפמ"ש בסמוך לות י"ח ל"ל כלן בבלבון: [לות יט] דבקלה זוית מזרחית דרומית. ל"ל לבחות: [לות כ] ובקלתה הלבבה הזלת ע"ם הלדם שבבלה כו'. לבלורה הא בתנו המדקדקים דע"ם עוס פרטי לא יהבן לבחות עליו פ' הידוע: [במשנה מדר] לחמ רלב"י שבחתי אמ היקה מבחמה, בעין זה פ"ב מ"ב: [לות כו] ובקלתה לבבת הען וכו'. עי' פ' הרא"ש שבחב דל"ם מילבא לחי בבסה כוח ולא קלי על רחש"י וכן ברלה מהבירבה ביומא ע"ם: שם ובב"ם הרלה פיה דהבהרמם בשבת לחילת קדבים הין מוחרים לשב. וכ"כ הבוס' יומא דל"ה: [לות כז] ול"ל לבשבת הבדיה היתה במזבח בוה לבב' לשבת אחתרות כו'. ובערבי יומא דל"ה ע"א ד"ה בסיקלא בית גבוה שע"ב עליה ול"ע: בבה"ד ולא נזית עמוה בין הב'. אין דבריו מובנים ומבידור המתיבין מבמע דבל לבבת הבדין ולבבת הבן קלי: [לות כח] ול"ל עוד כו' דבבין הבתחון בל לבבת הבדין (סנהדרין) ל"ל הרבדרין וכו' אפ"ם הין בל הבי הבבין שוה כו' דבכי בבין ועליות לא מקבדבו כו'. בחמת כ' בבחוס' ולא ידעתי מל"ל לבבותינו דלעי"ד הא דבבין ועליות לא מקבדבו הינו בל לעזרה, אבל בבין ועליות בל הבבות הבבוים

הבת הבב בל העזרה הולי בל הבחל בל העזרה מקבדש עד לעזרה:

מסכת קנים

פרק א [לות ה] מיהו עכ"ם מליקה בל שולה והעלה בבר בבל"מ. ליתא, ומ"ש בפתיחה בין הב'. ע"ם ס' [לות יב] אחר שבפרינבן. ומ"ש עכ"ש ל"ב דרבין לות כ"ח. והיתי בלחון בבחון בבבין בבל"ם בבבבל בבל"ם בבבבל בבל"ם בבבבל

אם פטור נ"כ ס"ם מ"ם בזה, ולעו"ד דלכו"ע מייב בכגון זה, כמו דאמריגן בעלמא נמי דאמריות דעלמא לא קניגא לאמריות דנפשך מיהא קנילא עלך, כ"א אם מצא דפוטב כמויק כמ"ש לשיטת הרמב"ם, פשיטא דמייב, ולא משום מזיק אלא משום אמריות הגדר, כעת ראיתי בלח"מ ומל"מ ס"ו מעלכין כל"ל גראה מדבריהם שם שהגיגו בשיטת הרמב"ם דגם מפשיטא פטור:

פרק ב [אות מז] אלא אם שתיגן תורין מו'. ועי' רש"ם ריש פ"ת דגיר שיגא לידון בדבר חדש:

פרק ג [אות יא] והפרידות שהקריב לאמצה היו כל הקנים של הכשים האחרות. ס"ם וכ"ל שהקריב לאמצה: [אות כא] לכסי הרשות ביד הכשים לומר ביהים הבולה מו' של רחל והביא עוד הבקה מו' והבולה שבקן הפתוח יסיה של לאה. תיבת והבולה ס"ם וכ"ל ובמעלת שבקן הפתוח מו' ואיכ מוכן הא אין בריכה ומאי מועיל אמיכן אח"כ ובכ"ל כמ"ש רש"י דאמרגן אח"כ ביאיגן: שם כך פרשיי על דרך הרמב"ם והר"ב הכא מו'. עי' פי' הרמב"ם ובמיבורו ואראה לבדיה שמפרש לאמריגן בב' קינן, המפורשת היתה ונלקח לשמי לצורגן הבשלת לבד והבולה לבד והפתוחה במקום אחד בתבלת והבולה ע"ם. גם מ"ם דלהרמב"ם והר"ב צריך לבאר, כ"י אבא מצא כן ובלא"ה מ"ם מפיגרת לבומו דיבש"י מיקל בזה דסגי בהבלי אינו נ"ל כלל ושפי גראה דאדרבה הר"י מתחיר בזה דלא סבי שיביאו עוד קן בפתחת כבעלמא אלא צריכן להחמות, ועי' רש"ם מזבחים פתחה בלחת מדוע צריך לחגאי הא כתב בתחלה דצריך לקריב סהם, ובחמת בע"ג איך יוכל לקריב כתם הא מסקינן בעי"ובין דל"ו דלמ"ד ח"ב דמייבי דוקא בסתמו ואפילו לס"ד דהתם די"ב מ"מ הא בעינן הדכון צריך להקריב משל בעלים כמ"ש רש"י ע"ש, וכ"ל דכאן אינ בשיטת התוס' שם וקושית התוס' סם אינה תוקה כ"כ דהתם הרי הקרבן מבורר של מי הוא בזה שבין אמריגן דסתמא לשם בעליו הוא, משא"כ הכא דלא ידעינן מיהו קן מייהו לאחת מן הנשים א"כ מהי מהני סתמא לשמה הא אף אם אומר בהגיה דזה הקן הוא לשם אשה פלונית לא מהני אם אין בריכה, ובריש"ם מה שלא לחרן קובי"ם וכבר קדמוהו בסי קהלת יעקב. ובי"ם כאן המחבר דלרש"י ע"כ מייבי שהתנו מעיקרא המוה, א"כ הרי הקריב כל קן לשם אחד מהן ומ"כ איך כתב רש"י דיביאו קן ויתנו אם הסהומה היתה הבולה לראל והחשאת לאלה כו' כך הו"ל לאומר אם לאהו הקן היה של ראל יהיה זה הקן של לאה וגם לא יהיה נופל ע"ז לשון והיא מהחלקת ביביאן ו"ל קלת. ועי' בדרים דל"ם ע"כ בהא דאמריגן התם דאדם מביא קרבן על בני קטן וע"ם בפי' הרא"ש ד"ה הכל בבכ"ר אף שאינו יודע שבולה של קטן וזה תמוה בעיני ואיזה גדול, גם הפי' נעלמו הוא לא לפי בוגית הגמרא עשה"ע והארכתי בזה הרבה במק"א: שם ומדלא ידעינן אם היה הכבר שלמעלה ושלמטה מקן מ'. ב, שבייך והאי לרחל ולאלה כל"ל: שם אבל מני לאתנא אלא היה המחלת שודאי הוכשרה לאמצה לרחלי כו'. כ"ל: שם והבולה שודאי הוכשרה לאמצה שייכן של רחל כו'. לא הבנתי: שם ד"ה והרבב"ן כו' ע"כ מייבי שהיה לאחד קן כתוב ובולה מבורר כו'. כמדומה ב"ל ואמאת מבורר: שם ד"ה אלא, ויתנו שמי מבן שבשבו מבלותיה כו' ולותה בנפשבו כ' עולותיה כו'. לשון מדוקדק לקת, דהא אם הקריב בתמונה מ', לו ג', יכול לבוות בנפשבו לאשה אחת כל קרבנותיה, עי"ש היטב: שם ד"ה כך פירשתי, וגם זה דוחק לאמכ"ר כו' דל"ל כביעור סחומה כו'. לפ"ז לא ידעתי מאי קשה לו לעיל ד"ה לאמצה אי קשיא לי, ע"ם ודוק, וכ"כ הל"ק מנחתם שם: שם [אות לא] ולפעד"ד התם נבנית רק כפתר כתם מייבי. ועי"ם ע"כ בהרש"ל בגמ': שם [אות מ-] ד"ה ובמלכת המשנה [דף נ"ג ב'] הקשה כו' הרי גם בלא הקליל כו'. היינו בלא הקריב כלל והלבון מנחגם קלת: שם בלא"ה נראה כו' לפיכך הביא עוד פרידם כו' לעולת מוכתה ט'. דבריו נפלאים, דלמה צריכה להביא עוד, דהא בכר הקריב ב' עוגות וב' מצות, ול"ל הרי נעלה עדיין זוג אחת לחובתה ממ"נ: שם בד"ה אבל הרי יש לא תקנה אחרת פ', ולי"ב בשבועות הבתת עוד כו' בשבועתי ספק נדרה מבלעתי דבריו שבנו ממני, דהאיך תוכל לחשוב מה שהקריבה מתחלה בהבלעתי נדרה, והוא בעצמו כתב בסמוך, דיה לבהי, דלעולם ב' הראשונים נחשבים דוקא לחובתה, גם יתר דבריו בכאן הם קשי הבנה: [אות מח הסמ] ד"ה ותמיהני כו', ראוי שתביאהו כו' כדי לזוגו כו' הבתת ממין ב' לחבלעתי (נדרה). ע"ם, ול"ל מובה: שם ואיך כתב הרמב"ם שתביא הבתת הקן של (נדר). ע"ם, ול"ל מובה: שם הרי גם בכה"ג תוכל לחבוב כו' לזוגו והעולה של נדרה שהקריבה תחלה ממין ב' אינו מובן, ול"ע כוונתו בזה: [אות נח הסמ"] ס"ד"ה ואע"ג ח"ב הנו דקריבה אינן בעלים ברור, כיצמות כו' ורמב"ם כו'. לא מצאתי זה, וממקום שהביא, שם מייבי בתחיבה דלא בעלה מעשה חביבות, ועי"ש ל כל הזבחים כל הסוגיא דע"ג ודע"ד והראה שאינו כן ועי' בדרים דע"ע ע"א ד"ה לתרומה, ועמ"ש לעיל ס"ו מ"ב, ועמ"ש ספ"ו דחולין בכללי איסור והיתר:

צורת בהמ"ק

[אות א] חון מחומת הה"ב המזרחי שהיה גבוה רק כ"מ. עיי' מדות פ"ב אות ל"ד: [אות ג] ונקרא שער שושן. ועליו היה חדר ומזמרים שם בתי אמות, כמ"ש פי"ז דכלים, ול"י מדוע הסמיטוהו, שוב ראיתי בתוי"ט שרמז זה ע"ש, פ"ח: [אות כו] ותניה בשון בחול. ובהרמב"ם נפי' המשנה בכ' דהניה של חול היה בתעבד: [אות כח] וגם היה תניה בקודש ותניה בחול. נ"י מ"ל, ובהוס' יומא ד"ז ע"ב, ועמ"ש המחבר ריש יומא: [אות ל] והמדפיסים בס"ם סימני הלשכות כתבו אותות כ"מ. ועי"ש מ"ם אותות כ"ב הלשכת המדוחין היה אותות הלשכת המלח, ול"י מ"ל: [אות לד] ובמיכן בחול היו. הרמב"ד בפי' בס"ח דתמיד, הכניה שבית המטבחים היה בקודש: [אות מד] ושמו המדפיסים כו'. הלא הוא בעצמו כ"כ בס"ג דתמיד מ"ה אות מ' ע"ש, ובחמ"ם עה"ג: [אות מה] מקומן מצפון לדרום מ"מ. המוה כיון שעמדו בב' שורות מצפון לדרום, והוא כדברי התוס', א"כ לא היו מקומן רק ד"א ול"ל דכותבו עם הפתור בבין הבולחות והמגפן: [אות נמ] והם ב' לשכות שבחוות לחיכל. כמדומה של"ל לאולם: [אות סד] וג"ז נשמע כו'. לפיכו לא נשמע: [אות סז] ובזה תלו נפשים ג"כ מרבעים אמה. ע"ם אות ס"ב, שב' דבנית שני היה גבוה יותר מארבעים אמה: [אות ע] ואת"ל א"כ בשלחות גופייהו איכא כ"ת. וכי זה בלבד הוסיף שהע"ם בנית עולמיים, והלא כמה וכמה דברים הוסיף וביהה ממלאכת המקבן ובנין הבית גופא יוכיח, ועוד הרבה דברים תמצא שם, אע"כ דלק"מ דמלאכת הבנין הוא עפ"י נבואה, כדאיתא בשבועות י"ז מוכן תעשו לדורות, וע"ש ברמב"ן ובאור החיים שהאריך בזה מאד, ועיי' בחמי' חת"ם חתו"ם בסופו בכ' בענין זה: שם ותמיהני וכו' הרי צורת הלבנות של ר"ג בכותל עליה היה. ז"ל המשנה, דמות צורות לבנות היה לר"ג בעבלא ובכותל כו', ולא"כ א"י מה קשה לו על דברי התוס', ועיי' ר"ה דל"ד ע"ב תוס' ד"ה והא ותראה דבלא"ה לקמ"ה, עמ"ש ותבין, ודע דק"ל על הי' הפעם' ממלבים מ'. ז. פכ"ב, ופל"ז, ועיי' דבכות מהכ"מ מינן דרוש ז', מ"ם בזה:

צורת המזבח.

[אות ד] וממעל הפשה מפמים מביסוד. ע"ם ול"ל מבסובב: [אות ה] הוא גג ביסוד. ע"ם ול"ל הסובב: [אות יא] ובכל יום בבקר. היינו לדעת הרמב"ם והראב"ד ואין בן דעת רש"י ופ"ם במל"מ:

סדר **אהבת איתן** קדשים

מהרב הגאון וכו' מהור"ר **אברהם אבלי** ז"ל אבד"ק ווערזאן.

מסכת ערכין

פרק א מ"א הכל מערכין כו' כתב רע"ב לאתויי בן י"ג שנה ויום אחד ולא הביא ב"ם כו' ע"ש. והתוי"ט ד"ה הכל הני' סל"ל בן י"ב שנה כו' ע"ש. אבל יותר טוב שלא לסני' מדכתב רע"ב ולא הביא ב"ם כו' מזה מיכח דלא מיירי בבן י"ב שנה דאיני הביא ב"ם דומה בעלמא מינהו. וגם זה אינו פשוט כ"כ דבנדה דמ"ה ע"ב לגבעיא היא אי הוי ב' שערות דתוך זמן כלפניו והוי שומא או כלאח"ז כו' ע"ש גם מה שהקשה רמ"ז הא מבנה שלומה היא בפ"ה דנדה מ"ו ול"ל הכל הכא ואיכ עפמ"ש תוס' ברים ברכות שדבר התנא להשמיענו בקיצור כו' ע"ש. לפע"ד נ"ל זה שהרי בגזיר דכ"ע ובנדה שם יש מחלוקת אי מופלא הסל"א דאוריי' או דרבנן ע"ש, מ"ם מייתי הכא מהכל דהוי דאוריי"א וביותר לפי שיטת רמב"ם ה' נדרים ומזירות פ"ב הט"ו דבן יג"ם ויום א' הדרו נדר אפי' לא הביא ב"ם ואפי' אינו יודע להפלות וגם זה מיקרי מופלא הסל"א כו' והמשל"מ שם תמה עליו מהגמ' נדה שם ע"ש ועי' ערוך לנר נדה שם שמיישבו וכתב שזוהי שיטת בס"ע והסמ"ג מפשיט עמו ע"ש. גם בטוס"ע יו"ד סי' רל"ג ס"ב סתמו דבריהם כרמב"ם הש"ך שם סק"ב וע"ש ביאור הגר"א והורע"ק מ"ם בזה. ולפ"ז יש לומר דמה שאמר הגמ' ד"ב הכל לאתויי מופלא הס"ל דאיינו הך דרמב"ם. ולפ"ז גם דברי רע"ב יש לישב בלי הגה"ה מטוס דקשיא לי' קו' רמ"ז הס"ל מש"ה פי' דמיירי בבן יג"ם שלא הביא ב"ם. ומ"ם רע"ב והוא מופלא הסל"א. פי' שגם הוא מופלא הסל"א ומ"ם רע"ב ומופלא איקרי לי' לפי שבודקין אותו כו' פי' מהו אם מופלא ע"א כתב שהוא ע"ם הפלאה לגמ' דנדר, אבל לאו הייט דמתני' דמיירי אפי' בבן יודע וכו' וכיוב"ז פי' התוי"ט דבדי רע"ב נדה ס"ג מ"ה גבי מהותך דלאו אמהותך דמתני' קאי. ומכל המקומות שהביא התוי"ט בסברת רע"ב לא נזכר שם שחולק על רמב"ם ובה"ג בזה ולשון רע"ב דמתני' מוכח הכי שהי' לו לכתוב מיד הכל לאתויי מופלא הסל"א והוא בן יב"ם ויום א' ולא הביא ב"ם ובדקטהו ומצא שיודע לש"מ נדר כו'. אבל כפי מה שכתוב בהרע"ב מוכח בפי' כמ"ם דמתחלה מיירי במי שהוא רק ע"ם השאלה נקרא מופסל"א ואח"כ מפרש מה שיש של שם הזה ועיקרו גבי בן יב"ם. גם דברי מיי' בפיה"מ שכתב הכל כו' ואפי' לא הגיע לפירקן כו' יש לפרש ג"כ שלא הביא ב"ם והוא בן יג"ם וזהו סמוך לפרקן שבמיי' כי קרוב הוא שיביא ב"ם בעוד משך זמן מועט והכי איתא בגמ' שבת ד"ם ע"ב בנות ישראל שהגיעו לפירקן ולא הגיעו כו' ופירש"י שהגיעו ב"ם ועדיין לא בא לבנים הראויות לכך כו' ע"ם: מ"ב תוי"ט ד"ה ר"א כתב בבס רש"י ורע"ב דר"ח מודה בנוסס כו' ע"ש. יש ראייה לזה מהתוספתא דמי' שם הנוסס וכן שמועה לא נידר ולא נערך ויועלא ניסרג לא נידר ולא נערך דברי ר"מ ר"ח ב"ע אומר נערך, מדפליג לי' בתרתי ס"מ דלא פליג ר"ח אריבא: שם תוי"ט ד"ה ר"י הביא דברי התוס' ד"ו ע"ב ד"ה כי פליגי שבתבו ושמא בנודר ומעריך יחול מיד. ותמה ע"ז תורע"ק אות ג' מהגמ' דלקמן ד"ב ע"א דאי' שם הנודר ומעריך הוי רק בע"ח כו' יש לישב קלת דכונת תוס' דנודר ומעריך לא דמי למקדיש אחל ההקדש אומ"י על הנכסים אבל אומ"ע הוי אוב ואפי' אם אל מיד אבל הגביה היא מן הארכים. פי' לר' יוסי, ומה שאמר הגמ' בנודר ומעריך ומקדיש כ"ע ל"פ הייט באיכות החוב ולאמתמי' דכמו שיכול להקדיש כן גם בנומ"ע דלא נימא. כי היכי דאינו נידר ונערך ה"נ אינו נודר ומעריך קמ"ל שהוא נומ"ע אבל לא דמי למקדיש, דלתק"ק לא גבי מיורדים ואפי' לר"י ל"ב מחוסר נוביי"ת כי הגביה היא מיורדים ומיוסב לשון אבל אל"ל להביה ולהכי כמו שהונה עפ"ג, ולשון בתשלומין דמקבו לגמ' לומר דפליגי במזיק דבדי' שיך הלי ליגמא אבל אה"נ דעומ"ע שוה ג"ל למזיק גבי יורשים:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פרק ה מ"ב תוי"ט ד"ה אין המ"ם הקשה על רע"ב ומיי' בפיה"מ שדחו מתני' מהלכה נגד סתם משנה מקוואות פ"ה כו' ע"ש. לפמ"ש רע"ב שם אין זו סת"מ רק סיום ומיעוט דברכן, ושם להביא ראייה לזה מדתני התם הכי בע"ק שנפלו עליו ע"ק מים ופיהו שנפלו ע"ר ורובו נ"ל מ"ש מת' מנ' מלטרפין מד' אימ"ל ונמה שנה תחילה נ"כ הך דינא גופי' בלחודי' ולא ערבי' עם ב"ק ופשוט כו' א"ו דב"ק וטהור הוא סת"מ ודמעיקרא לא הוי סת"מ והחילוק ביניהם דב"ק לפי תקנת עזרא צריך עבילה במ"ש אלא שהקילו בחולה או בריא לאוכלו דסני בע"ק מש"ה לא מקילינן כולי האי לערופי ד' כלים וכן טהור שנפלו כו' שהוא רק משום לחזק גזירה דבא ר"ר במ"ש אחר עבילה דאי לא הא ל"ק הא כדאיתא בשבת ד' י"ד ע"ש מש"ה לא מחמרי' כולי האי משא"כ א"ל מ"ש דמקוה מהמרי' לערופי אפילו כלים הרבה ובהכי א"ש מה דמייתי הנמי הכא ברי' דפליגי בי' ריב"ח ורבנן ונמה לא מייתי מתני' דמקוואות הנ"ל ובר"ש הקשה זה במקוואות שם ולהאמור א"ש דכיון דאמתני' דלעיל קאי ים מקום לפרש שהכלי גופי' מטיל ממקוואות הרבה כמו לרלור בכה"נ מד' אימ"ל אבל בכלי שלם אפי' מד' מלטרפין ורא"ה לזה דתני מאחד ומה שייך לערופא באחד א"ו מייתי בכה"נ דפליגי רע"ק ורבנן בטחוה כשותו לו לרלור וכיון שכן אין ראייה משם לכלי שלם דאימ"ל מד' כלים, אפשר דהלכה כרבנן דריב"ח דבריי' דעלרפי' אפי' ד"כ. והראייה דבריי' לא מזכיר מאחד אבל מתני' יש לפרש דאמעט' שיפא דלא מיבעי חד לרלור מלרפי' אלא אפי' ב' ג' לרלורים מלרפין אבל לא ד' פי' אליהו רבא שם שפי' נ"כ מאחד היינו לרלור. ומשתני בזה:

פרק ב מ"ג תוי"מ ד"ה ר"ש בר"י כתב לר"י דדרים יהי' לרבות ולד לא ידעי' שונג כו' המעיי' בתו"כ פ' בחקותי יראה דילפי' מתי' יהי' שתערה חל על בע"מ קבוע כו' ע"ש וסיימו ת"ק דמתני', ור"א דמתני' נמי מומטום מיירי בולדי קדשים וסבר כר"י דולד שו"ש. לפ"ז הני תלתא תנאי כל חד אמר מילתי' מה דדרשי' מיהיה, ובסכי מ"ש לשון אומר נמי ר"ו בר"י ונמי ר"א כתיבו חולק על שלפניו אבל רק במחמעות דורשים ובדינא לא פליגי ומפשר לר"י דילפי' ולד מיהי' סבר דמרבי' שונג מקרא אחרינא או דסבר תרתי ש"מ כמו דליכא פלוגתא על בע"מ כ"ג ליכא פלוגתא על שונג וכזה יש לישב מה דאיתא בפ"א מ"ה אמרו לו הקדש עו"ת ולא ולד כו' דהקשה שם הת"י אות ל"ו סיימו ת"ק בחידושי הירלתי על זה ויש לישב עוד דפליגי ת"ק ורבנן בתרתי בחי' יהיה מה יולפי' מיני' לחד מיניהו יולפי' בע"מ ולא"ד שונג אבל בק שמעמעות דורשין מ"ה. ודע שיש מקום עיון בגמ' ד' י"ז א' לר' יוחנן דאחד דשונג הייב

שאמר תלא זו ותיכנס זו שהיה סבור שתלא מי"ז לחולין ולעיל ד"ע ע"א אמרי' מי לא כתיב לא ימיר הוי אמינא דוקא אמר תלא זו ותכנס זו הוא דלא אבל ממיר דתרוייהו מקדים לא לקי מש"ה כתיב לא ימיר והכא אמרי' בהיפוך דיהיה מרבי תל"ז ותכ"ז והא זה ידעי' מלא יחליפנו וכ"ש. ועי' תוס' ד"ב א' ד"ה הא נופא. כתבו דגם מזיד בתמורה דקריבה אינו פסול כ"כ שיש מקום לומר מ"ש בכתפי' וכסר והיינו דאני ליסגא אלימא סבל ממירי' כו' ע"ש והרי לא מכר בגמ' יצפותא ע"ז א"כ יש לומר ש"ה שונג לר"י דמסיק יהיה לולד מיהו לרבינו ברוך שם דשובר דמרבי' שונג למלקות הא ולמי לריכא קרא לרבי ר"ז ר' אלי' תוד"ה נבי תמורה:

פרק ד מ"א תוי"ט ד"ה שעברה שנתה הרבה להמות על רש"י ורע"ב שפירשו כתנאי דכ"ב ע"א דנעי' תרתי לרישותא דהא לרבי אבא הכל מודים במתכפר בשאינה אבודה האבודה מתה א"כ משכיפרו בעלים תמות אפי' בלא תרתי לרישותא. ולפשו"ד יש לישב דפלוגתא דרבי אבא ורב הונא היא אמתני' דלקמן אבל הך מתני' יש להקשות עלי' לאמעמי' רבותא טפי דזימנין אפי' אינה אבודה מתה דהיינו אם משך האבודה אלינא דר"ה דדחייה לבאינה אבודה בידים. וזה שייך רק אם אין באבודה רישותא אחרת אבל אם יש בה רישותא דעברה שנתה או בעלת מום מה שייך כאן משך או גמלך הא האבודה פסולה מהקרבה. מזה הכריחו דמתני' מיירי בהרתי לרישותא ולא משכחת תמות רק באבודה אפי' לרב הונא אבל לענין דינא מודה הרע"ב דלר"ח אבודה מתה בלא תר"ל אם נתכפר באחרת וכל עיקר אוקימתא דגמ' היא רק משום עברה שנתה אלינא דרים לקים לסבר לא מתה ומוכרח לומר דאפי' ובאבדה קאי לעברה שנתה דלקמי' דהוי תרל"ר ורק רבא סבר דחוי' לחוד אבודה לחוד משום דעתי' עליהו אבל ר"ח ור"ה לא סברי כרבא והלכתא כותייהו רק מתני' דהכא מוכרח לפרש כרבא מכח הכרח הנ"ל. ומ"ש סהוה"ד בשם רש"ק כיון דהיא בע"מ ולא חוי לאקרבה לא שייך לומר דנדחה מפני שמשך כו' ע"ש ותמה עליו בעל ליקומי המשנה הא התוי"ט מיירי בדין אבדה לחוד כו' ולפמ"ש דברי רש"ק נכונים דבמתני' לא שייך להאיר כלל משך שנוכל להקשות מזה הא במשך אפי' אבדה לחודיה תמות, דאמ"נ היכי דשייך משך אבל במתני' נ"ש זה ולדינא יש לומר דמשך בשאינה אבודה דמי לתר"ל באבודה ומנ"ש משך באבודה לחודי' דתמות. ובדברי רש"ק להודיה לא מיתרלא קושית תוי"ט אם לא נלרף מ"ש לעיל ומ"ש תוי"ט לקמן מ"ג דלרבי אבא אתיא כרבי ולא כרבנן כו' ע"ש. סמיי' כר"ה מכח מתני' דיומא ס"ו מ"ד דלרבי אבא אתיא כרבי ולא כרבנן כו' ע"ש. המעיי' ביומא דס"ד ס"ה יראה כי רק לרב אמרי' הכי אבל לר' יוחנן לסבר בע"מ נדחי' שפיר דייקי' הא דיחיד מתה אפי' לרבנן. מיהו יש לומר לפי שהמיי' בה' עבודת יום"כ פ"ה הט"ו פסק כרב עיי"ש. ומ"ש תוי"ט בשהה"ד דליכא לאומר שהמיי' סובר כשתום דריבוי ריעיתא רועה כו' לא היה לו לכתוב בלשון מבופק שכן מפורש במיי' ה' פה"מ פ"ה ה"ח וכמ"ש הלח"מ שם ע"ש ומ"ש מיי' שם בדין א' אע"פ בשמנאת בע"מ ע"ש הוא כמ"ש הכ"מ שם ע"ש ועי' יומא דס"ה ע"א תוד"ה הוי לו כמפרש כו' עיין שם:

פרק ו מ"א כל האסורים ע"ג מזבח כו' הרוצע והמרבע המוקנה והנעבד ואתנן ומחיר והכלאים והטריפה ונולד דוקן מיזשו מוקנה המוקנה לע"ז כו' זה וזה מוחרים בהנאה עי' בר"ב ד"ה ונעבד וז"ל אינו אסור בהנאה אע"פ שעבדוהו שאין ב"ת נאסרים בהנאה כשעובדים אותם ע"כ. יש לדקדק מאי אע"פ שעבדוהו ומאי הלשון כשעובדים אותם דהוא מיותר לגמרי שוד הקשה תוה"ד הא זה מסורם במתני' דשרי אפי' באכילה. שוד הקשה על רע"ב שכתב נבי טריפה דילפי' מכל אשר יעבור כו' ולא הביא קרא דממשקה ישראל מן המותר לישראל גם לא הביא קרא דמן הנכר לאוסיא טריפה גם לא הביא ראייה מל"ל דשרי להדיום כו' ע"ש. שוד הקשה על הגמ' זבחים ד' ע"ד ע"ב למה לא מוקי מתני' בהלעיסה חילתית ונתערבה ע' דכ"ע ע"א תוד"ה מה"מ כתבו דב"ד דגמ' למילפיהו איסורא להדיום מאיסור לגבוה ומשמי הגמ' דא"כ ליכתבי' לאיסורא גבי הדיום וממילא ידענא דאסור לגבוה מקרא דממשקה ישראל זהו כונה הגמ' במה דאמרי' אי ס"ד אסירי להדיום למה לי קרא לטמעטיהו מלגבוה כו' ע"ש א"כ הרע"ב שהביא קרא דכי מסתתם בהם כו' ונבי טריפה הביא כל אשר יעבור כו' מזה נופיה ידעי' דשרי להדיום דסיי לו הקדש כתיבי ועי' בכורות פ"ו מי"ב תוי"מ ד"ה וחזק וד"ה ונעבדה הביא קראי אחריני ועי' גמ' דכ"ח ע"ב. והיה רש"י ותוס' דכ"ע א' ד"ה אינטריך כתבו במוקצה ונעבד אחר הקדם אין אדם אוסר דשא"ש אם לא בקדשים קלים אלינא דריש"ג כדאי' בזבחים דקי"ד א' ע"ש ובנדה דמ"ה ע"א ועי' מיי' ה' אימ"ו פ"ד ה"ו חילק בין מוקצה לנעבד דבמוקצה אמרי' אין אדם אוסר דשא"ש אפי' עשה בה מעשה שזהו מתנאי המוקצה אבל נעבד אפי' בלא מעשה אוסר של הבירו ושל הקדש. והראב"ד סובר דבעי' מעשה מיהו הלא"מ שם כתב דמיי' ס"ב כראב"ד דבעי' מעשה דוקא כדאיתא בחולין דל"ע א' ע"ש. ובזה יהיה מתורץ מה שיש להקשות על רע"ב דבניב מוקצה קדשים ומפרש נעבד. ולהא"ל א"ש דבמוקצה ע"כ מיירי קודם הקדש דאחר הקדם אפי' לגבוה לא מצי אסר דבר שאי"ש. ממילא ידעי' דלהדיום שרי בכל ענין ול"ל הרע"ב לכתוב בזה סוס דבר. אבל בנעבד דאסר לגבוה אפי' של הקדש הוי אמינא דבכה"ג דוקא שרי להדיום משום דלגבי הדיום מוקמינן אדעתא דאינו אוסר מה שא"ש. לזה כי רע"ב נעבד אינו אסור אע"פ שעבדוהו שאין בע"מ נאסרין כשעובדין אותו. פי' בלא מעשה. לפ"ז טובא אמעי' רע"ב מה דלא אמעי' ממתני' דלפוס מתני' מוכח דשמיהם שייס לזה אמעי' דנעבד מחמרינן כו' להקדש מכוח דמלום מפי או משום הקריבהו לפתח לאפי' אחר הקדם אסור וכמ"ש הא"מ שם על גמ' חולין ד' מ' גבי עשה בה מעשה לחלק בין הקדש להדיום. ולהדיום הרבותא בהיפוך אפי' קודם הקדש שרי להדיום שאין בע"ח נאסר להדיום משום נעבד. ומ"ש רע"ב שמותר בהנאה ומתני' אמרה דאפי' באכילה שרי יש לומר דקא ליסגא דגמ' דכ"ח א' אלריכותא ממתני' דזבחים דהתם משום דתי"כ מיהו אבל הכא דלא אים"ל אמא לא קמ"ל ע"ש. ומה שהקשה הת"ח הא אינא ג' קראי בפריפה לק"מ דמתני' אינה

נדיים

שאמר תלא זו ותיכנס זו שהיה סבור שתלא מי"ז לחולין ולעיל ד"ע ע"א אמרי' מי לא כתיב לא ימיר הוי אמינא דוקא אמר תלא זו ותכנס זו הוא דלא אבל ממיר דתרוייהו מקדים לא לקי מש"ה כתיב לא ימיר והכא אמרי' בהיפוך דיהיה מרבי תל"ז ותכ"ז והא זה ידעי' מלא יחליפנו וכ"ש. ועי' תוס' ד"ב א' ד"ה הא נופא. כתבו דגם מזיד בתמורה דקריבה אינו פסול כ"כ שיש מקום לומר מ"ש בכתפי' וכסר והיינו דאני ליסגא אלימא סבל ממירי' כו' ע"ש והרי לא מכר בגמ' יצפותא ע"ז א"כ יש לומר ש"ה שונג לר"י דמסיק יהיה לולד מיהו לרבינו ברוך שם דשובר דמרבי' שונג למלקות הא ולמי לריכא קרא לרבי ר"ז ר' אלי' תוד"ה נבי תמורה:

פרק ד מ"א תוי"ט ד"ה שעברה שנתה הרבה להמות על רש"י ורע"ב שפירשו כתנאי דכ"ב ע"א דנעי' תרתי לרישותא דהא לרבי אבא הכל מודים במתכפר בשאינה אבודה האבודה מתה א"כ משכיפרו בעלים תמות אפי' בלא תרתי לרישותא. ולפשו"ד יש לישב דפלוגתא דרבי אבא ורב הונא היא אמתני' דלקמן אבל הך מתני' יש להקשות עלי' לאמעמי' רבותא טפי דזימנין אפי' אינה אבודה מתה דהיינו אם משך האבודה אלינא דר"ה דדחייה לבאינה אבודה בידים. וזה שייך רק אם אין באבודה רישותא אחרת אבל אם יש בה רישותא דעברה שנתה או בעלת מום מה שייך כאן משך או גמלך הא האבודה פסולה מהקרבה. מזה הכריחו דמתני' מיירי בהרתי לרישותא ולא משכחת תמות רק באבודה אפי' לרב הונא אבל לענין דינא מודה הרע"ב דלר"ח אבודה מתה בלא תר"ל אם נתכפר באחרת וכל עיקר אוקימתא דגמ' היא רק משום עברה שנתה אלינא דרים לקים לסבר לא מתה ומוכרח לומר דאפי' ובאבדה קאי לעברה שנתה דלקמי' דהוי תרל"ר ורק רבא סבר דחוי' לחוד אבודה לחוד משום דעתי' עליהו אבל ר"ח ור"ה לא סברי כרבא והלכתא כותייהו רק מתני' דהכא מוכרח לפרש כרבא מכח הכרח הנ"ל. ומ"ש סהוה"ד בשם רש"ק כיון דהיא בע"מ ולא חוי לאקרבה לא שייך לומר דנדחה מפני שמשך כו' ע"ש ותמה עליו בעל ליקומי המשנה הא התוי"ט מיירי בדין אבדה לחוד כו' ולפמ"ש דברי רש"ק נכונים דבמתני' לא שייך להאיר כלל משך שנוכל להקשות מזה הא במשך אפי' אבדה לחודיה תמות, דאמ"נ היכי דשייך משך אבל במתני' נ"ש זה ולדינא יש לומר דמשך בשאינה אבודה דמי לתר"ל באבודה ומנ"ש משך באבודה לחודי' דתמות. ובדברי רש"ק להודיה לא מיתרלא קושית תוי"ט אם לא נלרף מ"ש לעיל ומ"ש תוי"ט לקמן מ"ג דלרבי אבא אתיא כרבי ולא כרבנן כו' ע"ש. סמיי' כר"ה מכח מתני' דיומא ס"ו מ"ד דלרבי אבא אתיא כרבי ולא כרבנן כו' ע"ש. המעיי' ביומא דס"ד ס"ה יראה כי רק לרב אמרי' הכי אבל לר' יוחנן לסבר בע"מ נדחי' שפיר דייקי' הא דיחיד מתה אפי' לרבנן. מיהו יש לומר לפי שהמיי' בה' עבודת יום"כ פ"ה הט"ו פסק כרב עיי"ש. ומ"ש תוי"ט בשהה"ד דליכא לאומר שהמיי' סובר כשתום דריבוי ריעיתא רועה כו' לא היה לו לכתוב בלשון מבופק שכן מפורש במיי' ה' פה"מ פ"ה ה"ח וכמ"ש הלח"מ שם ע"ש ומ"ש מיי' שם בדין א' אע"פ בשמנאת בע"מ ע"ש הוא כמ"ש הכ"מ שם ע"ש ועי' יומא דס"ה ע"א תוד"ה הוי לו כמפרש כו' עיין שם:

פרק ו מ"א כל האסורים ע"ג מזבח כו' הרוצע והמרבע המוקנה והנעבד ואתנן ומחיר והכלאים והטריפה ונולד דוקן מיזשו מוקנה המוקנה לע"ז כו' זה וזה מוחרים בהנאה עי' בר"ב ד"ה ונעבד וז"ל אינו אסור בהנאה אע"פ שעבדוהו שאין ב"ת נאסרים בהנאה כשעובדים אותם ע"כ. יש לדקדק מאי אע"פ שעבדוהו ומאי הלשון כשעובדים אותם דהוא מיותר לגמרי שוד הקשה תוה"ד הא זה מסורם במתני' דשרי אפי' באכילה. שוד הקשה על רע"ב שכתב נבי טריפה דילפי' מכל אשר יעבור כו' ולא הביא קרא דממשקה ישראל מן המותר לישראל גם לא הביא קרא דמן הנכר לאוסיא טריפה גם לא הביא ראייה מל"ל דשרי להדיום כו' ע"ש. שוד הקשה על הגמ' זבחים ד' ע"ד ע"ב למה לא מוקי מתני' בהלעיסה חילתית ונתערבה ע' דכ"ע ע"א תוד"ה מה"מ כתבו דב"ד דגמ' למילפיהו איסורא להדיום מאיסור לגבוה ומשמי הגמ' דא"כ ליכתבי' לאיסורא גבי הדיום וממילא ידענא דאסור לגבוה מקרא דממשקה ישראל זהו כונה הגמ' במה דאמרי' אי ס"ד אסירי להדיום למה לי קרא למעוטיהו מלגבוה כו' ע"ש א"כ הרע"ב שהביא קרא דכי מסתתם בהם כו' ונבי טריפה הביא כל אשר יעבור כו' מזה נופיה ידעי' דשרי להדיום דסיי לו הקדש כתיבי ועי' בכורות פ"ו מי"ב תוי"מ ד"ה וחזק וד"ה ונעבדה הביא קראי אחריני ועי' גמ' דכ"ח ע"ב. והיה רש"י ותוס' דכ"ע א' ד"ה אינטריך כתבו במוקצה ונעבד אחר הקדם אין אדם אוסר דשא"ש אם לא בקדשים קלים אלינא דריש"ג כדאי' בזבחים דקי"ד א' ע"ש ובנדה דמ"ה ע"א ועי' מיי' ה' אימ"ו פ"ד ה"ו חילק בין מוקצה לנעבד דבמוקצה אמרי' אין אדם אוסר דשא"ש אפי' עשה בה מעשה שזהו מתנאי המוקצה אבל נעבד אפי' בלא מעשה אוסר של הבירו ושל הקדש. והראב"ד סובר דבעי' מעשה מיהו הלא"מ שם כתב דמיי' ס"ב כראב"ד דבעי' מעשה דוקא כדאיתא בחולין דל"ע א' ע"ש. ובזה יהיה מתורץ מה שיש להקשות על רע"ב דבניב מוקצה קדשים ומפרש נעבד. ולהא"ל א"ש דבמוקצה ע"כ מיירי קודם הקדש דאחר הקדם אפי' לגבוה לא מצי אסר דבר שאי"ש. ממילא ידעי' דלהדיום שרי בכל ענין ול"ל הרע"ב לכתוב בזה סוס דבר. אבל בנעבד דאסר לגבוה אפי' של הקדש הוי אמינא דבכה"ג דוקא שרי להדיום משום דלגבי הדיום מוקמינן אדעתא דאינו אוסר מה שא"ש. לזה כי רע"ב נעבד אינו אסור אע"פ שעבדוהו שאין בע"ח נאסרין כשעובדין אותו. פי' בלא מעשה. לפ"ז טובא אמעי' רע"ב מה דלא אמעי' ממתני' דלפוס מתני' מוכח דשמיהם שייס לזה אמעי' דנעבד מחמרינן כו' להקדש מכוח דמלום מפי או משום הקריבהו לפתח לאפי' אחר הקדם אסור וכמ"ש הא"מ שם על גמ' חולין ד' מ' גבי עשה בה מעשה לחלק בין הקדש להדיום. ולהדיום הרבותא בהיפוך אפי' קודם הקדש שרי להדיום שאין בע"ח נאסר להדיום משום נעבד. ומ"ש רע"ב שמותר בהנאה ומתני' אמרה דאפי' באכילה שרי יש לומר דקא ליסגא דגמ' דכ"ח א' אלריכותא ממתני' דזבחים דהתם משום דתי"כ מיהו אבל הכא דלא אים"ל אמא לא קמ"ל ע"ש. ומה שהקשה הת"ח הא אינא ג' קראי בפריפה לק"מ דמתני' אינה

www.hebrewbooks.org

בדיני התערובת ומאי נ"מ בתיסור דעריפה מאיזה קרא יליפי' לי'. וכתב רע"ב בקרא דנדי מעבר דלא מיבעי' לכסול להקריבה אלא אפי' לא תלה עליו שום קדושה. והרמב"ם ה' אימ"ז פ"ב ה' יו"ד הביא קרא להקריבו לפתחך וכבר הקשה עליו הכ"מ שם ע"ש ב' תירוצים. ומה שתמה הת"י כאן אות ח' על הכרו"פ מסך דיו"ד סי' ק"י סעי' פ' דאפי' איכא לברורי מתירין מכח ספק ספיקא כו' ע"ש, ע"ש בש"ך ס"ק ס"ו לפי דבריו יש לייסב תמיהת הה"י רק שהש"ך מסיק שם ודוחק ומה דפשיטא לה דיפולה הוי ספק עריפה עיי' פרמ"ג יו"ד סי' כ"ח במש"ז סק"א ע"ש גם מ"ש בענין ספק ספיקא בדרושה עיי' מו"ז יו"ד סי' כ"ט סק"א. גם מ"ש בענין שהיית יב"ח עיי' פרמ"ג יו"ד סי' ל' סק"ב וסי' נ"ז בשפ"ד ס"ק מ"ב ובפ"ת שם סי' נ"ז ס"ק כ"ד מ' בעי' ב' פעמים יב"ח בדבר שמריפותו מלד אבר אחר שסופו לינקב ומי אמרי' הכי יהיה מהורן קופית החום, חולין די"א ע"א ד"ה אתיא דגם בפרה אדומה ליכא חזקה מדהיל בת שתים ולמא אית בה עריפות דבעי' כ"פ יב"ח והיל בת שנה שנים. אי נא אלינן בתר רובא:

פרק ז מ"ג הוי"ם ד"ה ואם מתו. תמה על רע"ב שפי' דמיירי בקמ"ז דהא מלכליג ר"ם בקדב"ה מכלל דת"ק ומי מיירי בקדב"ה דבעי העמדה והערכה. לפע"ד יש לייסב דמ"ש רע"ב ואם מתו קמ"ו אפי' לאחר שהוממו פי' אפי' הקדישו אחר שהוממו וגם מתו אחר שהוממו דת"ק לא מלי מיירי בחמימים דלא הוי פליג ר"ש כדאי' בגמ' דאפי' לר"ש תמימים יקברו אפי' קדב"ה משום דחזו למזבח. ובגמ' אמרי' לתנא דבי לוי אפי' בע"מ מעיקרו היה בכלל העומע"ר אפי' קמ"ו וכ"ש קדב"ה דבהו ל"ש לפליגי בין בע"מ מעיקרו להם ונעשה בע"מ כמ"ש רש"י ד' ל"ב ע"ב ע"ש. מה"ה אסברה לע"ב בקמ"ז לפרש להגיה דב"ל ור"ש פליג בקדב"ה כדאיתא בגמ' דר"ש לא דע במאי מיירי ת"ק אי בקמ"ז אי בקדב"ה ואמר לי' אי בקמ"ז מודינא לך ואי בקדב"ה פליגנא עלך כו' ע"ש. ולפמ"ש דת"ק מיירי בבע"מ מעיקרו יש לומר דגם בזה פליג ר"ש עפמ"ש רש"י דל"ג ע"ב ד"ה לריו"ת. והו"ד דלרש לקים יש לומר דבע"מ מעיקרו קמ"ז דקדים רק לדמי דמי לקדב"ה ובעי העומע"ר כסברת רש לקים בדרבנן אבל לר"י כו' ואתי ר"ש לאימור לפ"מ דסבירא לי דקדב"ה לא בעי העומע"ר א"כ גם קמ"ז בע"מ מעיקרו ג"כ לא בעי העומע"ר דלפי פסחות ליגא דמתני' קלא דוחק דר"ש פליג בקדב"ה מה שלא מזכר בדברי ת"ק רק מה שמע שסובר ת"ק דגם קדב"ה בעי העומע"ר אבל לפמ"ש בש"ד בהגנת דברי רע"ב מיושב היטב ליגא דר"ש: מ"ד ואלו הן הנכבדים קדשים שהפילו יקברו כו' פס מ"ה ואלו הן הנכבדים ממן בפסח כו' ע"ש וכתב הת"י אות כ"ד דשייר מת ומורקא וגולה ודישון מזבח ובאות למ"ד כתב דשייר בגד מגוגע ופרים הנכבדים ופעה"ע ופרה אדומה כו' ע"ש ומ"ש הת"י דדישון מזבח מהנקבדים סותר דברי עצמו בסוה"פ אות מ"ג ע"ש. ותנא דמתני' מיירי רק באיסורי אכילה והנאה מש"ה לא חשיב מה שהיה נגלע במקומו בדרך גם. דהיינו מורקא וגולה ודישון דמיירי רק במה שהקבורה ושריפה היא היוב מלד האיסור שבו משא"כ פרה אדומה ופו"ש הנכבדים כך היא מצותן לשורפן חוץ לג' מחנות ולא שייך לכאן וכן מה שיבעי לן בסנהדרין דמ"ו ע"ב אי הוי קבורה משום גזיזה או משום כפרה ושריפה דבגד מגוגע כמו מתילה דביאמ"ב ומה דחשיב מתני' קדשים שהפילו אאפי נפשים יש לומר עפמ"ש תוס' נדה דמ"א ע"א ד"ה קסבר ר"ש דר"ש דכליג בחולין שנב"ע ב"ה דפליג בריש"א לדידיה לא בעי קבורה נפל לקדשים דבהויתן הם קדושים כו' א"נ נפל חשיב שפי מטומטום דאי לא אפלה הוי בר קיימא כו' ע"ש. מש"ה לא ערבי עם איך אי לתי' לאמון דבהך דריש"א פליג ר"ש או לתי' שני אמתני' קדשים שהפילו יקברו אפי' לר"ש: מ"ה ואלו הן הנכבדים חמץ בפסח יבערו ותרומה טמאה והערלה וכו"כ את שדרכו ליבערף כו' פי' רע"ב חמץ בפסח בשריפה ר"י היא ואותה הלכה עי' בחוי"ש ובתורע"ק אות ס"ז הקשה על רע"ב שכתב בתרומה טמאה מדכתיב נתתי לך שלך תהא כו' מה ראייה מזה דגבי שריפה הא לך אתי להיהר הטאה כו' ע"ש ותתו"ש ד"ה המב"פ הביא דברי אבי העזרי וכתב כי הרבה נתלבט בפי' דבריו כו' גם יש להקשות במתני' דלא ערבי חמב"פ בהדי איך. בפשטות יש לומר משום דאתיא כר' יהודה מבא"ב איך ד"ה הם. ולפע"ד יש לומר עוד עפ"מ דאי' בע"ז ד' ס"ב ע"ב הטא גברא דאגר תרבויה כו' יהבי ליה חיטי מוכחא מילתא ד"ר חסדא זיל קלינהו וקברינהו ופריך ליקברינהו. בעייתו ומשני לא מוכחא מילתא ואכתו הוס' שם ד"ה וליקברינהו דבשר ובייער מוכחא מילתא אבל חיטי איכא למימר לינים גנב וקבר ואייתי הכא לפ"ז חיטי חמץ גם לרבנן לריכים שריפה קודם הקבורה. וזה הדין רמוז במתני' חמב"פ יבערף לד"ה. ובקשית תורע"ק יש לייסב ע"ד דאמרי' שבת דכ"ה ע"ב תתן לו ולא לאחרו מכלל דבת אחרו היא כו' ע"ש ה"ב נתתי לך ולא לאחרך מכלל כו' עוד יש לומר ע"ש הבריי' שבת שם דכ"ו ע"א אין מדליקין בשבל שמא מדקרין תרומותי בחולה ב' תרומות מה מהורה אין לך בה אלא משעת הרמה ואילך גם טמאה הכי היא עיי"ש תוד"ה אימ"ד בפסחים ע' א' תוד"ה כלי. כמו שיתר טהורה מהרמה היינו אכילה ה"נ שיתר טמאה מהרמה היינו הדלקה דשאר הנאה שרי גם קודם הרמה דלא מצינו שיהיה שבל אסור בהנאה. ודברי אבי העזרי יש לפס ביאור ע"פ הגמ' נדה ד"ח ע"א דאמר שמואל הלכה כר"א בארבעה בסדר טהרות אבל בשאר סדרים איכא טובא. ומ"ש ואתיא דאית ליה מהאי סברא לפע"ד ע"ש הוא ג"ל ואתיא דאית לי' מה"ש והוא ר"א ב"פ אמורא דאמרי' שם אליביה רק בארבעה ותו לא אפי' בשאר סדרים. עוד יש לשרש דאמרי' הכא לשמואל ולר"א ב"ש לא חשבי' בהני ד' שד אחריני דהלכתא כר"א איכא דאיכא הנא אחרינא דסבר כר"א כמו במיאון יבמות דק"ט או בברכה הבדלה ברכות כ"ט ע"ש הוד"ה ואתון וד"ה משום כתבו דהכי ד' דחשיב הגם דר' יהושע סבר כותי' אפשר דר' יהושע סבר כרבי יוסי כו' וז"ש אבי העזרי ואית דאית לי' מהאי סברא בפ"ק דנדה כו' ע"כ פי' גם בד' דחשיבן הלכה כר"א יש עוד תנאים שסוברים כר"א במקלת מסברתו וזהו מהאי סברא והיינו הך דפ"ק דנדה דסבר ר' יהושע כותי' דר"א במקלת וכותי' דר' יוסי במקלת ולפ"ז לא לשני דלית לי' במקום דאית לי':

מסכת כריתות

פרק א מ"א הטוחנו והמעלה בחוץ כו' כתב ת"י אות י"ם מדלא תני שם ב"פ בחוץ ס"מ דלא מיירי בב' נופים כו' ע"ש. הא ליתא דהא תני ממי המעלה ולא תני ומעלה משמע דמיירי בב' נופים. וביותר דאיכא טעמא מה דלא תני ב"פ בחוץ דהיינו משום דתנא דמתני' מיירי במנין חטאות בהעלם אחד. ובלא לאו ליכא חטאה ואחרה דשחיטה בחוץ יליפי' בזבחים דק"ז בג"ש הכאה הבאה מהעלאה או בג"ש דשם שם ע"ש. והראי' דמתני' תני אוב ולא תני ידעוני משום דבלאו אחד נאמרו כדאי' בגמ' דף ד' ע"ב ע"ש ומה"ש ומי תני מד זימנא בחוץ משום דיליפי' בחיטה מהעלאה ואדרבה מסתמא מיירי העלאה דמתני' במוקטרי פיס דלית בי' פלוגתא ולא מיירי במוקטרי חוץ דאית בי' פלוגתא דריה"ג ורבנן וספיר הקשו הוס' על הגמ' מאי פריך ליתני תרי גווני העלאה דילמא בשר תנא דמתני' כריה"ג מש"ה תני רק חד העלאה דחייב גם לריה"ג דהיינו מוקטרי פיס והגמרא זבחים דק"ז ע"א מסיק בקשיא אבל לא היובתא מכח קושית הוס' הנ"ל וכמ"ש בספר קשות מיובב בס ע"ש: שם הפסח והמעלה מ"ע עיין ת"י אות כ"ד מ"ש מעם כיהורן. בחמת הי' להקדיש מילה דקדים בתוה"ק וגם אין ממלא מחיובה וגם מלה שבגופו וגם בא חיובה על האדם משמולד ונוהגת בכל זמן ובכל מקום משא"כ פסח דלית בי' כל הני ולעשות תוס' פסחים ד' ג' ע"ב גם מי שאין לו קרקע פטור מק"פ עי"ש לבד מצה ומרור ומאי בד"ר וגם מילה ככרתו אלי' י"ג בריחות וגם מילה מעכבת בק"פ אפי' מילת זכריו ובעדיו כדאי' בפסחים ל"ו ע"א. ומה שנלפע"ד לייסב ע"פ הגמ' זבחים ק"ו ב' דמקשה למה לא יהא אזהרה בפסח ומילה מק"ו ממותיר וכהנו תוד"ה תיתי דנקט מותיר שאי"ב מעשה כמו פסח ומילה ש"ש דמשני אין מזהירין מה"ד מש"ה מקדים פסח דמותיר בפסח כתיב תחילה בתורה אזהרה דידי' בפ' בא מש"כ דשאר קדשים מאוחר בפ' לו לא יניח ממנו עד בוקר ואמעמי' דלא יליפי' להו ממותיר לאזהרה. עוד י"ל משום דמתני' דחשיב מנדף אתיא כרע"ק כדאי' בגמ' ד"ג ע"א ורע"ק סבר בעירובין דל"ו א' דהאי ומרת אה"ח דפ' בא בחקת הפסח הכמ"ד ופריך מהכא דתני פסח דהוי מ"ע והא כ"מ שנאמר השמר כו' הוי ל"ת ומשני השמר דעשה עשה ומתני' אפי' כרע"ק ע"ש תוד"ה השמר דאפי' ריו"ח מודה ביה דהוי רק עשה מש"ה הקדים פסח לאורות דאפי' פסח הוי רק מ"ע: שם תוי"ט ד"ה פינול תמה על רע"ב הא מפורש בזבחים דאין למקומו אלא בי' כרת כו' מפני חומר הקומיא ל"ל דכותא רע"ב לגמ' זבחים כ"ח במסקנת רבא כולהו מקרא אריכא דפ' ו'. אליבי זה הוץ לזמנו. פינול זה חוגמ"ק. ממנו א' ולא ב' הייבו חוץ לזמנו דמי לנותר בי"ב. זמן. במה. וילפי' לי' בג"ש דשון עון מנותר דאית בי' כרת אבל אי אמרי' דקרא אריכא בחול"ז וקרא זאת דקדושים בחוץ למקומו ומיעט רחמנא ואוכלין בני נותר. מאי חיית למעוטי חולמ"ק מכרת אדרבה ממעטי' חול"ז דדמי לי' ומשמע דאיכא דקרא זאת בחוץ לזמנו ומאכי לנותר ומיעטי' מכרת וקרא אריכא בחוץ למקומו ואית בי' כרת מג"ם הכ"ל. כדאי' בגמ' שם ע"ש. לזה הביא רע"ב גם חולמ"ק לאורות דאתי' תרוייהו מחד קרא ואי' פינול דקרא הייבו חולמ"ק ומזה ידעי' כרת בחוץ לזמנו ומתני' אקדמה מותר לפינול הגם דקרא אריכא קדיש הייבו משום דלא ידעי' כרת בחול"ז רק מנז"ם דמותר: שם תוי"ט ד"ה הפסח. כתב דמ"ם בתוה"ק ומרתחם את הדם"ז כו' לאו הייבו עשיי' רק שמירה בלב איזכרו שני"ז יצאו ממגרים כו' גם ומרתחם את העבודה אינו ליווי כו' והרמב"ן והראב"ע פ' בא כתבו בטיפוך דקאי על ושחטו הפסח ולא על נתיתם דם ולא שמירה בלב כו' ע"ש ובתה"ד שהשיג עליו ונהמכילתא. מיהו אי' שם דמלכתיב לחק לך ולבניך כו' ממעטי' כשיש מתיתה דם עשה"ם ומזוזות כו' ע"ש. הרי דמיירי ג"כ בנתיתת דם דלא כרמב"ן ורא"ב ואי נימא דקאי רק על פמ"ע תהי' ראי' מזה לתוי"ט כיון דמרומז בקרא דבר שאי"ב לאורות ע"כ האי שמירה היא בלב: מ"ב וחכ"א אף המנדף כו' תוי"ט ד"ה וחכ"א הקשה על רש"י שכתב תימה לי לר' יוחנן דאמר הוא"ל ומיהם בג"א נאמרו ולאו משום איב"מ קשיא מאי אף כו' הא שפיר יש לומר דקאי הוספה למסמא מקו"ק דפטור מאשם תלוי כו' ע"ש בתוה"ד שתירץ זה והביא בשם בחר שבע דהאי אף היו הוספה לפסח ומילה דלית בהו קרבן והקשה עליו שזה לא מזכר במתני' והראי' דהגמ' ד"ג א' מייתי מברייי' ראי' דליכא קרבן בפסח ומילה כבר קדמוהו לב"ש התוס' ד"ח א' ד"ה דלית בי' מעשה ויש לומר דיהו לקים אבל לריו"ח ס"ק לי' רבנן כי היכי דפסח ומילה לית בהו קרבן דשב ואח"ת מיהו ס"ב מנדף ע"ש. ומ"ש תו"ח הא לא מזכר במתני' ומייתי ברייתא כו' ע"ב. תמוה אפי' נגרא אגברא רמית. מאן דמייתי הברייי' הוא ר"א משמי' דרב דמוקי מתני' בג"ג חטאות ותני פסח ומילה לסיומיהו לכריתות כו' ע"ש אבל לר' יוחנן דקיימי' כו' השתא מוקי למתני' ל"ד חטאות ולדידי' ולאי תני פו"מ משום פטורא דקרבן וכמ"ש רש"י עירובין ד' ל"ו ע"א ד"ה הפסח ע"ש וכפי' תוס' ד"ה הכ"ל. וביותר יש להסביר ע"פ הגמ' ד"ג ע"ב דאמרי' מנדף כתיב כרת דילי' במקום קרבן ואפ"ה פטור מקרבן כו' ע"ש ומיושב היטב לשון אף: מ"ד התוס"ד השיג על רע"ב שכתב דחטא"ע הבא עה"ם ליה בה משום חולין בעזרה כו' דזהו נגד הגמ' מיר דכ"ש ח' אמרי' בפי' ש"ב איסור חולין בעזרה כו' וכ"מ מרמב"ם ה"ם פ"ב כו'. לפע"ד יש לייסב דהרע"ב מיירי באיסור הכנסת חולין בעזרה כדאי' בגמגמות דק"ו דכ"ע מ"ל אסור להכניס חולין בעזרה והכי אי' בב"ב דפ"א ע"ב חולין ד' ק"ל ע"א. עוד מגמות דמ"ח ע"א ד"ה ע"ב וכתבו תוס' שם ד"ה וכי שאין באיסור רק בשה שעושים בו צורך עבודה שהרי שהבנים היו אוכלין חולין קודש הקדשים כדי שיהיו נאכל על השובע כו' ע"ש בשמע"מ ה' שחיטה פ"ב ה"ל ע"ש שכתב אפי' אי' דרבנן ליכא בהכנסה לחודי' כו' וז"ש רע"ב הכא כיון שאין למזבח אלא דמה לית בי' איסור הכנסת חולין לעזרה. ומ"ש הת"ח דמוכח דמיי' ה"ש פ"ב ה"א ס"ב חוב"ע נחה"ע כו' אדרבא שם מוכח דלית לי' במקום דאית לי':

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שם כ"מ אבל החולין אסור לשוחטן בעזרה בשמה מי' ועוף כו' וכ"כ עוד ס"ב אבל הבשחט חוב"ע כו' ע"ש. עוד כתב שם בכ"ג אבל הנוחר במזרה והמעקר כו' ע"ש. מ"כ מליקה הוי כמו נוחר ומעקר. עיי' פסחים ס"ו ב' תוד"ה מביאה. מיהו המגל"מ שם כתב דרש"י חולק על התוס' בזה ע"ש. ומ"ש הת"ל אות מ"א להסיג על תוה"ד דבמזיר לכ"ם ע"ב אמרי' דמתחזי כחרי איסורי דרבנן כו' מ"כ מ"ש רע"ב דהה"ע לא הוי חובע"ז היינו מה"ת אבל מדרבנן אה"נ דהוי חובע"ז כו' ע"ש. תמוה דשם אמרי' לר"ש בר"י דסבר אין בחיסה לעוף מה"ת והובע"ז לאו דאורי'. ע"ז אמרי' דלדידיה הוי רק מחזי חזי איסורי מדרבנן אבל לדידן דקי"ל יש בחיסה לעוף מה"ת והובע"ז מלאורייתא אין שם שום זכר ראייה שיהיה חלוק בין עופות לבהמה וזה פשוט:

פרק ב מ"ד זה חומר החמיר בשפחה שעשה בה מזיד כשוגג סו' כתב הוי"ם ד"ה שעשה שהמיי' בפיה"מ סבר שהיא במלקות אפי' שוגגת אבל בחיבורו חזר בו כו' ע"ש שהביא ראי' ממ"ש מיי' בפיה"מ בסוה"ב וז"ל וכבר מתבאר שאין זה הפרש בין שוגג למזיד ע"כ. אומר אני משום הא לא אריא שאם הי' דעתו כהתו"ם היכן מתבאר זה הלא רק כתב מתבאר שהוא באמת אפי' מזיד ומה שנסתייע מלשונו דמתני' אדרבא לדידי' הי' למתני' לומר בעשה שוגג כמזיד. ומ"ש תוי"ט ראי' מהגמ' דלעיל כ"ט ע"א שמהפך שלל לעשות שוגג כמזיד ומזה למד להפך גם במתני' דלעיל מ"ב והכא מ"ד. הא ליתא דהגמ' אמר זה רק על הברייתא דמייתי קרא ומסלא לו מהפלאתו א"ה לעשות מזיד כשוגג ע"ז מתמה הגמ' שפיר הא עיקר קרא במזיד כתיב מדכתיב בקורת תהי' כפירש"י שם. ומוכרח להפך לישנא דברייתא. ומשם נ"כ יש להוכיח שלא כדבריו שאם נאמר שהיא עוקר גם בשוגג לא פריך מידי. שהרי בקרת תהי' מיירי גם בשוגג ופפי עדיפא שלא להפך משום החידוש שגם מזיד חייב אשם. אלא ודאי דמלקות ליכא בשוגג ומוכרח להפך להברי' אבל במשניות לא במפרקין כמ"ש למיירי רק בקרבן לחייב מזיד כי מ"ד רובא כבולה מיירי רק בקרבן וזוטי כותא המיי' מפיה"מ בסוה"פ לחייב אשם. ומ"ש שאין בה הפרש כו' פ' בחובת הגברא שבעל ש"ח אבל לא מיירי בדידה. גם מ"ש תוי"ט שלא היה לו לשתוק אלא לפרש כו' כבר מפורש דמיירי בקרבן. גם מ"ש תוי"ט כמו שאין חילוק בחובת דידי' כן בדידה מכח שהוקשו זה לזה מאוד תמיה שהרי המיי' בפיה"מ כתב אם היא קטנה או ישינה גם הוא פטור ולא כתב שהם אם אחד מהם קטן או ישן שייהם פטורים. ש"מ דסבר בפיה"מ כמו בחיבורו שאם הוא קטן או ישן היא חייבת וכמ"ש הלמ"מ ה' שגגות פ"מ ה"ג ע"ש. הרי לך שלא הוקשו לכל דבר רק לענין שאם היא פטורה הוא פטור ומובס רמייתו של הלח"מ מסיפא דמ"ו אחד שוגג ואחד מזיד שוגג בחטאת כו' ע"כ מיירי רק בפטורא דידה שהיא שוגגת דבדידי' ליכא פטור בשוגג הכי נמי פטור דקטנות וישינה נ"כ מיירי בדידה ואומר אני שלזה כיון רש"י ד' י"א במתני' שכתב בזה"ל מיהו אם הוא שוגג והיא מזידה היא במלקות והוא באשם כדאמרי' בהא פירקא דשוגג ומזיד שוין בכל שהפחה ע"כ. יש להמה הא מיירי הכא באופן שבכל עבירות הדין כן. הוא שוגג באשם היא מזידה במלקות. אלא ודאי שכיון רש"י ז"ל לפרש מתני' דלא נימא אפי' הוא קטן אם ישן גם היא פטורה לזה מביא ראי' כמו בשוגג ומזיד לא מהכחה פטורא בדידי' ה"נ קטן וישן נ"כ לא מיירי בדידה רק בדידה. ומה שהקשה תו"ד למה הפסיק משנה ה' בין מ"ד למ"ז דשייהם מדברים בחילוקים שבין כל עבירות לש"ח כו' ע"ש. לפע"ד יש לישב ע"פ הגמ' שבת ד' ע"א ע"ב מימרא דעולא למ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בחילה:

פרק ג מ"ט תוי"ט ד"ה בה' תמחוייס הביא קושית הכ"מ על מיי' למה פסק כרע"ק נגד ר' יהושע כו' ע"ש ותירץ התוה"ד משום דבגמ' דפ"ו ע"ב מ"ז ע"א מייתי ברייי' לחיכא תנא דסבר דקיבל ר"י להמופה דרע"ק כו' ע"ש. גם הלח"מ ה' שגגות פ"א הי"א כ"כ ע"ש ותו"ת לא הזכירו אבל בתוס' רע"ק אות י"א הכריח דלא קיבלה ע"ש. גם המעיי' ברש"י שם מ"ז א' ד"ה אלא מאי אית לך כו' ירמה נ"כ אפי' להתרצן לא מוכח דסבדה הבריי' כרע"ק רק דת"ק אליבא דרע"ק היא ופיפא דבריי' ר"י היא כו' ע"ש. ומדברי הכ"מ מוכח דרע"ק פליג על ר"י גם במעילה מדכתב הכ"מ גבי נותר דהמיי' כסבר כרע"ק משום דשתיק לי' ר"י וגבי מעילה שם ה"ח לא תי' הכי הכ"מ ש"מ דסבר דרע"ק פליג גם במעילה וע"ז ודאי יפה הביא התוי"ט כדמסיים בזה"ל ובמעילה נופה לה שמעטו לרע"ק שיחלוק ע"כ ועיין גמ' לעיל ד"ע ב' שבת ד' ע"א ע"ב: שם תוי"ט ד"ה והגדה הסיג על רע"ב שלא הביא קרא דלא תקרבו דהוי אזהרה ושקשה לעיקובי המשנה הא בגדה מייבי הכא ולא תקרבו מייבי בעבירות כו' ע"ש ולא ראה הגמ' שבת ד"ג א' מימרא דרבי שלא גבי נדה מייבי קרא דלא תקרבו דלא אסור אלא קורבה של נ"ע כו' ע"ש. וסיומו משום דשאלו זו אשתו כדאי' בפ"ב נבי ונתחם א"ב לשאלו כו' ע"ש ד'. והוי בכלל אל כל ס"ב לא תקרבו כו' ועיי' רמב"ן עה"ת פ' אחרי כתב שעם אחד לגדה ולעריות ע"ש. ומה דכתיב שם ויקרא סי' ח"י פ"ש ואל אשה בנ"ע לא תקרב לשון יחיד הרי בכל העריות כתיב הכי לא תגלה. לא תקח. אבל מדכתיב ברים פרשה לא תקרבו. יעפי' דשייהם מוזהרים. מיהו גבי משכב זכור דכתיב גמי בהסיה פרשה מיעבי לן לאו לשוכב לחוד ולמשכב לחוד כדאי' לעיל ד' נ' ע"א ע"ש בפירש"י ובסהלדרין ד' ל"ד ע"ב ולא אמרי' דלא תקרבו גמי עלייהו קאי להזהיר על שייהם משום הגאה לנשכב משא"כ בעריות ונדה דכתיב הנפשות הטשות כו' דהגאה אית לתרוייהו כדאי' ב"ק ד' ל"ב ע"ב הוכא ברש"י הכ"ל וגזה אין סתירה מפירש"י בתומס לפירש"י בגמ' לעיל ד"ג ע"א ד"ה דאמר ר"א שהקשה מל"ל אזהרה לאשה בעריות ותירץ מדכתיב הנפשות הטשות והמחבר הכ"ל הבית זה בקושיא ע"ד רש"י ולפמ"ש בס"ד א"ש:

פרק ה מ"א תוי"ט ד"ה ר' יוסי הקשה על רע"ב למה לא כתב במ"ד מאן ת"ק ר"י כמ"ש הכא כו' ויש לישב דבמ"ד מיירי דק בספק מעילות דפליגי בי' רע"ק וחכמים במ"ב והלכה כחכמים מטילא ידעי' כי רק ר"ש מחייב לכ"א בת"ת בספק לליכא ס"ת בספק מעילה והיינו דאמר ר"י אין ב' מביאים אשם אחד פי' שייהם פטורים. וליכא למיפרך ר"י סיים ת"ק שהרי לא מזכר בדת"ק הדין בשנים שאכלו אבל במ"ה יש מקום לפרש דברי ר"י דשעמי' דלא בני ביקבע ליסורא אלא בעי' מלוות שיהי' ב' בשעת אכילה או בעני' אפשר לברר איסורו כר"ז א"כ הרמבן חייב א"ת אבל הבני פטור לגמרי וכדהוי ס"ל דגמ' דכ"ע א' נמיר מגיבת דר"י. ומה שאמר ר"י אין בנים מביאים חטאת אי ר"ל אלא ראשון חייב ובני פטור לגמרי לזה מוכרח לפרש דת"ק ר"י היא וכ"א מביא א"ת כדאמר ת"ק בפי' בשנים שאכלו ומה"מ הוצרך לכתוב הכי גם במ"ו מ"ז דלא מיפעי בהכי והמיי' בפיה"מ פי' הכי במ"ד דר"י הוא ת"ק דסבר שאין ב' מביאים חטאת ואשם בשותפות ומה"ה השמיט רע"ב מלפרש במ"ד הכי שהוא מבואר מאיליו שזהו כוונת ר"י לענין ספק מעילה: מ"ח תוי"ט ד"ה ר"ש הקשה למה לא מייתי הגמ' מתני' ד' דפ"ע דשבועות דסבר ר"ש דלא חייל שבועה על ו' ע"ב כו' ותי' תוה"ד דשבועה איסור קל ס"ל היתר בחרפה כו' ע"ש. הא ליתא. דתמיהא שבועה כדאי' שבועות ד' ל"ע א' כל העולה מדעתו בשעה כו' ועיין תוס' כתובות דמ"י ע"ב ד"ה וכגולי כתבו ג"כ דשבועת שקר יש בה עונש גדול כו' ע"ש אלרבה נבילה קיל משבועה שהתרה מכללה מליקה לבהנים. ותוב כי' לו לתרץ כפסיפות דנותר בכרת ויה"כ בכרת מש"ה מקשה איך חל לר"ש נותר על חלב הא סבר דלא חייל יוה"כ על נבילה ועיין גמ' דכ"ג א' תוד"ה ומי אית לי' כו' הקשו ג"כ למה לא מייתי הגמ' הך דיבמות ד' ל"ג א' ת"ל ייבם אחות אשתו לר"ש חייב רק אחת לו משום אשת אח לו משום אחות אשה ותבלו דהתם כ' איסורים שוים והכא אמור על קל כו' ע"ש. ובזה מתורץ נ"כ קושית תוי"ט דשבועה ונבילה שייהם איסור לאו. עוד יש לתרץ עפ"מ דאי' שבועות ד' כ"ד א' דברים לקים שעמי' דר"ש דפטר לאו משום אין איסור חע"א אלא משום דהוא מוסבע מה"ם דסבר ר"ש כ"ש לומות ולא חיל שבועה אפי' על כ"ש רק לר' יוחנן דמוקי לי' בכולל דר"ש משום אין אחע"א אפי' בכולל ע"ש. ומשום דלא הוי זה אליבא דכ"ע מש"ה לא מייתי לי' להקשות מינה. עוד יש לומר לפ"מ דאמרי' שם בתחילת הסוגיא דסיפא מייתי בנמפרש בלא אוכל נבילה ונבילה מסרחת ממי קרוי' נבילה כמ"ש הגמ' הוס' שם דכ"ל א' ד"ה אלא דלרבא והקשו א"כ למה לי לומר דברים מוחרים הא בנבילה לחודי' איכא כולל בנבילה ברוחה מיתרת ותירצו דהיכא שכולל דברים מוחרים אמרי' דש"ם ממי בכולל אחרי שנילה דעתו לאסור גם מוחרים א"כ יש לומר דבהא פליגי דת"ק סבר דנבילה לא לחודיה מיקרי כולל דהייבו נבלה סרוחה ור"ש סבר כיון שלא כלל דברים מוחרים לא היה דעתו על ש"ם ולא הוי כולל אבל בכולל ממש יכול לחיות דמודה ר"ש לאיסור חל ע"א. דהא רק ריו"ח מוקי מתני' בכולל דה"מ אבל פשטא דמתני' יש לפרש בלא כולל ופליגי כמ"ש בש"ד. עוד יש לומר כמו בעפר אם אמר שלא אוכל עפר ואכלו חייב דהא אחזבי' אבל אם אמר שלא אוכל ואכל עפר פטור כדרבא א"כ לפי האמת דסיפא מייתי בשאמר שלא אוכל סתם יש לומר דת"ק סבר דנבילה הוי חמירא מעפר דראוי' לאכילה רק איסור רביע עלה ואפי' אמר שלא אוכל ואכל נבילה חייב ור"ש סבר נבילה ועפר חד דינא אית להו. וביותר א"ש לשיטת רש"י שם שכתבו תוס' בשמו דר"ש פטר אפי' נתבלה ביה"כ הנה דיה"כ חל מחיים למ"ד חולין דק"ג א' בהמה בחיי' לאו לאיבריה ואפי' למ"ד לאיבריה עומדת כי מתה פקע לי' א"ש התי וחיילי נבילה ויה"כ בבת אחת ור"ש מודה בחיסור ב"א אפ"ה אמרי' דעשה דשאינו זבוח מעכב על יה"כ מלחול כו' ע"ש שהשינו ע"ז. עכ"פ לפי רש"י שפיר טפי לאקשויי מהך ברייי' לאלומי הקושיא דאפי' בב"א מינו לסבר ר"ש אין אי' חל ע"א ועיי' תוס' רע"ק אות י"ח וב"ה שבאיזה דברים שכתבתי כוונתי לדעתו הגדולה:

מסכת מעילה

פרק א מ"א תוי"ט ד"ה שאחמן בדרום הקשה על הכ"מ ה' מעילה פ"ג ה"ב שלא כתב ע"ד מיי' שהוא נגד הגמ' אי דסוגיית הגמ' דלא כהלכתא כו' ג"ב המעיי' בגמ' ד"ב ע"א ושם ע"ב ירמה שהיה שהרי שם ע"ב הוי ס"ד דליכא מעילה מדרבנן כדכריך ומי איכא מעילה מדרבנן ע"ש תוד"ה ומי שפירש"י דהגמ' מתמה רק הכא דבדילי אינשי מיני' לית להו למיגזר מעילה ומשני הגמ' אין דאמר עולא אר"י קדשי שמתו יצאו מידי מעילה ד"ת אלמא מדאורייתא לית להון מעילה ומדרבנן אית להון כו' ע"ש. וגם זהו רק לרבנן דסבר אם עלו ירדו אבל לרב יוסף דסבר לא ירדו ניחא להגמ' לפרש מתני' דמועלי' ד"ה דאמיר ממתו דלא חזו כלל אבל דרוש הזי לקדשים קליים כדאמר ד"ב ע"א. ועיין מיי' ה' פה"מ פ"ג ה"ז וכ"מ ולח"מ ומש"מ שם. והלח"מ כתב שם ובפ"מ פ"ג ה"ב דהמיי' פסק כרב יוסף הגם דבבל דוכתא הלכתא כרבה נגד ר"י היכא דפליגי אליבא דנפשייהו אבל הכא פליגי אליבא דר"י דלכתא בגמ' דלר' יהודה גם רב יוסף מודה דירדו וסובר המיי' דלמאי דמסקינן בגמ' ע"ב מעילה דרבנן לרבה אמרי' הכי גם לרב יוסף רק להש"ד הוי סבר לרב יוסף מעילה דאורייתא אבל קדשים שמתו יצאו ממעילה דאורייתא ומדרבנן ליכא מעילה היכא דבדילי אינשי' דהכי היא סברת הגמרא ע"א דהיכא דמועלי' הוי מדאורייתא ואי ליכא מעילה אפי' מדרבנן אין מועלין. לפ"ז דברי המיי' שם כמסקנת הגמ' והגמ' נופה אמרה לית הלכתא כסוגיא בעמוד ב' ועיין זבחים פ"ז מ"ה תוי"ט ד"ה אימ"ם ומש פ"ע מ"ב פליגי ר"י ור"ש וקי"ל כר"י דכתחה בלילה ומסתפק ולא אמר ירדו וכרי בהני לא שייך כמאן דחנקינהו ואפ"ה ירדו ס"ל בשחיטת דרום קיימא בזה הסוגיא דע"א דלא הוי כמו דחנקינהו דלא כרבה ע"ב דסבר שחי"ד הוי כמו דחנקינהו ומשום דקי"ל כר"י נגבי ר"ש מש"ה ירדו שעודה רב יוסף דלר"י ירדו: **והנה** מתני' תני ממי נילה דפסולה גם בקלים דבשו הזריקה מייתא אימורי' לידי מעילה ויש חילוק במתני' דמועלי' בשם פי' דמייתי אימורי' למעילה אפי' שחיטה וזריקה דלילה ובזה מיושב מה שהקשה רש"ש מ"ם דתני בדדבי יהושע שנשחטה חוצ"ז וחולש"ק שפי מכל הני דרישא דהיינו משום מימרא דרב גודל א"ר ל"ע ע"ב זריקת פיגול לא מייתא מעילה ולא מפקא מעילה והובא במנחות דף מ"ז ע"ב ע"ש דאמרי' ולאו איתיתב ר"ע ע"ש בתוס' מיהו גם לר"ג דוקא פיגול בזריקה נופה אבל פיגול בשחיטה הזריקה מייתא ומפקא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ומפקא ממעילה וזהו שאמר ר' יהושע שנשחטה חול"ז וחולמ"ק ליתא בה מעילה בקדשים קלים אפי' רק פיגול בשחיטה וכ"ש פיגול בזריקה ואם לא מפקא ממעילה בקדשי קדשים עיין זבחים ד' פ"ד א' תוד"ה וחולמ"ק ומנחות ע"ט א' תוד"ה והדר כי' כתבו דבקדשי קדשי' יליפינן חולמ"ק מחול"ז שאם עלה לא ירד דבהו לא מהני זריקה מידי לגבי לאמורי' אבל בקלים דוקא חול"ז לא ירד דמהניא זריקה נקובנו בכרת אבל לא חולמ"ק דהמירה זריק חשובה כו' ולא מייתא הזריקה למעילה לאמורי' כו' והיינו דתני שנשחטה חול"ז וחולמ"ק לשמעי' גבי מעילה שייכא בין בקדשי קדשים וכמו דשייכא במעילה כן שייכא בירידה דלא הרד והיינו דתני לה בלשון כלל אמר ר"י בן פזי בין בקדשי קדשים בין בקלים עיי' גמ' ד"ב ב' דתני הא בהא לגרבה דאמר ירדו ליכא מעילה מדאורייתא עיין מנחות דף ק"ב ע"א מייתי הך דר"י ומפרש לה אפי' לגה ממנה ג"כ מיקרי היה לה בעה"כ דאי בעי זריק אמרי' אע"ג דא"ב פריק לא אמרי' אי כדרב אחי שם מעילה אמומאה קא רמית מעילה כיון דפקעה קדושה הו לא הדרא כרבא כו' ע"ש ומכ"ש דאמרי' ליטמא אי לגין דהיינו אחר זריקה ודאי מועלי' בה ומ"ש הרב רב"י אות י"ב דבכלל בחול"ז גילה ובחול"מ ביום זה מוזכר בתוס' זבחים ד"ק"ד א' ד"ה וחולמ"ק ע"ש ומ"ש אות ז"ן שהחידוש הוא אפי' זרק ביום ג"כ לא מפקא ממעילה כיון דשחט בלילה כו' ע"ש. גם אני הירלתי הכי אבל התוס' ד"ב א' ד"ה פשיטא מיאנו בזה ואפשר דוקא בשחיטה פרים אמרו דמילתא כפשטא היא דלא מסיא כלום. דשיני מקום נרע משיני זמן דהוי כשחוטי חוץ כמ"ש התוס' ד"ה ורבה ע"ש ועיי' לקמן ד"ב א' בגמרא ותוס' ד"ה וכי שם ע"ב כתבו בפי' אפילו קדשים קלים דמעיקרא לית בהו מעילה אפ"ה אם מהו אית בהו מעילה מדרבנן וכ"כ מיי' ה' פסו"מ פ"ע ה"ח קדשי מזבח שחטו כו' ע"ש משמע אפי' קלים. ובגמ' ד"ב ע"א דעביד לריכותא בשחט בלילה וזרק ביום לו אפשרא. אי הוי סבר לאיכא מעילה מדרבנן ה"מ למימר הכי אי אמעי' שחט בלילה וזרק ביום ה"א הכא הוא לאיכא מעילה מדרבנן אבל איכא ליכא מעילה אפי' מדרבנן דעיקר עבודה היא הזריקה ואי הוי תני שב"י וזרק בלילה ה"א הכא הוא לליכא מעילה ד"א אבל איכא אילא מעילה מדאורייתא קמ"ל. אלא כמ"ש לעיל דבע"א הוי ס"ד דהכא ליכא מעילה מדרבנן מש"ה עביד לריכותא בדרך אחר ועיי' לקמן ד"י ע"ב בגמ' ותוס' ד"ה שלא כתיקנה. כתבו דכל היכא שאם עלה לא ירד מיקרי קדשי ה' כו' ע"ש שכתבו ג"כ דבקלים זריקה פיגול לא מייתי למעילה. וגזה יש לומר דאפי' קיבלו וזרקו פסולי' אם דמו דליכא תקנתא בחזרה לא בדיקא משחיטה נילה אליבא דר"ש דלא ירדו אי חול"ז וחולמ"ק אליבא דר"י דלא ירדו ואפ"ה לגמרי ליכא מעילה דאורייתא וגזה סרה תמיהת הרוי"ש ד"ה ושקיבלו שהניא המיי' דסבר גם בפסולי מעילה רק מדרבנן והקשה כא איכא הקנתא בחזרה מלבד מה שיש לישב דהמיי' מיירי דליכא עוד דם הנפש. יש לומר עוד דהמיי' סבר דסיכא דלא ירד שזה מרגיזנו לריכא דאיכא הקנתא בחזרה. הגם דהכא לכתחילה והכא דיעבד דוקא. על כל פנים הרוי"ו מיקרי קדשי ה' ואדרבה כל הפסולים לגבי מטמא לחזי לעבודה ליבור אם קיבלו וזרקו אפי' עלה ירד כדאיתא בזבחים דפ"ד ע"ב ע"ש. א"כ אם בהני דלא ירדו המעילה רק מדרבנן בפסולי' וזה היפוך מסברת הרוי"ו. דהא מתני' לא מייתי במטמא כמ"ש רע"ב ע"ש: מ"ב הוי"ע ד"ה ומועלין כתב דלהתמיר א"ל מינו ומייתי הזריקה לידי מעילה אפי' יצא כולו כו' ע"ש. מה שייך להתמיר להניא קרבן מעילה ויש הסס חולין בעזרה גם בחיוב פיגול כו"ע אם אוכל בשוגג מייתי חטאת מלבד זה יש לפקפק מהגמ' דאמר ריו"ח שאם יצא כולו כדליתי' דמי אפי' לרע"ק מקשה ליה רב אסי מדאמרי' מחשבי' על אבוד וברוח פירש" אם חושב בשעת זריקה להקטיר לאמורים חול"ז וה"ז כבר נשרפו הוי פיגול להייב כרת כו' ולהתו"ש מאי קושיא הא ריו"ח אמר דלקולא לא מהניא זריקה ליצא כולו והך דמחשבי' חומרא היא וכ"ע אבל בשריפו יש לה מקום בתוס' פ"ו ע"ב ד"ה שלא שכתבו בהלריכותא דשברא הוא כיון דאפי' לרע"ק הבשר אסור באכילה לא מפקא זריקה ממעילה הגם דזריקה כשירה היא אבל נעשית על דבר שאי"ר אבל בקדשים קלים כיון דזריקה כשירה היא מייתי לאמורי למעילה כו' ע"ש א"כ הי' ביצא כולו לא מפיק ממעילה בקק"ד אבל מייתי לאמורי למעילה בקלים ויותר לפמ"ש תוס' שם ד"ה כי אמר ברא"ית רע"ק מב' חטאות מורה ע"ז דלא אמר רק מעשה מינו כדאמר כשם שדמה פוטר בשרה כך פוטר בחברתה אבל בקלים ליתא לן דונגמא זו לא מפלגי בין כולו למקצתו. עוד י"ל דהכא קיימי אליבא דמיי' ואיהו סבר בפ' פמ"ח פ"ח ה' דלרע"ק מהני זריקה בשיפא להקטיר לאמורי הוצא בחוי"ע בכמוך מש"ה אפי' יצא כולו לא הטיב כדליתי' משא"כ ברישא אמרי' בגמ' דבבר בשריפה לרש"י בעיבור ערה ולתוס' מיל עי' ד"ז ע"ב ברש"י והוס' שם מש"ה אמרי' ביצא כולו הוי כמאן דליתא ולגמ"ש תוי"ט בכמוך ד"ה מועלין שהמיי' סובר דבר לאיסור בשר לרע"ק לא הוי מדינא אלא חומרא מש"ה לאמורי' דלגבוה לא מתמרי' כו' ע"ש. מזה מוכרח דהמיי' סובר כרש"י דבעי ע"ל כיון שסוף רק חומרא. ויש לתביא ראי' מדברי הכ"מ ה' פס"מ פ"א ה' ג"ב שהביא דברי רש"י הנ"ל ע"ד המיי' ע"ש: מ"ג תורע"ק אות ה' הא יש לומר דמתני' דהכא מיירי ביצא חוץ לירושלים ולא מהני אם אהדרינהו ע"כ על הוי"ש יש לתקשות למה נסר עד הכא ולא הביא על רע"ב מ"ב דפי' דמיירי שלא הבשר ואח"כ נכנס ואח"כ זרק כו' דכיון דפי' פלונתא דר"א ורע"ק אי זריקה משלת ליצא אי לא א"כ ה"ל לברש למיירי באיתנהו אברא כמסקנת דזבחים וכן רש"י פי' ג"כ שם בסרע"ב ולא הרגיש שם הטוי"ט להקשות על רש"י דמפרש פלונתייהו דבהדר עייליהו שזהו נגד הגמ' זבחים הנ"ל:

פרק ב מ"א חטאת השוף מועלין בה כו' הוכשרה ליפסל כו' ולא נקט יוצא ע"י תוי"ט שכתב משום דמתני' רע"ק היא דהייש אם ליצא ומדלא פסיקא כו' קשה גם לרע"ק מנסבל הבשר כדאי' בכ"ו ע"ב בשלמא לרש"י ניחא דסבר דלזה מהני זריקה להעניק עיבור טורה כו' ע"ש. א"כ ל"ל למיתני יוצא מדתני ליה אבל לתוס' קשיא ע"ש שפ' כי אמר שכתבו דל"ל ע"ל. ולפע"ד מיושב שפיר מדתני הוזה דמה כו' אין בה מעילה ודייקי' הא איסורא ליכא ומוקמי' לה ד"ה ע"ב ביוצא אליבא דרע"ק ע"ש סרי תמ ומי יוצא: מ"ב עד שחלא לבית הדשן עי' רע"ב ועי' תוי"ט מ"ל ד"ה עד שיצא הקשה מהירה שהרע"ב במ"ב כותר דבריו שבמ"ד כו' ע"ב. גם הח"י אות יו"ד תמה עליו לפע"ד יש לישב עפמ"ש תוס' יומא ד' כ"ט ע"ב ד"ה והרי בשם ריעב"א דמאי דאמרי' בש"ס דאיכא מעילה בתה"ד הייגו רק אי הגאה מדאורייתא אבל לא מעילה ממש כו' ע"ש שהביאו ראיות לזה. גפ"ז יש לומר דרע"ב במ"ב לא כיון לפרש הגמ' אליבא דרב ד"ש ע"א פמו שהשבו תוי"ט ות"י ולא מיירי באפר תפוח במ"ב רק במ"ד מיירי כו' וכתב דהלכה כריו"ח. ובמ"ב אמעי' דיצא דתה"ד הגם דאסור בהגאה מדאורייתא מדכתיב ובמו מ"מ ליה ביה מעילה כריב"א הכ"ל וכ"כ תו' יומא שם ד"ה והרי ע"ש. ומה שמתחיל התחלת בעופות עיי' חוס' ד"ה ע"א ד"ה ואין מועלין אבל בתוי"ט ות"י אות א' ע"ש. לפע"ד נראה משום דבבהמה מקבלים הדם בכלי משא"כ בעופות נשאר בלותר ואם יצא קודם הזייה הרי יצא הדם ובזה גם רע"ק מודה דלא מהני שוב הזריקה לשום דבר כדאי' בגמ' ד"ז ע"ב הובא בתוס' ד"ה כ"ב ד"ה אמר ר"ח ע"ש. רק זהו דוקא אם יצא דרך ראשו אבל יצא דרך רגליו לתי' ב' בתוס' הכ"ל קולא בעופות מבבהמה שיכול לחתוך עד שמגיע לעצם דלא פסיל בי' רק ממוסר אבר ואח"כ מולק משא"כ בבהמה פסול משום שמגומיה המבר היוצא שמתעכב בדם דגופה ומתקבל בכלי אם לא החך קודם קבלה כדאי' בזבחים דכ"ו ע"א ע"ש וגם תי' א' שבתוס' דמיירי שכל הדם נלקח בצואר ואח"כ יצא ברגל כו' דליכא חשש שמגומיה כו' ע"ש ג"כ שייך זה רק בעוף ולא בבהמה שמתקבל תומ"י בכלי ומשום דפיסקא דלעיל מסיים אין מועלין בשבר אחר זריקה בקדשים קלים ומוקי לה רבי חיצא כרע"ק משום הכי אוכא איסור ביוצא ומתני' דהכא מוקי ממי ר"ח כרע"ק משום הכי סמכינהו להדדי משום חידושא דאית בי' דאפי' יצא הרגל קודם הזריקה אתה ולא חיכו לתי' א' דתוס' הכ"ל ג"כ מהני לי' הזייה ולתי' ב' ביצא קודם מליקה הוצך ומולק ומזה. ובגמ' דזבחים הכ"ל יש להקשות על פירש"י שכתב אי נימא דבשר קדשים קלים שיצא לפני זריקה פסול הוי דלא כריו"ח דפ"ש ע"ב דמכשיר לפי שסיפו לאתא כו' ע"ש הא מפקי' שם דרי"ח מכשיר אפי' לאמורי' שאי"ם לאתא והגמ' אמרה ה"מ דסול"ל ולא כו' כמ"ש רש"י שם. א"כ קשה מה משני הגמ' דלמא בקדשי קדשים אכתי הוי דלא כריו"ח דמה לי בשר קק"ד לו לאמורי קדשים קלים אידי ואידי אי"ם לאתא ושם בתוס' ד"ה שחט ואח"כ הוצך פסולה כתבו דדם פסול אינו בטל ברוב כו' ע"ש קשה דהכא ל"ש ביטול אלא היה ניכר שאיסור בפ"ע משולם עי' יו"ד סי' י"ד ס"ה ס"ק י"ב ע"ש פ"ת סק"ג הגנה על ש"ך מכח דברי מרדכי דל"ש. ביטול היכא שהתערבות בתחילת בישולו לעולם כו' ע"ש בשם כ"ב מהרו"ת ת' כ"ד שכתב דהיכא דאתיא מעשה ביטול בהרוב בזה פסקי' כמרדכי אבל היכא דאתיא עלה מכח ביטול בשמים מה לי בכך אלא נודע לאי' בש"ע הרי ליכא טעמא דאיסורא כו' ע"ש. והנה דברי התוס' הנ"ל הוי תיובתי' דמיירי בביטול ברוב ולעתה דשייך ביטול בכה"ג:

פרק ג מ"ב רש"א הדם קל בתחילתו ומאור בסופו כו' יצא ל"ק מועלין בו עיי' פיה"מ למיי' הביא פסוק כי הדם הוא בנפש יכפר. עוד הביא פסוק ואני נתתי לכם עה"מ לכפר כו' וכתב הא נתבאר שאין הלבה כר"ש שאמר שיש בו מעילה לאחר כפרה כו' ע"ש. דברי תוספות הבא ר"ש רק מדרבנן אמר ש"ב מעילה אחר שהלה לא"ק כמ"ש תוס' ד' י"ח ע"א ד"ה מ"ו ע"ש שהביאו ראיי' מיומא ד"י וכ"כ רש"י הבא במתני' ע"ש דקודם שיצא לא"ק לית בי' מעילה אפי' מדרבנן אם לא בנאמר שהמיי' סובר כהר"ר חיים שהביאו התוס' זבחים ד' מ"ו ע"א ד"ה הוא שכתב דיצא לא"ק מועלי' בו היינו מדאורייתא ע"ש שהתו' כתבו ע"ז בדוחק הוא עודים להמוה דהא תלתא קראי כתיבי לכם אלכם יהא ואמרי' בזבחים שם אד למעשוי ממעילה ומר מאותר ואד מטומאה ופירש"י שם דהוא אתי למעילה והמיי' בפיה"מ זבחים שם הניחא בי קראי לכם ולכפר הייגו דפיגול ל"ל קרא כדאמרי' שם ע"ש. ופי' תרי קראי לגותר ולטומאה דמיירי בהו שם ולא מיירי שם ממעילה. והכא הוי לי' למיי' לאתויי דיק קרא דהוא ונע"ג: מ"ו תוי"ש ד"ה ואין מועלי' הקשה אמאי אין חצר המשתמר קונה להקדש מעשה שליחות והרי כהני שדר"ח מינהו ודוחק לומר אין שליח עי"ש חי"מ סי' רמ"ג שעי' כ"ג קשנה זכתה לה תירוצ כו' כתב ש"ך שם סקיו"ד כי' בסוגיא דב"ש חצר משום ידם מיתרבאי ולא נרעה משליחות פי' דהאי יד לא נרעה מהליחות ע"ש גם הנימוק"י פי' כהי אבל לא שיכי לחצר גם דין שליחות ובפל"י שם כתב דנפי מתנה דליכא דעת אחרת מקנה לא נרע משליחות כו' וזו היא ביאת רש"י ותוס' שם ע"ש. וסכא ליכא דעת"ח במה שהשביח בהשות הקדש ורחיית התוי"ט מהכי שלוחי דרחמנא. אינו מכיר. דשליחות שאינו לקנין ודאי יש להקדש דהא בהכי אי שד"ר נינהו לא מעשה שליח כמותו אתינן עלה רק כמו שליחות מרע"ה לפרעה וכמו שליחות הנביאים להוכיח את ישראל דכתיב את מי אשלח כו' אבל שליח לקנין היא מעשה שלוחו כמותו וזה לא שייך בהקדש ומ"ש לפמ"ש הוס' יומא ד"ש ע"ב ד"ה מי איכא דאמרי' אי שד"ר נינהו שלוחי דידן ומי נינהו כו' ע"ש ודאי ליכא ראיי'. ואפי' אי מימא דחצר המשתמר קונה גם במלאכה כתב הפנ"י שם הטעם משום דעת הבעלים על כל מה שיבוא לתוכו ויהיה משתמר יקנה לו והוי שליחות לדעת בעלים כו' ע"ש וזה ל"ש בהקדש שהרי הגיזבר אינו בעלים. גם מ"ש תוי"ש לתקשות מ"ש נידוי הקדש מחל מוקדשים ובילי תורים ומכח זה כתב דבאמת תנאי היא ומתני' דלעיל ר"י היא לפע"ד לא דמי דהתם הוא נופה כי דם נעבר וג"ה ובילים אמרי' ב"ק ד' מ"ז א' תרגולת שהזיקה נוגה מבילתה מה דלא שייך זה בחיי בור וחבל אשה ואפי' גידולי שדה ופירות אינן לא דמו מהי דיקי מהקדש אבל אין בהם תערובת של ממון הקדש וכמ"ש רש"ש ב"ב ע"ש ע"א ד"ה אין מועלין ותו"ד דמשום גרמא דקנרים לי' קרקע הקדש לינדל אין לו לעשותו הקדש כיון דלית בי' כו' ע"ש שכתב עוד דבמחובר ליכא מעילה בהגאה לחודה רק אי פגים כו' וכ"פ המיי' המ"ש הדר בגל אינן של הקדש לא מעל כו' ע"ש והכא הזיקה כבר נעשה והגנה אינו פוגם. מגא"כ הגב אינן הרי הם כאבר מאיברי' ומה שנתרה תוי"ש ד"ה ר"ש למאוה טעם לפסק המיי' המ"ע פ"ה שפסק כר' יוסי כו' ע"ש יש לומר לפ"מ דאי' בב"ב דף ע"ש דגם ר"א כר"ש סבר מועלי' בגמה שבתוכן אפי' בבור ושונך אבל ר' יוסי סבר רק בבהמה ואינן כו' ע"ש. א"כ בשדה ואינן הוי רבי יהודה יחיד לגבייהו דאפילו אי נ"ב במתני' דברי רבי

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הולם אבל רבי הי' יודע שר' יהודה אמרה כמ"ש תוס' שם ד"ה דברי ר"י ע"ש: מ"ז ערבה לא נהני' ול"מ פי' רע"ב בערבה שהיו זוקפין כו' אבל המזבח והמיי' בפיה"מ כתב דמיירי בערבה שמונחת בשדה הקדש הוא"ל ואינה נמכרת ואינה רמויי' לשום דבר לא נהני' ולא מועלי' לד"ה כו' ע"כ: שם בגמרא. רא"ב"ל אומר נותנים היו ממנה זקנים בלולביהם ע"כ. ובמשנה בגמ' ד' י"ג ע"ב נרסי' מוהגים היו לזקנים שנטלו ממנו בלולביהן ע"כ. וכפרש"י ערבה שהי' סחורין בהר הבית לא נהני' ממנה קודם שזקפוה כו' ע"ש. וזה סרו מהר דברי הת"י אות ס"ש שהקשה הא אין ישראלים נכנסים שם אלא לשמיטה כו' ע"ש. ולפירש"י לק"מ והת"י ובנו מרחו הרבה להקשות ולתרץ מ"ש ערבה מגידולי שדה ואילן של הקדש שהמיי' נופי' פסק כר' יוסי [ויש גורסין ר"ש] בגמ"ו דמועלין בהם כו' ע"ש אות ס"ח ותי' הת"י משום דממעל ותוירא רבי ודמי לנרשי אילן חוץ לגמ"ו אמה כו' ע"ש ולפנא אין לא ראו מ"ש המיי' נופי' בפיה"מ הוא"ל ואינה נמכרת ואינה רמויי' לשו"ד כו' ע"ש. והרא"י שהי' המקום שלוקטי' משם ערבה חפשי ממם המלך כדאי' בסוכה פ"ד מ"ה ע"ש. ה"ג כל ערבה אין בה מעילה דא"ר לבלום. גם מ"ש הת"י דמש"ה נאיר המיי' מפירש"י מדלא אמר מתני' ערבה של מזבח כדאמי' לעיל המיס שכבר של זהב כו' ע"ש תמוה דשם הוצרך לומר הכי משום דבר הכי דהני נתנו לנלוחות מועלי' בהם, אבל בהיותם בכל הגם שהיה של זהב אפ"ה לא כ"ש סוה ולא מקדש. וז"ל המיי' בפיה"מ ומה שאמר ר"א בר"ל אינו מודה [לפע"ד ל"ל מודה] שמותר ליהנות בו לפי שעיקר כלילו הוא שמעות ולא ליהנות ניתנו וזה הדבר אמיתי ואע"פ שדעת ר"א שמותר ליהנות ממנה ואינה הלכה [ל"ל אינה וכן העתיק תוי"ט] ע"כ. הבין התוי"ט שהמיי' דוחה מהלכה מה שמתיר רא"ב"ל ליהנ בלולב ותמה ע"ז הא ק"ל מעות לא ליהנות נם הת"י ובנו באות ס"ש הרבו לדבר בזה. ומ"ש הת"י דהא בעי' לכם וזה גורם מעילה שמועלת מרשות הקדש לגבל הדיוט כו' ע"כ. תמוה מי הגיד לו שהיה זה ביום ראשון דבעי' לכם ולפמ"ש לעיל בדעת המיי' ודאי לק"מ אלא אפי' לרש"י נ"כ ה"ש מה שייך כאן רשות הקדש דבר שאי"ר למזבח ולא לבד"ה אפי' למקור כי אין קושה ולא לקושה רק לזקיקים תשובי כה אז ת"ח כמ"ש תוי"ט ע"ש. ולפי הבנת תוי"ט ופיה"מ תמוה איך יסתור מיי' דברי עצמו הכ"ל שכתב וזה הדבר אמיתי ויכתוב מיד אינה הלכה מלבד היתור לשון מן תי' ואע"פ על תי' ממנה ע"כ ולפע"ד דמ"ש המיי' תחלה בדברי ת"ק לא נהנין ולא מועלין לד"ה פי' אפי' לר' יוסי דמ"ו דבבר מועלי' בגידולי הקדש מודה בערבה דלא מועלין גם אפי' רא"ב"ל דבר שהיו נותנין ערבה בלולב מודה דלא נהנין רק בלולב מותר משום מצות לאו ליהנ"ת כמ"ש בדברי רא"ב"ל זה הדבר אמיתי אח"כ אמר ואע"פ שדעת רא"ב"ל שמותר ליהנות ממנה כו' מ"ו אפי' ואע"פ היא כמו ואפילו. פי' דתני ליה בלבון פלוגתא דא"ב"ל לומר עי' חוי"ט פ"ג דבכורים. ותאמר שזה מוכח דשובר רא"ב"ל שמותר כל המצות ופליג על ת"ק אפי' אם תאמר כן אבל אינה הלכה דהלכה כת"ק לגבי רא"ב"ל וזה ברור בס"ד שלזה כיון המיי' בפיה"מ. ומ"ש ת"י ולתרץ פיה"מ להמיי' כי מה שא"ל לקמות אחרת זה מיתשב הגאה ומבית ראייה מהך לקמן די"מ ע"ל מי שקנה קני זביס כו' לו הענאת ואפשר לו שקל שקלו ממעות הקדש מעל כו' עיי"ש. מכש ראייה לביפוך דהמעשה הוא משבביאו לעזרה נפטר מחיובו שהיה אחריותו עליו ולר"י משמרת הדם ולו יוצא מהקדש לחולין כפירש"ו שם וזה שייך רק היכא דמועלין אבל הכא בערבה דאפי' לת"ק לא מועלין רק לרבנן נזרו איסור הגאה וכיון דמצות לאו ליהנ"ת שוב ליכא הגאה ו"ב ופשוט. רק בזה דרך אחר לתרץ קושית תוי"ט על המיי' לפי הבנת תוי"ט. והוא שפמ"ש ערוך לנר ביבמות ד' ק"נ וכ"כ עוד בסוכה ד' ל' ע"א בהיבור הוא ד' כ' ע"א. בשם שיטה לראשונים שסוברים דמצות לאו ליהנ"ת לא מהני לבתחילה לעבות מצה בחיה"ל רק שלא לפסול דיעבד כו' ע"ש והביא דברי תוס' חולין ד' ק"מ ע"א ד"ה למשוטי ע"ש. מבש ים דאייה לפ"ש לשל כי רק בהקדש דשייך מעילה אסור להביא מהם קרבן שהרי כתבו שם דליפורי עיה"ל ליה בהו איסור לשהרת מצורע משום דמצות לאו ליהנ"ת כו' ע"ש וזה מיושב מה שהקשה ת"י מ"ש זקנים משאר איסוי כיון דמצות לא"ב כו' ע"ש. ולהאמור א"ש דלזקנים אסיב כדיעבד מפני חניאותם אז בת"ח מפני כבוד תורתם. והמיי' סובר כיון דלא אמרי' מצוה לא"ב לבתחילה גם לזקנים אסור מש"ה דחה לרא"ב"ל מהלכה ומ"ש תחילה וזה הדבר אמיתי היינו איסור שאר המצות דאסור לד"ה זה אמת אבל לא מה שמתיר רא"ב"ל לבתחילה לזקנים ליהנות בה בלולב ומל"ש ביום ראשון דבעי' לכם ולפשר לפי הני' בתב"ל שהיו לנלוביהם. דייק

ופי המיי' אפי' בראשון דאיכא הגאה שפי דלא אפשר בשאלה:

פרק ד מ"ג כל הפינולין כו' וכל המותרין מצורפין זע"ז. פי' רע"ב לענין אכילה להתחייב כרת כו' ע"ש. תמוה דהא אפי' פינול ושאר מצורפי לאכילה כדאי' בגמ' ד"ז ע"ב דמחל לאו ולפי' תרוייהו אמר לא פירשו לענין טומאת ידים כמו מתני' דלקמן בתו"ה דמיירי בהכי וכמו כל הבנלות דמיירי לטומאה אלינא דרב דע"ז ע"א ע"ש בתוס' ר"ה דע"ז ע"ב אמר דאיכא מ"ד אפי' לענין טומאה לא מצורפי שהורה וטמאה ומה דתני כל הבנלות מצורפי היינו בטיי שהורה או מיי טמאה כו' ע"ש. א"כ ס"ל הוי אמינא הכי ב' מיי בהמות שהם עולה או שהם שלמים אבל ב' מיי קרבנות לא מצורפי לטומאת ידים דרבנן לגבי אשמעי' בג"ל דוקא פינול ושאר לא מצורפי לטומאת ידים שהם ב' שמות ממש אבל פינול דב' מיי קרבנות מצורפין אפי' לטומאת ידים. וזה אין לאו גריכים לומר דמתני' לא אמרה שיקר הטעם כמ"ש תוי"ט ד"ה מפני ע"ש. ולפמ"ש ליתא הכי ויש עוד לומר דהשתא מבוון שמה דתני מפני שהם ב"ש לאשמעי' דינא הא לאכילה מצורפי דנפקי תרוייהו מחד לאו לא יאכל כו' דגבי מלואים כדאי' שם בגמ' ע"ש: שם דם הארן ובשרו מצורפין כו' פי' דלא בעי שיהיה בו בלח כ"כ עד כדי שיעמוד על כעדשה בשיקרום כמו בדם ובנלות כדאי' בשבת ד' ע"ז ע"א ע"ש בתוס' ד"ה הוא"ל סנהדרין ד"ל ג' תוי"ה מיין. וגמ' הכא ד' י"ז ג' מתלק בין אם הדם הוא מזה הארץ עצמו או בבר ארץ זה עם דם ארץ אחר לשיטת התוס' שם ע"ש. ולרש"י הבילוק בין עוד הדם מובלע בו או בבר ינא בגמו ואיסור דם ארץ לא משום דם רק משום ארץ כדאי' בכריתות ל"ל ע"ב ע"ש

תוד"ה ס"ג הקשו לשתוק מזה לכם בטמא ונלמוד שומאה מאכילה ע"כ פי' בגמ' דאכילה קיל דבכזית ואפ"ה מטמרפי' כ"ש טומאה דבכעדשה. לפע"ד יש לייסב דעיקר קרא אתי שיהיה דין הדם לטומאה בעודו לא כבעדשה כמו בבשר רק דממילא ידעי' מזה דמצורפין לטומאה משום דשוין בשיעוריהן וביותר א"ש לפמ"ש תוס' די"ז ג' ד"ה והא אר"י בשם ר"ן ואין שום חילוק בין אם נגע בדם ובבשר או שנגע באחד מהם שאם נגע בשניהם אפי' דם ובשר מב' שרצים ואפי' חולב ועכבר מצורפין אבל אם נגע באחד בעי' שיהיה דם ובשר מנוף אחד א"כ באכילה הוא אוכל שניהם והיכי נלמוד מזה לטומאה במגע אחד מהם ואיה לן תרי קראי הד וזה לכם הטמא ואיך אלה הטמאים כו' ה' דהטמאים כדפירש"י ע"ש ומהיקשא לא הוי ידעי' חולב ועכבר אפי' נגע בשניהם דהא חלב ודם דבהמה אפי' מאותה בהמה לא מצורפי והוי אמינא אוצא דם שרצים כו' מאותו הארץ דוקא או מאותו מין ארץ דוקא וכן לפירש"י והחילוק הוא אם פירשו מארץ אלא מצורפין אפי' מב"ש ואם בארץ אחר בעי' דוקא עולו בו אבל בפירש אינ"ש ע"ש א"כ אי מהקישא לאוד הוי אמינא אפי' בארץ אלא בעי' בעולו בו דוקא דבחלב בבהמה כה"ג לא מצורפי והארץ מצורפי מש"ה אינצריכו הני קראי: מ"ד הפינול והאותר אינמ"ל זע"ז מפני שהם שני שמות כתב התוי"ט ד"ה מפני דלאו היינו עיקר טעמא אלא כמ"ש רש"י ד"ז ע"ב דהוי כמו נזירה לגבי ל"ד אי מה משום הא לאודה הא תני במ"ה כל האוכלים מצורפים לכשיל נזיר דהוי נמי מדרבנן וכן לכביאה לטומאת אוכלים למ"ד בפסחים ל' י"ד אין אוכל מטמא אוכל מלאוריי' ומתני' סתמא קתני מטמא אפי' לכיולא בו וכן אירוף מסקין לפ"ג ורא"י, לדברי מהריל של מנחות כבריי' ד"כ ע"א מנחות דק"ב ע"ב חולין לל"ז ע"א דבעי ר"ל אי מהני הה"ק מדאוריי' לממני בי' רו"ה אבל מדרבנן לתלות פשיטא לי' כדאי' שם ע"ש והני קומי סקמה מפורדים זמ"ז וע"ב ע"י אירוף הוא מטמא ולסמוכים דאפי' לקבל טומאה בעי כביאה גם ע"י אירופא מק"מ עיי' טהרות פ"ב מ"א בברע"ב ותוי"ט ד"ה הכל טמא ובמס' ט"י פ"ג מ"ד פליגי תנאי אי מי פירות שהיה חיבור בעיסה ליטמא ט"י עיי' חלה פ"ב מ"ב ועיי' שבחים דף ק"ה ע"ב תוד"ה חיבור שוכלי' ע"י משקי כו' ועיי' מיי' ה' אסר אסו"ע פ"ח ה"ג פי"ב הי"ג י"ל ובהשגות וכ"מ שם. וכרא"ל הטינו מה ענין פינול ומותר שהם עצמן מטמאים ידים לגריך שמ"כ שמטמא ע"י נגיעה בטומאה כו' ע"ש. ולפמ"ש מ"ש דהמיי' אשמעי' הגם דפו"ל לטומאת ידים דרבנן אין מצורפין א"כ איך יצוייר טומאת ידים בגריך שמ"כ לזה כתב מיי' דשאני פו"ל שהם ב' שמות משא"כ לשמ"ל וזה אתי מתני' כפשטה שזהו עיקר הטעם מיהו לאכילה גופא הוא דמצורפי' ועיי' מנחות דף כ"ד עשרון שחלקו בביסא כו': מ"ו הערלה וכה"כ מצורפי' זע"ז רש"א אימ"ל הנגד והשק כו' מצורפי' זע"ז. רש"א מפני שהן ראוין ליטמא מושב ע"כ עיי' שבת דף ע"ו א' ברש"י ותוס' ופירש"י הערלה וכה"כ מצורפי' כדאמרי' נבי פינול ונותר ע"כ. פי' כמ"ש תוס' ד"ה תני בסוה"ד מדלא מזכיר הכא עיני באו"ר ס"מ דמיירי בלא מתערבו כו' ע"ש א"כ אין הצירוף לאסור התערובת כפי' ב' שבתע"ב אלא בעיני לקות כפי' א' שבתע"ב וז"ש רש"ר כדאמרי' נבי פו"ב פי' דהתם מיירי בטומאת ידים ומיירי בעיני ס"ל הכא מש"ס פריך הגמ' והא סבר ר"ש כ"ש לאכות ומשני תני א"ל לגרף ע"ש. עוד יש לומר דבפו"ב תני מהני' דלימ"ל מפני שהם ב"ש ואמרי' בגמ' דף י"ז דקשה ליה הא ערלה וכה"כ ב"ש מיהו ותי' כדאמרי' נבי פו"ב ותי' דגם שם לאכילה מצורפי' אע"פ שהם ב' שמות ובגמ' די"ח א' מייתי תנא קילא מכולן כו' עד לאחיזה כ"ש מאי לאחיזה אמר ר"ל א"ר יאמי שכן עומד לגולה במתניתא תנא הוא"ל ורא"ו כו' ע"ש. מלישנא דחירוני' ים לאוכיח שיש כאן ס"ש בגמ' ובמקום מאי לאחיזה ל"ל למאי חזיא. פי' כ"ש למאי חזיא ומשני כו' עיי' סוכה ד' י"ז ע"ב אי' למאי חזיא אבל שם אי' מימרא דר"ל משום ר' יאמי על שפה והתוס' שם ד"ה כלתנן הביאו גמ' דמעילה והעתיקו מאי לאחיזה כני' רש"י הכא ע"ש ומה שהקשה תוי"ט על רע"ב מלעיל עומאתו ונא שיעורו כו' עיי' ת"י אות נון ועיי' ערוך לנר סוכה שם שהרגו בסיגמון אחד. ונאמת לפמ"ש רע"ב דמצורפי' לטומאת מושב מתורץ קושית הוי"ט דהוי עומאתו ושיעורו שוה אבל התוס' בשבת דע"ו א' ד"ה ואר"ש כתבו דאפי' לטומאת מת מצורפי וכ"ש לכל מיני מדרס ומה שתמה תוי"ט על פיה"מ לפיי' עי' ת"י אות הכ"ל מ"ש לפטל"ג פשוט במ"ש תוס' שבת הכ"ל שהרי אבי' כופת שאור שייחדו ליטיבה שמא מדרס ומי גרע הני שהתברו זע"ז מכופת שאור ומכח זה כתבו דמיירי בטומאת מת והמיי' מפרש במדרס מש"ה אין תוספי' להשוות השיעור מכח קושית תוס' ואפשר שהמיי' מפרש מה דאמר ר"ש הוא"ל ורא"ו ליטמא מושב הייו אם ייחד ליטיבה אפי' כופת שאור לא כפירש"י ורע"ב אלא שזה ליתא מכח הגמ' דשוכה הכ"ל דמצורפ כדתנן המקבל מכולן כו' ע"ש. ע"כ נלפע"ד דשאני קבלת טומאת דאפי' כחות מכביאה מק"ש משא"כ לטמא אחריה בעי' כביאה. מש"ה אפי' היכא דבעי' שיעור לק"ט מחמרי' בגירופא דילהו ע"י עולה כל דהו עיי' תוי"ט אהלות פי"ג מ"ה ד"ה ופחות מהכילה טהרות פ"ב מ"ל ד"ה אין בו כביאה הבית שזוכי דעת המיי' ע"ש. עוד יש לומר דבמטמאי' לא יצוייר חיבור שלהו טבעי כדאי' באהלות פ"ג מ"ד אין חיבורי אדם חיבור עיי' חולין פ"ט מ"ד תוי"ט ד"ה שהחבן והרי אפי' בדקב של מת או עצם כשעורה שנחלק לשנים אמרי' אין מגע וחוזר ומגע עיי' אהלות פ"ב מ"ז תוי"ט ד"ה רע"ק וד"ה וחכמים ובתוה"ד והוס' רע"ק שם. כ"ש ב' שמות אפי' ממת אפי' לטמא ואהל כשיטת המיי' שהביא התוס' רע"ק כאן אות זיין ע"ש דלא כפי' רע"ב אבל במטמאין חיבורי אדם חיבור ע"י קיטוע מכולן שע"ע וכולן יחד מקבלים מדרס הזב מש"ה מצורפי' אפי' לטמא מטעם קיטוע דמרלעת ס"ח ליטיבה שפח ועי' משנ"מ ה' כלים סכ"ג ד"ל שסאריך בזה עוד יש לומר דבטמאי' לא מהני מחשבה אם יחשב שיעור כעדשה בטומאות המת או בנבילה משא"כ מתטמאי' מהני בהו מחשבה לטמא שפח אם תחבה ותיקנה לכך ולטמא ג"ש אפי' בשק ושור ומפן ולאחיזה כ"ש כדאי' בגמ' ד' י"ז ע"א מש"ה מהני בהו לירופא אפי' לי לאו שוו בשיעורא והוא קרוב לטמ"ש בתחילה והא דנקט ר"ש מושב היינו לרבותא דסני אפי' בשפח ולא נקט לאחיזה משום שאינו אלא לאוריגים או קוצי תאנים כדאיתא בגמרא ע"ש. עוד יש לומר

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

עפ"מ דלפי דמס' כלים פי"ז מי"נ נגעים פי"ח מ"ח שאם חיבר חוט מן מכיחה מן הגדל בארץ לדברי מיי' מקבל טומאה וקשה מכללא דר' יהושע כאן מ"נ דבעי' טוין בשיער וטומאה. ודברי מיי' ודאי לא שוה שאינו מקבל טומאה כלל וכבר עמד בזה המשל"מ שם ע"ש שכתב דגזה"כ הוא כדבר שאינו מק"ש כלל שיהי' נחשב כגידולי יבשה אם נתחבר לו כמ"ש תוי"ט שם ד"ה חיבר מהתו"כ אבל דבר שמק"ש לא אמרי' הכי משה"ה שפה משק לא משלים ב' שפחים בגד ולא אמרי' הא לא גרע מדבר ימיי אבל שפת בגד משלים נ"ש לשק וחייתי אומר הטעם כמו שמביא הוי"ט טומאה לדבר ימיי ה"נ מביא שפת בגד לק"ש שק. אבל זה ליתא דא"כ אפי' קל לחמור נמי משלים. גם מאי איריא בגד ושק אפי' בגד ושור או שק ומשק נמי ישלימו אלא דאיכא דאמר"ש מה טעם פי' הא אין שיעור שוה. עוד ק' מ"ש בסדר הזה דוקא ע"ז משיב הואיל ורחוי' ליטמא מושב. פי' נזה"כ לחיבור ליתא אלא בדבר ימיי אבל בדבר המק"ש בעי' שיהי' ראוי דלא בטלה לעתו וגם בעי' חמור לקל וביאור דמושב כמ"ש לעיל בס"ד:

פרק ה מ"ב תוי"ט ד"ה רבי אומר. הקשה הרע"ב מהרע"ב מפ"ז מ"נ דהמורה ע"ש. יש לישב הש כתב רע"ב אין הלכה כר"ש ולא כתב הלכה כחכמים ויש לפרש במה דסבר ר"ש קדב"ה לא היו בהעמדה והערכה. ליתא הלכתא כוותי' אבל גם כרבנן דר"ש אין הלכה דסברי תרוייהו בעו העומע"ר. אלא כרבנן דהכא דקמ"ז לא בעו העומע"ר והיא סברת ר"ל לרבנן דר"ש דהתם רק על המיי' קשה שפסק בפי' דקמ"ז בעו העומע"ר ואיך שסק כרבנן דהכא עיי' מיי' פ' ערכין פ"ה ה' ע"ע מיי' ה' אימ"ז פ"א ה"א אם נחתכה קודם שהיפדה ה"ז נפדית כ"ז שהיא מפרכסת כו' ע"ש וזה תירץ תו"ח קושית תוי"ט על מיי' דפסק כרבנן דהכא דיפדו ע"י העומע"ר בעודן מפרכסי' כו' ע"ש. ויש לתרץ עוד עפמ"ש תוס' די"ט ע"ב דהכא בתורע"ק אות מי"ת דלא מיירי בשחטן אלא דרבי סבר לא נפקי לחולין ע"י מעילה מדבעו העומע"ר ויש בהם מועל אחר מועל ורבנן סברי נהי דבעו העומע"ר אמ"ה לא אלימא קדושתי' הואיל ויש לחם פדיון כו' ע"ש וכ"כ מיי' בה' מעילה פ"ו ה"ו אזה כל' בהמה קדשי קדשים שנפל בה מום הואיל ושומדת לפדיון הרי היא כקדשים ב"ה שהיא קדושת דמיס כו' עד הראשון בלבד מעל כו' ע"כ והרלשה הכ"מ מולא הדין ממתני' דהכא כחכמים. הגם שבפיס"מ הזכיר עבר ושחטן כו' הרי בחיבורו חזר בו ופי' כהתוס' הכ"ל אבל מ"ש בה' אימ"ז פ"א הי"ח הכ"ל מקורו הוא מחולין ד' למ"ד ע"א ע"ש בתוס"ה והתנן. ולא ככ"מ ותו"ח שדעתם דמכלן הוא מקור מקומו אלא בהלח"מ שם ע"ש ובמשל"מ שם כתב הגם הכ"מ דעתו רק להביא ראי' מכלן דפירכום לא מועיל רק בשחיטה אבל פירכום דמיתה לא יועיל בתי"פ אה"ק להתכיל לכלבים עיין תמורה דל"ג ע"ב תוד"ה כדתניא כתבו דלר' יוחנן שם דסבר בין לרבנן בין לר"ש קמ"ז היו בבה"מ והערכה ע"כ רבנן דהכא לחוד ורבנן דהתם לחוד כו' ע"ש ולדברי התו"ח ל"ל לחזוקי בזה דהא בתמורה מיירי במתו ולא מהני פירכום והכא בשחיטה ומהני פירכום להעומע"ר עיי' חולין ד' פ"ד מ' ד"ה בעו הקשו הא במפרכסת יש הטעוה"ד כדלעיל דלמ"ד כו' ע"ש ולדברי תוח"ד מלי קושיא דילמא רבי היא ומכ"ש לרב יוסף שם דאמר רבי היא ונסיב לה כו'. ויש לחמוה על עין משפט כאן די"ש ע"ב אות יו"ד שליין מי' ה' מעילה פ"ו ה"ו וה' אימ"ז פ"א הי"א ע"כ. דהא בה"מ לא מיירי בשחטן רק בה' אימ"ז מיירי בשחטן ע"ש: מ"ד נעל אבן לו קורה שה"ק ה"ז לא מעל נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו ל"מ בנאה בתו"ב ה"ז ל"מ עד שידור התחי' בש"פ מעל כרוסה שה"ק ה"ז ל"מ נתנה לחברו הוא מעל וחבירו ל"מ נתנה לבן אע"פ בלא רחץ מעל כו' הכנס ורחון ע"כ עיי' נמי ד"כ ע"א דפריך מ"ש הוא ומ"ש חבירו ומאני למיירי בגיזבר ופרס"י ורע"ב אריבא קאי וקושית הגמ' היא מ"ש כי נעלה הוא ומ"ש כי נתנה לחבירו והכי אי' בתגיגה דיו"ד ע"ב מכלי מיסקל שקלה מ"ל הוא מ"ל חבירו אבל המיי' בפיס"מ מפרש דריבא לא מיירי בגיזבר רק משום דאין בנעילה רק פגם שמחסר להקדש אבל ליכא הנאה ובעי' פגם והנה רק בסיפא דתני הוא מעל ולא חבירו ע"ז פריך נמי מ"ש הוא מ"ש חבירו ומאני למיירי בגיזבר פי' שהמקבל גיזבר אבל אם אין מקבל גיזבר שניהם מעלו אבל לפירש"י ורע"ב מיירי שהנותן גיזבר. ולפלא על התוי"ט ות"ה וה"י אלא הוכירו מזה כלום. ומה שהקשה ה"י אות כ"ו על תוי"ט למה מוקי הש"ס בנתנה ע"פ אריבא לוקמי בשלא עשה בה שינוי דלא הדר כו' ע"ש לא על תוי"ט תלונתו רק על התוס' ב"ק ד"כ ע"ב ד"ה והוא ע"ש ובפירש"י תניא שם אפי' למיירי שמשתתה וקובעה ע"ש. מכח הגמ' דפריך מכלי שווי בנוי' כו' ע"ש גם כאן פריך נמי למה לי שידור כיון דשינה מעל והיינו משום דאי מיירי בקבעה בבנין לא אפשר בלא שינוי דלא הדר היינו חותמה ומשתתה ויש לתמוה על תוי"ט ד"ה בנאה שהביא פירש"י שיעתא לברע"ב ולא הרב זא"ז שברע"ב כתב אם בנאה ממש הרי נהנה שהוסיף בבנין ביתו. ולדידי לא בעי' שינוי דלא הדר דאיכא פגם אפי' בשינוי דהדר ולהמיי' זה נופל' הוי פגם מה שמחסר מהקדש אבל לרש"י קושית הגמ' היא לא מיבעי דירה דלא בעי' אלא אפי' בנין נמי לא בעי' דמשהיתה קנאה והוליא מרה"ק לחולין. מש"ה פירש"י שהיתה ותתכה אי נמי שבנאה בבנין כו' ע"ש והמיי' בפיס"מ פי' כהרע"ב ע"ש. וז"ל המיי' בפיס"מ אבל המוטל עו"ד מהקדש ונתנו לחבירו שיהם מעלו שכל אחד נהנה ופוגם. זה נהנה בנחיתת סמתנה בפוס"ג בנאה לו וזה נהנה בקבלתה כו' ע"כ. הביאו תוי"ט ד"ה נתנה לחברו הוא מעל בנחיתת סמתנה בפוס"ג שבנאה לו ע"כ. פי' דלא תיקבי מה הנאה יש לנותן לזה כתב שיש לו שיש"ג מהמקבל ולא נתכוון התוי"ט לומר דלא מעל אלא לפי טוס"ג שבו ולא כולו רק מאתו לפרס הטעם דמעל משום דנהנה ופוגם וכזה מסולק הקושיא דהקשה הגמ' רע"ק אות י"ב ע"ש. עיי' ב"מ דל"ע א' הוס' ד"ה וחבירו בשם ר"י כתבו שהי' סבור ר"י דלא מעל אלא לפי שהי' נתנו כולו לחברו ומסקנתו לא כן היא ע"ש והמשל"מ פ"ו מה' מעילה ה"ד החזיק בשברתו הראשונה א"כ לא הי' לו לתוס' רע"ק להקשות על תוי"ט אפי' לפי הבנתו בתוי"ט עיי' חגיגה שה תוד"ה על שידור ומ"ש תוי"ט ד"ה ה"ז בשם תוס' ב"ק דהכא לא שייך שליחות יד שסבור שהוא שלו כו' עיי' חגיגה שם הוד"ה בגיזבר תירלו משום דאיתי' בי גזא דרחמנא כל היכא דאיתי' ומה שהקשה תוי"ט ד"ה נטל פרוטה כו' הא הו לתה לי תיגה למיי' כו' אלא לרש"י ורע"ב כו' לפע"ד יש לישב עפ"ד התוס' ב"מ דל"ש א' ד"ה וחבירו שכתבו אפי' בקבדום שאינו כלי שרת יש מועל אח"מ אם כולם ניזבריס שאין מוציאין מרשות הקדש ולא יצא לחולין ע"י הראשון אבל אינם ניזבריס ראשון מעל לפי שה"ב של ביקוע ולא לפי כולם כו' ע"ש א"כ הוי אמינא באבן או קורה כל אחד מכוון רק ליהנות די תשמישו ולהחזיר כגון לתת עש"פ אריבא וכיוב"ז ויש לפני למעול במה שייר ראשון אבל פרוטה ודאי כשנטלה מחכוין ליטול כולה הוי אמינא אפי' אין חבירו ניזבר נמי לא מעל חבירו קמ"ל אפי' פרוטה נמי דיני' כמו בריש שאם אין המקבל ניזבר שיהם מעלו כמ"ש מיי' בפיס"מ ובחיבורו ה' מעילה פרק ו' ה"ז עיין שם בהשגות וכ"מ ומשל"מ שהאריך בזה:

מסכת תמיד

פרק ב מ"א תוי"ט ד"ה מימיו לא נתעלו כו' הביא פי' המפרש ופי' הרמב"ם ולא הרגיש שיש חילוק גדול ביניהם דלמיי' היה חיוב הוצאת הדשן בכל יום חוץ מרגלים רק שלא היה לזה פיים ומה דאי' במתני' פעמים עליו כנ"מ מאות כור וברגלים לא היו מדשנין אותו אפי' לפי הבנתו כך לפעמים היה עליו כנ"מ כור לפי שברגלים לא היו מדשנים אותו אבל בשאר ימות"ש מעולם לא היה עליו הרבה כ"כ שבכל יום היו מדשנין אותו. ומה דאי' במתני' מימיו לא נתעלו כו' מיירי בשאר ימות"ש אבל להמפרש מה דתני לפעמים עליו כנ"מ כור מיירי בשאר ימות"ש שלא היה הוצאת דשן בכל יום עד שהיה מרובה כ"כ שהיה מעכב סידור מערכה ומה דתני וברגלים לא היו מדשנין ה"פ אפי' היה האפר רב מאוד לא היו מדשנים ברגלים. ומה דתני מימיו לא נתעלו כו' מיירי כשהיה האפר רב מאוד עד שהיה מיכוב לסידור מערכה עי' מיי' ה' המידין פ"ה ה"ח בהשגות ובכ"מ ע"ש עוד הי"ד. עוד יש חילוק ביניהם במה דתני התנו מעלין באפר ע"ג תפוח. דלהמיי' ה"פ ע"ש שהיו נוברים האפר במקום אחד נעשה תפוח אבל להמפרש מיושב הלשון דפי שהיה האפר ע"ג המזבח גל גדול בחמלע מזבח וכבל יום היו מעלין האפר עליו והראב"ד שם הקשה על מיי' דלפירושו מאי דאי דתני פעמים עליו כנ"מ כור ס"ל לאיתני פעמים בו כנמ"כ פי' בהאפר שמוציאים לחוץ אבל עליו משמע על המזבח ע"ש בלח"מ ומשל"מ בהריטות ולפמ"ש א"ש דלישנא דמתני' מהוקף להמיי' כלומר אמר תחילה ברגלים לא היו מדשנין ואמר אח"כ פעמים הי' עליו כנ"מ כור ופי' מיי' ה' תמידים פ"ב ה"ז והבהגות וכ"מ ולח"מ שם ובמל"מ שם הי"ג ע"ש: מ"ג תוי"ט ד"ה החלו הקשה מ"ש דתני לר' כו' יותר הי' לו להקשות למה מקדיש סידור ב' גע"ל למערכה גדולה ומערכה ש"ק היא מאוחרת לשתיהן כסידור אבל ואפשר לומר דסידור מערכה מרומז במ"ב דתני החלו מעלין באפר כו' שזה הי' כדי שיהיה המקום פנוי לסדר מערכה. ומכ"ש לשיטת רע"ב והמפרש שלא הי' הוצאת הדשן בכל יום רק כשהיה רב הדשן וכיון שאינו מסדר עבודות של כל יום למאי תני לי' הכא בשלמא להמיי' ניחא. מזה מוכח דמ"ב מרמז סידור מערכה וגם במ"ג מרומז המערכה דקתני החלו מעלי' בגיזרי' לסדר את המערכה. פי' שהיו נוחרין שני גע"ל שיהיו כפי מדת המערכה בארכה. ויותר מרווח פי' המיי' דמיירי בסידור מערכה רק דהרע"ב דייק לישנא דגיזרי' דמשמע משונים מש"ה מפרש בשני גיזרי עצים. והדר תני וכי כל העצים כשרים למערכה לא אמר גיזרי' אלא עצים סתם. הגם דהרע"ב פירש דאריבא קאי אבל מיירי בתרוויהו. במערכה שני גיזרי עצים ואשמעינן שהוזכה בתרומת הדשן זכה גם בב' גזרי עצים נגד סידור המערכות שזוכה בהם: מ"ד תוי"ט ד"ה שהיו כתב בשם המפרש דהלתת אליתא יליפי' ביומא דכ"ו מוערכו עצים על האש כו' ע"כ. זהו אלא בדקדוק להמעיין ביומא ד' כ"ד ע"ב דמ"ה ע"א ובתוס' שם ד"ה וכי תעלה יראה להדיא דמריבא לקרא יליפי' לה דכתיב ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח כו' דהא מן ומערכו יליפי' ביומא דף כ"ו ע"ב סידור ב' גע"ל דערבית שיהא בשני כהנים כו' ע"ש ויש סתירה בפירש"י דביומא דף כ"ד ע"ב כי' הלתת קיומין דקים אם הוצרך להניח על המזבח בחתת מן המערכות כגון שקרבם מערכה לגלות כו' ע"ש ובד' מ"ה ה' פירש"י הלתת אליתא להניח בהם אור מערכה גדולה ע"כ ובתוס' יבמות דכ"ד ע"ב ד"ה הל"א כתבו שהי' הל"א אחר סידור מע"ג קודם ב' גע"ל אבל במיי' ה' תמידין פ"א ה"ם סוכיר הל"א אלא מערכה של קיום האש כהרע"ב כאן מ"ג ובתוי"ט מ"ה ד"ה הניתו ע"ש וממתני' מוכח מסברת הת"י הל"ל שהרי מתני' מזכיר הל"א בין מע"ג למערכה ש"ק. מיהו במיי' יש לומר שיש שה"ש דמ"ש והניח בה ל"ל בהם ולא קאי על מערכה בקה"א לחודי' ופי' יומא דמ"ה א' תוד"ה רבי יוסי הקטן על מתניתי' דלא תני מערכה של קה"א ותירלו כמ"ש תוי"ט ד"ה הניתו ע"ש ולח"מ ה"ת בפ"ב ד"ל הקשה זה על המיי' ועל הכ"מ אלא הזכירה ותי' לפי שאין לה שעה קבועה כו' ע"ש. יש להשיב ע"ז מדברי ת"י הנ"ל דלדבריהם יש לה קביעות וחידוש שלא הזכיר הלח"מ דברי תוס' יומא דמ"ה ד"ה ר"י הנ"ל שהקשו ותירלו זה דגם דבמיי' לא יסכיק הא' התוס' עכ"פ הי' לו להביאם שם והר התוס' מיאמנו בתי' לח"מ:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מדרב הגאון הגדול מוהר"ר אברהם שמעון טרויב ז"ל אב"ד דק"ק קיידאן.

(בעה"מ הגהות וציונים על בה"ג).

מסכת זבחים

פרק ב בתוס' רשק"ת אות י"ד. ומזה תמוהים לי דברי התוס' מנחות ב'. ועוד ק' דאמאי קבלהו אף בשמאל כו'. לא אדע לפירושו מאי מקשי התוס' דאמאי מצוה דבדיעבד כשר בשמאל כימא מעביו מוכיחין עליו. אך ברור בכוונת התוס' על אמת מוערת דב' הכהים מקבלין את דמו וזהו שכ' אף בשמאל: אות טו. אבל תמוה לי כאן דהיכא דלא שרי בשר באכילה לא מיפגל מיפקולי אמאי לא ליפגל כו' וכדפרכינן בסוגיא אבריתא דתני חשב ליתן של מעלה למטה למחר כו'. ולענ"ד א"ש דהכא אמאי לא פסול מצוה מחשבת למחר אלא מעשה דיתן שלא כמצותו אפסיל בשר. ומאחר דהבשר פסול לא מיפגל זדריקה שאינה מהרת בשר לא מיפגלי וקושית הגמ' הוא רק אהחשב ליתן למטה למחר דפסלינן מעשה מחשבת למחר. ואתא שפיר מקשה דמחשבת פיגול שאינה מפגלת לא ליפגל אמאי: אות ע"א כ' וזה תמוה איך אפשר דהי' אמר בלא העור. פשוט הוא דכוונת התוס' דלא קפיד קרא על הפשט עור היכא דבעי הפשט. והרשב"ם כיון שאינו בכלל הפשט קרב הוא עם האמר והשער דבאמר דנאמר ונוגה לא הקפידה תורה להסירם. ולהכי ל"ק מעלה שבכנפים. רק דבעור העוף אי אימא דעור הוי היכי מרבי לי' קרא: אות קי"ג מסיק בצע"ג בתוס' מנחות קט"ו ע"ב שכתבו עלה דבית חוניו לגיסא דהעלה עליו נס"ש דשל עו"נ הי' מעלה. והלא אסור לעשות שליחותן. (עי' תוס' ד"ה אסור) ואמרינן קפ"ז ע"ב שכתבו דלר"י חייב משום ש"ת. וברמב"ם סוף מעה"ק כ' בטעמא דאסור לעשות שליחותן שהרי נאסר עליו להקריב בחוץ) ולענ"ד א"ש דלא אסור משום ש"ח רק בהוקדשו למקדש אבל בהוקדשו לבית חוניו אין איסור כלל בקדשי עו"נ. ושובדא דאימא דאסור מלא אירי נמי כשהקדישה נ"ש כקרבן נמור. אבל במקדיש לבמה אולי מותר נ"כ לעשות שליחותן. ועמ"ש על התוי"ט פי"ב מ"י:

מסכת מנחות

פרק א מ"א הוי"ש סוד"ה חוץ ממנחת חוטא. וכן ראיתי פ"ש מפה"מ. בפי"ד מפה"מ פסק כרבא דכשרה וא"ל מנחה"ט להתירה. ובעיקר קושיתו על הר"ב גראה דגם הוא לא פסק כרב מטעם שבאת להתיר דבא איפריך באמת. אלא דכוונת הר"ב דכיון שלא הותרה אדם פסולה משום ממשקה ישראל. וסבר דקי"ל כרב פפא. ובפסול הגוף יש מחוסר זמן נבו ביום. ועי' תוד"ה אלא:

פרק ב מ"א בתוי"ש בד"ה מודה וכו'. הרבה להקשות של הר"ב. דלדידן דקי"ל דאין מפגלין בחצי מתיר בשר אף בקמץ להקטיר קומלה למחר. גם הקשה רבנו אברהם דמ"ה. ולענ"ד לא אדע תמיהתו. והר"ב מפרש הא דאמרינן הד"ש טעמא דר"י דאין מפגלין בחצי מתיר. הוא בחשב בעבודה שלימה על הקטרת חצי מתיר. שהוא להקטיר הלבונה או הקומץ. קמ"ל דס"ל דמפגלין אף אם חשב רק על הקטרת מתיר א' דבאמת כולי עלמא ס"ל הכי. ופלוגתא דמפגלין בחצי מתיר דר"מ ורבנן הוא בחשב בשעת עבודת מתיר א'. ובהא קי"ל כחכמים דאין מפגלין עד שיחשוב בעבודת ב' המתירים. והר"ב לא סבר דליקום לבונה חשיב ককמילה. ומדוקדקים מאד בדבריו. מהו דתימא טעמא דר"י מכוסה דסבר אין מפגלין בחצי מתיר. דקדק לכתוב כלומר אם חשב לעבוד למחר עבודת חצי מתיר (דכירושא דפלוגתא דר"מ ורבנן לא בה"ג הוא) ואפילו ריש"ל כי חשב בהקטרת קומץ כי' שחשב בשעת קמילה להקטירו חוץ לזמנו דומיא דלהקטיר לבונתה. וזה ברור כדבריו. אח"ז מלאתי בס' משנת חכמים כדברי. עי' רש"י י"ד ע"א ד"ה ולאפוקי ובתוס' י"ג א' ד"ה קמ"ל. וכוונתם ג"כ להתחלת ד' רש"י דהכא מחשב גם בשעת עבודת חצי מתיר. אלא דאין כיוצא בה בלבוש:

פרק ג מ"ב תוי"ש ד"ה והן בולעות זו מזו. עי' עוד בדבריו פ"א מ"ג ד"ה ריבה שמנה. ולענ"ד דעת הר"ב והרמב"ם. ושניהם ס"ל דריבה שמנה על שמן דחבירתה לו דמולין פסול בכ"ש. ובספרים לה בעינן שני לוגין דוקא. ומפרשי הכא לא דר' אלעזר ד' י"א ס"ד ריבה שמנה אר"א כגון שהפרים לה ב' לוגין. ופריך ולוקמה כגון דעריב בה שמן דחולין ושמן דחבירתה דאז פסול בכ"ש ואף דרש"י מפרש דאף בהפרים לה פסול למסקנא בכ"ש. הרמב"ם לא ס"ל הכי וסברא הוא דמיעוטא דמגרסה ומשמנה ממעט דלא דידה אף בכ"ש. משא"כ בהפרים לה דלא מתמעט משמנה דשמנה הוא דלא פסיל מב' לוגין. ומפורש כן בדברי הרמב"ם פי"א ה"ה נפה"מ. מנחה שנפל לתוכה שמן מגהה אחרת או שמן חולין כ"ש נפסלה. ובפ"ט שם כתב ריבה שמנה ולבונתה עד ב' לוגין לכל עשרון וב' קומצי לבונה לכל מנחה כשרה. ועי' כ"מ שם. והתוי"ט העתיק דבריו שבה"מ. והשמיט דלבה ח' פ' י"ב מ"ל. והלא אלו לפרים ואלו לכבשים ואיזן נבלגין. עי' ר"ב. והגרע"א הקשה דאמן קי"ל דחרב שנתערב בבולל כשר. ע' פ"ש משנה ד' ואם בלגן אלו בפ"ע והלו בפ"ע כשרין. אם עד שלא בלל פסול. וא"ש דהכא בלא בלל:

פרק יג מ"א ב'. עיין תו"ח בהקשה על הר"ב שלא ביאר הני תנאי שאמרו דם"ל כאוקימתא דר"א. ואמן דקי"ל בקמן והביא גדול יצא א"ל לשון תנאי. ולענ"ד המעין בד' הרמב"ם ירמה שכתב דיצא דבריתא שעלי' נגמרה הטו"ש דנמ' בה' ח' קבע נדרו ובכה כמה עשירות נדר וכסף בה דמביא מא' עד ס' משום שאי טעמא דלא מצי למיערב חובה בגדבה. ודינא דמתני' הוא דקתני בסוף ה"ז שכח כמה עשרון פירש ובאיזה מין קבעו ה"ז מביא ס' עשרון. ושעמא דמאחר דלא קבע בכלי כי היכי דמצי לחלקו בכמה כלים שירצה. ה"נ מצי להוסיף עוד באותו כלי וליהוי מנחה גדולה רק דכי דלא ליהוי חולין בעזרה הוא דמוסיף. ע"כ כ' הרמב"ם דמתנה בגדבה. וכ"כ ממש במ"א: מ"ו ע' תוי"ט שכ' דבעולה חייב עליו משום שאוסי חוץ ובקרבנות נזיר דלא מהייב. והוא מד' רש"י. ושעמא ר"ל דבהמה שלא הוקדשה לקרבן. אם שחטה בחוץ לגבוה לא מחייב עליו משום שחוטי חוץ. רק בעולה שקרא עלי' שם עולה חייב וקרבנות הנזירות לא הקדישן רק לבית חוניו. ופפ"ח א"ל דבית חוניו לא נעשה באיסור בתחלתו שעשה לעו"נ שניבא עליהם יפעי'. ועו"נ אף אם הקדיש אין הקדשן הקדש. ואין כאן משום שחוטי חוץ וגם ישראל שהקריבו בהמות שלא הוקדשו למזבח נ"כ אין בהם איסור אך מדברי הרמב"ם בפירושו נראה דיש בהן לאו:

מסכת חולין

פרק ז מ"ה בר"ב סד"ה והרוטב מותר אם הוא מב"מ אי אין בשלימו מיצו פי' בדבריו מעילה פ"ד מ"ו:

מסכת בכורות

פרק ה מ"ג בתוס' רע"א אות י"ח ד"ה ק"ל כו' ואף באומרו בפירוש לשו"נ לעשות כן. מ"ב כאן האיסור לאורייתא דסהוא טורס לא גרע מדבלה ע"ג האזן. גם קושיתו על הרא"ש ל"ק לענ"ד לכוונת הרא"ש שכתב שהוא דרבנן הוא מעשה דבוה"ז לא חזו להקרבה וזה תלוי באמצי דברבי בפלוגתא דקדשה לע"ל ע"כ לא מצי גמ' למעשה בעיין מהא:

פרק ט מ"ח תוי"ט סד"ה אלו הי' וכו' דתמורת בכור קריבה. ל"ל דל"ל דתמורת שמו קריבה כדתנן ספ"ק דתמורה דקאמר ר' אתה. תמורת שמו קריבה. תמורת גופו אינה קריבה:

לקוטים מספר אמתחת בנימין.

מסכת זבחים

פרק ב מ"א כל הזבחים שקבל דמן כו' ערל. ופי' רש"י כהן שמתו אחיו מחמת מילה. וכתבו תוס' בדף כ"ב ד"ה ערל מפרש רש"י בכל מקום שמתו אחיו מחמת מילה. ורבינו תם מפרש דמומר לערלת וקרו לי' לבו לשמים לפי שאינו עושה אלא מדאגות לבר המילה. ויש לתמוה לכאורה דבחולין דף ד' ע"ב אמרי' לימא מסייע' לי' (פי' גרבא דאמר מומר לאותו דבר בודק סכין כו') הכל שוחטין אפילו כותי אפי' ערל ואפי' ישראל מומר אפי ערל ה"ד אילימא מתו אחיו מחמת מילה אפי' ישראל מעלי' הוא. אלא מומר לערלות וקסבר מומר לד"א לא הוי מומר לכל התורה כולה אימא שיפא ואפי' ישראל מומר אפי מומר ס"ל אי מומר לד"א אינו מומר לערלות ואפי' ישראל מומר דבריתא היינו מומר לד"א ואפ"ה לא תקשי היינו מומר לערלות דהוא עדיף אלבו לשמים אבל מומר לד"א דלא שייך לומר לבו לשמים ה"א דאסור לשמש וקמ"ל בבריי' דמותר לשחוט ומנא לי' נפ"ש לומר לכדרבא אפ"כ דמומר לערלות הוא מומר כשאר כל המומרים לד"א לכהי הוצרך רש"י לפרש בכל מקום. ופשיטא הכא דאמרי בגמ' דאי אמתיעין ערל ה"א דלבו לשמים דמייתי בערל שמתו אחיו מחמת מילה וק"ל. וכ"ה בש"ע י"ד סי' ב' מומר לערלות דינו כמומר לעבירה אחת ואם אינו ערל כו' פ"ש:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מהרב הגאון הגדול מוהר"ר אברהם שמעון טרויב ז"ל אב"ד דק"ק קיידאן.

בעה"מ הגהות וציונים על בה"נ.

מסכת כריתות

פרק ג מ"ד סגא על בתו חייב משום בת בתו וכלתו. רש"י והר"ב לא פירשו כלום ע"ז והרמב"ם בפי' ובחבורו פ"ד מה' סנגות פי' דלחידי שנאסרה בשבועה בנו אסור בנים משום אשת אח חייל נמי אשבועין זה איסור כלתו על יעקב. ובס בגמ' בדאיכא ברא לסבא סתמו ג"כ רש"י והר"ב וכ' מינו דאיתוסף איסורא אהבועה ברא משום אשת אב אבל אתוסף נמי אהבי. וזה צריך ביאור מאוד. דגם אהבועה אסירא וקיימא עליו משום אשת אחי אבא מקודם. וביותר צריך עיון אהרמב"ם דהבמיט תירוצא דאיכא ברא לסבא בפ' שגגות שם ובפירושו האריך לבארו ופירושו יפה מאד דאותו בן דאתיליד הוא קטן ואנו האסורים יחד בב"א אנו. ובחבורו הבמיט כ"ז וכ' מתוך שנאסרה על שאר אחיו מוסף בה איסורא ליעקב משום אשת אב. ואקדים ראשונה שזה שפי' הרמב"ם דאיסור כלתו חל במנו דנאסרה לאחין. ולא דבריו אין זה מוכרח דגימא מנו מאיסור לאבדו דמאשת אחיו לאשת אחי אבא כאלה שם אחות הוא. אבל מנו בכה"ג לו מאשת אח לאשת אב זה לא שמענו. ועיין תוס' שם ד"ה נשאת. שמי' ג' תירוצים איך חילי איסורי דאיסור ממזרת וכ' ע"ל דאיסור חמור על איסור קל. וכוונתם דחל אף בלא איסור מוסף וכולל. ולפ"ז לא נצטרך לדחוק לומר מנו מאיסור לאחדיו. אלא טעמא דכלתו חמור דבסקילה חל אבא בתו דקילא דהיא בשריפה (ואף דרי"ם דהמותו לא חייל אאשת איש אף דחמותו חמור. ז"ל מטעם דא"א כייל עפי דאסורה לכ"ע לחבי לא חייל המותו דאינו רק עליו. אבל באיסורין שוין בכמות הנאסרים שפיר חייל חמור אקל). ונאמר דרש"י והר"ב הכי ס"ל דהרי הר"ב תפס תירוץ הב' דהתוס'. וע"כ סתמו ולא פירשו טעמא דכלתו ובאמת לא נימא מינו מאיסור לאיסור. וידוקדק מאוד לפ"ז פירושם על דאיכא ברא לסבא. דקו' הגמ' לא הוי רק האיך חל אשת אב דבסקילה ע"ז שהיתה אסורה אלא משום כלתו דבסקילה. ומתרץ דאיכא ברא לסבא. ואהבועה ברא לא הוה אשורה רק באשת אחי אבא דבכרת ושפיר חייל עלי' איסור אשת אב דבסקילה. ושפיר כתבו דמינו דאתוסף איסורא אהבועה ברא משום אשת אב אתוסף נמי אהבי וזהו כוונת רש"י והר"ב בפי' ד' הגמ' וע"ש בהגליפי גרסאות. אבל הרמב"ם בפס"מ לפי מה דקיי"ל דאין חמור חל רק בכולל או מוסף ע"כ מוכרח לפרש דכלתו חייל במנו דאשת אח ובפי' ברא לסבא הוצרך לפרש בקטן ומעשה בת אחת. ובכוונת ד' סתו"ם והרמב"ם בטעמא דחייל אשת אב. נאמר לכוונתם הוא דאף שהיתה אסורה על אחי יצחק באיסור אשת אח כשהיתה נשואה לשמעאל. מ"מ כשמת ישמעאל ונפלה בזיקה לפני יצחק הרי פקע איסור אשת אח לכל האחין. וה"ם על כולם מעתה בזיקת יבום. ע"כ שוב כשיבמה יצחק חל על יתר האחין איסור אשת אח מחדש בנישואי יצחק ובמנו דא"א חל נ"כ על יעקב איסור אשת אב. ועי' הרמב"ם שם שזהו כוונתו באין ספק. ומה דנאדי הרמב"ם מאוקימתא הגמ' דאיכא ברא לסבא. הוא לדעתי משום דהאי סברא דפרישנא דמחשוב דחל לגבי האחין איסור אשת אח מחדש ביבומי יצחק תלוי לאאורה במחלוקת ר"י ור"ל ביבמות. אי אחין חייבין על החלוצה כרת. דלר"י דסבר שליחותא דאחין קעביד ואין עליהם שום איסור א"א. קיימא הך סברא. אבל לר"ל דסבר דחייבין על החלוצה כרת דאיסורא דאשת אח קמא לא פקע לגדולו. אין מקום לומר דחל ביבומי יצחק איסור אשת אב במנו דאשת אח. דהא אסורא וקיימא עליהו משמעאל. ומעתה נימא דהגמ' דבריות אליבא דר' אבי דאיהו סבר שם כר"ל. ולדידי' מוכרח הגמ' לתרץ דאיכא ברא לסבא (אף דרבינא דמיקל סבר כר"י והרמב"ם בחיבורו הוכרח להבמיט אלי תירוצא דפסק כר"י בפ' יבום וחלילה כשיטת הרי"ף והרא"ם ביבמות מנוש דקי"ל כרבינא. וע"כ דנוקי מתני' דטעמא דחל איסור אשת אב במנו דאשת אח מחדש ביבומי יצחק אהרי שפקע ביבומו איסורא דקמאי. ואף דבבריתות שם ר"א ורבנן נמסמי' דר"י מוקי באיכא ברא לסבא. מבואר למעיין ביבמות ל"ב ובנהדרין דרק הא דמודה ר"י באיסור מוסף הוא ד' ר"א ורבנן ופירושא דמאי איסור מוסף איכא הכא. הוא שאמא דגמ' מדרב אבי דסבר כר"ל. כדבריה אלו עלו בדעתי זה שנתים ימים. עתה בהיותי עסוק בכאלי עניא התבוננתי כי אין זה תלוי כ"כ בדר"י ור"ל דאף לר"י דסבר דשליחותא דידהו קעביד. אעפ"כ יסבור דלא פקע רק אחר החלילה ויבום. אבל עד חלילה שפיר קיימא עיד באיסור אשת אח דקמאי גם לביפך נוכל לומר דאף לר"ל דסבר דאחין על החלוצה בכרת היינו דוקא לאחר שעשה הא' מעשה. אבל כ"ז בהוא זקוקה וכ"א מהאחין מצוה ליבמה. אין נימא דקאי איסור אשת אח עליהו. וא"כ שפיר א"ל דניתק איסור אשת אח דווקא. וכשמתיבמה שוב חל איסור א"א דשני מחדש. אך באמת זה תלוי במחלוקת דאבא שאול דלהב"ם דאמר המייבם לשם מי כו' כאלו פוגע בערוה אף דזקוקה לאיבום ליבום דמלוה. מ"מ עדיין הם באיסור אשת אח אי לא מבוני למצוה וכדאמר ביבמות ל"ב. יכול תחזור להתירה הראשון. ת"ל יבמה יבוא עלי' מצוה. אבל לרבנן דמצות יבום קודם אף כשמיבם לשם מי פסיקא דפקע איסור א"א משמת. וה"ה מותרה לכל האחין. ואין נימא דקאי עליהו באיסור אשת אח. ועי' רמב"ם פ"א הי"ב מיבום סב' שמאחר שמת אחיו בלא ולד נסתלק איסור ערוה מכל נשא. ופסק כרבנן ליבום קודם. א"כ שפיר השמיט תירוצא דאיכא ברא. דלרבנן דפסק כוותייהו אתא איסור אשת אח הא' וביבומו חל מחדש איסור א"א ובמנו חייל נמי איסור אשת אב. והגמ' דמוקי דאיכא ברא לסבא אזלא אליבא דר"י ולהו אמר (כתובות ס"ד) תבע לאחון נזקקין לו תבע ליבם אין נזקקין לו דסבר

כמשנה אחרונה ובאבא שאול ולדידי' לא פקע איסור אשת אח דקמאי וע"כ הוצרך לאוקמי בדאיכא ברא לסבא:

מסכת מעילה

פרק ב מ"ו תוי"ט סד"ה ואין מופלין בטן כו' וביולא ואליבא דר"ש [ל"ב אלא דהני אגב הני דלעיל] וכל"ל בלה"פ:

פרק ה מ"ד בתוס' רעק"א אות י"ב. אינו מובן לי. נ"ב עי' בפי' הרמב"ם בר"ל שזהו הנאתו בזה שנתן לשוני. ובאמת מבל לפי כולה:

מסכת תמיד

פרק ג מ"א תוי"ט ד"ה מי מדשן כו' מעות הוא בידו. חם לי' לבר"ב מטשות בזה וכ"ל המדשן הוא המדשן מזבח הקטרת. וכן לשון ל"ל וה"ל מדשן מזבח הפנימי שהוא מזבח הקטרת. וכ"ה ממש ל' הרמב"ם פ"ד ה"ו מתו"מ: וכוונת הר"ב בכולן דק"ל על הסדר שבקדשים שחיטת התמיד והריקתו לדישון מזבח ומנורה דקדמו לשחיטת התמיד. ואחשה מתרץ הדישון הוא טפל לקטרת. והקטרת הקטורת אחר זריקת התמיד הי': מ"ז תוי"ט סד"ה לא הי' כו' הא תמיד נוסף לא שמעינן כו'. היא קו' התוד"ה קודם זבחים ס"א. ועי' תוד"ה אלא יומא כ"ם:

מסכת מדות

פרק א מ"ט יומא וטלך לו בטדי. נ"ל דזהו אליבא דר"ע ונס לאי סתם משנה דתמיד. בא ויבד לו אאל אחיו בכהנים מני אתיא אף לרא"י. ולר"ע המסיבה דחיל ודבירה לא הי' לו פתח רק לבית המוקד וע"כ הי' חוזר וממתין עד שהעברים נפתחים. רק דלא הי' רשאי לעלות דרך הפתח שב"ל לבית המוקד לקדם דרך העזרה. אחר שה"ל לבה"מ פתח לחיל נ"כ וזהו הטעם שהי' יולא דרך מדי שהוא הטער הסמיך ומכוון נגד ביה"מ וזהו כוונת הגר"א שהוא דבור שמתחיל:

פרק ג מ"ו ונלחה אמה ביומא פ"ז א' גרים חלי אמה ועי' כ"מ:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

לקוטים מספר משנת חכמים.

מסכת תמורה

פרק ו מ"ג בתי"ם בד"ה שבנגד הכלב אסורין ח"ל ויש לתמוה דהא קי"ל דבדלורייתא אין ברירה. ועוד לכי פיכא דהכא אוסרין האיסור וסומכין על הברירה מ"ה בכל איסור המעורב בהיתר נסמוך אברירה ונשקול כשיעור האיסור ואיך ניסרי וכו' ואומר מ"ו מהרמ"ך כלל גדול בדין זה דולמי כל דבר שהוכר האיסור מתחלה ואחר כך נתערב בהיתר לא סמכינן אברירה כיון שתערובתו היה באיסור וכו' ע"ש. וקשה דהיאך מתורצת קושית רשב"ם דלף לא הוכר האיסור מ"מ הא קי"ל דבדלורייתא אין ברירה אף בכה"נ שלא הוכר דהיכא דהוכר האיסור ונתערב בהיתר אף בדרבנן לא אמרינן היה ברירה כדאיתא בסוף פרק ו' דדמאי דאם אמר שני זה וזה של חבירי ונתערבו חייב לעשר אפילו הן מאה ע"ש. אלא ע"כ בהא דבדלורייתא אין ברירה ובדרבנן יש ברירה הוא בלא תערובות איסור בהיתר וכדאמרינן בפ"ח דבכורות האחין שחלקו לקוחות הן משום דאין ברירה ומחזירין זה לזה ביובל וא"כ קשה קושית רשב"ם מאי פריך ליפיק חד להדי כלבא והכי קולמו לשתרו. ועייתי בדברי התוספות דף ל' ע"א שתירצו על קושית רשב"ם וז"ל משום דאיכא מ"ד דאית להו ברירה אפי' בדלורייתא מ"ש פריך להו ממתניתין דלא מתוקמי כוותי' ועל קושית שיה תירץ הרמ"ך כנ"ל ואתי שפיר. אבל קשה דלפי זה אליבא דמסקנת דקי"ל דבדלורייתא אין ברירה אין צורך לאוקמי דוקא דטפי דמי כלב מחד מנייהו. וא"כ קשה על הרמב"ם שפוסק דבדלורייתא אין ברירה ואפ"ה סתם בפ"ד מהלכות אסורי מזבח היכא שהה הכלב יותר מחד מנייהו וכמו שכתבתי התי"ט וקשה קושית רשב"ם של התוספות. גם הר"ן הביא נרים פ"ה דגדרים דאיתא שם הסותכים שכלו הנאה זה מזה אסורים ליכנס לתוך רבי אליעזר בן יעקב אומר זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו ופסקינן שם כרבי אליעזר והקשו כל הפוסקים והתוספות אמאי מותר הא קי"ל דבדלורייתא אין ברירה והכא בשם ר' יצחק דולמי קי"ל דאף בדלורייתא אמרינן ברירה ודאיך נדבר מהא דתמורה הא"ל דפריך ונשקול חד מנייהו ונישתרו אילך אלמא אפילו בדלורייתא אמרינן ברירה וכתב עליו ואינו מחוור דולמי קי"ל כשמואל דאמר אין ברירה והאחין שחלקו לקוחות הן כנ"ל. והאי דתמורה נמי פירכא היא דלמא אליבא דהלכתא פריך אלא אליבא דמ"ד דגם בדלורייתא אמרינן ברירה ע"ש: ולי נראה בעזה"י דאיתא במסכת זבחים דף ע"א נתערב ברובע וערבע באתנן במחיר וכו' כו"ן ירעו על סיסתאנו ופריך בגמרא ונבטלו ברובא. ומשני רב אשי דבעלי חייס חשיבי ולא בטלי ופריך ונקרב חד מנייהו ונימא כל דפרים מרובא פרים ומשני רבא פרים ומשני רבא משום קבוע פרים שמא יקח מן הקבוע. וכתבו התוספות מדלגזר משום קבוע היה נראה דאי שקיל חד מן הקבוע אסור מדלורייתא ולא אמרינן מרובא פרים דכיון דדבר חשוב הוא ולא בטל היכא דהוי קבוע כמחצה על מחצה דמי אבל אי אפשר לומר כן מדאמר רב בסמוך עבעת של ע"א שנתערב במאה עבעות ונפלה אחת מהן ליס הותרו כולן ומשמע נמי לדידי' דבמתניתין ל' ברבוא ומת ל' מהן אמרינן דאיסורא מה והשאר מותרין. ואמאי אדרבה נימא דהיתר נכיל ומת אלא הייט טעמא דאקילו משום דמדלורייתא בטלי ברוב דכל מילי בטלי מדאורייתא ברובא כיון דלא ידיע ואפילו שאם דברים מאחר דנתערב ולא ידיע. וכן הרומה בשלה בא' ומאה ולא שייך כל קבוע אלא בדבר הידוע כגון ל' תמויות וט' לבורין שהיתר שלהן ידועין במקומן עכ"ל התוספות בדף ע"ב וע"ב ולפי זה הכא שאחד נטל עשרה ואי נטל ט' וכלב וא"כ יש ל' מהן מהיר כלב ואינו ידוע איזה מהן וא"כ בטל מדלורייתא באותן הט' הנשארים ברובא אף שאות קבוע בימהן ואינן אסורין רק מדרבנן ובדרבנן אמרינן ברירה וא"כ הקשה הגמרא שפיר וניפול חד ונשתרי אילך והוכרח הגמרא לתרץ דשוה הכלב נגד כל הטלאי במעה ופסק הרמב"ם שפיר כתירוץ הגמרא:

מסכת מעילה

פרק ג מ"ד הוריס שלא הגיע זמנם ובני יומם שעבר זמנם לא נהנים ולא מועלים. פי' הרע"ב ולא דמי למחוסר זמן בבהמה שהוא קדוש קודם זמנו וקרב לאחר זמנו דבהמה מגו דחזיבא דאית בה קדושה כשריא בעלת מום לגיות לריכה פדיון אבל טופות דליכא למימר הכי שהרי אין המום פוסל בהם ולית בהו פדיון דליכא פדיון אלא בבהמה ע"כ. ומזה יש להוכיח כדעת הרע"ב בפרק ז' מ"ה דזבחים דאפילו שאר מומין אינם פסולים בעופות מדאורייתא רק מדרבנן פסולין משום הקריבהו לא לפתחך. דאי פסולין מדאורייתא קשה הא גם בעופות משכחת דקדושה חל על בעלי מומין שיהא לריכה פדיון. אבל ראיתי בתוספות בדף ל"ב שכתבו דהא דאיתא בגמרא שאין המום פוסל בהם לאו דוקא משום דאין המום פוסל בהן. דהא אפילו מחוסר אבר שפוסל בעופות ואפ"ה אין בהם פדיון אלא נאמר פדיון אלא בבהמה ע"כ. ולדעתי נראה דהוכרח הגמרא לומר דאין המום פוסל בהן דהא התוספות כתבו בריש פרק י"ב דמנחות והתי"ט מביאם שם שאם קדם מומן להקדש הוי גם בעופות בני פדיון ע"ש. וא"כ גם בעופות חל הקדש על בעלי מומין שיהא לריכה פדיון כמו בבהמה. אלא ע"כ דכל מומין אינם פסולין בעופות מדאורייתא רק מדרבנן ולכך ליכא למימר מיגו דחל על בעלי מומין ומוכח כדעת הרע"ב וכן פירש רש"י ז"ל בגמרא.

על הסדר הראוי לפי הערך של כבוד המחברים ז"ל זה אל זה כי רק לפי מקרי עניני הדפוס.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מהרב הגאון הגדול מהור"ר אברהם שמעון טרויב ז"ל אב"ד דק"ק קיידאן.

(בעתה"ח הגהות וציונים על חלכות גדולות).

מסכת שבת

פרק ב מ"א הגרע"ח אות כ"ז סקסה על עצם הרמב"ם בשמנים ופתילות פסולות מטוס שמא יניח סכר וילא. מדאסריגן בכ"ח נמ"ד מותר להשתמש נאורה לבנה ע"כ משמע שמא יסה. ולענ"ד מ"ב דלא מאחר להשתמש נאורה נפיק בפיר בנ"ח נאוד ומ"ל להליק נר שבת. ומ"כ מיכא בנ"ח חבם דשמא יניחנו וילא. ועיין מנ"א מי' הרע"ח סק"ב ובכי' תרע"ג סק"ב. ומ"מ י"ל דעה הגרע"ח דסה היו מדליקין ע"פ המאר ובשנם כי לולא ל' המג"א נראה דבלין לו נר אחר כלל לחשמישו לא נפיק בזה לנ"ח, דכרי אף בשבנה צריך נר אחר להשתמש נאורה, ועי' פ"ח:

פרק ז מ"ב בשבות מלאכות לא חייב חטאת אשורא רק בשורב שמי בתי מירין ובפולע ותופר. וכותב. ולענ"ד דיעה דכל מלאכה ושיעורה נאמרה לבלן במקומה רק במותק וקורע דפוי מקלקל. מוכרח הטמא לפרש דאינו חייב רק בשוסה ע"מ לתקן ומוכרח נ"כ לפשמעין דשיעור הקלקול הוא ע"מ לתקן כשיעור חיוב דפקון. דמותק אות א' נדולה ומותב במקומה ב' אותיות ומותק הרבה אותיות לכתוב אות א' פעיר. וע"כ הוכרח הטמא לכתוב בסם שיעורא בתוכר וכותב משום שיפא דקורע ומותק וז"ס נמי דאורע בסוגע ב' חוטין שיחוכו שמכקה ומיכה לו פורק ב' חוטין מהערב מאותר לו ל"א הדבוק בכן. וכן פוגם ב' בתי מירין. והוא ממש דומיא דקורע לו מותק:

פרק יא מ"ד רקק מים ור"ם מסלכת בו כו'. עיי' בר"ב מהגמ' דלבכי כפלים לפשמעינן דאפילו רחב ד' והילוך ע"י סדחק כו' ודחק לומר שיכפלו הדברים ממש בפשה אחד בעמים כי סיפי דינלף מיתורא. ונראה דרשא מיירי בזורק מרה"ר לחוכו. וסיפא מיירי בזורק ל"א בחוכו ולחייבו מדין זורק ד"א. ולבכי נקיט ברישא לחוכו וסיפא בחוכו ול' אמות דקתני ברישא קאי אדרוחב הרקק ולפשמעינן דלא לפופי מקפי ליה ומ"כ ב' מילי קאבי מתיפין רק דנמ' מקפה דילף הכא מהיכך: מ"י בר"ב דבור המתחיל זה הכלל לפתויי נמי מעביר שם עקר בשנה וזכר קודם שיש פסור. והוא תמוה לכאורה דמעביר דבידו פטיפא דפטור דע"כ לא לפסרינ לי' לפשמעינן במתני' רק בזורק דלין בידו. ובאבר מלאכות ל"ל לפשמעינן דפטיפא דבעינן כולו שיעורא בשנה. ומעביר נמי בידו. ונראה ע"כ דהשמעת דברים יש כאן. דל"כ התוי"ט ד"ה פטור דעירוב דברים הוא בר"ב ד"ה סורק. ונראה דבריו הוא מתירוצא דרבא וסופס מתירוצא דרב אבי ולדידי' לף אם מכר בלמצא כל שאר ושכח חייב דלא נעי רק תחלתו וסופו שנגה. אך זהו דוקא בזורק דאינו בידו אבל מעביר דבידו אף שחזר ושכח פטור דמכיון שמכר ל"ל להפסיק. ומיחשב מעשה אחריתי ולבכי פטור. ונאמר מ"כ שמחבר בסוף ד' הרב ול"ל ואף אם חזר ושכח ויותר נראה לבנים בסופן אחר. דאין קי"ל כרבנן בפוגתא דים ידיעה לח"ם ומ"כ מעביר שנודע לו בשמא פטור מעשה דים ידיעה לח"ם וכ"כ הרמב"ם בפ' שנגות. וכדמפלינ בגמ' שלבי פירקין תליבא דרבה. ובמאי מי במעביר הרי בידו. ומ"כ נגיס בסוף ד' בר"ב ול"ל ואף אם חזר ושכח נמי פטור מעשה דים ידיעה לח"ם.

מסכת עירובין

פרק ב מ"ה תוי"ט ד"ה אמר יום טוב בדברי פיה"מ. ויפי' אורך הטפח כו' לדעתי ל"ל שלש ותשעים ושני שלישי אמה ושלש תשיעית. והאלכסון מאה ושבעה ושלש: שם ז"ל הרמב"ם בפיה"מ ויפי' אורך הטפח שלש ותשעים ושלש תשיעית. והרוחב נ"ג ושליש אמה, והאלכסון מאה ושבעה וחצי. ועי' מה שקשה בזה הטוי"ט. ולפי הנראה עולה האלכסון יותר מכופל הרוחב, ע"כ ל"ל בהנהה נקלה בדבריו. ושוא כי תיבת ושלש תשיעית הטמור אבל הרוחב. ל"ל אבל הרוחב. וברוחב ל"ל ושני שלישי אמה, ויפי' לשונו כך, הטורך שלש ותשעים, והרוחב חמשים ושלש ושני שלישי אמה ושלש תשיעית (הוא $53^{19}/_{27}$) והאלכסון מאה ושבעה וחצי ויולדך נ"כ אם יפי' מאה ושבעה ושלש כי הכפל עולה $107^{11}/_{27}$ והוא יותר משלש וכמות ממתנה. וזהו החשבון: אורך המרובע 93 וכשתרבעה בעצמו $(93)^2$ עולה 8649 רוחב המרובע $53^{19}/_{27}$ וכשתרבעהו $(53^{19}/_{27})^2$ עולה $2884^{64}/_{729}$ קבוצה עולה $11533^{64}/_{729}$. נדר המרובע עולה $107^{38}/_{100}$. והחשבון הוא ע"פ הקירוב היותר אפשרי בחשבון הוצאת השרשים על חשבון בית אחדים לאמת הריבוע שיהיו האלכסון כפל הרוחב. יצא לנו ע"פ שני משוואות אלו: צן=5000 $\sqrt{(\text{צ}^2 \mp \text{ץ}^2)}=2\text{ץ}$. והוא ע"פ כלל המאמר שהאלכסון הוא גדר שני הרבועים, מאורך והרוחב, ועי"פ הפתקה יהי' $\text{צ}^2=3\text{ץ}^2$, ובהיות $\text{צ}^2=5000$: ץ יהי' מ"ל $\text{צ}^2=(5000^2)=\text{ץ}^4 3\text{ץ}^2=3\text{ץ}^4=(5000^2):3=(5000)^2|_3=\text{ץ}^4$. ויהיה $\text{ץ}^2=8333333^1|_3$, מ"ש, $\text{ץ}=53^7|_{16}$ ויהי' מ"ל $\text{צ}=5000=53^7|_{10}$ $93^9|_{58}$ נמצא צ שבוה הפורך $93^9|_{58}$ חסו החשבון היותר מדוקדק בחשבון ץ שבוה הרוחב $53^7|_{10}$ בלתי נדור והוא קרוב לאמתתי $\sqrt{(\text{צ}^2 \mp \text{ץ}^2)}$ האלכסון $107^{38}|_{100}$ בדברי הרמב"ם.

פרק ה מ"א תוי"ט ד"ה כיון ופי' הכ"י סימן מל"ע דאם דכתב אם קטנה ר"ל בת מלעים עיי' ע"ז שם סק"ד:

מסכת פסחים

פרק ג מ"ג תוי"ט ד"ה רמ"א כו' עיי' שבת"מ מלכות יו"ט פרק ג' הלכה ט':

פרק ז מי"ג לענ"ד פירושה שתי חבורות שהיו אוכלות ס' וסמיחה בחמצע (ומ"כ נעשו כב' חבורות) אוי כשהשמש שומד למזוג מחזיר פניו וקוסן פי' דלא לסוי כאוכל בב' מקומות:

מסכת שקלים

פרק ד מ"א תוי"ט ד"ה מחבב. וכ"ל ליתב עפ"מ שחרלתי על קושית האחרונים פ"ח מ"ד אם הטומר ושתה"ל שלנו האיר נאכלין. והקשו לליצבל עיין סוף מעילה. והירלתי דממונא לא בטיל ומעילה גם האיסור התלוי בזה לא בטיל וכהוא דמים ומלח בעיסה והנה בנסים ועו"ק שסקלו אף אם לא ימסרום יפה ממון דילהו לא שוי מחמר שנתנוהו ברגון. והוי כספקר ואף דבעינן שיהיו של לבור דוקא. מ"מ מאחר דפקע כבר כח הבעלים שפיר בטל משל"ל בעומר דאף דפקע כח הבעלים מ"מ כיון שהוא בעין נמצא עומר אינו בא ממצות לבור:

פרק ו מ"ו תוי"ט ד"ה שער הדלק. אין כאן קו' על הרע"ב דבר"פ כתב על לשכת הבלים והיא בע"ב במתרחת לפומית כמהדות פ"ב. וכאן אמר על לשכת העץ שהיתה בעזרת ישראל במשנה שלהי מדות ובגירסת ופי' הרע"ב היתה בדרום, ומפרש דגם שער הדלק הי' בדרום סמוך ללשכת העץ. ומפרש דלהכי נקראת לשכת העץ (ופי' תוי"ט שלהי מדות ד"ה אבא שאול) שהיתה סמוכה לשער הדלק:

פרק ח מ"ח המקדים שקלים כתב הרע"ב והרמב"ם פירש כו' ולפירושו לא אתברר כו' ל"ב ע' ערכין כ"ם מחרים אדם את קדשיו. נדר נותן דמיהן נדבה נותן מובתה כמה אדם רוצה ליתן בבור זה להעלותו עולה אע"פ שאינו רשאי וקלים ידוע שחייב באחריותן על שיבואו לגזבר ולפיכך ל"ה קדש בה קדושה לבדק הבית, ובכורים ג"כ חייב לכאורה באחריותן כמשמר בפ"א דבכורים אבל דשם אחיא ומביא אחרים תחתיהן. והשלים אין חייבין עליהן תומס ומדאין חייבין תומס משמע דהוי דרבנן, אך בירושלמי ותוספתא מבואר מתניתין יחידאי דחיא רשב"א מטוס ר"ש דאין חייבין עליהם תומס, ורבנן פליגי וסברי דחייבין תומס דמלאורייתא חייב באחריות והוא פלוגתא דתמתי' דת"ק דפליג אר"ש סבר דחייב באחריותן ולהכי הרי הוא קדוש כדין מקדיש נדר, ור"ש לעמתי' דאחריות מדרבנן ולהכי אין קדש כלל, דנותן מובתו אין שייך באן דלאחר אין שום כלל דאין שום מעה להביא בכורים של אחר, ויתיישב זה הא דפסק הרמב"ם פ"ד מבכורים כמתניתין דת"ח עליהן תומס אף דבידו' קאמר עלה דיחידאה היא ומשמע לכאורה דרבים פליגי עליה, אלא דנהאי דשקלים פסיק בפירוש בירוש' סלפהכר"ם דאין קדש וכ"פ הרמב"ם פ"ו מה' ערכין, וממילא קי"ל ע"כ דא"ה באחריותן מדאורייתא:

מסכת סוכה

פרק ד מ"ג תוי"ט סד"ה ושאר כל הימים וכן בשופר ומגילה יש לנתנם. כ"ב אבב ריבטא כ"ב דמגילה לא נתנה לדמות דמדבריהם הוא. ול"ל לנלנ דפטור שהוצא ברשות. משום דרמי עלי' חיוב דאורייתא:

פרק ה מ"ב תוי"ט ד"ה של ק"ל לוג בסופו ואני מפלתי במ"ם פי"ן וירושלמי פרק כל מחבי: מ"ן מלפניו, וה"ם ז' דפסח ומ' דשבועות. וכ' דרשא הנה מ"ש מה שיאמא הכא דוודאי דאין משמרות שוות רק בשלש רגלים כשכל ישראל נכנסין בשער אחד:

מסכת מגילה

פרק ג מ"ב תוי"ט ד"ה שאם ירצו כו' ומשמינן ר"מ סבירא לי', כ"ל ר"מ בשיטת ר"ש אמרה דשל:

מסכת תענית

פרק א מ"ג תוי"ט ד"ה בשבעה בו. בסה"ד ובירושלמי אם היתה שנה חסירה כו' עי' בקרבן העדה:

פרק ג מ"ג וכן עיר שלא ירדו עליו נשמים לכ' והמתרתי כו' חלקה אחת וגו' כ"ב עי' בר"ן שהקשה ל"ל רש' ע"ז ולפנ"ד פשוט דכוונת המשנה נקרא דלקמיה ונשו שתים שלש ערים אל עיר אחת, והוא רואה אל סביבותיו שיש לפה נ"כ לשתעמת אל להמרוב ושי' בדברי הר"ב שכתב כך מעמת:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org